

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

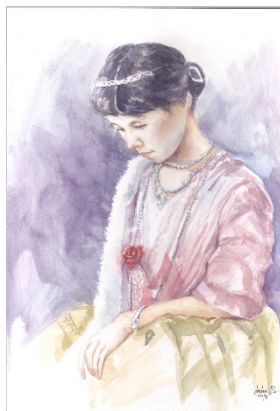
Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn

ISSN 3027-7752 (print) ISSN 3027-7760 (online)

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม - มิถุนายน 2568)

VOLUME 20 NUMBER 1 (January - June 2025)

อันเนื่องมาจากปกหน้า

พระสาวิตาสลักษ์สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ต้นฉบับทรงฉายราวปี พ.ศ. 2462-2470 ในพระหัตถ์ทรงถือดอกกุหลาบ พระฉายาลักษณ์องค์ต้นฉบับ แต่เดิมเป็นของส่วนพระองค์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส - ราชนครินทร์ ทรงมอบให้วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำไปเผยแพร่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 นายฤๅณันท์ ในจิต ได้ให้คุณสง่า พัฒนาศิลป์ เป็นผู้วาดขึ้นมาใหม่

วารสาร

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Humanities and Social Sciences
Valaya Alongkorn

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2568

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn

ISSN

ISSN 3027-7752 (Print)

3027-7760 (Online)

เจ้าของ โดย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิกษิตี กัลยาณมิตร
อาจารย์วิไลลักษณ์ เรืองสม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์ อ่วมน้อย

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
ศาสตราจารย์ ดร.สมจิตต์ สุพรรณทัศน์
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติพัฒนสิทธิ์
ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ วงศ์อินทร์
รองศาสตราจารย์อรรถพร ฤทธิเกิด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการ

จัดทำวารสาร

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ มาลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ สอนภักดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรศิริ นาควัชร
อาจารย์ ดร.ดาวราย ลิ้มสายหัว
อาจารย์สุคนธา พุสุวรรณ
อาจารย์ศิวินท์ นิลพานิชย์
อาจารย์ฤทัย สำเนียงเสนาะ

รองศาสตราจารย์ศศิณันท์ เศรษฐวัฒน์บดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมลาศ เยาวะนิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอก ศรีเชลียง
อาจารย์ ดร.ฤทัยทิพย์ จันทร์สระแก้ว
อาจารย์ศุภวิชัย พ่วงสุวรรณ
อาจารย์สุพรรณิ เรืองสงค์
อาจารย์ณัฐพล สิทธิไพราหมณ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.มนฤดี ช่างฉ่า
นายกฤตนันท์ ในจิต

นางสาวศิริลักษณ์ ประเจียด

สำนักงาน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ปณจ.ประตูน้ำพระอินทร์ จังหวัดปทุมธานี 13180
โทร 0 2529 3914 ต่อ 12 E-mail: huso_published@vru.ac.th

พิสูจน์อักษร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรศิริ นาควัชร
อาจารย์ศิวินท์ นิลพานิชย์

นายกฤตนันท์ ในจิต

จำนวนพิมพ์

100 เล่ม

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การการผลิิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ปณจ. ประตูน้ำพระอินทร์ จังหวัดปทุมธานี 13180
โทร 0 2529 0674

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับการรับรองคุณภาพจาก TCI เป็นวารสารกลุ่มที่ 2

กองบรรณาธิการทรงไว้ซึ่งสิทธิในการพิจารณาและตัดสินใจตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ลงในวารสาร ทศนะและความเห็นดังปรากฏในบทความต่าง ๆ
ภายในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กองบรรณาธิการ ไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ผู้ประสงคจะนำบทความหรือสิ่งอื่นใด
ที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้ จักต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการ และผู้เขียนบทความนั้น ๆ

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการร่วมเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยและบทความวิชาการ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อีกทั้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และผลงานทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรือสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงประสบการณ์ในการวิจัยระหว่างสถาบัน โดยการดำเนินงานด้านการจัดทำวารสารรับผิดชอบโดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีกำหนดการออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) กำหนดระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน และกำหนดระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ในปี 2565 ถือเป็นความสำเร็จของวารสาร ในโอกาสที่ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย หรือ (TCI) ให้การรับรองคุณภาพอยู่ในกลุ่มวารสารที่ 2 (TCI Journal Classification Tier 2) ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567

ในปีที่ 20 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2568 วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ยังได้รับการรับรองมาตรฐานในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 ซึ่งกองบรรณาธิการยังมีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานเชิงวิชาการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่อันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนผู้สนใจต่อไป จึงได้มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน ตลอดทั้งมาตรฐานในการพิจารณาถ้อยแถลง และได้มีการประกาศจริยธรรมการตีพิมพ์บทความสำหรับกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นิพนธ์ เพื่อดำเนินงานภายใต้กรอบและมาตรฐานทางด้านวิชาการในรูปแบบเดียวกัน

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณกองบรรณาธิการทุกท่าน ตลอดทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการจัดทำวารสาร ที่ให้การสนับสนุนและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดียิ่ง อีกทั้งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากวารสารฉบับนี้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งสามารถนำไปต่อยอดในเชิงวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์ อ่วมน้อย

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

ก

สารบัญ

ข - ค

บทความวิชาการ

1. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ
ตามกรอบอ้างอิง CEFR ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
กฤษฎี สำเนียงเสนาะ 1 - 14

บทความวิจัย

2. แนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านผู้สูงอายุ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ
อัจฉิยา ฝ่ายสัจจา และวรรณลักษณ์ เมียนเกิด 15 - 32
3. แนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานสืบสวน
คดียาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม
ดวงสิทธิ์ จະตุรงค์ และภาคิน โชติเวศย์ศิลป์ 33 - 44
4. การพัฒนารูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
ชลธิชา รอดกันภัย ชลากร อุดมอกฤษณ์ ญัฐปภัสร เทียนจันทร์ ธัชพงศ์ กระตือหน
ธิตัพพัธ ลิมส์มฤตธินิภา และรณภพ นพสุวรรณ 45 - 56
5. การพัฒนาโรตีสายไหมร่วมสมัยด้วยเครื่องมือวิศวกรรมสังคม
ศิริพงษ์ ฐานมัน 57 - 68
6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของประเทศไทย
ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
สมรรถพงศ์ ขจรมณี และต้นสาย แก้วสว่าง 69 - 82
7. การจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้าง
ประตูกั้นน้ำคลองประ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ตำบลพนาตุง
อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
ถวัลย์ ไทรงาม บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และอรุณรัตน์ จินดา 83 - 96

8. กลวิธีการตั้งฉาวยารัฐบาลแพทองธาร ชินวัตร และกลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ <i>จิตสุตา ละอองผล นิชาภัทรชัย รวิชาติ และวันทนี แสงคล้ายเจริญ</i>	97 - 110
9. การศึกษากระบวนการและผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา <i>บังอร เสรีรัตน์ และนาฏฤดี จิตรรังสรรค์</i>	111 - 126
10. บทเพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน ผลงานการประพันธ์ของ พอล อินเดอมิธ: บทวิเคราะห์และวิธีการฝึกซ้อม <i>ธีรพัฒน์ เดชะ</i>	127 - 136
11. THE INFLUENTIAL FACTORS OF THE INTENTION TO USE SHOPEE APPLICATION, COMPARISON BETWEEN BANGKOK AND NAKHON- RATCHASIMA, THAILAND <i>Supakorn seehatrai, Watcharanan Thongma, Danaikrit Inthurit Winitra Leelapattana and Siriporn Kiratirankul</i>	137 - 152
12. EFFECTS OF COOPERATIVE LEARNING USING LEARNING TOGETHER TECHNIQUE IN MODALITY AND RULE OF LAW COURSE ON LEARNING ACHIEVEMENT OF SEVENTH GRADE STUDENTS IN HENAN PROVINCE <i>Li Qiangqiang, Wassaporn Jirojphan, and Kanreutai Klangphahol</i>	153 - 164
13. EFFECTS OF THE PROBLEM-BASED LEARNING ON THE MATHEMATICS PROBLEM-SOLVING ABILITY OF THE FOURTH-GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS OF SUNSHINE PRIMARY SCHOOL IN ZHONGYUAN DISTRICT, ZHENGZHOU CITY, HENAN PROVINCE <i>LI Yanpeng, Kanreutai Klangphahol, and Wassaporn Jirojphan</i>	165 - 176

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ
ตามกรอบอ้างอิง CEFR ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

GUIDELINES FOR DEVELOPING ACADEMIC ADMINISTRATION OF ENGLISH-
LANGUAGE-SKILL DEVELOPMENT BASED ON CEFR CRITERIA
FOR UNIVERSITY STUDENTS

ฤทัย สำเนียงเสนาะ *

Ruetai Sumniengsanoh

* หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Bachelor of Arts Program in Business English, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage
E-mail: ruetai@vru.ac.th

Received: August 31, 2024

Revised: June 5, 2025

Accepted: June 30, 2025

บทคัดย่อ

นับแต่ปี 2559 นโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มุ่งพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งกำหนดให้นักศึกษามีความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับ B1 ตามกรอบมาตรฐานสากลที่ใช้ในการระบุความสามารถทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ ประกอบด้วยทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า CEFR ซึ่งมาจาก Common European Framework of Reference for Languages (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้กำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการ อาทิ การออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับเกณฑ์ CEFR การพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ การประเมินผลตามมาตรฐานสากล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (เบญจมิน บุญจริงและคณะ, 2564) นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน (OECD, 2020) รวมถึงการสำรวจ วิเคราะห์ และพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษตามกรอบอ้างอิง CEFR ที่ครอบคลุมการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการบริหารจัดการ (ธนพร โปมิน และประดิษฐ์ ศรีโนนยาง, 2563) บทความนี้จึงมุ่งรวบรวมและสังเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับ B1 ให้แก่นักศึกษา เพื่อนำเสนอแนวทางปฏิบัติที่สามารถประยุกต์ใช้ตามบริบทของแต่ละสถาบัน โดยคำนึงถึงความยืดหยุ่น ความยั่งยืน และประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ผลจากการรวบรวมและการสังเคราะห์แนวทางการบริหารงานดังกล่าวพบว่ามหาวิทยาลัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เป็นไปตามเป้าหมาย CEFR มีองค์ประกอบด้วยกัน 3 ส่วน ประกอบด้วย การที่มหาวิทยาลัยมอบหมายภารกิจการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษไปยังหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษหรือต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นประจำที่นอกเหนือจากการใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ศูนย์ภาษา สถาบันภาษา และงานวิเทศสัมพันธ์ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยได้เน้นให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยต้องมีเกณฑ์การประเมินที่เป็นไปตามเกณฑ์ CEFR อย่างเคร่งครัด โดยเสริมด้วยการใช้ online platform และผู้สอนหรือวิทยากรที่มีชื่อเสียงเพื่อดึงดูดความสนใจ และเอื้อให้สาขาวิชานำแนวทางการจัดกิจกรรมไปบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ของสาขาวิชา รวมถึงการสร้างข้อสอบมาตรฐานตามกรอบ CEFR

คำสำคัญ

การบริหารงานวิชาการ แนวทางการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา
และมาตรฐาน CEFR

ABSTRACT

Since 2016, in alignment with the CEFR framework for university students, the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation (MHESI) has aimed to enhance English language proficiency among higher education students. This has led many higher education institutions to require students to achieve a B1 level of English proficiency, as defined by the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), which assesses all four language skills: listening, speaking, reading, and writing (Commission on Higher Education, 2016). To achieve this goal, higher education institutions have implemented various academic management guidelines, including curriculum design consistent with CEFR criteria, faculty development, international standard-based assessment, and collaborative networking (Boonjing et al., 2021). Furthermore, there have been guidelines for applying digital technology to promote teaching and learning (OECD, 2020), as well as exploring, analyzing, and developing models for English language skill development activities based on the CEFR framework, which extends to the use of computer systems for management (Pomin & Sreenongyang, 2020). This article, therefore, has aimed to compile and synthesize successful academic management approaches from higher education institutions that have effectively raised students' English language proficiency to a B1 level. The goal is to propose practical guidelines that will probably be applied according to each institution's context, considering flexibility, sustainability, and efficiency in developing students' English language skills based on the international standards. The results of collecting and synthesizing these guidelines indicated that universities achieving their students' English language proficiency targets according to CEFR standards have possessed three main components. Firstly, the university has assigned English language skill development tasks to departments specializing in English or regularly using English, besides using it in general instruction. Examples of such departments are language centers, language institutes, and international relations offices. Secondly, these universities have emphasized that the responsible departments organize different activities. These activities must strictly adhere to CEFR assessment criteria. This was supplemented by online platforms and influencers to attract interest and encourage programs to integrate these activity guidelines into their own learning management. This also included the creation of standardized examinations aligning with CEFR guidelines.

Keywords

Academic administration, Guidelines for developing the English-language skills for higher-education level, CEFR Criteria (Common European Framework of Reference for Languages)

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ แก่ผู้เรียนทุกระดับชั้น ตั้งแต่อนุบาลถึงอุดมศึกษา การให้ความสำคัญดังกล่าวได้รับการผลักดันมาตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีการบริหารจัดการหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 3 แบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ได้แก่ หลักสูตรภาษาอังกฤษนานาชาติ International Program (IP) หลักสูตรภาษาอังกฤษแบบเข้มข้น (Intensive English Program : IEP) และหลักสูตรระยะระดับภาษาอังกฤษสำหรับทุกโรงเรียน (General English Program : GEP) (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) รวมถึงนโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของนิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความพร้อมทั้งวิชาการ วิชาชีพและทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในระดับที่ใช้งานได้ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) โดยกำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ รวมถึงกำหนดให้นักศึกษาทุกคน สอบวัดความรู้และทักษะภาษาอังกฤษก่อนสำเร็จการศึกษา ตามแบบทดสอบที่สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาขึ้น หรือแบบทดสอบตามมาตรฐานสากลอื่น ๆ โดยเทียบเคียงผลกับมาตรฐานสากลของสหภาพยุโรปที่ใช้วัดระดับความสามารถทางภาษาในด้านการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด ตามกรอบอ้างอิง CEFR หรือ Common European Framework of Reference for Languages ตามนโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2567 นอกจากนี้ นโยบาย "ประเทศไทย 4.0" ซึ่งคาดหวังให้คนไทยมีความรู้และทักษะอาชีพที่สูงขึ้น มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีอัตลักษณ์ความเป็นไทย และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ยังเป็นจุดเน้นที่ชัดเจนให้ผู้เรียนควรพัฒนาทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการแลกเปลี่ยนหรือรับองค์ความรู้และวัฒนธรรมที่หลากหลาย มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศ

จากเหตุดังกล่าว ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยสนองตอบนโยบายของทั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ อว. และนโยบายรัฐบาลด้วยการนำเกณฑ์วัดระดับความสามารถทางภาษาในด้านการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด หรือเกณฑ์มาตรฐาน CEFR เป็นกรอบในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่เป็นมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เนื่องจากเกณฑ์มาตรฐาน CEFR มีความสำคัญในเชิงของเป้าหมาย ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและยกระดับความสามารถทางทักษะภาษาอังกฤษของนิสิตและนักศึกษา ให้มีความพร้อมเป็นพลเมืองโลกอย่างเท่าเทียมกับนานาชาติรายประเทศ ในประเด็นนี้ John Read (2019, หน้า 17) ได้กล่าวไว้ว่า จากอิทธิพลของการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ CEFR ที่มีทั่วโลก จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานวิชาการในระดับอุดมศึกษาจะละทิ้งไม่ได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ CEFR เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบ สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งจึงจัดการทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษก่อนสำเร็จการศึกษา โดยใช้แบบทดสอบทักษะภาษาอังกฤษซึ่งมหาวิทยาลัยหลาย ๆ แห่งจัดสร้างแบบทดสอบขึ้นเองโดยอิงกับมาตรฐานตามกรอบ CEFR (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) นอกจากการจัดทำแบบทดสอบ การจัดการทางวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เช่นการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมเสริมทักษะภาษาอังกฤษนับเป็นประเด็นที่นักศึกษาและรวบรวม เพื่อให้ทราบถึงแนวทางที่หลากหลาย และจะได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์หาแนวทางการดำเนินงานตามที่ได้รวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยอิงกับเกณฑ์การประเมินตามกรอบ CEFR

แม้จะมีการกำหนดนโยบายการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษจากหน่วยงานต้นสังกัด อีกทั้งหน่วยงานในสังกัดยังได้สนองตอบนโยบายดังกล่าว ด้วยการกำหนดแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการศึกษา ซึ่งได้รับการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลโดย Joseph A. Foley (2019 หน้า 106-110) ความว่า ในประเทศไทย ญี่ปุ่น เวียดนาม มาเลเซีย และจีน ต่างมุ่งผลักดันความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้สูงขึ้นโดยมีจุดเน้นด้านการบริหารจัดการที่ใกล้เคียงกัน ในประเด็นดังนี้ 1) แต่ละประเทศมีการปรับและใช้กรอบมาตรฐาน CEFR ให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นหรือสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนในประเทศของตน 2) การตั้งเป้าหมายและมาตรฐานความสามารถด้านภาษาให้

ผู้เรียนแต่ละระดับ เช่น เวียดนามและไทยกำหนดให้บัณฑิตทุกคนต้องบรรลุเกณฑ์ B1 เป็นต้น 3) มีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่ต้องเชื่อมโยงกับแนวคิด CEFR และ 4) มีแผนการดำเนินการระยะยาว และแผนการพัฒนาหลักสูตรอบรมผู้เกี่ยวข้องกับการใช้แนวคิด CEFR รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ แต่หากผลสำรวจโดย Education First เมื่อปี พ.ศ. 2566 กลับพบว่าความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทย อยู่อันดับที่ 101 จาก 113 ประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก และมีความสามารถทางภาษาอังกฤษในลำดับที่ 8 ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้แก่นักศึกษาชาวไทย การปฏิบัติงานจริงในสถาบันอุดมศึกษาหลาย ๆ แห่งอาจยังไม่สอดคล้องกับนโยบายที่ทางกระทรวงประกาศออกมา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) บริบทของสถาบันอุดมศึกษาที่มีความแตกต่างซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณทรัพยากรในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) และรวมถึงผลกระทบจากการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด-19 ระหว่างปี 2563-2565 ซึ่งปิดกั้นโอกาสในการฝึกการปฏิสัมพันธ์แบบซึ่งหน้าอันถือเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2565) ประเด็นดังกล่าวสามารถสะท้อนปัญหาด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของประเทศอย่างชัดเจน

บทความฉบับนี้จึงรวบรวมแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษตามกรอบอ้างอิง CEFR ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อแสดงแนวทางที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาให้มีคะแนนในระดับ B1 ขึ้นไปได้ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาที่สนใจและอาจกำลังค้นหาแนวทางการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษา โดยอาจประยุกต์กับบริบทของตนได้ทางใดทางหนึ่ง

การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการสามารถอธิบายได้จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน โดยผู้เขียนขอเริ่มจากนักวิชาการผู้ที่เป็นที่รู้จักทั้งในวงการการศึกษาและวงการบริหารการศึกษาคืออาจารย์วิจิตร ศรีสะอ้าน (2540) ได้กล่าวว่าการบริหารจัดการเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ในขณะที่ถวิล เกื้อกูลวงศ์ (2530) อธิบายว่าการบริหารคือการแก้ปัญหาของกลุ่มหรือหน่วยงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย นอกจากนี้ในมุมมองของงานวิชาการ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้ให้ความเห็นว่างานวิชาการหมายถึง กิจกรรมทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ขณะที่ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551) ได้นิยามว่างานวิชาการเป็นภารกิจหลักที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะ

จากนิยามของผู้ทรงคุณวุฒิดังที่ได้ยกมา การบริหารงานวิชาการจึงหมายถึงกระบวนการวางแผน การจัดการ การดำเนินการ และการประเมินผลกิจกรรมทางวิชาการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา การบริหารงานวิชาการต้องสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานสากล เช่น CEFR เพื่อให้ นักศึกษามีความพร้อมด้านภาษาอังกฤษสำหรับการดำเนินชีวิตในฐานะ “พลเมืองโลก” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564; คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2565)

ขั้นตอนการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาประกอบด้วยสามขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวางแผน (Planning), การดำเนินงาน (Implementation) และการประเมินและปรับปรุง (Evaluation and Adjustment) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564; กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565) โดยเริ่มจากการวางแผน ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจปัญหาและความต้องการของนักศึกษา การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับระดับ

มาตรฐาน CEFR (เช่น B1–B2) และการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างมีระบบ (Education Council, 2023; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ในขั้นตอนการดำเนินงาน ครอบคลุมการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริม เช่น English Camp, การใช้สื่อดิจิทัล และหลักสูตรเสริม ตลอดจนการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ด้าน CEFR และเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพ (Education Council, 2023) สุดท้ายคือการประเมินและปรับปรุง โดยการใช้เครื่องมือประเมินผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษ เช่น ข้อสอบอิงมาตรฐาน CEFR (TOEIC, IELTS) การติดตามผลและการปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการรายงานผลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถาบัน (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2565; Education First, 2023)

องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการตามแนวคิดของ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2566) ได้แก่ เป้าหมาย (Objectives) ซึ่งมุ่งเน้นการบรรลุระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษตามมาตรฐาน CEFR ระดับ B1–B2, หลักสูตรและกิจกรรม (Curriculum and Activities) ที่สอดคล้องกับมาตรฐาน CEFR และเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ เช่น Project-based Learning และ Task-based Learning, บุคลากร (Personnel) โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการสอนของอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษ, ทรัพยากรการเรียนรู้ (Resources) เช่น ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษและสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล และสุดท้ายคือการประเมินผล (Assessment) ผ่านข้อสอบอ้างอิง CEFR-based Test และการประเมินกระบวนการเรียนรู้เชิงคุณภาพเพื่อให้มั่นใจว่าการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2023)

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และเมื่อได้พิจารณาถึงความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาให้สามารถสื่อสารและทำงานในบริบทสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษา ดังที่เบญจวรรณ เสวีวัลลภ (2560) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักที่มีความสำคัญของสถาบันการศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน มีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ และเป็นผู้นำทางวิชาการในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ มณีวรรณ แทวนหล่อ (2561) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างมาก ผู้บริหารและครูต้องเป็นผู้นำด้านวิชาการ บริหารจัดการงานให้เป็นระบบ และพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด คือการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ ในบริบทของการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพช่วยในการวางแผน จัดการ ดำเนินการ และประเมินผล การเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐาน CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่ใช้วัดระดับความสามารถทางภาษาในด้านการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด การนำกรอบ CEFR มาใช้ในการบริหารงานวิชาการช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมด้านภาษาในฐานะ "พลเมืองโลก" ที่สามารถสื่อสารและทำงานในบริบทสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพยังช่วยพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมทักษะภาษาอังกฤษ และการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษา

ในระดับอุดมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในการเป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการสื่อสารและทำงานในบริบทสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลในส่วนต่อจากนี้ จะเป็นการรวบรวมตัวอย่างแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของสถาบันอุดมศึกษาโดยสำรวจและรวบรวมตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีผู้จบการศึกษามากที่สุดในปี 2567 ซึ่งรายงานผ่านมติชนออนไลน์ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2568 โดยผู้เขียนจะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานและผลสรุปการทดสอบภาษาอังกฤษตามกรอบอ้างอิง CEFR ของนักศึกษาในระดับ B1 ขึ้นไป ซึ่งเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของแต่ละสถาบัน

แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีการเผยแพร่ผลสรุปการทดสอบภาษาอังกฤษตามกรอบอ้างอิง CEFR ของนักศึกษาในระดับ B1 ขึ้นไป ผ่านเว็บไซต์ของแต่ละสถาบัน

การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษานอกจากถูกดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของกระทรวงและการพัฒนาประเทศ ยังมีเป้าหมายโดยตรงเพื่อพัฒนานักศึกษา หากแต่รูปแบบการดำเนินงานของแต่ละสถาบันอาจแตกต่างกันตามบริบทและผู้รับผิดชอบในพื้นที่นั้น ๆ บทความฉบับนี้ได้รวบรวมแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ จากสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีผู้สำเร็จการศึกษามากที่สุดในปี 2567 ซึ่งรายงานผ่านมติชนออนไลน์ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2568 ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 6) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 7) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 8) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 9) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และ 10) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ทั้งนี้ จากการสำรวจพบว่ามีมหาวิทยาลัยเพียงสองแห่งที่นักศึกษาสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะภาษาอังกฤษตามเป้าหมายในระดับ B1 ขึ้นไปตามกรอบ CEFR ส่วนมหาวิทยาลัยอื่น ๆ แม้ยังไม่มีผลการรายงานผลสัมฤทธิ์อย่างชัดเจน แต่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาไว้อย่างเป็นขั้นตอน บทความนี้จึงขอเสนอรายละเอียดพอสังเขปของกระบวนการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษจากสถาบันที่มีการรายงานผลสัมฤทธิ์ของคะแนนการสอบภาษาอังกฤษผ่านเว็บไซต์ของทางมหาวิทยาลัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีการเผยแพร่ผลสรุปการทดสอบภาษาอังกฤษตามกรอบอ้างอิง CEFR ของนักศึกษาในระดับ B1 ขึ้นไป ผ่านเว็บไซต์ของแต่ละสถาบัน

สถาบันการศึกษา	หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก	กระบวนการบริหารจัดการงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	สำนักงานวิเทศสัมพันธ์และเครือข่ายอาเซียน	การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาถูกกำหนดให้ดำเนินการภายใต้ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพการศึกษา เป้าประสงค์ที่ 3 มุ่งนำอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏให้เป็นที่ยอมรับระดับชาติและมุ่งสู่ความเป็นนานาชาติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ตัวชี้วัดที่ 3.14 ร้อยละของนักศึกษาที่เข้าสอบวัดสมรรถนะทักษะการใช้ภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐาน CEFR บริญญาตรีระดับ B1 (บริญญาโทระดับ B2 และบริญญาเอกระดับ C1)

สถาบันการศึกษา	หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก	กระบวนการบริหารจัดการงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ
		ค่าเป้าหมายสำหรับระดับปริญญาตรี ร้อยละ 60 สำหรับปีการศึกษา 2567 (ซึ่งจากปี 2566 ตั้งเป้าหมายไว้ที่ ร้อยละ 55) แนวทางการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีการดำเนินงานที่ต่างกัน ดังนี้ 1. กิจกรรมพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการพัฒนาทักษะและสมรรถนะภาษาอังกฤษ มีขั้นตอนดังนี้ 1.1 ประเมินสมรรถนะพื้นฐานทางภาษาอังกฤษของนักศึกษา (Evaluation) 1.2 ปรับปรุงหลักสูตรภาษาอังกฤษที่มีอยู่ให้ทันสมัยสอดคล้องกับเกณฑ์ CEFR โดยใช้ Model ของสาขาครุศาสตร์ ทปอ. มรภ.ที่เน้นการวางพื้นฐานภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาในทุกชั้นปี 1.3 สร้าง Online Platform เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยร่วมกัน เช่น การสอนโดย Influencers เพื่อสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้เรียน 2. กิจกรรมพัฒนาทักษะและสมรรถนะภาษาอังกฤษ 2.1 จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่หลากหลายทันสมัยเน้นการปฏิบัติ โดยบูรณาการในรายวิชาภาษาอังกฤษแต่ละชั้นปี 2.2 สร้างโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะภาษาอังกฤษที่หลากหลาย เช่น เรียนร่วมกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเครือข่าย จัดกิจกรรมส่งเสริมการฝึกทักษะทางภาษาในรูปแบบต่าง ๆ 2.3 ฝึกประสบการณ์ทำงานในต่างประเทศ 3. กิจกรรมประเมินผลความสามารถทางภาษาอังกฤษ 3.1 สร้างข้อสอบมาตรฐานตามแนว CEFR 3.2 จัดสอบประเมินผลความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษา จากการดำเนินงานดังกล่าวส่งผลให้ ในปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยตั้งเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 60 สำหรับผู้ผ่านการสอบวัดสมรรถนะทักษะการใช้ภาษาอังกฤษตามเกณฑ์มาตรฐาน CEFR ในระดับ B1 ขึ้นไป ผลปรากฏว่า ผู้เข้าสอบผ่านเกณฑ์อยู่ที่ร้อยละ 63.33 ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	สถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ	การดำเนินงานเพื่อการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาถูกกำหนดไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา เสริมสร้างความรู้และทักษะเชิงสมรรถนะให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเป็นนวัตกรรมสังคม โดยได้รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักศึกษาให้มีทักษะเชิงสมรรถนะ และเป็นนวัตกรรมมีอาชีพ ด้านการพัฒนา

สถาบันการศึกษา	หน่วยงานที่ รับผิดชอบหลัก	กระบวนการบริหารจัดการงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะ ภาษาอังกฤษ
		ทักษะบัณฑิตแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษา ตั้งแต่ปี 2565-2569 โครงการดังกล่าวได้รับการกำหนดผลผลิต 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) นักศึกษาได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะด้านภาษาอังกฤษตามมาตรฐาน CEFR 2) มีข้อสอบภาษาอังกฤษที่ได้รับการยอมรับตามมาตรฐาน CEFR และ 3) มหาวิทยาลัยมีสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในรูปแบบที่หลากหลาย และต้องมีผลลัพธ์หลังดำเนินโครงการคือ นักศึกษามีทักษะและสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ตามเกณฑ์มาตรฐานสากล จากการมอบหมายภารกิจดังกล่าว ปรากฏผลผลการทดสอบสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษก่อนสำเร็จการศึกษาสำหรับ นศ รหัส 65 ในปีการศึกษา 2567 ดังนี้ - เดือนมกราคม 2568 ผู้เข้าสอบจำนวน 122 คน สอบผ่านระดับ B1 จำนวน 107 คน - เดือน กุมภาพันธ์ 2568 ผู้เข้าสอบจำนวน 180 คน สอบผ่านระดับ B1 จำนวน 168 คน - เดือน มีนาคม 2568 ผู้เข้าสอบจำนวน 108 คน สอบผ่านระดับ B1 97 คน รวมผู้เข้าสอบทั้งสิ้นจำนวน 410 คน สอบผ่านระดับ B1 จำนวน 372 คน คิดเป็นผู้สอบผ่านระดับ B1 ร้อยละ 91

ตารางที่ 2 สรุปการดำเนินงานที่แตกต่างกันในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษตามกรอบอ้างอิง CEFR

ความแตกต่าง	มรภ. เชียงราย	มรภ. บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา
ยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์ 1 : ยกระดับคุณภาพการศึกษาเชิงสมรรถนะศตวรรษที่ 21	ยุทธศาสตร์ 3 : ยกระดับคุณภาพการศึกษาเชิงอัตลักษณ์ท้องถิ่นและสู่สากล
เป้าหมาย	ร้อยละ 91 ผ่านเกณฑ์ B1 ในปี 2567	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์ B1 ในปี 2567
ลักษณะกิจกรรม	โครงการพัฒนานักศึกษาเชิงสมรรถนะและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง (2565-2569)	3 กิจกรรมหลัก: พัฒนา/ป รับ ป รุง กระบวนการ – พัฒนาทักษะ – ประเมินผล
ผลลัพธ์	ผ่านเกณฑ์ 91% (สูงมาก)	ผ่านเกณฑ์ 63.33% (เกินเป้าหมาย)
การวัดผล	สอบ CEFR-based test ภายในโครงการอย่างเป็นระบบ (ตัวอย่างชัดเจนตามเดือน)	สร้างข้อสอบ CEFR, จัดสอบภายในมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์/สังเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ตามกรอบอ้างอิง CEFR โดยสรุปข้อมูลจากตารางที่ 1 และตารางที่ 2

จากข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้น ขอกล่าวถึงประเด็นต่อไปนี้ วิธีการดำเนินงานในภาพรวม ร่างนโยบายจากข้อมูลข้างต้น จุดเด่นของการดำเนินงาน และการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาต่อไปในอนาคต

วิธีการดำเนินงานในภาพรวม

จากข้อมูลในตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ดำเนินการโดยเริ่มจากการประเมินสมรรถนะภาษาอังกฤษเบื้องต้นของนักศึกษา แล้วจึงทำการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้อง CEFR และใช้ Online Platform ที่ทันสมัย จากนั้นจึงจัดกิจกรรมบูรณาการภาษาอังกฤษอย่างหลากหลายร่วมกับเครือข่าย และการทำงานต่างประเทศ และขั้นตอนสุดท้ายคือการสร้างข้อสอบมาตรฐานและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้โครงการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ระยะยาว (2565–2569) โดยเน้นความเป็น “นวัตกรรมสังคม” มีการสร้างสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและสร้างข้อสอบมาตรฐาน CEFR รวมไปถึงการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและชัดเจน

ร่างนโยบายจากข้อมูลข้างต้น

ส่งเสริมและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ CEFR อย่างต่อเนื่องให้แก่นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 จนถึงปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะทางภาษาที่หลากหลาย ตรงตามความสนใจของนักศึกษา และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสถาบัน

จุดเด่นของการดำเนินงาน

จากข้อมูลที่รวบรวมมา ผู้เขียนขอเสนอจุดเด่นของการดำเนินงานซึ่งทั้งสองมหาวิทยาลัยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นไปตามมาตรฐาน CEFR อีกทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายมีอัตราผลสัมฤทธิ์ที่สูงถึงร้อยละ 91 อันแสดงถึงความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ในขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ เช่น การเชิญ Influencers มาร่วมเป็นวิทยากร รวมถึงการบูรณาการหลักสูตรและกิจกรรมภาคปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง CEFR

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

- การนำไปใช้เงินนโยบาย สถาบันการศึกษาอาจกำหนดตัวชี้วัดเชิงปริมาณเป็นรายปี ด้วยร้อยละที่ไม่สูงจนเกินไป และอาจมีการบูรณาการการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษกับยุทธศาสตร์ที่เป็นไปตามบริบทของมหาวิทยาลัย รวมไปถึงการสนับสนุนให้พัฒนาแบบทดสอบ CEFR-based ที่เป็นมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือ

- การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงการบริหารจัดการในงานวิชาการ สถาบันการศึกษาอาจจัดกิจกรรมเสริมทักษะ เช่น ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การเรียนกับนักศึกษาต่างชาติ หรือกิจกรรมผ่าน Online Platform โดยร่วมมือกับ Influencers และอาจสร้างโอกาสฝึกฝนจริง เช่น การฝึกงานต่างประเทศ หรือการแลกเปลี่ยนภาษา รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับ CEFR โดยเฉพาะในรายวิชาพื้นฐาน

หลักเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษ Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)

กรอบอ้างอิง CEFR ได้รับการเผยแพร่อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 2001 ในแบบรูปเล่มต่อมาในปี ค.ศ. 2008 สภายุโรปให้คำแนะนำแก่รัฐสมาชิกในการประยุกต์แนวคิดและเกณฑ์การประเมินผลตามกรอบ CEFR เป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา (Broek, S. and Inge van den Ende, 2013) เหตุดังกล่าวถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญเนื่องจากกรอบอ้างอิง CEFR ถูกนำไปปรับใช้ในทุกประเทศสมาชิกคณะมนตรียุโรป และเกณฑ์ดังกล่าวได้รับการแปลถึง 40 ภาษา (Council of Europe ไม่ปรากฏปี)

ในประเทศไทย มาตรฐาน CEFR เป็นแนวทางเพื่อวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ ซึ่งพิจารณาผลทดสอบจาก 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยสหภาพยุโรปเป็นผู้กำหนดขึ้น ซึ่งเป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย โดยให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษเน้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อใช้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเน้นแนวการสอนภาษาอังกฤษที่เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้แบบเน้นการสื่อสาร ปรับการเรียนการสอนจากการเน้นไวยากรณ์มาเป็นเน้นการสื่อสารที่เริ่มจากการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนตามลำดับและได้แบ่งความสามารถของการใช้ภาษาอังกฤษเป็น 3 กลุ่ม 6 ระดับ จากระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับเชี่ยวชาญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ระดับ A1 และ A2 แสดงถึงความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับพื้นฐานซึ่งเป็นการโต้ตอบง่าย ๆ กับผู้อื่นที่พูดช้า ๆ ชัดเจนได้และพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือไปจนถึงสามารถอธิบายประวัติของตนโดยสังเขป สภาพแวดล้อมและสื่อสารประเด็นที่ต้องการได้เร็วขึ้น กลุ่มที่ 2 ระดับ B1 และ B2 แสดงถึงความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับกลางซึ่งเป็นการอธิบายประสบการณ์และเหตุการณ์ ความฝัน ความหวังและความทะเยอทะยาน และให้เหตุผลสั้น ๆ รวมถึงสามารถอธิบายเกี่ยวกับความคิดเห็นและแผนการได้ ไปจนถึงสามารถสร้างถ้อยคำที่มีความละเอียดชัดเจนในหัวข้อที่หลากหลาย และอธิบายมุมมองเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียได้ และกลุ่มที่ 3 ระดับ C1 และ C2 แสดงถึงความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับสูงซึ่งเป็นการสร้างถ้อยคำที่ชัดเจน มีโครงสร้างที่ดีให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ซับซ้อน แสดงการใช้รูปแบบการสื่อสาร คำเชื่อมและการเชื่อมโยงได้ ไปจนถึงโดยสามารถแสดงออกและสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ คล่องแคล่ว และแม่นยำ สามารถแยกแยะความหมายที่ใกล้เคียงกันของสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนได้

หากพิจารณาตามนโยบายของกระทรวง ได้เน้นให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีทักษะภาษาอังกฤษในระดับ B1 ขึ้นไป โดยมีรายละเอียดของสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษระบุได้ดังนี้

ทักษะระดับ B1 สามารถเข้าใจจุดประสงค์หลักของข้อความที่ชัดเจนในภาษามาตรฐานได้ หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับหัวข้อที่คุ้นเคย ไม่ว่าจะเป็นบริบทการทำงาน การเรียน หรือการพักผ่อน สามารถรับมือกับสถานการณ์ส่วนใหญ่ที่อาจเกิดขึ้นจากการเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีการใช้ภาษา สามารถสร้างถ้อยคำที่เรียบง่ายและสอดคล้องกันเกี่ยวกับหัวข้อที่คุ้นเคยหรือมีความสนใจส่วนตัว สามารถอธิบายประสบการณ์ เหตุการณ์ ความปรารถนา และแรงบันดาลใจ ตลอดจนให้เหตุผลโดยสังเขปหรืออธิบายเกี่ยวกับแผนการ

ทักษะระดับ B2 สามารถเข้าใจใจความสำคัญของข้อความที่มีความซับซ้อนทั้งรูปธรรมและนามธรรม รวมถึงการพูดคุยเชิงเทคนิคในเรื่องที่มีความเชี่ยวชาญ สามารถโต้ตอบอย่างคล่องแคล่วและเป็นธรรมชาติ ทำให้การโต้ตอบกับเจ้าของภาษาเป็นไปอย่างปกติโดยไม่มีความเคร่งเครียดของทั้งสองฝ่าย สามารถสร้างถ้อยคำที่ชัดเจนและมีความละเอียดในหัวข้อที่หลากหลาย และอธิบายมุมมองเกี่ยวกับประเด็นเฉพาะโดยพูดถึงความได้เปรียบและเสียเปรียบของตัวเลือกต่าง ๆ

การพิจารณาระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษตามมาตรฐาน CEFR สามารถวัดผลได้จากการสอบที่เป็นที่ยอมรับจากหลายสถาบัน โดยมีเกณฑ์คะแนนตามรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 เกณฑ์คะแนนระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษตามมาตรฐาน CEFR เทียบกับการสอบภาษาอังกฤษตามมาตรฐานอื่น

CEFR ¹	EF SET	TOEFL iBT ²	IELTS ³	TOEIC (R&L) Total Score ⁴	Cambridge English Scale ⁵	Global Scale of English ⁶
pre-A1	0 - 20	n/a	n/a	n/a	80 - 99	n/a
A1 Beginner	21 - 30	n/a	n/a	120 - 220	100 - 119	22 - 29
A2 Elementary	31 - 40	n/a	n/a	225 - 545	120 - 139	30 - 42
B1 Intermediate	41 - 50	42 - 71	4.0 - 5.0	550 - 780	140 - 159	43 - 58
B2 Upper Intermediate	51 - 60	72 - 94	5.5 - 6.5	785 - 940	160 - 179	59 - 75
C1 Advanced	61 - 70	95 - 120	7.0 - 8.0	945 - 990	180 - 199	76 - 84
C2 Proficient	71 - 100	n/a	8.5 - 9.0	n/a	200 - 230	85 - 90

สรุปและอภิปราย

จากการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าการนำกรอบอ้างอิงมาตรฐาน CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) มาเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาเป็นแนวทางที่มีความสำคัญและได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2565) และผลการศึกษาของ Education First (2023) ที่เน้นย้ำว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต้องสอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในฐานะ “พลเมืองโลก” (Global Citizen)

ข้อมูลจากการนิศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการที่มีการวางแผนเป็นระบบตามขั้นตอน สามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษตามเป้าหมาย CEFR ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีสัดส่วนนักศึกษาที่สอบผ่านระดับ B1 ขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 63.33 ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 60 สำหรับปีการศึกษา 2567 นอกจากนี้ การบูรณาการนวัตกรรมการเรียนการสอน เช่น การใช้ Influencers ในการสร้างแรงจูงใจ (บ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2567) และการพัฒนา Online Platform เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะภาษาอังกฤษได้มากขึ้น ยังเป็นแนวโน้มสำคัญที่สะท้อนถึงการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 2565) และจากการรวบรวมข้อมูลการบริหารงานของทั้งสองสถาบันผู้เขียนได้ลองกำหนดร่างนโยบายเบื้องต้นพร้อมทั้งเสนอแนะการนำไปใช้ในเชิงนโยบายและในเชิงการบริหารจัดการในงานวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะมีแผนปฏิบัติการพัฒนาภาษาอังกฤษตามกรอบ CEFR อย่างเป็นรูปธรรม แต่ก็ยังพบอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ ความหลากหลายของพื้นฐานนักศึกษา ซึ่งบางกลุ่มอาจยังไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐาน CEFR ได้ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2565) ความท้าทายในการพัฒนาครูผู้สอนภาษาอังกฤษให้มีความเข้าใจและทักษะการใช้ CEFR ในการจัดการเรียนการสอน และการขาดแคลนทรัพยากรดิจิทัลหรือสื่อการสอนบางส่วนในสถาบันขนาดเล็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของฉันทนิกันต์ สุญสินภัย (2563) ได้กล่าวว่าแม้หน่วยงานต้นสังกัดของสถาบันอุดมศึกษาได้มอบหมายนโยบายเพื่อยกระดับความสามารถและทักษะภาษาอังกฤษไปยังหน่วยงานภายใต้สังกัด หากแต่ยังขาดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ต่างจากกรณีศึกษาประเทศอื่นซึ่งส่งเสริมการใช้ทักษะภาษาในชีวิตประจำวันอย่างเข้มข้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนได้น้อย และสภาพแวดล้อมในสังคมไทยทำให้ไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันมากเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังควรมีการจัดระบบการประเมินผลที่อ้างอิงกับ CEFR อย่างชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม (Chutima & Kanchana, 2023)

ท้ายที่สุดนี้ ภาพรวมของการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษตามกรอบ CEFR ในระดับอุดมศึกษาของไทยในช่วงปี 2563-2567 มีแนวโน้มเชิงบวก โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยที่มีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องและการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ซึ่งไม่เพียงแต่ตอบสนองต่อนโยบายภาครัฐ แต่ยังเชื่อมโยงกับการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษา (Chutima & Kanchana, 2023) เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากลและตอบโจทย์ความต้องการในยุคโลกาภิวัตน์อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *แนวทางการยกระดับมาตรฐาน CEFR ของนิสิตนักศึกษา*.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพ ภาษาอังกฤษตามกรอบ CEFR*.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2565). *คู่มือการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ*.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2565). *รายงานผลกระทบโควิด-19 ต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา*. <https://www.mhesi.go.th/home/>
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2565). *แนวทางการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา*.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา. (2551). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ถวิล เกื้อกูลวงศ์. (2530). *การบริหารการศึกษาสมัยใหม่/ทฤษฎีวิจัยและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- ธนพร โปมิน และประดิษฐ์ ศรีโนนยาง. (2563). การพัฒนาระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรปด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการสอนผ่านเว็บ. *Journal of Modern Learning Development*, 5(5), 212–223.
- ฉันทนิกันต์ สุญสินภัย. (2020). การทบทวนนโยบายการศึกษาภาษาอังกฤษของไทย. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 9(1), 86–97.
- เบญจมิน บุญจรัส, ปรมัตถ์ ไกรทอง, ผานิต สิงหสุวรรณ, และ ชไมพร พุทธิรัตน์. (2564). การรับรู้ของนักศึกษาต่อนโยบายและโครงการพัฒนาผู้เรียนภาษาอังกฤษตามกรอบอ้างอิง CEFR ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 15(2), 75–92.
- เบญจวรรณ เสวีวัลลภ. (2560). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ*. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การบริหารงานวิชาการ*. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

- มติชน. (1 กุมภาพันธ์ 2567). เปิด 10 อันดับ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีผู้จบการศึกษามากที่สุด ในปี 2567. MATICHON ONLINE. https://www.matichon.co.th/local/education/news_5028824
- มนีวรรณ แหวนหล่อ. (2561). *สภาพการบริหารงานวิชาการของครูในระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต. [ไม่ได้ตีพิมพ์]. <https://rsuir-library.rsu.ac.th/handle/123456789/797>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2567). *แผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (ฉบับปรับปรุง)*. กองนโยบายและแผน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2566). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565–2569) (ฉบับทบทวนและปรับปรุง พ.ศ. 2566)*. กองนโยบายและแผน สภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2567). *แผนปฏิบัติการและงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2540). *เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา*. อรุณการพิมพ์.
- สำนักงาน EF ประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *CEFR คืออะไร*. <https://www.efset.org/th/cefr/>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). *ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องนโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา 2559*.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *รายงานข้อมูลการใช้ภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษาไทย*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานสถานภาพการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัย*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานการประเมินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษา*.

ภาษาอังกฤษ

- Broek, S. and Inge van den Ende. June 2013. *The Implementation of the Common European Framework for Languages in European Education Systems*. Policy Department B: Structural and Cohesion Policies, European Parliament, European Union.
- Chutima, W., & Kanchana, S. (2023). Assessment and policy support for English proficiency development in Thai universities: Challenges and opportunities. *Asian Journal of Education and Development*, 45(2), 115–132.
- Council of Europe. nd. Language Policy. https://www.coe.int/en/web/language-policy/history%3B?utm_source=chatgpt.com.
- OECD. (2020). *The impact of COVID-19 on education*. OECD Publishing.
- Education Council. (2023). *Best practices in English language education for higher education institutions*.
- Education Council. (2023). *Guidelines for enhancing English proficiency of university students in Thailand*.
- Education First. (2023). *EF English proficiency index 2023: Thailand's performance*.
- Foley, J. A. (2019). Adapting CEFR for English language education in ASEAN, Japan and China. *The New English Teacher*, 13(2), 1–15. Institute for English Language Education, Assumption University. <https://core.ac.uk/reader/233618790>

Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2023). *English language development strategies in higher education*.

Plook Crater. (2563). *CEFR คืออะไร ทำไมครูและนักเรียนต้องสอบ*.

<https://www.trueplookpanya.com/dhamma/content/82208>

Read, J. (2019). The influence of the Common European Framework of Reference (CEFR) in the Asia-Pacific region. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 12(1), 14–29. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/168568>

Rungwaraphong, P. (2022). The development of English language skills in Thai higher education: Policy and practice. *Journal of Language and Culture Studies*, 8(1), 45–58.

แนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านผู้สูงอายุ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ *

GUIDELINES FOR DEVELOPING SERVICES FOR THE ELDERLY IN ACCORDANCE WITH
THE STANDARDS OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
IN SAMUT PRAKAN PROVINCE

อัจฉิยา ฝ้ายสัจจา¹ วรณลักษณ์ เมียนเกิด²
ATCHIYA FAISADCHA¹, Wannalak Miankerd²

¹⁻² หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Master of Social Work in Thammasat University
E-mail atchiya.fai@gmail.com, E-mail wannalakm@hotmail.com

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่องแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงาน
ด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ
หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2566

Received: August 31, 2024

Revised: June 5, 2025

Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรค
การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานผู้สูงอายุ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ ใช้การวิจัยแบบผสานวิธี
โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการสำหรับผู้
สูงอายุ จำนวน 174 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูล
จากผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 6 คน ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรมีดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก
(ร้อยละ 83.3) มีปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย
2.73) โดยมีปัญหาและอุปสรรคด้านบริหารจัดการมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้
สูงอายุตามมาตรฐานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.21) โดยเห็นว่าการบริการควรเข้าถึงง่าย มากที่สุด
ด้านผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการวิจัยเชิงปริมาณทุกประเด็น

ข้อเสนอแนะ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและผลักดันการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุให้เป็นไปตาม
มาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทาง
เดียวกัน มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งควรยกระดับความร่วมมือในการดำเนินงาน
ด้านผู้สูงอายุ โดยมีการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน และควรปรับเปลี่ยนกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบปฏิบัติ
โดยมีการกระจายอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุจากส่วนกลางมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เพื่อเอื้อต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุได้เอง และสอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่

คำสำคัญ

ผู้สูงอายุ บริการสำหรับผู้สูงอายุ มาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This study was aimed to investigate operations and obstacles in providing services including guidelines for developing services to the elderly based on operational standards for elderly care under the Local Government Organizations in Samut Prakan Province. The mixed research methodology was applied. In the part of quantitative research design, 174 persons who have worked related to elderly service were the research sample. In the part of qualitative research design, 6 administrators from the Local Government Organizations were interviewed using semi-structured in-depth interview. The quantitative research results were revealed that personnel were highly involved in elderly affairs (83.3%). Additionally, problems and obstacles of elderly services based on operational standards for elderly care were moderately scored at 2.73. Moreover, the samples expressed their opinions on guidelines for developing elderly services based on operational standards for elderly care scoring at 4.21. They also added that easy-to-access service development should be prioritized. The qualitative research results were parallel to the quantitative ones for all topics. These research findings showed that government agencies should promote elderly operations based on operational standards for elderly care under Local Government Organizations. This was to ensure that personnel working in the similar direction, showing their high performance, and defining operational standard based on the relevant laws. In addition, operations on elderly services should be enhanced and integrated with related networks. Besides those mentions, some laws and regulation should probably be improved in terms of decentering power to the Local Government Organizations. So, those organizations could manage their own responsibilities of service operations for the elderly and learn about the elderly's need based on each region.

cooperation in geriatric operations should be enhanced by integrating joint operations, with laws, regulations, and procedures adjusted by decentralizing authority and management duties for older residents to local government organizations. This should facilitate local government organization operations in serving geriatric residents and meeting their needs regionally.

Keywords

The elderly, Services for the elderly, Operational standards for the elderly care, Local administrative organizations

ความสำคัญของปัญหา

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง และมีความหลากหลายทางสังคม อีกทั้งยังมีประชากรตามทะเบียนราษฎรมาก เป็นอันดับที่ 12 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 2 ของภาคกลาง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเป็นจังหวัดที่รองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานครและสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิทั้งในด้านการผลิตภาคอุตสาหกรรม การค้า และการบริการ ส่งผลให้มีประชากรในพื้นที่เป็นจำนวนมากทั้งประชากรตามทะเบียนราษฎรและประชากรแฝง โดยสถิติข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 พบว่าจังหวัดสมุทรปราการมีจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรทั้งสิ้น 1,355,816 คน แบ่งเป็นช่วงวัยเด็ก เยาวชน แรงงาน และวัยผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยผู้สูงอายุ พบว่ามีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวน 202,635 คน คิดเป็นร้อยละ 15.06 ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 210,612 คน คิดเป็นร้อยละ 15.88 และ ปี พ.ศ. 2564 มีจำนวน 220,602 คน คิดเป็นร้อยละ 16.27 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (กรมการปกครอง, 2564)

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของจังหวัดสมุทรปราการดังกล่าวข้างต้น ทำให้ประชาชนภายในพื้นที่ต่างต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินชีวิต โดยพบว่าสถานการณ์โครงสร้างประชากรที่เป็นสังคมสูงอายุ ย่อมส่งผลกระทบต่อภาระการกระจายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายผลประโยชน์ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่พื้นที่ที่มีประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูง ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพังมากขึ้น เกิดปัญหาในการดูแลตัวเองหรือสวัสดิภาพการดำรงชีพ นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังย่อมทำให้เกิดความเครียดส่งผลต่อสุขภาพจิตตามมา (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ, 2564)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบำรุงรักษา และให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งการรับถ่ายโอนภารกิจการจัดบริการสาธารณะจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการ โดยยึดหลักการว่า “ประชาชนจะต้องได้รับการบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคม และชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ” ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เป็นหนึ่งในภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประชาชนใน “ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต” ซึ่งให้ความสำคัญกับการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการกำกับ ดูแล ควบคุม และตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงได้มีการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขึ้นในปี พ.ศ. 2558 เพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหาร และให้บริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนจะได้รับบริการสาธารณะในมาตรฐานขั้นต่ำที่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานและขั้นพัฒนาซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ ด้านส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ด้านการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ

การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการได้มีการนำแผนการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ แต่ขณะเดียวกันในหลายพื้นที่ยังพบข้อจำกัดในการดำเนินการ ดังเช่นในการศึกษาของฐิติวรดา ศิริวัฒนสกุล และคณะ (2562) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ โดยพบว่าปัญหาในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่สำคัญ คือ งบประมาณที่รัฐมอบให้มีความล่าช้า ทำให้ต้องมีการจัดสรรเงินกองกลางของทางเทศบาลไปเพิ่ม สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกหลานดูแลนั้นเบี้ยยังชีพที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการดำรงชีพ นอกจากนี้ยังพบข้อจำกัดในการดำเนินงานที่ทำให้ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง ในขณะที่ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุภายในพื้นที่นั้นมีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาของอุซุร เหมือนเดช (2552) ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ และนันทยา อยู่สบาย (2557) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศีรษะจรเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบตรงกันว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการมีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน

ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จึงต้องปรับบริการสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อเป็นการยกระดับการทำงานและการจัดบริการให้เป็นที่ยอมรับ และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยที่กำลังจะมาถึง ดังนั้นการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการครั้งนี้ จึงมีความสำคัญในการนำข้อมูลไปพัฒนาการดำเนินงานให้สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุได้ตรงตามความต้องการและมีคุณภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ คุณสมบัติทางการศึกษา/สาขาที่สำเร็จการศึกษา สถานภาพสมรส อายุงาน ตำแหน่งงาน ลักษณะการจ้างงาน และรายได้ มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน
2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ คุณสมบัติทางการศึกษา/สาขาที่สำเร็จการศึกษา สถานภาพสมรส อายุงาน ตำแหน่งงาน ลักษณะการจ้างงาน และรายได้ มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นข้อมูลหลักในการนำเสนอ และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา โดยผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 1) ตำแหน่งประเภทอำนวยการท้องถิ่น (ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม หัวหน้าฝ่ายงานสังคมสงเคราะห์/งานสวัสดิการสังคม/งานพัฒนาชุมชน) 2) ตำแหน่งประเภทวิชาการ (นักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน) 3) เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายงานด้านผู้สูงอายุ (เจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน และผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์) ซึ่งครอบคลุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ 49 แห่ง จำนวน 307 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 174 คน เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้คำนวณสัดส่วนของบุคลากร โดยได้แบ่งพื้นที่ในการศึกษาออกเป็น 6 อำเภอ และให้แต่ละอำเภอมีสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กัน

การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย นายก/รองนายกเทศมนตรีหรือนายก/รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน ที่ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม 2 แบบ คือ

1. แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ โดยข้อคำถามจะเป็นแบบให้เลือกว่าปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติเท่านั้น 3) ปัญหาและอุปสรรคการบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ 4) แนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ และ 5) ข้อเสนอแนะ

2. แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีการกำหนดข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริการสำหรับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ จากนั้นจึงได้ประสานไปยังหน่วยงานเพื่อจัดส่งหนังสือและขอความยินยอม และดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ที่ยินยอมเข้าร่วมศึกษา ทำการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการเก็บแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก คนละ 1 ครั้ง เมื่อแล้วเสร็จจึงรวบรวมข้อมูลข้อมูลที่ได้ จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ จะใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science: SPSS) ในการประมวลผลข้อมูล โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร หรือตัวแปร 2 กลุ่ม ด้วยค่าสถิติ t-test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
- 3) การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน (Anova) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การวิจัยเชิงคุณภาพ จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยเป็นการจัดกระทำข้อมูล ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดระบบ และแยกแยะองค์ประกอบของข้อมูล จัดหมวดหมู่ ตลอดจนการตีความหมายของข้อมูล เพื่อสร้างข้อสรุปจนเกิดความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบแบบสามเส้า (Triangulation)

จริยธรรมในการวิจัย

ผู้วิจัยได้มีการคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการขออนุมัติจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ และได้รับการอนุมัติ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2566 รหัสโครงการวิจัยที่ SSTU-EC 113/2566 หนังสือรับรองเลขที่ 095-2566

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณนำ และตามด้วยผลการวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งจะมีการนำเสนอไล่เรียงไปในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. การดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากผลการวิจัย พบว่าบุคลากรร้อยละ 83.3 ได้คะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง 26 - 32 คะแนน ถือได้ว่าบุคลากรมีการปฏิบัติหรือดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ซึ่งพบในด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุมากที่สุด โดยบุคลากรมีการดำเนินการจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลของผู้สูงอายุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน รองลงมาคือ ด้านการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยบุคลากรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุได้รับทราบถึงสิทธิและสวัสดิการที่ผู้สูงอายุได้รับและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิหรือสวัสดิการที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนจัดให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ถัดมาคือ ด้านส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ โดยบุคลากรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นได้จากสื่อต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่บุคลากรร้อยละ 16.7 มีการปฏิบัติหรือดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย ซึ่งพบในด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุมากที่สุด โดยไม่มีการเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบโดยง่าย รองลงมาคือ ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ โดยพบว่าไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและสร้างวินัยการออมในครัวเรือนของประชาชนทุกช่วงวัยเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมของการปฏิบัติหรือการดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
การปฏิบัติหรือดำเนินงานในระดับน้อย (0-25 คะแนน)	29	16.7
การปฏิบัติหรือดำเนินงานในระดับมาก (26-32 คะแนน)	145	83.3
รวม	174	100

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการมีการปฏิบัติตามระเบียบและนโยบายของรัฐ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อม บริบท และศักยภาพในการดำเนินการของแต่ละพื้นที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการแต่ละพื้นที่ได้นำมาตรฐานการดำเนินงานมาเป็นแนวทางในการจัดบริการให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งมีการจัดบริการให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ ด้านส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ด้านการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ

2. ปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรมีปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.73 โดยปัญหาและอุปสรรคในระดับต้นคือ ด้านบริหารจัดการ พบว่า การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุยังเป็นการทำงานแบบแยกส่วน ทำให้ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และอาจก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนในการจัดบริการกับหน่วยงานอื่น ๆ รองลงมาคือด้านกฎหมายและนโยบาย พบว่า กฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติมีความยุ่งยากซับซ้อน และไม่มีความชัดเจน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักถูกแทรกแซงการกำหนดนโยบายโดยส่วนกลาง จึงทำให้ไม่สามารถบังคับใช้หรือดำเนินการตามกฎหมายได้ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานถัดมาคือ ด้านงบประมาณ พบว่า หน่วยงานขาดการระดมทุนสำหรับใช้ในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ต่อมาคือด้านบุคลากร พบว่า หน่วยงานมีบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานด้านการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ และด้านอาคารสถานที่ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคน้อยที่สุด โดยพบว่า อาคารและสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
- ด้านบริหารจัดการ	2.82	1.000	ปานกลาง
- ด้านกฎหมายและนโยบาย	2.80	1.016	ปานกลาง
- ด้านงบประมาณ	2.73	0.968	ปานกลาง
- ด้านบุคลากร	2.67	0.947	ปานกลาง
- ด้านอาคารสถานที่	2.63	0.999	ปานกลาง
รวม	2.73	0.852	ปานกลาง

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร กล่าวคือ การมีจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอในการดำเนินงาน รวมไปถึงการที่บุคลากรนั้นไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ด้านงบประมาณ กล่าวคือ การจัดสรรงบประมาณจากรัฐที่ไม่เพียงพอต่อการจัดบริการ รวมถึงการจัดสวัสดิการของรัฐอย่างเบ้อย่างผู้สูงอายุยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีอัตราค่าครองชีพที่สูงขึ้น ด้านอาคารและสถานที่ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีอาคารสถานที่ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ด้านบริหารจัดการ กล่าวคือ มีการทำงานแบบแยกส่วนซึ่งเกิดขึ้นภายในหน่วยงาน ขณะที่การทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ นั้นยังมีความล่าช้าในการประสานงานและการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ด้านกฎหมายและนโยบาย กล่าวคือ ขอกฎหมายและระเบียบยังไม่เอื้อต่อการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่สนับสนุนการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ อีกทั้งยังมีในส่วนของการเงินหรือหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ และการถ่ายโอนภารกิจที่ยังไม่ชัดเจน

3. แนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัย พบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 แนวทาง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.11 โดยแนวทางในระดับต้น คือ การบริการสามารถเข้าถึงง่าย พบว่า หน่วยงานควรมีการจัดบริการและอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว สอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการ ที่พบว่าการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุเป็นการทำงานที่แยกส่วนและมีความซ้ำซ้อนกันในหลายหน่วยงาน ขาดการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการล่าช้า อีกทั้งยังขาดการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อรองรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมหรือบริการที่ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ผู้สูงอายุ ซึ่งจากผลการวิจัยการปฏิบัติหรือการดำเนินการตามมาตรฐานด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ สะท้อนให้เห็นว่ายังมีการปฏิบัติหรือการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการดำเนินงานตามมาตรฐานในด้านอื่น รองลงมาคือการกำหนดแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ ถัดมาคือความหลากหลายของบริการ ต่อมาคือการติดตามและประเมินผลบริการ กระบวนการให้บริการที่ชัดเจน และความรู้ความสามารถของบุคลากรน้อยที่สุด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ภาพรวมของแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
- การบริการสามารถเข้าถึงง่าย	4.21	0.733	มากที่สุด
- การกำหนดแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ	4.18	0.741	มาก
- ความหลากหลายของบริการ	4.13	0.780	มาก
- การติดตามและประเมินผลบริการ	4.11	0.752	มาก
- กระบวนการให้บริการที่ชัดเจน	4.07	0.814	มาก
- ความรู้ความสามารถของบุคลากร	3.96	0.820	มาก
รวม	4.11	0.695	มาก

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแนวทางที่ผู้บริหารท้องถิ่นได้ให้ความเห็นไว้ ประกอบด้วย ในส่วนของบุคลากรควรมีพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับให้กับบุคลากร อีกทั้งควรมีการเพิ่มจำนวนของบุคลากร ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง รวมถึงอาสาสมัคร ในส่วนของกระบวนการให้บริการ ควรมีความถูกต้อง แม่นยำ และชัดเจน ในส่วนบริการควรมีความหลากหลายและครอบคลุมกับความต้องการ รวมถึงสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน นอกจากนี้การบริการจะต้องสามารถเข้าถึงได้ง่าย มุ่งเน้นการจัดบริการให้มีความสะดวกและรวดเร็ว โดยอาจมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการดำเนินงาน อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการกำหนดแผน การดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินงาน ผ่านการแสดงความคิดเห็นและความต้องการ อีกทั้งควรมีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนและยังสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานในอนาคตได้อีกด้วย นอกจากนี้ควรมีการติดตามและประเมินผลบริการ เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

4. การทดสอบสมมติฐาน

4.1 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปกับระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการทดสอบความแตกต่าง สรุปได้ว่า 1) ด้านงบประมาณ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการจ้างงานที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน 2) ด้านอาคารสถานที่ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปกับระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแปร	F-test									
	ด้านบุคลากร		ด้านงบประมาณ		ด้านอาคารสถานที่		ด้านบริหารจัดการ		ด้านกฎหมายและนโยบาย	
	ค่า sig	แปลผล	ค่า sig	แปลผล	ค่า sig	แปลผล	ค่า sig	แปลผล	ค่า sig	แปลผล
เพศ	Sig=0.232		Sig=0.483		Sig=0.933		Sig=0.415		Sig=0.939	
อายุ	Sig=0.117		Sig=0.613		Sig=0.166		Sig=0.236		Sig=0.161	
คุณวุฒิ	Sig=0.300		Sig=0.470		Sig=0.953		Sig=0.336		Sig=0.130	
สาขาที่สำเร็จ	Sig=0.641		Sig=0.563		Sig=0.596		Sig=0.976		Sig=0.891	
สถานภาพสมรส	Sig=0.232		Sig=0.483		Sig=0.933		Sig=0.415		Sig=0.939	
อายุงาน	Sig=0.464		Sig=0.609		Sig=0.780		Sig=0.624		Sig=0.466	
ตำแหน่งงาน	Sig=0.141		Sig=0.073		Sig=0.339		Sig=0.292		Sig=0.252	
ลักษณะการจ้างงาน	Sig=0.186		Sig=0.015	✓	Sig=0.249		Sig=0.192		Sig=0.140	
รายได้	Sig=0.459		Sig=0.305		Sig=0.047	✓	Sig=0.838		Sig=0.246	

หมายเหตุ : *P < 0.05

4.2 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปกับระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการทดสอบความแตกต่าง สรุปได้ว่า 1) ความหลากหลายของบริการ กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณวุฒิที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน 2) การบริการสามารถเข้าถึงง่าย กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณวุฒิที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน 3) การกำหนดแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ

กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณวุฒิ ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน 4) การติดตามและประเมินผลกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณวุฒิที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปกับระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแปร	F-test									
	ความรู้ความสามารถของบุคลากร		กระบวนการให้บริการที่ชัดเจน		ความหลากหลายของบริการ		การบริการสามารถเข้าถึงง่าย		การกำหนดแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ	
	ค่า sig	แปลผล	ค่า sig	แปลผล	ค่า sig	แปลผล	ค่า sig	แปลผล	ค่า sig	แปลผล
เพศ	Sig=0.058		Sig=0.393		Sig=0.167		Sig=0.440		Sig=0.173	
อายุ	Sig=0.058		Sig=0.393		Sig=0.167		Sig=0.440		Sig=0.173	
คุณวุฒิ	Sig=0.269		Sig=0.207		Sig=0.032	✓	Sig=0.047	✓	Sig=0.053	✓
สาขาที่สำเร็จ	Sig=0.491		Sig=0.911		Sig=0.662		Sig=0.659		Sig=0.580	
สถานภาพสมรส	Sig=0.618		Sig=0.728		Sig=0.526		Sig=0.949		Sig=0.860	
อายุงาน	Sig=0.866		Sig=0.646		Sig=0.676		Sig=0.730		Sig=0.749	
ตำแหน่งงาน	Sig=0.838		Sig=0.586		Sig=0.234		Sig=0.655		Sig=0.348	
ลักษณะการจ้างงาน	Sig=0.678		Sig=0.849		Sig=0.762		Sig=0.590		Sig=0.732	
รายได้	Sig=0.451		Sig=0.469		Sig=0.371		Sig=0.193		Sig=0.146	

หมายเหตุ : *P < 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้างต้นสามารถนำมาสู่การอภิปรายผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งมีข้อค้นพบที่น่าสนใจในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสำคัญของการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 การยึดมั่นมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีภายในองค์กร

จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะมีการประเมินประสิทธิภาพ หรือ Local Performance Assessment (LPA) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในส่วนของกาจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของการประเมินในด้านที่ 4 การบริการสาธารณะ หน่วยที่ 2 งานส่งเสริมคุณภาพชีวิต หน่วยย่อยที่ 4 ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำกิจกรรมตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามองค์ประกอบ 5 ด้าน จึงทำให้แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างให้ความสำคัญเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกนกกร ไวรค์ลองครุ (2558) และปรณิกา มีครุฑ และคณะ (2564) ที่พบว่า เทศบาลตำบลศรีประจันต์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน ได้มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยในรายประเด็นพบว่า บุคลากรถึงร้อยละ 96.0 มีการดำเนินงานสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ โดยจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลของผู้สูงอายุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันมากที่สุด ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพกลับพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุภายในองค์กรแต่ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการจัดบริการ เช่น การช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ให้กับผู้สูงอายุที่หลายหน่วยงานได้มีการดำเนินการ จึงกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ดังนั้น การดำเนินงานที่มีการยึดมั่น

มาตรฐานจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีภายในองค์กร โดยเฉพาะการบริหารจัดการระบบฐานข้อมูล สอดคล้องกับผลการศึกษาของไพศาล สงแก้ว (2667) ที่กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการเชื่อมโยง ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาครัฐ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนในการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน

1.2 การเข้าใจข้อจำกัดและมุ่งมั่นเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้การบูรณาการการทำงานร่วมกัน

จากผลวิจัย พบว่าบุคลากรร้อยละ 16.7 มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย สะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่ามาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุจะมีการกำหนดตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีการจัด กระทำบริการให้เกิดขึ้น แต่ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนที่ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ได้ เนื่องมาข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการที่เป็นปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด ($\bar{X}$ = 2.82) โดยพบว่าการจัดบริการ สำหรับผู้สูงอายุยังเป็นการทำงานแบบแยกส่วน ทำให้ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และอาจก่อให้เกิด ความซ้ำซ้อนในการจัดบริการกับหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของประจักษ์ น้ำประสานไทย (2557) ที่พบว่า ปัญหาของการจัดบริการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออก คือ การที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของสุดารัตน์ สดสมบูรณ์ (2557) พบว่า การดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุยังขาดการบูรณาการและขาดความต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินงานแยก ส่วนระหว่างงานด้านสุขภาพกับงานด้านสังคม รวมถึงการกระจายความรับผิดชอบตามหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยพบว่าการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุยังเป็นการทำงานแบบแยกส่วน ทั้งในส่วนภายในและภายนอกองค์กร ส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้า ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการ ทำงานประสานกันระหว่างกองสวัสดิการสังคม และกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการทำงานในการ จัดบริการสำหรับผู้สูงอายุมีมิติด้านสุขภาพ และด้านสังคม อีกทั้งในการบูรณาการการทำงานในระหว่างหน่วยงานนั้น ควรประชุมหารือและวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อกำหนดแนวทางและบทบาทในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ของแต่ละหน่วยงานให้มีความชัดเจน ดังเช่นการศึกษาของอรรถพงศ์ คชศักดิ์ (2562) ที่ได้เสนอว่า การจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตควรมีการบูรณาการการทำงานกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อให้การทำงานเป็นไป ในทิศทางเดียวกัน

2. การดำเนินงานให้บริการที่มีมาตรฐานจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรมีการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการคุ้มครองทางสังคม สำหรับผู้สูงอายุ ด้านส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ และด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ (ร้อยละ 90.2, 87.4 และ 86.8) อยู่ในระดับมาก เป็นที่น่าสนใจว่ามาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้านมี ความเกี่ยวข้องกับการจัดบริการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นการจัด บริการเกี่ยวกับการคุ้มครองด้านรายได้ หลักประกันคุณภาพด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และระบบ บริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน รวมถึงการเสริมสร้างศักยภาพด้านๆ ของผู้สูงอายุโดยผ่านการจัดกิจกรรมจึง สะท้อนให้เห็นว่าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องและเป็นไปตาม มาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วนั้น ย่อมส่งผลให้ผู้สูงอายุที่รับบริการได้รับการ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งทิพา ปินใจ (2558) และชัยวัฒน์ เอี่ยมประภาศ (2561) ที่กล่าวว่า ควรมีการจัดสวัสดิการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ ผู้สูงอายุได้พบปะกัน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริง นอกจากนี้การทดสอบสมมติฐานยังสะท้อน ให้เห็นว่า บุคลากรที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไปจะมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนา ประเด็นความหลากหลายของบริการสูงกว่าบุคลากรที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ บุคลากรที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาโทส่วนใหญ่เป็นบุคลากรประเภทอำนวยการท้องถิ่น โดยจะรับผิดชอบทั้งการบริหารและการปฏิบัติงาน จึงทำให้มีการสะสมความรู้และประสบการณ์มากกว่าบุคลากรที่ มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่จะเป็นบุคลากรประเภทวิชาการ ดังนั้นจึงควรให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม

เสนอมุมมองในการกำหนดกิจกรรม โดยเฉพาะบุคลากรที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาโท ซึ่งมักเป็นบุคลากรประเภทอำนวยการท้องถิ่นซึ่งจะมีมุมมองที่ครอบคลุม เนื่องจากมีความรู้และประสบการณ์สูง

3. การพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลกระทบต่อคุณภาพบริการ

3.1 การเพิ่มศักยภาพของบุคลากรจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยมีความคิดเห็นต่อบุคลากรไว้ในหลายประเด็น ได้แก่ การปฏิบัติงานด้านการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุยังมีบุคลากรไม่เพียงพอ โดยเฉพาะนักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน พยาบาลวิชาชีพ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อีกทั้งยังขาดทักษะและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของพิมพ์มล พลเวียง (2555) นิภาวรรณ เจนสันติกุล (2563) ประจักษ์ น้ำประสานไทย (2557) และสุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2557) ที่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดแคลนเจ้าหน้าที่เฉพาะทาง นอกจากนี้บุคลากรที่ถูกมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมยังขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานด้านสวัสดิการสังคม ดังนั้นจึงควรมีการเพิ่มจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เพียงพอกับการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ทั้งในด้านทักษะ และความรู้ความสามารถที่เกี่ยวกับการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานให้มากขึ้น รวมถึงการมีจิตบริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่มีการเสนอแนวทางการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร สอดคล้องกับรุ่งทิพา ปินใจ (2558) ที่ได้เสนอว่า ควรมีการเพิ่มบุคลากรในสายงานตรงและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้าร่วมอบรมพัฒนาความรู้ให้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่เกี่ยวกับบุคลากรที่เป็นผู้บริหาร โดยผลการวิจัยพบว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อยที่สุด ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารสะท้อนให้เห็นว่า การขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุจะประสบความสำเร็จได้ สืบเนื่องมาจากผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหาร หากมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเทียบเท่ากับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ย่อมส่งผลให้พื้นที่มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของไพศาล สงแก้ว (2567) ที่พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการมีการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ โดยสมรรถนะด้านบุคลากร ในส่วนของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ เนื่องจากความต่อเนื่องในการดำเนินงานและยังส่งผลต่อสมรรถนะของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

3.2 การกำหนดแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบจะสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุและเป็นการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง

ผลการวิจัย สะท้อนว่า การกำหนดแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบจะนำมาซึ่งการพัฒนาการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเห็นว่าหน่วยงานควรให้ความสำคัญกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุ โดยมีการบรรจุกิจกรรมหรือโครงการสำหรับผู้สูงอายุไว้ในข้อบัญญัติหรือแผนการดำเนินงาน อีกทั้งควรมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ เพื่อรับทราบถึงความต้องการและปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดแผนการดำเนินงาน สอดคล้องกับบรรณพงศ์ ศุขศักดิ์ (2562) ที่กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรมีแผนดำเนินงานที่ชัดเจน จากการทดสอบสมมติฐานสะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป จะมีระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาประเด็นการกำหนดแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบสูงกว่าบุคลากรที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไปส่วนใหญ่จะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคลากรที่ดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการท้องถิ่น มีหน้าที่ในการกำหนดกลยุทธ์และวางแผนงานในด้านการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานที่ระบบ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหา และจัดลำดับของความต้องการ

ผ่านการเสนอในเวทีประชาคมหมู่บ้าน และนำเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อบัญญัติ และแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่มุ่งให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานและผลักดันการพัฒนาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการกำหนดหมวดหมู่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ไว้ในหมวดหมู่ที่ 9 หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ย่อมเป็นการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

3.3 การจัดบริการที่สะดวก รวดเร็ว จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย

บุคลากรมีความคิดเห็นว่าการบริการควรสามารถเข้าถึงได้ง่ายมากที่สุด โดยหน่วยงานควรมีการจัดบริการและอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุที่มาใช้บริการเพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว อีกทั้งยังควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุที่ได้มีการจัดขึ้นภายในหน่วยงาน สอดคล้องกับ Berry (1988 อ้างถึงใน สิทธิชัย บำเพ็ญเพียร, 2557) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพของบริการในสายตาของผู้ใช้บริการ คือ การเข้าถึงง่ายและสามารถใช้บริการได้อย่างไม่ยุ่งยาก สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพว่า ในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุควรให้บริการทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยลงพื้นที่ให้บริการสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการได้สะดวกมากขึ้น อีกทั้งการลดขั้นตอนหรือการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดบริการ จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2564 - 2565) ที่กล่าวถึง การพัฒนาบริการภาครัฐในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาบริการภาครัฐเพื่อประชาชน มีเป้าหมายให้ภาครัฐมีบริการที่เป็นมาตรฐานสากล ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันที ทุกที่ ทุกเวลาผ่านบริการภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ มีการเชื่อมโยงบริการของทุกหน่วยงานแบบเบ็ดเสร็จ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการ นอกจากนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่า การที่ไม่สามารถดำเนินการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุได้ สาเหตุมาจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีพื้นที่ในการจัดสร้างอาคารจึงใช้สำนักงานเป็นที่ตั้งสำหรับจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของทิพย์วารี พาณิชยกุล (2562) ที่พบว่า สถานสงเคราะห์คนชราที่มีพื้นที่ที่จำกัดทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายพื้นที่เพื่อรองรับผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ขณะที่ในบางแห่งกลับไม่พบปัญหาและอุปสรรคในด้านนี้ เนื่องจากใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองในการจัดสรรพื้นที่ ดังกรณีเทศบาลนครสมุทรปราการที่มีการจัดสร้างศูนย์บริการสาธารณสุข และเทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย ที่มีการจัดสร้างโรงพยาบาลขึ้นเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุในพื้นที่สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

3.4 การพัฒนาการติดตามและประเมินผลจะเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บุคลากรมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการติดตามและประเมินผลบริการ โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเห็นว่า ควรมีการประเมินผลความพึงพอใจในการให้บริการโดยผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ และมีการนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ สอดคล้องกับ Berry (1988 อ้างถึงใน สิทธิชัย บำเพ็ญเพียร, 2557) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของงานบริการ โดยพบว่า ตัวบ่งชี้คุณภาพด้านผลลัพธ์ เกิดจากผลการปฏิบัติงานต่อผู้ให้บริการ จะบ่งบอกถึงผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการ ซึ่งใช้ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้ให้บริการที่เกิดขึ้นขณะให้บริการ อีกทั้งทิพย์วารี พาณิชยกุล (2562) ได้กล่าวว่า การประเมินการพัฒนาองค์กรเป็นขั้นตอนในการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาองค์กรว่าสอดคล้องกับเป้าหมายและเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพียงใด ตลอดจนจะต้องมีการแก้ไขและปรับปรุงอย่างไร เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาองค์กรที่จะได้รับข้อมูลย้อนกลับ นอกจากนี้ การทดสอบสมมติฐาน สะท้อนว่า บุคลากรที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในประเด็นการติดตามและประเมินผลอยู่ใน

ระดับที่สูงกว่าบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งประเภทอำนวยการท้องถิ่น ซึ่งจะทำหน้าที่ในการติดตามและกำกับการดำเนินงาน จึงส่งผลให้มีมุมมองต่อการติดตามและประเมินผลมากกว่าบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งมักเป็นผู้ปฏิบัติงาน จากผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการติดตามและประเมินผลบริการ เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนางานองค์กร ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ จึงควรมีการพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผล และมีการรายงานผลให้ผู้บริหารทราบ เนื่องจากจะเป็นผู้มีหน้าที่ติดตามและกำกับการดำเนินงาน ซึ่งจะนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการวางแผน และจัดการความเสี่ยงกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับการดำเนินงาน

3.5 การปรับเปลี่ยนกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ จะเอื้อต่อการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

กฎหมายและนโยบายเป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เนื่องจากกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติ มีความยุ่งยากซับซ้อน และไม่มีความชัดเจน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักถูกแทรกแซง การกำหนดนโยบายโดยส่วนกลาง จึงไม่สามารถบังคับใช้หรือดำเนินการตามกฎหมายได้ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของพิมพิมล พลเวียง (2555) และประจักษ์ น้าประสานไทย (2557) ที่พบว่าปัญหาความยุ่งยากซับซ้อน ความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ อีกทั้งการศึกษาวิจัยของนิภารรรณ เจนสันติกุล (2563) พบว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุยังถูกแทรกแซงการกำหนดนโยบายโดยส่วนกลาง ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้หรือดำเนินการตามกฎหมายได้ ส่งผลให้ขาดความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ดังผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เห็นว่ากฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่จำกัดขอบเขตของอำนาจหน้าที่ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการจัดบริการได้ตามความต้องการของผู้สูงอายุ จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นว่ากฎหมาย และระเบียบปฏิบัติเป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับนโยบายที่ส่งผลต่อการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นกระทรวงมหาดไทยควรมีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการในกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนของหลักการในการช่วยเหลือที่มีหลายขั้นตอน ตลอดจนระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2566 ที่ไม่มีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนว่าคนที่ได้รับสวัสดิการบำนาญนั้นจะมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพหรือไม่ นอกจากนี้ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรปรับเปลี่ยนกฎหมาย เช่น ระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ โดยเพิ่มหลักเกณฑ์หรือแนวทางในการให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ผู้สูงอายุมีที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น

3.6 งบประมาณที่เพียงพอส่งผลต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

ผลการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากเป็นเมืองที่รองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละพื้นที่สามารถจัดเก็บภาษีได้จำนวนมาก ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีการจัดสรรงบประมาณมาใช้ใน การจัดบริการให้กับผู้สูงอายุที่แตกต่างกันตามลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ คือ 1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่น ถ้าผู้บริหารท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญยอมจัดให้โครงการของผู้สูงอายุอยู่ในลำดับท้ายของแผนการพัฒนาท้องถิ่น หรือไม่อนุมัติงบประมาณให้ดำเนินการ 2) ปัญหาเชิงโครงสร้างในการกำหนดวงเงินการให้ความช่วยเหลือ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า การกำหนดอัตราการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เป็นแบบขั้นบันไดไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายขั้นพื้นฐาน อีกทั้งบริการสำหรับผู้สูงอายุจะมีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการมักมีวงเงินในการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่จำกัด เช่น เงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ต้อง

กระจายความช่วยเหลือให้กับผู้สูงอายุทั้งจังหวัด หรืองบประมาณในการช่วยเหลือซ่อมแซมที่อาศัยให้กับผู้สูงอายุที่มีการกำหนดวงเงินในการช่วยเหลือ สอดคล้องกับผลการศึกษาของพิมพิมล พลเวียง (2555) พบว่า ในส่วนของเงินอุดหนุนจากส่วนราชการต่างๆ ที่ถ่ายโอนภารกิจมาให้มีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ประสบปัญหาและต้องการความช่วยเหลือ ดังนั้นกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรผลักดันให้ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ อีกทั้งในเชิงโครงสร้างควรกระจายอำนาจในการบริหารจัดการด้านงบประมาณจากส่วนกลางมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับศึกษาของไพศาล สงแก้ว (2667) ได้เสนอแนวทางในการจัดการไว้ว่า ควรประสานของงบประมาณจากภาครัฐ โดยกระจายอำนาจในการบริหารจัดการเกี่ยวกับสวัสดิการจากส่วนกลางมายังระดับพื้นที่ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นสามารถดำเนินการจัดบริการด้านผู้สูงอายุได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า บุคลากรที่เป็นข้าราชการมีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคด้านงบประมาณสูงกว่าบุคลากรที่เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ส่วนใหญ่การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณมักจะเป็นหน้าที่ของบุคลากรที่เป็นข้าราชการ ซึ่งจะเป็นกลุ่มผู้ที่ดำรงตำแหน่งประเภทปฏิบัติการและอำนวยการท้องถิ่นจึงทำให้ทราบถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณได้มากกว่าบุคลากรที่เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ดังนั้นเมื่อข้าราชการทราบถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณแล้วย่อมนำไปสู่การหาวิธีจัดการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. กระทรวงมหาดไทยควรยกระดับความร่วมมือในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ กับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ให้เกิดการบูรณาการการทำงาน อีกทั้งควรมีการปรับเปลี่ยนกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบปฏิบัติ ให้มีความชัดเจน และลดขั้นตอนระเบียบปฏิบัติ นอกจากนี้ควรมีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุทั้งการดำเนินงาน และงบประมาณจากส่วนกลางมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเอื้อต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานที่จะทำให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีภายในองค์กร รวมถึงควรมีการพัฒนากระบวนการข้อมูลของผู้สูงอายุ โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลผู้สูงอายุระหว่างหน่วยงานเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ และยังเป็นการป้องกันความซับซ้อนในการดำเนินงาน อีกทั้งควรส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้เรื่องการบริหารสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะระดับบริหาร

ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการสำรวจและเพิ่มกรอบอัตรากำลังของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและเพียงพอ และควรส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ควรมีการจัดอบรมหลักสูตรมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ อีกทั้งควรส่งเสริมให้มีการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุให้มีความหลากหลาย ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และครอบคลุมตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้ปฏิบัติงานควรหมั่นพัฒนาความรู้ ทักษะ และจิตบริการ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเข้าร่วมการฝึกอบรมจากภายในและภายนอกหน่วยงาน ทั้งในรูปแบบห้องเรียน (Onsite) หรือรูปแบบออนไลน์ (Online) นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานควรจัดบริการเชิงรุกและอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุที่มาใช้บริการให้มีความสะดวกรวดเร็ว และเหมาะสมกับผู้สูงอายุประเภทต่างๆ โดยมีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการดำเนินการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในตัวชี้วัดขั้นพัฒนา ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ยกระดับการให้บริการหรือสวัสดิการที่สูงขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการดำเนินงานผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดอื่นๆ เพื่อให้เข้าใจทิศทางในภาพรวมของแนวทางการพัฒนาบริการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานผู้สูงอายุมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกกร ไชยคล่องครุ. (2558). การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารสุศึกษา*, 38(129), 61 - 77.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2564). *ข้อมูลสถิติจำนวนประชากร*. สืบค้นจาก https://www.dopa.go.th/public_service/
- ชัยวัฒน์ เอี่ยมประภาส. (2561). ผลสัมฤทธิ์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ. *วารสารราชนครินทร์*, 9(2), 39 - 51.
- จิตติวรดา ศิริวัฒนาสกุล และคณะ. (2562). แนวทางการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ. ใน อัจฉรา สโรบล (บ.ก.), *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการยั่งยืน ครั้งที่ 4* (น. 445 - 450). คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิพย์วารี พาณิษฐ์กุล. (2562). แนวทางการพัฒนาสถานสงเคราะห์คนชราในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- นันทนา อยู่สบาย. (2557). *ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้หน้า อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป.
- นิภาวรรณ เจนสันติกุล. (2563). การบริหารงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : บทสำรวจวรรณกรรม. *วารสารสหศาสตร์*, 21(2), 254 - 266.
- ปรณิภา มีครุฑ และคณะ. (2564). นโยบายสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 9(2), 28 - 38.
- ประจักษ์ น้ำประสานไทย. (2557). การจัดการบริการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออก. *วารสารสังคมศาสตร์*, 11(2), 85 - 121.
- พิมพ์มล พลเวียง. (2555). *ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมของท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์.
- ไพศาล สงแก้ว และคณะ. (2567). การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 12(1), 73 - 84
- รุ่งทิพา ปินใจ. (2558). *แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.

- ลิทธิชัย บำเพ็ญเพียร. (2557). *คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเมืองพัทยาจังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). *สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สาขาการพัฒนที่ยั่งยืน.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ. (2564). *รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปี 2564*. สืบค้นจาก

แนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานสืบสวนคดียาเสพติด
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม *

GUIDELINES FOR IMPROVING AND OVERCOMING CHALLENGES OF DRUG-RELATED
CRIME INVESTIGATION OF INVESTIGATION POLICE OFFICER IN AYUTTHAYA
PROVINCIAL POLICE STATION

ทองสิทธิ์ จะตรง¹ และ ปากิน โชติเวศย์ศิลป์²
Thongsit Jaturung¹, and Pakin Chotivejsin²

¹⁻² หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Master of Political Science Degree Criminology Justice Administration and society,
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
E-mail kartoonw212@gmail.com, E-mail pakin@aru.ac.th.

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอาญาวิทยาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2567

Received: August 31, 2024

Revised: June 5, 2025

Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติด 2) พัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เลือกใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% และที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.826 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและนโยบาย และด้านความรู้ในการปฏิบัติงานการฝึกอบรมและสวัสดิการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ปัญหาและอุปสรรคภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านบุคลากร/เจ้าหน้าที่ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ด้านการจัดการ และด้านกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน คือ ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร/เจ้าหน้าที่ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ และด้านการจัดการ ตามลำดับ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนารูปแบบควร 2.1) จัดฝึกอบรม ในห้องศึความรู้ด้านกฎหมายและทักษะที่จำเป็นสำหรับการสืบสวนก่อนปฏิบัติหน้าที่ 2.2) จัดทำแผน ขั้นตอน การเบิกจ่าย หรือการใช้งบประมาณสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานอย่างโปร่งใส 2.3) จัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสืบสวน ให้เพียงพอต่อการ

ปฏิบัติหน้าที่ 2.4) จัดทำ สวัสดิการ ผลตอบแทนของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เท่าเทียมกับหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน 2.5) ทำคู่มือ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เข้าใจง่าย

คำสำคัญ

ยาเสพติด การปฏิบัติงานสืบสวน กองกำกับสืบสวน

ABSTRACT

This research aims to study 1) the problems and obstacles in drug suppression operations 2) develop a suitable and efficient drug suppression operation model for officers of the Investigation Division, Phra Nakhon Si Ayutthaya Provincial Police to be appropriate and efficient. The sample group was select the appropriate sample size calculation formula for a survey research study using Taro Yamane's formula at a 5% margin of error and 95% confidence level yields a sample size of 100 police officers working in drug suppression operations for officers of the Investigation Division, Phra Nakhon Si Ayutthaya Provincial Police. The research uses a questionnaire with a reliability value of 0.826. Descriptive statistical analysis was performed, presenting results in percentage (%) and standard deviation (SD). The research results found that the level of knowledge and awareness of police officers in both areas of investigation, namely knowledge of laws and policies and knowledge of training operations and welfare, was at a high level overall. The research results according to the objectives are as follows: 1) Overall problems and obstacles were at a high level with average score 3.67. namely personnel/officials, budget, materials/equipment, management, and related laws/regulations, respectively. 2) Problem Solving and obstacles were at a high level with average score 3.96, namely laws/related regulations, budget, personnel/officials, materials/equipment, and management, respectively. Therefore, the guidelines for developing the model should be: 2.1) Organize training to provide knowledge of laws and skills necessary for investigation before performing duties. 2.2) Create a plan, procedures, disbursement, or budget transparently. 2.3) Provide equipment used in investigation duties sufficiently. 2.4) Create welfare and compensation for officers' performance on par with other agencies with similar characteristics. 2.5) Create a manual of laws related to operations that is clear and easy to understand.

Keywords

Development, Crime Investigation, Investigation Division

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันทั่วโลกยังคงเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและภัยคุกคามจากปัญหายาเสพติดที่มีความหลากหลาย ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (VUCA World) ข้อมูลจากรายงาน World Drug Report 2022 โดยสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) ผู้ใช้ยาเสพติดทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะการผลิตยาเสพติด

ประเภตสารสังเคราะห์ที่มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องและสูงสุดเป็นประวัติการณ์ใน ปี พ.ศ. 2564 ซึ่งมีการจับกุมและตรวจยึดได้มากถึง 171.5 ตัน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ประเทศสมาชิกกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (จีน เมียนมา ลาว เวียดนาม กัมพูชา และไทย) (UNODC, 2022)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยยังไม่ลดระดับความรุนแรงลงอันเป็นผลมาจากการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มการค้ายาเสพติดยังมีการลักลอบนำยาเสพติดจำนวนมากเข้ามายังประเทศไทยอย่างต่อเนื่องส่งผลให้การจับกุมยาเสพติด ในประเทศได้มากขึ้น โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีสถิติการจับกุมคดียาเสพติดสูงถึง 341,137 คดี เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ที่มีจำนวน 208,066 คดีคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 64 ในช่วงระยะเวลา 5 ปี โดยยาเสพติดที่จับกุมได้มากที่สุด คือ ยาบ้า และไอซ์ ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดในปัจจุบัน คือ ยาบ้า (ร้อยละ 79.2) ซึ่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการค้าการลงทุน การท่องเที่ยวและเป็นเส้นทางในการคมนาคมขนส่งที่สำคัญประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ย่อมส่งผลให้มีการเดินทางเข้า-ออกประเทศของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายของกลุ่มต่างชาติซึ่งมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ (จักรี กันธิยะ, 2563)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดที่มีปัญหาในด้านยาเสพติดภายในพื้นที่ เนื่องมาจากเป็นพื้นที่อยู่ใกล้จังหวัดกรุงเทพมหานครที่จะกระจายยาเสพติดไปในหลากหลายพื้นที่ของภาคกลาง สำหรับการดำเนินงานการปราบปรามและป้องกันอยู่ภายใต้สังกัดสำนักปราบปรามยาเสพติดพื้นที่ภาค 1 ที่มีสถิติการจับกุมคดียาเสพติดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ตามชนิดของยาเสพติด 3 อันดับแรก ได้แก่ เมทแอมเฟตามีน ไอซ์ เอ็กซ์ตาซี ตามลำดับ (รายงานประจำปี 2564 ของสำนักปราบปรามยาเสพติด, 2564) การป้องกันปราบปรามจึงถือเป็นเรื่องสำคัญเพื่อการยับยั้งผู้กระทำความผิด ดังนั้นด้านสายงานปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับคดียาเสพติดทั้งสิ้น ซึ่งงานด้านสืบสวนของตำรวจมีเจตนาของกฎหมายอันมีทั้งการสืบสวนเชิงรุกก่อนที่จะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ เพื่อให้การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้รับผลสำเร็จ และสามารถยับยั้งพัฒนาการของอาชญากรรมได้ การปฏิบัติงานด้านการสอบสวนตามสถานีตำรวจต่างๆมักจะประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการปฏิบัติหน้าที่หลายประการ เช่น พนักงานไม่เพียงพอ ความสมดุลต่องานที่รับผิดชอบขั้นตอนกระบวนการทำงาน ระเบียบข้อบังคับต่างๆ เป็นต้น (ชัชชัย วรรณสุทธิ, 2563)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะได้นำผลจากการศึกษามาปรับปรุงพัฒนาและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจภายใต้การปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ พร้อมกับการบังคับใช้อย่างเข้มงวดเพื่อความสงบสุขเรียบร้อยแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวนด้านการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวนขององค์กร ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ซึ่งตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ในการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.99 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันอย่างสมบูรณ์ ว่าข้อคำถามหรือเครื่องมือวัด มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สูงมาก และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) มีค่าเท่ากับ 0.883 แสดงว่าเครื่องมือนี้ มีความสอดคล้องภายในสูง ข้อคำถามวัดสิ่งเดียวกันอย่างมีเสถียรภาพ

ประชากร คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดสังกัดกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 131 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดสังกัดกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการกำหนดของขนาดกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% และที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มีค่าเท่ากับ 100 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงที่มีความเกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงานสืบสวนคดียาเสพติด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการที่ได้ศึกษาข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการสืบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานสอบสวน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการสืบสวนคดียาเสพติด ประกอบด้วย ด้านความรู้เกี่ยวกับนโยบาย และด้านการฝึกอบรมและสวัสดิการ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ด้านการจัดการ และด้านระเบียบที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 4 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ด้านการจัดการ และด้านระเบียบที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงผู้กำกับการ, สารวัตรใหญ่ และสารวัตร สถานีตำรวจ ภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากพนักงานกองกำกับการสอบสวนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 นาย

2. ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียดความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงอย่างสมบูรณ์ให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้มีการสุ่มตัวอย่างเอาไว้จำนวน 100 นาย พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายและวิธีการในการกรอกแบบสอบถาม

4. ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล โดยใช้สถิติที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพรรณนา ข้อค้นพบจากการวิจัย และทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยแยกสถิติออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่

1.1 การแจกแจงความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage) บรรยายลักษณะของ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ระดับ ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวนคดีอาชญากรรม ระดับปัจจัยด้านปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ ระดับของแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

ผลการวิจัย

ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวน

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามและทำการวิเคราะห์ระดับความรู้และการรับรู้ เกี่ยวกับการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามสังกัดกองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ที่เกี่ยวกับกฎหมายและนโยบาย และด้านความรู้ในการปฏิบัติงาน การฝึกอบรมและสวัสดิการ โดยแสดงผลการวิเคราะห์ภาพรวมและรายด้านของดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม โดยรวม

ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวน		n=100		ระดับความรู้
		$\bar{x}$	S.D.	
1.	ด้านความรู้ที่เกี่ยวกับนโยบาย	4.02	0.30	มาก
2.	ด้านความรู้ในการปฏิบัติงานการฝึกอบรมและสวัสดิการ	4.03	0.29	มาก
รวม		4.02	0.29	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกัน ปราบปรามสังกัดกองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมมีระดับความรู้และการรับรู้ เกี่ยวกับการสืบสวน ทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ($\bar{x} = 4.02$, $S.D. = 0.29$) และเมื่อ พิจารณารายละเอียดรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดย ด้านความรู้ในการปฏิบัติงานการฝึกอบรม และสวัสดิการมีค่ามากที่สุด ($\bar{x} = 4.03$, $S.D. = 0.29$) รองลงมาได้แก่ด้านความรู้ที่เกี่ยวกับนโยบาย ($\bar{x} = 4.02$, $S.D. = 0.29$) ตามลำดับ

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

ตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่	n=100		ระดับของปัญหา
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านบุคลากร /เจ้าหน้าที่	3.85	0.28	มาก
2. ด้านงบประมาณ	3.68	0.33	มาก
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ	3.71	0.34	มาก
4. ด้านการจัดการ	3.54	0.41	มาก
5. ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	3.56	0.33	มาก
รวม	3.67	0.34	มาก

จากตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{x} = 3.67$, S.D = 0.34 และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดย พบว่า ด้านบุคลากร/เจ้าหน้าที่มีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด ($\bar{x} = 3.85$, S.D = 0.28) รองลงมาคือ ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ($\bar{x} = 3.71$, S.D = 0.34) ด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 3.68$, S.D = 0.33) ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 3.56$, S.D = 0.33) และด้านการจัดการ ($\bar{x} = 3.54$, S.D = 0.41) ตามลำดับ

แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

ตารางที่ 3 แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม

แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่	n=100		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านบุคลากร /เจ้าหน้าที่	3.96	0.21	มาก
2. ด้านงบประมาณ	4.01	0.29	มาก
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ	3.92	0.29	มาก
4. ด้านการจัดการ	3.88	0.22	มาก
5. ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	4.02	0.17	มาก
รวม	3.96	0.239	มาก

แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{x} = 3.96$, S.D = 0.23 และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน พบว่า ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 4.02$, S.D = 0.17) มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 4.01$, S.D = 0.29) ด้านบุคลากร/เจ้าหน้าที่ ($\bar{x} = 3.96$, S.D = 0.21) ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ($\bar{x} = 3.92$, S.D = 0.29) และด้านการจัดการ ($\bar{x} = 3.88$, S.D = 0.22) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวน

ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามสังกัดกองกำกับสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับความรู้และการรับรู้ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีการให้ความรู้ในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งส่งเสริมด้านสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสฤณี ทองดอนใหม่ (2562) ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในหน้าที่สายงานคดี : ศึกษาเฉพาะกรณีตำแหน่งนักสืบสวนสอบสวน สำนักงาน ปปง. พบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะต้องมีการเพิ่มระดับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวนเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

ปัญหาและอุปสรรคสำหรับการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามสังกัดกองกำกับสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในข้อคำถามที่มีระดับของปัญหาและอุปสรรคสำหรับการปฏิบัติงานที่มีระดับคะแนนมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายสืบสวนคดีอาชญากรรมไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวรรณ ชำคำ (2562) ที่ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวนในเขตอำเภอพนมสารคามที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านของอัตรากำลังพลที่ไม่เพียงพอทำให้ภาระหน้าที่งานมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวโน้มของจำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นทำให้ภาระงานเพิ่มขึ้นในขณะที่จำนวนของอัตรากำลังพลเท่าเดิมจึงทำให้ภาระงานของเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น รองลงมาคือ เครื่องบันทึกภาพ/บันทึกเสียง ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย เจริญสุข (2560) ที่ศึกษาผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า หน่วยงานมีเครื่องมือสื่อสารใช้ในการปฏิบัติงานสืบสวนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัยรวมถึงการจัดเครื่องมือเครื่องใช้ในการอำนวยความสะดวกในที่ทำงานไม่เหมาะสม หน่วยงานจึงอาจต้องมีการจัดหาอุปกรณ์ให้มีความสะดวกและทันสมัยขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานหรืออาจมีการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านของงบประมาณที่ทางเจ้าหน้าที่จะต้องมีการสำรองหรือทดรองจ่ายไปก่อนในขณะที่ปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เจริญสุข (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า หน่วยงานได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับงานสืบสวนไม่เพียงพอทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องจัดหางบประมาณหรือนำเงินส่วนตัวมาใช้จ่ายในการทำงานสืบสวนเสมอรวมถึงการเบิกจ่ายงบประมาณในการปฏิบัติงานสืบสวนเป็นไปอย่างล่าช้า ทั้งนี้เนื่องมาจากไม่มีการประมาณการงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายที่ชัดเจนหรือไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงทำให้งบประมาณถูกนำมาใช้แบบไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นหน่วยงานควรมีการจัดรวบรวมค่าใช้จ่ายในการสืบสวนจำแนกเป็นรายกิจกรรม เพื่อจัดทำต้นทุนค่าใช้จ่ายของการดำเนินงานที่แท้จริง และนำไปใช้ในการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ส่วนในด้านของนโยบายมีกฎหมาย ข้อยกเว้น หรือกฎเกณฑ์จำนวนมาก ทำให้มีปัญหาในแง่ของการนำมาใช้งานที่อาจไม่ครอบคลุมกฎหมายทุกฉบับหรือไม่สามารถอธิบายการกระทำผิดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุรินทร์ ศรีสุรงค์ (2564) ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบุณะ พบว่า ปัญหาอุปสรรคคือกฎหมายที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับปฏิบัติงานจริง

แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

ด้านบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ คือ ควรจัดฝึกอบรม ให้องค์ความรู้ด้านกฎหมายและทักษะที่จำเป็นสำหรับการสืบสวนก่อนปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ต้องใช้ทักษะหรือกฎหมายที่สามารถบังคับใช้ได้ชัดเจนเกี่ยวกับคดีหรือการจับกุมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สฤณี ทองดอนใหม่ (2562) ศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในหน้าที่สายงานคดีศึกษาเฉพาะกรณีตำแหน่งนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง) พบว่า การพัฒนาทักษะ เทคนิค เพิ่มองค์ความรู้ให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่นักสืบสวนสอบสวน เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงาน ด้านกฎหมาย ด้านเทคนิค ประสบการณ์เฉพาะด้าน

ด้านงบประมาณ คือ ควรจัดทำแผน ขั้นตอน การเบิกจ่าย หรือการใช้งบประมาณสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานอย่างโปร่งใส เนื่องจาก การสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงานที่มีการกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจนจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุ วังขนาย (2564) ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยการจัดการงานการข่าวการสืบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด:กรณีศึกษา ตำรวจภูธรจังหวัดกาญจนบุรี ที่ต้องมีการกำหนดงบประมาณที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน

ด้านวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมืออุปกรณ์ คือ ควรมีเครื่องมือในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ ทันสมัย และเหมาะสม เช่น การใช้โปรแกรม Smart Police การจัดเก็บฐานข้อมูลที่สามารถใช้ร่วมกันได้ เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ที่มีภาระงานจำนวนมากทำให้การใช้อุปกรณ์เครื่องมือไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภารดา ดันติรุ่งอรุณ (2562) ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของพนักงานสอบสวนกรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรคูคต ที่พบว่า พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ด้านการจัดการ คือ ควรจัดทำ สวัสดิการ ผลตอบแทนของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เท่าเทียมกับหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เนื่องจาก ภาระหน้าที่ของตำรวจที่หนักและต้องมีการลงพื้นที่ในการปฏิบัติงานซึ่งมีภาระหนักมากกว่าหน่วยงานอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง (2561) ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจงานสืบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี ที่พบว่า การกำหนดสวัสดิการ ผลตอบแทน ที่เท่าเทียมหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงจะช่วยส่งเสริมความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ด้านกฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง คือ ควรทำคู่มือ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เข้าใจง่าย เนื่องจากคู่มือสามารถเป็นแนวทางในการนำไปใช้เพื่อการปฏิบัติงานได้ง่ายกว่ากฎหมายที่ออกมาจากต้นฉบับที่ต้องมีการตีความและทำความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของจักรี กันธิยะ (2563) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดที่ต้องมีการแก้ไขกลไกทางกฎหมาย/แนวทางการปฏิบัติระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

สรุป

ระดับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามสังกัดกองกำกับสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและนโยบาย และ 2.ด้านความรู้ในการปฏิบัติงานการฝึกอบรมและสวัสดิการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามสังกัดกองกำกับสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน (24 ข้อ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ 0.34 และเมื่อพิจารณารายด้านมีค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 3.54 – 3.85 โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมากในด้านบุคลากร/เจ้าหน้าที่ ($\bar{x}=3.85$, $S.D=0.28$) และด้านงบประมาณ ($\bar{x}=3.68$, $S.D=0.33$) ขณะที่อีก 3 ด้าน ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ($\bar{x}=3.71$, $S.D=0.34$) ด้านการจัดการ ($\bar{x}=3.54$, $S.D=0.41$) และด้านกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x}=3.56$, $S.D=0.33$)

แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน (24 ข้อ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 และเมื่อพิจารณารายด้านมีค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 4.02 – 3.88 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมาก ในด้านกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x}=4.02$, $S.D=0.17$) และด้านงบประมาณ ($\bar{x}=4.01$, $S.D=0.29$) ขณะที่อีก 3 ด้าน ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้คือ ด้านบุคลากร/เจ้าหน้าที่ ($\bar{x}=3.96$, $S.D=0.21$) ด้านวัสดุอุปกรณ์/เครื่องมือ ($\bar{x}=3.92$, $S.D=0.29$) และด้านการจัดการ ($\bar{x}=3.88$, $S.D=0.22$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านบุคลากร หัวหน้ากองกำกับสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีการทบทวนแผนอัตรากำลังพล แผนการฝึกอบรม และการประเมินผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงการบริหารจัดการเรื่องสวัสดิการและสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากในตำแหน่งพนักงานสอบสวนเป็นตำแหน่งที่มีภาระงานจำนวนมาก และต้องใช้ความสามารถอย่างสูงเช่นเดียวกัน รวมถึงการให้สวัสดิการและสิ่งจูงใจแก่บุคลากร นอกจากจะสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานแล้ว ยังสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ด้านงบประมาณ หน่วยงานทางด้านการเงินของกองกำกับสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีการจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Procedure) ที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายเงินที่สามารถให้กับผู้ปฏิบัติงานได้นำไปใช้โดยไม่กระทบกับเงินส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ และจะต้องมีแผนงบประมาณประจำปี การติดตามการใช้งบ และการตรวจสอบงบประมาณ ที่สอดคล้องกับการดำเนินการจริง

1.3 ด้านเครื่องมือหรืออุปกรณ์ หน่วยงานจัดซื้อ หรือ พัสดุควรจัดสรรวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะพร้อมน้ำมันรถในการปฏิบัติงาน ให้มีเพียงพอ สามารถใช้ได้ดีและมีความทันสมัย

1.4 ด้านการจัดการ หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองกำกับสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีการระดมความคิดเพื่อกำหนดระบบการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่โดยจะต้องมีความถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

1.5 ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ควรเฝ้าระวังให้มีความเหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น เช่น ควรให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเพิ่มเติมในกรณีที่มีการขยายผลต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ด้านการปราบปรามยาเสพติด และคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเมื่อมีการเข้าตรวจค้นจับกุมยาเสพติดในกรณีที่ถูกร้องเรียนอย่างไม่เป็นธรรม ปัจจุบัน ประมวลกฎหมายยาเสพติด (พ.ศ. 2564) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตรวจค้นและยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (มาตรา 68-83) แต่ยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ต้องหาในกรณีที่ต่อขยายผลสอบสวน รวมทั้งการคุ้มครองเจ้าหน้าที่เมื่อถูกร้องเรียนอย่างไม่เป็นธรรม ออกกฎหมายหรือระเบียบเฉพาะ เช่น “พระราชบัญญัติคุ้มครองเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด” โดยระบุว่า หากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบอย่างถูกต้อง แต่ถูกฟ้องร้อง ให้มี คณะกรรมการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็ว เพื่อยกฟ้องหากไม่มีมูล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากระดับผู้บังคับบัญชาการและระดับผู้ปฏิบัติการภายในสถานีดำรวจนั้น ๆ เพื่อให้ทราบมุมมองในด้านของผู้บริหารงานองค์กรว่ามีปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกใดบ้างที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน และในมุมมองของผู้บังคับบัญชาจะทำการแก้ไขปัญหาอย่างไร

2.2 ควรมีการเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ทั้งบุคลากรภายในสถานีดำรวจ ในสายงานอื่น เช่น สายงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สายงานจราจร สายงานข่าวกรอง เป็นต้น หรือบุคคลภายนอกที่มีการปฏิบัติงานร่วมกับพนักงาน เช่น ประชาชน อัยการด้วยในด้านของประชาชน เป็นมุมมองของผู้ที่มีความเดือดร้อน และเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานของพนักงานโดยตรง เพื่อการได้ข้อมูลอีกด้านที่มีประโยชน์ต่อการทำการศึกษาในครั้งนี้ อาจมีการเก็บข้อมูลจากฝั่งของประชาชนในด้านการสัมภาษณ์เพื่อประกอบการศึกษา

2.3 ทำการขอความคิดเห็นในการแก้ไขปรับปรุง พัฒนาระบบงาน จากหลายฝ่ายในการบูรณาการร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practice) เพื่อทำการถอดบทเรียนหาการปฏิบัติงานที่ดีของพนักงาน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- จักรี กันธิยะ. (2563). แรงจูงใจในการทำงาน: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ [Motivation in work: Theory and application]. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, *5*(1), 425–436.
- ซัชชัย วรรณสุทธิ. (2563). ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของงานสอบสวนสังกัดตำรวจภูธร ภาค 4.วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ภัทรณัฐ โพธากุล.(2564). ปัญหาการปฏิบัติงานสืบสวนคดียาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนสายงานป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจระดับกลางของจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุรินทร์ ศรีสุรางค์. (2564). ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ สถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ. วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564)
- ภารดา ต้นตู่รุ่งอรุณ. (2562).การจัดการความรู้ในองค์กร [Knowledge management in organizations]. Journal of Management Studies, 12(3), 45-60.
- สำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. (2565). สถานการณ์ยาเสพติดโลก. นโยบายแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2565. หน้า 50-51
- สฤษฎ์ ทองดอนใหม่. (2562). การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในหน้าที่สายงานคดี : ศึกษาเฉพาะกรณีตำแหน่งนักสืบสวนสอบสวน สำนักงาน ปปง. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมชาย เจริญสุข. (2560). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก. ปี 3 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2560. หน้า 150- 160.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาประจำปีงบประมาณ 2564 [Annual report on narcotics prevention and suppression operations, fiscal year 2021].

สำนักปราบปรามยาเสพติด. <https://www.oncb.go.th/DocLib>

อนุ วังขนาย. (2564). ปัจจัยการจัดการงานการข่าวการสืบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กรณีศึกษาตำรวจภูธร
จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารอาชีวศึกษาและความปลอดภัย*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน
2564). หน้า 25-40.

อภิวัดน์ จำคำ. (2562). ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวนในเขตอำเภอ
พนมสารคาม. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). Synthetic Drugs in East and Southeast Asia:
Latest Developments and Challenges – 2022. [https://www.sdgport-
th.org/2022/05/synthetic-drugs-in-east-and-southeast-asia-latest-developments-and-
challenges-2022/](https://www.sdgport-th.org/2022/05/synthetic-drugs-in-east-and-southeast-asia-latest-developments-and-challenges-2022/)

การพัฒนาารูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

DEVELOPING OF A COMMUNICATION MODEL OF CREATIVE TOURISM IDENTITY

ชลธิชา รอดกันภัย¹ ชลากร อุดมอุกฤษฏ์² ณัฐปภัสร เทียนจันทร์³ ธัชพงศ์ กระตือหน⁴
ธิตีพัทธ์ ลิ้มสัมฤทธิ์นิภา⁵ และ รณภพ นพสุวรรณ⁶
Cholticha Rodgunphai¹, Chalakorn Udomukrit², Natpapas Thenchan³
Tutchapong Kratuehon⁴, Thitiphath Limsumlitnipa⁵, and Ronnaphob Nopsuwan⁶

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Bachelor of Arts, Faculty of Mass Communication, Ramkhamhaeng University

E-mail: nette.cholti@gmail.com

² หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Bachelor of Business Administration, Digital Marketing Major, Sripatum University

E-mail: jj.chalakon@gmail.com

³⁻⁴ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Bachelor of Business Administration, Marketing Major, Rajamangala University of Technology

Rattanakosin

E-mail nattyzar2448@gmail.com

⁵ หลักสูตรวิทยาการสารสนเทศ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Bachelor of Informatics Department of Communication Art Mahasarakham University

E-mail: Thitiphath.l@msu.ac.th

⁶ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบัญชีและวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสต์บางกอก

Bachelor of Management, Faculty of Accounting and Management Science,

Southeast Bangkok University

E-mail: ronnaphop@southeast.ac.th

Received: August 31, 2024

Revised: June 5, 2025

Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาารูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 25 คน และการสนทนากลุ่ม 9 คน โดยกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย และใช้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอรรถาธิบายและพรรณนาข้อมูล ผลการศึกษานี้ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า องค์ประกอบอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำแนกออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ชุมชนสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวสร้างสรรค์ กิจกรรมสร้างสรรค์ และภูมิทัศน์สร้างสรรค์ ผลการพัฒนาารูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (ชุมชนสร้างสรรค์) ผู้รับสาร (นักท่องเที่ยวสร้างสรรค์) ข้อความและกิจกรรม (ลักษณะเฉพาะอัตลักษณ์ของชุมชนประกอบด้วยศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรม/ประเพณี/ศาสนา ลักษณะพื้นที่ และวิถีชีวิต) และสื่อสารผ่านการมีส่วนร่วมจากการสัมผัสบรรยากาศ การทำอาหาร การประดิษฐ์ของชำร่วย การฟังบรรยายจากผู้รู้ การเดินเที่ยว การร่วมแสดงการเล่น การพักโฮมสเตย์ และการแลกเปลี่ยนชีวิตประจำวัน เป็นต้น โดยมุ่งให้เกิดปฏิสัมพันธ์ผ่านผู้มีส่วนได้เสียของชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำสำคัญ

อัตลักษณ์ การสื่อสารอัตลักษณ์ การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

This research aims to study the development of a communication model for creative tourism identity. A qualitative research methodology was employed, using in-depth interviews with 25 participants and focus group discussions with 9 participants. Creative tourism destinations from each region of Thailand were selected as case studies. The collected data were analyzed using descriptive and interpretive content analysis. The findings from the in-depth interviews revealed that the components of creative tourism identity can be classified into four elements: a creative community, creative tourists, creative activities, and creative interactions.

The developed model of creative tourism identity communication consists of the following components: the sender (the creative community), the receiver (the creative tourists), the message and activities (which include the unique characteristics of the community's identity, such as art, cultural heritage, traditions, religion, landscape, and way of life), and communication through participation in activities such as experiencing the atmosphere, cooking, crafting souvenirs, attending lectures by experts, sightseeing, engaging in performances, staying in homestays, and exchanging daily life experiences. This model aims to facilitate interactions among the stakeholders within the creative tourism community.

Keywords

Identity, Identity Communication, Tourism, Creative tourism

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นลักษณะของการส่งมอบประสบการณ์ไปยังผู้รับบริการ หรือนักท่องเที่ยว (Li, 2000) รวมทั้ง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นอุตสาหกรรมประสบการณ์ (Experience Industry) (เสรี วงษ์มณฑา, 2554) ดังนั้น ผู้ที่มีหน้าที่จัดการการท่องเที่ยวจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบและส่งมอบสิ่งที่จะช่วยสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

สำหรับประเทศไทย ภายหลังจากวิกฤตการณ์โควิด 19 ทำให้ภาคการท่องเที่ยวได้ฟื้นตัวขึ้น โดยเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติคาดว่าจะเพิ่มขึ้นปีละ 1 ล้านคน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวได้กำลังได้รับความสนใจจากท่องเที่ยวก็คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่นกล่าวคือ เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งการเกิดประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนโดยอาศัยการสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง หลังจากชุมชน ประเพณีต่าง ๆ และเมื่อนักท่องเที่ยวได้สัมผัสแล้วชุมชนก็จะส่งมอบประสบการณ์ให้แก่ นักท่องเที่ยวผ่านการมีส่วนร่วมและลงมือทำงานเกิดความรู้ ความเข้าใจ และรับรู้ถึงคุณค่าที่ได้รับ ตลอดจนการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันเป็นผลให้ชุมชนได้ตระหนักรู้ถึงควมมีคุณค่าของชุมชนที่ได้ส่งมอบให้แก่ นักท่องเที่ยวทำให้เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีอยู่ ซึ่งหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ “ความจริงแท้ - ดั้งเดิม (REAL) ที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้มรดกวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยวผ่าน

ประสบการณ์ตรงเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและชื่นชมจิตวิญญาณอันเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ นำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และเพิ่มพูนศักยภาพของนักท่องเที่ยวอย่างไม่มีสิ้นสุด” (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561)

จุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกิดจากคริสปิน เรย์มอน และเกร็ก ริชาร์ดส์ ได้สนใจเดินทางในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงประเทศ โดยรูปแบบการท่องเที่ยวจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่จุดหมายจนทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความเข้าใจผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเอง (สุดแดน สุทธิลักษณ์, 2558) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนได้พัฒนาหรือได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวเอง โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ของชุมชน ภายใต้หลักแห่งความคิดสร้างสรรค์ การมีจินตนาการ การเกิดองค์ความรู้ การสร้างประดิษฐ์กรรม และเกิดเป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Jelinčić, Daniela Angelina & Senkić, Matea, 2017)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของสถานที่ต่างๆ โดยมีประโยชน์หลายด้านทั้งการสร้างรายได้ใหม่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ช่วยสร้างโอกาสใหม่ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวและการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสามารถสร้างรายได้ใหม่ให้กับชุมชนและธุรกิจในพื้นที่ได้ อีกทั้งการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สร้างโอกาสให้กับชุมชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท่องเที่ยว โดยการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมให้คนมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์และการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ ตลอดจนการสร้างศิลปะและวัฒนธรรมใหม่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ส่งเสริมให้มีการนำเสนอศิลปะและวัฒนธรรมใหม่ โดยการสร้างพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะได้รับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างและน่าสนใจ และที่สำคัญก็คือ การสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพของนักท่องเที่ยว โดยเปิดโอกาสให้เข้าถึงประสบการณ์ที่เป็นการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้วยความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติชุมชน โดยจุดเน้นที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ก็คือ “การมีส่วนร่วมและเกิดประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวจากการได้มาท่องเที่ยวในชุมชนที่มีพื้นที่เฉพาะ” ซึ่งในประเด็นนี้ จึงเป็นที่มาของการสนใจศึกษาอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชน และศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชุมชนอันจะเกิดองค์ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัย และเกิดประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชน สมาชิกในชุมชน การหมุนเวียนของรายได้ในชุมชน การยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนได้ในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีอัตลักษณ์เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

1. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากนักท่องเที่ยวมองหาประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้น แทนที่จะเป็นเพียงการชมสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป (Richards, 2018) แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน (UNESCO, 2006)

การพัฒนาและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นวิวัฒนาการจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นการสร้างประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้ นักวิชาการหลายคนได้เน้นถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม เช่น Richards และ Wilson (2007) ซึ่งระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะใช้เวลาและเงินมากขึ้นในการมีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มักเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีความเฉพาะตัวและเน้นประสบการณ์ เช่น การเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่น การทำอาหารพื้นเมือง หรือการเข้าร่วมเทศกาลต่างๆ (Raymond & Hall, 2008) กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ตรงที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และความเพลิดเพลิน รวมถึงการสร้างความรู้จำที่มีความหมายเป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผลกระทบและประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น โดยการทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมในระยะยาว (Smith, 2012) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวประเภทนี้ยังช่วยส่งเสริมการสร้างงานและความมั่นคงในชุมชนท้องถิ่นด้วย (Duxbury & Richards, 2019)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นกระบวนการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Richards & Raymond, 2000) แนวคิดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม พร้อมทั้งช่วยอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชุมชน (OECD, 2014) อย่างไรก็ตาม การสื่อสารการท่องเที่ยวยังคงมีข้อจำกัดในการถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เนื้อหาเน้นความรวดเร็วและกระชับ (UNESCO, 2019) ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการสื่อสารที่สามารถนำเสนอเรื่องราว แรงบันดาลใจ และความหมายของกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างมีส่วนร่วม จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเพิ่มการรับรู้ ความเข้าใจ และสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์กับนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

2. การสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยว

การสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นให้กับจุดหมายปลายทาง (Destination) กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อแสดงออกถึงเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะของจุดหมายปลายทางนั้น ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งช่วยสร้างความแตกต่างและเสริมสร้างการจดจำ (Pike, 2015)

อัตลักษณ์การท่องเที่ยวหมายถึงภาพรวมของคุณค่าทางวัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของจุดหมายปลายทางนั้น ๆ (Morgan, Pritchard, & Pride, 2011) การสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกับสถานที่ได้ง่ายขึ้น และเกิดความรู้สึกผูกพันกับจุดหมายปลายทาง

กลยุทธ์ในการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยว โดยการสื่อสารอัตลักษณ์ของจุดหมายปลายทางมักประกอบด้วยหลายกลยุทธ์ ตั้งแต่การใช้สื่อดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดีย ไปจนถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว (Hankinson, 2004) สื่อดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารอัตลักษณ์ของจุดหมายปลายทาง เนื่องจากสามารถเข้าถึงผู้คนได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถใช้เนื้อหาที่มีชีวิตชีวาเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ เช่น วิดีโอและภาพถ่ายที่ถ่ายทอดบรรยากาศและประสบการณ์ที่ไม่เหมือนใคร (Chhabra, 2010)

บทบาทของอัตลักษณ์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ในการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพช่วยสร้างความรู้สึกรักที่มีต่อสถานที่และดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับค่านิยมและความสนใจของจุดหมายปลายทางนั้น ๆ (Kavaratzis & Hatch, 2013) การสร้างแบรนด์และการสร้างอัตลักษณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความน่าเชื่อถือ (Anholt, 2016) แม้ว่าการสื่อสารอัตลักษณ์จะมีความสำคัญ แต่การทำให้ข้อมูลดังกล่าวเข้าถึงและน่าสนใจต่อนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่มก็เป็นสิ่งที่ท้าทาย ปัจจัยต่าง ๆ เช่น การรับรู้ของนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมสามารถส่งผลกระทบต่อ การรับรู้และการตอบสนองต่อการสื่อสารอัตลักษณ์นั้น ๆ (Zenker & Martin, 2011)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาในภาคสนาม ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ใช้วิธีการศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินโครงการวิจัยมีดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสาร และอัตลักษณ์
2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) (1) นักวิชาการด้านการสื่อสารการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน (2) ตัวแทนชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำนวน 5 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive) โดยเลือกจากตัวแทนของแหล่งท่องเที่ยวภูมิภาคละ 1 แห่ง จำนวน 5 ภูมิภาคในประเทศไทยตามการยกระดับต้นแบบชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่วนนักท่องเที่ยวที่เคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 15 คน กำหนดจากผู้ที่เคยไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แล้วจึงใช้วิธีการสุ่มแบบ Snowball จนได้ข้อมูลอิ่มตัว และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนของการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 9 คน เพื่อให้ความคิดเห็นและยืนยันรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ (1) นักวิชาการด้านการสื่อสารการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน (2) ตัวแทนชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำนวน 5 คน (3) นักท่องเที่ยวที่เคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 15 คน
3. สร้างเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 2 คำถามหลัก คือ อัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คืออะไร และรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรมีลักษณะอย่างไร ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง และแบบประเมินสอดคล้องของรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
4. ขอบเขตในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดตามลักษณะของการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ผ่านประสบการณ์ตรง ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยแต่ละภูมิภาค
5. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
6. การพัฒนาและยืนยันรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยการวิเคราะห์ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจัดสนทนากลุ่ม โดยใช้เกณฑ์การประเมินการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence: IOC) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความเป็นไปได้
7. การสรุปผลและรายงานผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สามารถกำหนดอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังปรากฏตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (พัฒนาโดยผู้วิจัย, 2567)

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายองค์ประกอบอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้เป็น 4 องค์ประกอบ หรือเรียกว่าองค์ประกอบ 4C อัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 นักท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourist) เป็นกลุ่มคนที่มีความสนใจในการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ไม่ธรรมดาและไม่เหมือนใคร พวกเขามองหาประสบการณ์ที่น่าสนใจและไม่ซ้ำซากในการเดินทางของตนเอง ลักษณะของนักท่องเที่ยวสร้างสรรค์ คือ ความเปิดกว้างต่อประสบการณ์ มีจินตนาการและความรู้สึกที่แตกต่าง มีความสนใจในศิลปะ วัฒนธรรม การกิน เทคโนโลยี หรือแม้กระทั่งการผจญภัยในธรรมชาติ ชอบการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนท้องถิ่น อาจเข้าร่วมคลาสศิลปะ การฝึกงานที่โรงแรมท้องถิ่น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม มีการสร้างสรรค์และการเปลี่ยนแปลงโดยมองหาโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ เช่น การเรียนการสอนศิลปะและช่างทำของมือ การเข้าร่วมโครงการอาสาสมัครที่เกี่ยวข้องกับศิลปะหรือการสร้างสรรค์ชุมชน หรือแม้กระทั่งการเข้าร่วมการท่องเที่ยวที่เน้นการทดลองสร้างสรรค์ เป็นต้น ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์ เช่น การใช้แอปพลิเคชันท่องเที่ยวที่กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นประสบการณ์มากขึ้นหรือการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงในการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เลียนแบบได้ถ่ายทอดความสมจริงได้มากขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 ชุมชนสร้างสรรค์ (Creative Community) เป็นสถานที่ที่มีความหลากหลายและความเปิดกว้างต่อความคิดใหม่ ๆ และการสร้างสรรค์ในหลายด้าน เช่น ศิลปะ ดิจิทัล วรรณกรรม ดนตรี ฯลฯ ลักษณะของชุมชนเหล่านี้มักเน้นการสนับสนุนและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความคิดนวัตกรรม โดยมักจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ นอกจากนี้ยังมีการสร้างพื้นที่สำหรับการทดลอง การเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในระดับท้องถิ่นและโลกอย่างกว้างขวาง

องค์ประกอบที่ 3 การมีปฏิสัมพันธ์ (Creative Interaction) ระหว่างนักท่องเที่ยวสร้างสรรค์กับชุมชนสร้างสรรค์ในฐานะเป็นเจ้าบ้าน โดยอาศัยกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มคนมาพบกันและแลกเปลี่ยนความคิด แนวคิด และสร้างสรรค์บทสรุปหรือผลงานที่มีค่าขึ้นมาด้วยกัน ลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์สามารถอธิบายได้ดังนี้

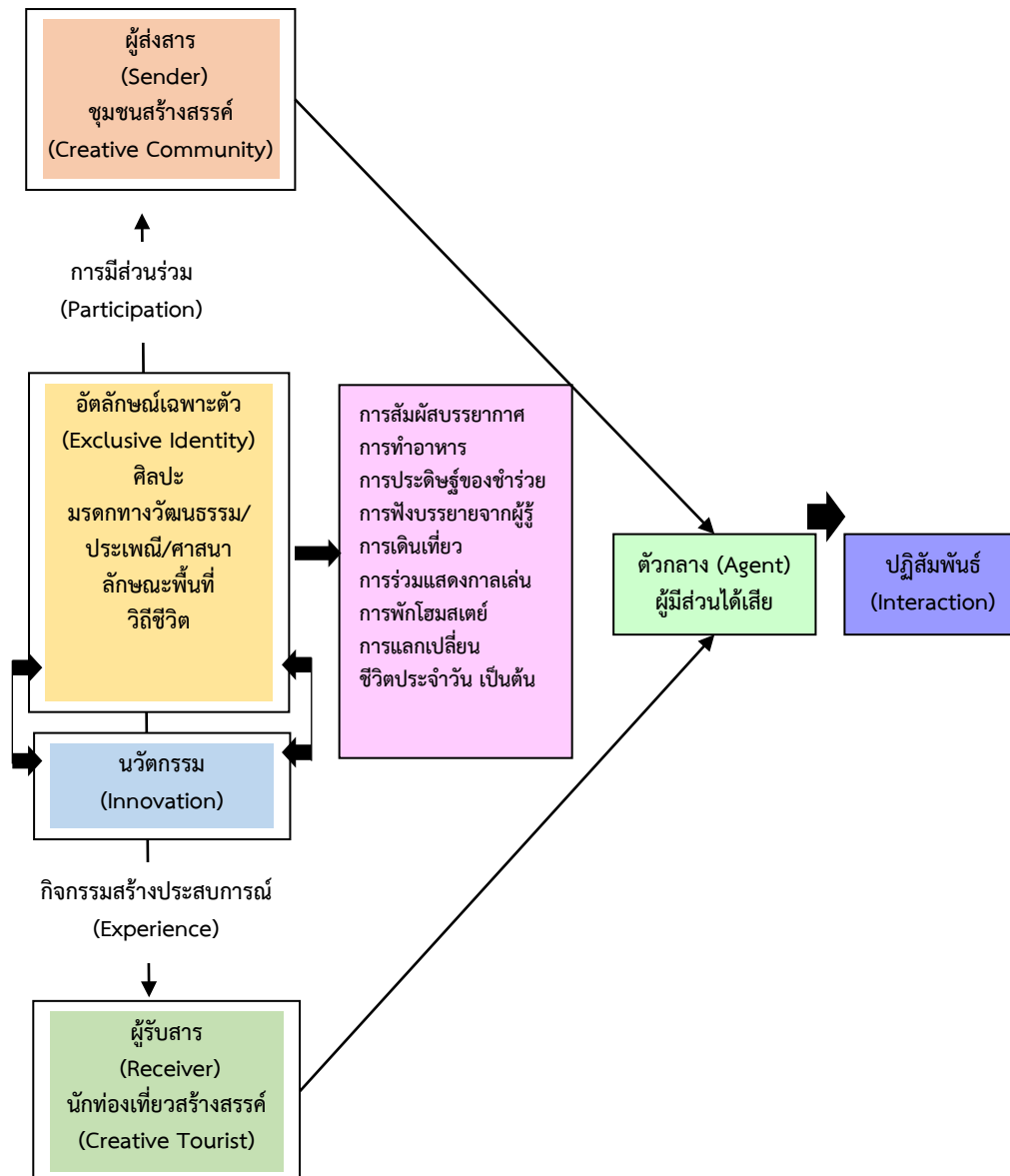
- 1) มีความเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน การมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์มักเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและเชื่อมโยง ทำให้บุคคลหรือกลุ่มคนแลกเปลี่ยนความคิดและแนวคิดได้อย่างอิสระ
- 2) มีการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ในผู้เข้าร่วม โดยการสร้างสถานการณ์หรือแรงจูงใจที่ส่งเสริมการคิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์
- 3) มีการแบ่งปันและการเรียนรู้ ผู้เข้าร่วมการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์มักแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และทักษะที่สามารถเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันได้ ซึ่งช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับการกระทำ
- 4) มีการสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน นักท่องเที่ยวกับชุมชนร่วมการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์มักทำงานร่วมกันในการสร้างผลงานที่มีค่า เช่น โครงการวิจัยร่วมกัน การสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ หรือการพัฒนาแนวคิด
- 5) มีการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่เป็นสิ่งที่น่าสนใจ การมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งและความร่วมมือที่เป็นสิ่งที่น่าสนใจระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน ซึ่งส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่สร้างสรรค์และมีความคุ้มค่าขึ้นมาด้วยกัน

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมสร้างสรรค์ (Creative Activity) เป็นแนวทางใหม่ในการท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และน่าจดจำ ลักษณะของกิจกรรมสามารถอธิบายได้ดังนี้

- 1) การผสมผสานระหว่างท่องเที่ยวและการสร้างสรรค์ กิจกรรมสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเน้นการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวทั่วไปและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การเรียนรู้ศิลปะและช่างทำของมือในสถานที่ท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสรรค์ในธรรมชาติ เป็นต้น
- 2) ความหลากหลายของกิจกรรม กิจกรรมสร้างสรรค์การท่องเที่ยวมีความหลากหลายทั้งในเชิงวัตถุประสงค์และลักษณะของกิจกรรม เช่น การทำงานศิลปะ การสร้างงานศิลปะแบบทีม การศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรมการออกแบบ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น
- 3) การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีค่า กิจกรรมเหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำและมีคุณค่า โดยให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้เรียนรู้และสร้างสรรค์ตามความสนใจของตนเอง
- 4) การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมสร้างสรรค์การท่องเที่ยวมักมีผลต่อการสนับสนุนและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นผ่านการร่วมกิจกรรมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- 5) การเน้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม กิจกรรมสร้างสรรค์การท่องเที่ยวมีการเน้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการออกแบบและดำเนินกิจกรรม ซึ่งสามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์

ส่วนที่ 2 จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Performance) ทั้ง 3 กลุ่ม จึงได้สกัดข้อมูลและพัฒนาเป็นรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ปรากฏดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (พัฒนาโดยผู้วิจัย, 2567)

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า รูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการสื่อสารการท่องเที่ยวชนิดอื่น ๆ กล่าวคือ

ส่วนที่ 1 ผู้ส่งสาร (Sender) ได้แก่ ชุมชน (Community) ที่เป็นเจ้าของพื้นที่หรือสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งต้องเป็นชุมชนที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความผูกพันจากการมีส่วนร่วมและเกิดประสบการณ์ที่ดีต่อกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว ดังนั้น จึงสามารถเรียกได้ว่าเป็นชุมชนสร้างสรรค์ (Creative Community)

ส่วนที่ 2 ผู้รับสาร (Receiver) ได้แก่ นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ (Specific) กล่าวคือ เป็นนักท่องเที่ยวที่พร้อมในการเปิดรับสิ่งต่าง ๆ ที่ชุมชนสร้างสรรค์ได้สร้างและนำเสนอต่อ นักท่องเที่ยว และต้องมีประสบการณ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชนพื้นถิ่น ได้ร่วมเรียนรู้แง่ทั้งที่เป็นอัตลักษณ์และการดำเนินชีวิตของชุมชน ดังนั้น นักท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะนี้เรียกว่า นักท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourist)

ส่วนที่ 3 อัตลักษณ์เฉพาะตัว (Exclusive Identity) เป็นลักษณะเด่นและแตกต่างที่สำคัญที่จะทำ ให้ชุมชนนั้น ๆ มีความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น โดยอัตลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนสร้างสรรค์ ประกอบไปด้วย ศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรม ลักษณะพื้นที่ และวิถีชีวิต เป็นต้น ทั้งนี้ ชุมชนสร้างสรรค์ได้สร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและมีประสบการณ์ เช่น การสัมผัสบรรยากาศ (ธรรมชาติ กลิ่นโคนสบควาย กลิ่นทะเล ไอเดีย ความเย็น ความร่วมมือ) การทำอาหารประจำถิ่นของชุมชน การประดิษฐ์ของชำร่วย การฟังบรรยายจากผู้รู้ การเดินเที่ยว การร่วมแสดงกาลเล่น การพักโฮมสเตย์ และการแลกเปลี่ยนชีวิตประจำวัน เป็นต้น นอกจากนี้ สิ่งที่สำคัญของอัตลักษณ์ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ก็คือ การใช้หลักนวัตกรรมไปสร้างสรรค์ (Create) กิจกรรมให้ สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน

ส่วนที่ 4 ตัวกลาง (Agent) ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสียทั้งที่เป็นผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนหรือท้องถิ่น องค์การท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้านซึ่งได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ให้ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และปัจจัยกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและ กันระหว่างชุมชนที่เป็นเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยว หรือเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม รวมถึงบทบาท ขององค์กรที่มีบทบาทในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ทำหน้าที่ เสมือนคนกลางในการคิดค้นสินค้าหรือบริการและนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น คนในชุมชนที่มี ความรู้ ทักษะ และความสามารถจะช่วยให้ชุมชนสร้างสรรค์ (ผู้ส่งสาร) และนักท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (ผู้รับสาร) เกิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) อันเป็นวัตถุประสงค์ของการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

1. สำหรับรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ องค์ประกอบการสื่อสารที่ประกอบด้วยผู้ส่งสาร ผู้รับสาร เนื้อหา และช่องทางการสื่อสาร โดยเป็นการสื่อสารแบบ สองทาง (Two-Way Communication) (Schramm, 1954) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้สื่อสารและผู้รับสื่อสารมีส่วนร่วม ร่วมกันในการส่งข้อมูลและการตอบกลับข้อมูลในทำนองที่เกิดการโต้ตอบระหว่างฝ่ายสื่อสารทั้งสองไม่ว่าจะเป็น การสื่อสารทางการพูด การเขียน หรือสื่อต่าง ๆ และที่สำคัญการสื่อสารไม่ใช่กระบวนการที่เพียงแค่การส่งข้อมูล จากฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างทั้งสองฝ่าย ดังนั้น รูปแบบการสื่อสาร ๆ ที่ได้พัฒนาขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดของ "สนับสนุนและตอบรับ" (Feedback) เข้ามาในกระบวนการ สื่อสาร

นอกจากรูปแบบการสื่อสารดังกล่าว สิ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะและเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการสื่อสาร ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางความคิดที่เกิดจากการพัฒนาข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา วิจัยในครั้งนี้ ก็คือ เนื้อหา (Content) ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งจากแนวคิดอัตลักษณ์ของแบรนด์ Kapferer (2009) ได้อธิบายไว้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในทุกด้านของชีวิต เฉพาะอย่างยิ่งในมุมมองทางสังคม จิตวิทยา และวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นพื้นฐานของเชื้อเหตุและพฤติกรรม ซึ่งอัตลักษณ์เป็นหัวข้อสำคัญที่ช่วยกำหนด ความเชื่อและพฤติกรรมของบุคคล โดยมีผลต่อทัศนคติ ค่านิยม และการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังช่วยให้ รู้จักตนเอง ผ่านการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับตัวตนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาตนเอง (Waitt, 2000) ส่วนอัตลักษณ์ ช่วยให้ผู้บริโภครู้จักความเป็นตัวตนของตนเอง รวมถึงความสามารถ ความแตกต่าง และความเป็นพิเศษของตนเอง อีกทั้งยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ อัตลักษณ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ โดยการรับรู้ และเข้าใจอัตลักษณ์ของคนอื่น ๆ ช่วยให้ผู้บริโภคสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีกันได้ รวมถึงสร้างความ เชื่อมโยงกับกลุ่ม อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลรู้สึกเชื่อมโยงกับกลุ่มหรือชุมชนที่ตนอยู่ในเชิงด้านความเป็นสังคม

ช่วยสร้างความเข้าใจและความเชื่อมโยงทางอารมณ์ และเป็นพื้นฐานของการสร้างเป้าหมายการรับรู้และระบุ
อัตลักษณ์ส่วนตัวหรือองค์กรช่วยให้บุคคลและองค์กรสามารถกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสม

2. บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย ดังที่แสดงในรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
จะเห็นว่าองค์ประกอบตัวกลาง (ผู้มีส่วนได้เสียกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์) ในการสนับสนุนให้คิดค้นกิจกรรม
ใหม่ ๆ (Della Lucia, Trunfio & Go, 2017) การร่วมแสดงความคิดเห็น การออกแบบและนำเสนอกิจกรรมใน
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การจัดทำสื่อสังคม และการตลาดการท่องเที่ยว (Santosa et al., 2023) จนทำให้
สามารถสร้างรายได้จากกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนสร้างสรรค์ที่
สำคัญ ประกอบด้วยความมุ่งมั่นของผู้นำความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม และการมี
ศิลปินอาศัยอยู่ในชุมชน ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการนำสินค้าและบริการในสถานที่ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ทางด้าน
ต่าง ๆ มานำเสนอในรูปแบบที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดงานด้านศิลปะการแสดง
(Performing Arts) ให้นักท่องเที่ยวได้ชมตลอดทั้งปีในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังเพิ่มเติมกิจกรรมฟื้นฟูเชิง
สุขภาพ เช่น สปา การทำสมาธิและการบำบัดรักษาแผนใหม่ และล่าสุด คือ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวของ
ศิลปวัฒนธรรมด้านอาหารระดับโลก

3. การสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลเกิดการรับรู้แก่นแท้ของการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนช่วยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวและเปิดประสบการณ์ใหม่
จากวิธีการและกิจกรรมที่ชุมชนสร้างสรรค์ได้สร้างขึ้น ดังนั้น เมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวในชุมชน
สร้างสรรค์เป็นการช่วยกระตุ้นให้เกิดเงินหมุนเวียนในชุมชนและสังคม เกิดการจ้างงาน ลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน
ในชุมชนไปยังเมืองหลวง และช่วยให้เกิดการสำนึกรักบ้านเกิดอันเป็นถิ่นที่อยู่เดิมของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยในอนาคต

1. สำหรับโครงการวิจัยในอนาคต ควรนำรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
ที่ได้พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ไปทำทดลองใช้จริงโดยให้กลุ่มทดลอง (ชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์) โดยทำการวิจัยด้วย
การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อตรวจสอบและประเมินรูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์การ
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างไร และนำมาปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. นำระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานมาใช้โดยเพิ่มการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อสำรวจความคิดเห็น
ของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรกำหนดในแผนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย
ไทยในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ภายหลังสถานการณ์การระบาด
2. การกำหนดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อกระจาย
เศรษฐกิจเชิงลึกสู่เศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชนอย่างทั่วถึง และลดภาวะการเหลื่อมล้ำทางรายได้
3. การส่งเสริมให้ความรู้ถึงความสำคัญของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจากอัตลักษณ์
ของภูมิปัญญาในชุมชนท้องถิ่น โดยหน่วยงานภาครัฐเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินการให้กับชุมชนการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ และกำหนดตัวชี้วัดจำนวนทรัพย์สินทางปัญญาจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อวัดผลความสำเร็จ
ของนโยบาย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). แนวโน้มการฟื้นตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ.
https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/our-roles/monetary-policy/mpc-publication/monetary-policy-report/mpr-box/MPR_2566_Q1_BOX1.pdf
- วัฒนธรรม. วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 1(1), 1-24.
- สุดแดน สุทธิลักษณ์. (2558). องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: คู่มือและแนวทางปฏิบัติ.
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2554). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: นวัตกรรมและการเคลื่อนย้ายของการท่องเที่ยวเชิง
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). หัวใจหลักของการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์. <https://www.dasta.or.th/th/article/43>

ภาษาอังกฤษ

- Anholt, S. (2016). *Places: Identity, image and reputation*. Springer.
- Chhabra, D. (2010). *Sustainable marketing of cultural and heritage tourism*.
Routledge.
- Della Lucia, M., Trunfio, M., & Go, F. M. (2017). Heritage and Urban Regeneration:
Towards Creative Tourism. *Tourism in the city: Towards an integrative agenda on urban
tourism*, 179-191.
- Duxbury, N., & Richards, G. (2019). Towards a Research Agenda for Creative Tourism:
Developments, Diversity, and Dynamics. *A Research Agenda for Creative Tourism*, 1-14.
- Hankinson, G. (2004). Relational Network Brands: Towards a Conceptual Model of Place
Brands. *Journal of Vacation Marketing*, 10(2), 109-121.
- Jelinčić, Daniela Angelina; Senkić, Matea . (2017). *Creating a Heritage Tourism Experience*.
The Power of the Senses. Etnološka tribina, 47(40), 109-126. doi:10.15378/1848-
9540.2017.40.03
- Kapferer, J. N. (2009). Kapferer's Brand-Identity Prism Model. *European Institute for Brand
Management*, 24, 2014.
- Kavaratzis, M., & Hatch, M. J. (2013). The Dynamics of Place Brands: An Identity-Based Approach
to Place Branding Theory. *Marketing theory*, 13(1), 69-86.
- Li, Y. (2000). *Geographical consciousness and tourism experience.*, 27(4), 0-883.
doi.org/10.1016/S0160-7383(99)00112-7.
- Morgan, N., Pritchard, A., & Pride, R. (2011). *Destination Brands: Managing Place
Reputation*. Routledge.
- OECD. (2014). *Tourism and the Creative Economy*. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/9789264207875-en>
- Pike, S. (2015). *Destination Marketing: essentials*. Routledge.
- Raymond, E. M., & Hall, C. M. (2008). The Development of Cross-Cultural (mis) Understanding
through Volunteer Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 530-543.
- Richards, G. (2018). Cultural Tourism: A Review of Recent Research and Trends. *Journal of
Hospitality and Tourism Management*, 36, 12-21.

- Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News*, 23, 16–20.
- Richards, G., & Wilson, J. (Eds.). (2007). *Tourism, Creativity and Development* (Vol. 10). London: Routledge.
- Santosa; Saryani; Susilowati, Heni; Setaiji, Yudi; Anggraini. (2023). Collaboration of the Stakeholders in Developing Community-Based Tourism in Terong Creative Village, Belitung. *Technium Soc. Sci. J.*, 42, 170.
- Schramm, W. (1954). *How Communication Works* (Vol. 586). The Process and Effects of Mass Communication/University of Illinois Press.
- Smith, M. K. (2015). *Issues in Cultural Tourism Studies*. Routledge.
- UNESCO. (2006, October). Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism. In *Discussion Report of the Planning Meeting for 2008 International Conference on Creative Tourism* (25-27).
- UNESCO. (2019). *Culture & creative industries in the face of digital transformation*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000369784>
- Waitt, G. (2000). “Consuming Heritage: Perceived Historical Authenticity”, *Annals of Tourism Research*, 27, 835-62.
- Zenker, S., & Martin, N. (2011). Measuring Success in Place Marketing and Branding. *Place Branding and Public Diplomacy*, 7, 32-41.

การพัฒนาโรตีสายไหมร่วมสมัยด้วยเครื่องมือวิศวกรสังคม

DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY ROTI SAI MAI BY SOCIAL ENGINEERING TOOLS

ศิริพงษ์ ฐานมัน *
Siriphong Thanman *

* หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Business Administration Program, General Management Program, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under Royal Patronage
E-mail: siriphong@vru.ac.th

Received: August 31, 2024

Revised: June 5, 2025

Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

การพัฒนาโรตีสายไหมร่วมสมัยด้วยเครื่องมือวิศวกรสังคมเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชนศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) วิเคราะห์การผลิตและจำหน่ายโรตีสายไหมของชุมชน และ 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์โรตีสายไหมร่วมสมัย ด้วยเครื่องมือวิศวกรสังคม การศึกษาสภาพปัญหาพบว่าชุมชนมีร้านขายโรตีสายไหมมาก แข่งขันสูง สินค้าไม่แตกต่างกัน ผู้บริโภคขาดการรับรู้และภักดีต่อตราสินค้า พิจารณาความสะดวกและราคาเป็นหลัก ประกอบกับร้านเห็นโอกาสขยายกลุ่มลูกค้าให้ครอบคลุมถึงวัยรุ่นและวัยทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ แต่ขาดประสบการณ์และบุคลากรที่มีความรู้การตลาดสมัยใหม่ จึงเข้าร่วมโครงการวิศวกรสังคมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ วิจัยดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนเป็นพื้นฐาน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือ เครื่องมือวิศวกรสังคมทั้ง 5 ได้แก่ ฟาประทาน นาฬิกาชีวิต ไลน์ พัฒนาการ ไลน์กระบวนการ และ M.I.C. Model ผลการวิจัย 1) บริบทชุมชนศรีสรรเพชญ์ ตั้งอยู่บนเส้นทางที่มุ่งสู่วัดพระศรีสรรเพชญ์ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีประชากร 200 ครอบครัว ส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการเป็นพนักงานของโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัด ร่วมกับขายโรตีสายไหมเป็นของฝากในวันหยุด เป็นรายได้เสริมเฉลี่ยวันละ 800 -1,000 บาท 2) วิเคราะห์การผลิตและจำหน่ายโรตีสายไหม พบว่ากระบวนการทำแป้งโรตีสายไหมแบ่งธัญพืช มี 5 ขั้นตอน ใช้เวลาผลิตรวม 24-33 นาที และจำหน่ายให้หมดภายใน 8 ชั่วโมง/วัน และ 3) กระบวนการ ที่ถูกนำมาพัฒนาคือ การออกแบบให้ผลิตภัณฑ์แตกต่างจากคู่แข่ง ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ 1) สูตรทำแผ่นแป้งโรตีสรรพยาและรสโกโก้ ที่มีความร่วมสมัยสามารถรับประทานได้ทุกเพศทุกวัย 2) บรรจุภัณฑ์ใส่แผ่นแป้งโรตีสรรพยาช่วยยืดอายุได้ 3) โลโก้ร้าน “โรตีสายไหม ป้าตัวเล็ก” สร้างเอกลักษณ์ส่งเสริมการรับรู้และภักดีต่อตราสินค้า และ 4) เพิ่มช่องทางสั่งซื้อออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ผลลัพธ์ที่ได้คือชุมชนเกิดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์โรตีสายไหม และเกิดภาคีเครือข่ายชุมชนกับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือผู้ประกอบการชุมชน มีรายได้เพิ่มและมีความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ

โรตีสายไหม วิศวกรสังคม พัฒนาผลิตภัณฑ์

ABSTRACT

The development of modern Roti Sai Mai using social engineering tools is qualitative research that aims to: 1) study the context of Sri Sanphet community, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 2) analyze the production and distribution of Roti Sai Mai in the community, and 3) develop a modern Roti Sai Mai product using social engineering tools. The study of the problem found that the community has many Roti Sai Mai shops, high competition, products are not different, consumers lack brand awareness and loyalty and are primarily concerned with convenience and price. In addition, the store sees an opportunity to expand its customer base to teenagers and working adults to increase income but lacks experience and knowledgeable people of modern marketing. Therefore, joining the Social Engineering Project with Valaya Alongkorn Rajabhat University. The research methodology used a participatory research process with the community as the foundation. The research tools used are the five social engineering tools: Fapradhan, Life Clock, Development Timeline, Process Timeline, and M.I.C. Model. The research result are: 1) the context of the Sri Sanphet community is located on the route leading to Wat Phra Sri Sanphet, a tourist attraction. There are 200 households, most of whom have their main income from working as factory employees in the industrial estate in the province, selling roti sai mai as a souvenir on holidays is an additional income of an average of 800-1,000 baht per day. 2) Analysis of the production and distribution of Roti Sai Mai found that the process of making Roti Sai Mai flour from cereal flour has 5 steps, takes a total of 24-33 minutes to produce and sells out within 8 hours/day, and 3) The process that was developed was to design the product to be different from competitors. The research outputs are: 1) a recipe for making roti dough sheets with green tea and cocoa flavors that are modern and can be eaten by people of all ages, 2) packaging the roti dough sheets in a zip-lock bag helps extend the shelf life, 3) the logo of the shop "Roti Sai Mai Pa Tua Lek" creates an identity that promotes brand awareness and loyalty, and 4) add online ordering channels via the Line application. The research outcome is that the community has guidelines for developing Roti Sai Mai products and has formed a community network with Valaya Alongkorn Rajabhat University. The impact that occurs is that community entrepreneurs have increased income and have higher competitiveness as well.

Keywords

Roti Sai Mai, Social Engineering, Product Development

ความสำคัญของปัญหา

โครงการพัฒนาทักษะ Soft Skill ด้วยกระบวนการวิศวกรสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อบ่มเพาะให้นักศึกษามีคุณลักษณะหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะการเป็นนักคิด กล่าวคือ ทักษะในการคิดวิเคราะห์ เห็นความเชื่อมโยงระหว่างเหตุและผลเห็นปัญหาเป็นเรื่องราว 2) นักสื่อสาร คือการนำความรู้ที่เรียนไปใช้ประโยชน์ให้กับชุมชนได้อย่างไร สามารถสื่อสารองค์ความรู้ที่เรียนไปเพื่อนำไปแก้ปัญหาให้กับชุมชนได้ 3) นักประสาน คือการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยปราศจากข้อขัดแย้งไม่ว่าจะภายในท้องถิ่นหรือนอกท้องถิ่น และ 4) นักสร้างนวัตกรรม คือต้องมีทักษะในการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาให้กับชุมชนท้องถิ่นได้ ทักษะ Soft Skills ที่สอดคล้องและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่สำคัญ เพราะจะช่วยให้ นักศึกษามีความสามารถที่โดดเด่น ตลอดจนส่งผลต่อการทำงานในองค์กรให้มีพลังขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างประสบความสำเร็จ (เพ็ญญา ปาละปิ่น, 2564)

กระบวนการพัฒนาทักษะ Soft Skills เป็นการจัดการเรียนรู้ข้ามศาสตร์แบบลงมือปฏิบัติจริง (Multidisciplinary Active Learning) ที่ใช้การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานผ่านการ Coaching ของคณาจารย์ที่เป็นแกนนำร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านเพื่อให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมแก้ปัญหาโจทย์เชิงพื้นที่ที่ได้เลือกเอง เพื่อให้ทีมวิศวกรสังคมได้ลงพื้นที่สำรวจปัญหาและความต้องการในชุมชนที่ต้องการได้รับการแก้ไข จนได้ค้นพบผู้ประกอบการร้านโรตีสายไหมสุณิทิพย์ จำหน่ายโรตีสายไหมแป้งธัญพืช เช่น งาดำ งาขาว เมล็ดฟักทอง ในชุมชนศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โรตีสายไหมเป็นขนมหวานประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่โด่งดังจนได้รับมิชลินสตาร์ ตามบันทึกของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่าถึงผู้ริเริ่มทำโรตีสายไหมว่าชื่อนายบังเปี้ย หรือชื่อจริง คือนายชาเล็ม แสงอรุณ ชาวไทยเชื้อสายมุสลิม ที่เดินทางไปรับจ้างทำงานช่วยทำขนมหวาน เช่น โรตีกรอบที่อำเภอเสด็จ จังหวัดชลบุรี บังเปี้ยมีหน้าที่เกี่ยวน้ำตาลสำหรับนำไปหยอดที่โรตีกรอบ ซึ่งบางครั้งเคี้ยวจนเกินไปน้ำตาลจะแข็ง บังเปี้ยจึงทดลองดึงน้ำตาลให้ยืดขึ้น เพื่อให้ให้น้ำตาลอ่อนตัวหยอดที่โรตีกรอบได้ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการทำโรตีสายไหม จากนั้นจึงฝึกหัดดึงน้ำตาลเคี้ยวให้เป็นเส้นไหมอยู่หลายปี จนมีความชำนาญและเมื่อบังเปี้ยย้ายกลับมาพักหลักยังบ้านเกิดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2506 ก็หาเลี้ยงตนเองโดยถึบขึ้นจักรยานร่ายขายขนมโรตีสายไหมที่ทำเองไปทั่ว จนกระทั่งแต่งงานก็ช่วยกันทำโรตีสายไหมขายเป็นอาชีพของครอบครัวจนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ร่ำรวยและมีชื่อเสียงในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าขนมโรตีสายไหมเป็นขนมที่ไม่มีองค์ประกอบซับซ้อน เพราะมีเพียงส่วนที่เป็นแป้งกับส่วนสายไหมเท่านั้น สิ่งที่เป็นเคล็ดลับจึงเป็นที่ตัวแป้งมากกว่าเส้นสายไหม เพราะเส้นสายไหมมักจะรับมาจากโรงงานผลิตเส้นสายไหมรายใหญ่ ที่ดำเนินการจัดส่งให้กับผู้ประกอบการรายย่อยจึงไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนแป้งโรตีสายไหมผู้ประกอบการจะผลิตเอง จึงมีรสชาติที่แตกต่างกันออกไปตามแต่สูตรของแต่ละร้าน สืบเนื่องจากผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ที่กระทบกับภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศลดลงจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ร้านขายขนมโรตีสายไหมมียอดขายที่ลดลงอย่างมาก เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ผู้ประกอบการแต่ละร้านจึงพยายาม คิดหาวิธีเพิ่มยอดขายด้วยสารพัดวิธีเท่าที่จะสามารถทำได้ อาทิ การโพสต์ในโซเชียลมีเดีย การขายออนไลน์ เป็นต้น ปัจจุบันร้านโรตีสายไหมสุณิทิพย์ มีการใช้สูตรแป้งโรตีสายไหมแบบธัญพืชซึ่งคิดขึ้นเองมาลองใช้สู้กับคู่แข่ง ผลลัพธ์คือได้การตอบรับจากผู้บริโภคกลุ่มวัยกลางคนไปจนถึงผู้สูงวัยเป็นส่วนใหญ่ค่อนข้างดี รายได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวช่วงวันหยุดเฉลี่ยวันละ 800-1,000 บาท

ทั้งนี้ผู้ประกอบการร้านโรตีสายไหมสุณิทิพย์ ต้องการเพิ่มรายได้ โดยมองเห็นโอกาสขยายกลุ่มลูกค้า ให้ครอบคลุมถึงวัยรุ่นและวัยทำงานสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่กลุ่มคนดังกล่าวตื่นตัวจากกระแส Soft Power จนทำให้หันมาสนใจรับประทานขนมไทยดั้งเดิมแบบโรตีสายไหม มากเป็นประวัติการณ์แต่ร้านก็ยังขาดประสบการณ์และบุคลากรที่มีความรู้ด้านการตลาดสมัยใหม่ ประกอบกับปัจจุบันมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีงานบริการวิชาการส่งเสริมให้อาจารย์และนักศึกษาลงพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาและเป็นวิศวกรสังคมอย่างเป็นรูปธรรม (บริษัท สร้างสรรค์ปัญญา จำกัด, 2565) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยคณาจารย์และนักศึกษาจึงใช้โอกาสนี้ทำกรวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการร้านโรตีสายไหมสุณิทิพย์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์โรตีสายไหมร่วมสมัยด้วยเครื่องมือวิศวกรสังคม

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์โรตีสายไหมร่วมสมัยเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการของชุมชนศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยเครื่องมือวิศวกรสังคม ควรเป็นอย่างไร

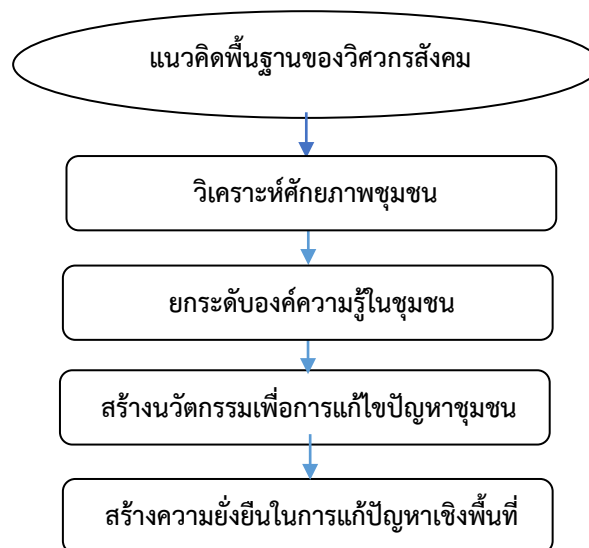
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยเครื่องมือฟ้าประทาน นาฬิกาชีวิต และไหมไลน์พัฒนาการ
2. เพื่อวิเคราะห์การผลิตและจำหน่ายโรตีสายไหมของชุมชนศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยเครื่องมือไหมไลน์กระบวนการ
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์โรตีสายไหมร่วมสมัยของชุมชนศรีสรรเพชญ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยเครื่องมือ M.I.C Model

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนเป็นพื้นฐาน โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ศึกษา ดังนี้

1. กรอบแนวคิดการวิจัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2565)

2. วิธีการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ เครื่องมือวิศวกรสังคมทั้ง 5 ได้แก่ ฟ้าประทาน นาฬิกาชีวิต ไหมไลน์พัฒนาการ ไหมไลน์กระบวนการ และ M.I.C. Model คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือฟ้าประทาน นาฬิกาชีวิต ไหมไลน์พัฒนาการ และไหมไลน์กระบวนการ ในการสำรวจ สัมภาษณ์ สังเกตและจดบันทึก จากผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายโรตีสายไหมในชุมชนศรีสรรเพชญ์ จำนวน 7 ราย กำหนดเกณฑ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง คือต้องมีประสบการณ์จำหน่ายโรตีสายไหมในช่วงก่อน ระหว่างไปจนถึงหลังสถานการณ์โควิด-19 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วย M.I.C. Model

พื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนศรีสรรเพชญ์ ตำบลประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย

1. บริบทชุมชน

บริบทชุมชนศรีสรรเพชญ์ ตำบลประตูลี้ อำเภอพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่บนถนนอุทงบริเวณหลังโรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา และติดกับเรือนจำบำบัดพิเศษจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประชากร 200 คน เนื่องจากชุมชนอยู่บนเส้นทางที่มุ่งสู่วัดพระศรีสรรเพชญ์ ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของอำเภอพระนครศรีอยุธยา คนในชุมชนส่วนใหญ่จึงนิยมประกอบอาชีพขายโรตีสายไหมเป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ และนักชัตตฤกษ์ มีรายได้เฉลี่ยวันละ 800-1,000 บาท เป็นรายได้เสริมแก่ครัวเรือนนอกจากรายได้หลักจากการเป็นพนักงานโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีมากถึง 5 แห่ง ภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. การวิเคราะห์กระบวนการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์โรตีสายไหม ปรากฏในตารางใหม่ไลน์กระบวนการผลิตและจำหน่ายโรตีสายไหม (แป้งธัญพืช) เพื่อจำหน่ายของร้านสุณีทิพย์

ลำดับ	1	2	3	4	5
กระบวนการ	นำแป้งสาลีผสมน้ำใบเตย เกลือ แล้วนวดให้เข้ากันจนเหนียว	พักแป้งที่นวดไว้ 15 นาที แล้วนวดต่อให้แป้งเนียน ประมาณ 1-3 นาที	ตั้งกระทะโรตีสบนเตาไฟให้ร้อน นำแป้งที่นวดไว้แล้วมาต้มลงในกระทะเป็นรูปวงกลม เกลี่ยให้เรียบเท่ากันทั้งแผ่น โรยเมล็ดธัญพืชเล็กน้อย รอจนสุกแล้วชุดแป้งขึ้นพักไว้	นำแผ่นแป้งโรตีสบรรจุถุงเตรียมจำหน่ายพร้อมเส้นสายไหมที่รับมา(ไม่ได้ผลิตเอง)	วางจำหน่ายหน้าร้าน
ระยะเวลา	3-5 นาที	16-18 นาที	3-5 นาที	2-5 นาที	8 ชั่วโมง/วัน

จากตารางใหม่ไลน์กระบวนการ พบว่ากระบวนการทำแป้งโรตีสายไหมแป้งธัญพืชเพื่อจำหน่าย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ใช้เวลาผลิตรวม 24-33 นาที และวางจำหน่ายให้หมดภายใน 8 ชั่วโมง/วัน

คำนวณต้นทุนการผลิต สูตรเดิม (แป้งโรตีสายไหม 1.8 กิโลกรัม) ใช้แรงงาน 1 คน

1. ค่าวัตถุดิบ (ค่าแป้ง ค่าน้ำ ค่าเกลือ) รวม 160 บาท
2. ค่าแรงงาน (คิดจากค่าแรงวันละ 356 บาท) ใช้เวลา 30 นาที รวม 22.25 บาท
รวมเป็น 182.25 บาท
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์โรตีสายไหมร่วมสมัย ด้วยเครื่องมือ M.I.C Model

M : Modify ยุบกระบวนการโรยธัญพืช

จากการนำใหม่ไลน์กระบวนการมาวิเคราะห์ พบว่าในลำดับที่ 3 ของกระบวนการที่มีการโรยธัญพืชลงบนแป้งโรตีสนั้นต้องทำให้แผ่นโรตีสมีความหนาขึ้นกว่าแบบไม่โรยเพื่อให้ธัญพืชเกาะตัวได้ จึงทำให้โรตีสมีความแข็ง

กระด้างประกอบกับต้องใช้เวลารอสุกนานขึ้น ดังนั้นการยุบชั้นตอนนี้จะทำให้ได้แป้งโรตีสีที่เหนียวนุ่มขึ้นและลดระยะเวลาการทอดได้

I : Improve ปรับปรุงรสชาติแป้งสาลิเป็นรสโกโก้และรสชาเขียว

การปรับปรุงรสชาติของแป้งสาลิ ต้องทำในขั้นตอนแรก คือผสมผงโกโก้ หรือผงชาเขียวลงในแป้งสาลิ ร่วมกับส่วนผสมอื่นๆ ตามกระบวนการแล้วนวดให้เข้ากัน ก่อนจะนำไปทำให้สุกเป็นแผ่นโรตี

คำนวณต้นทุนการผลิต สูตรใหม่ (แป้งโรตีสายไหม 1.8 กิโลกรัม) ใช้แรงงาน 1 คน

1. ค่าวัตถุดิบ (ค่าแป้ง ค่าน้ำ ค่าผงโกโก้/ชาเขียว ค่าเกลือ) รวม 168 บาท
 2. ค่าแรงงาน (คิดจากค่าแรงวันละ 356 บาท) ใช้เวลา 30 นาที รวม 22.25 บาท
- รวมเป็น 190.25 บาท

I : Improve ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ของแป้งโรตี

การบรรจุในถุงพลาสติกใสสำหรับใส่อาหารโดยไม่ปิดปากถุง มีข้อดีคือ อากาศสามารถเข้าได้จึงทำให้แผ่นโรตีแห้งและเสียเร็วขึ้น จึงควรเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์เป็นถุงซิปล็อคเพื่อให้สามารถเปิดและปิดได้สะดวก รวมถึงลดปริมาณอากาศที่เข้าถึงแผ่นโรตี จึงยืดอายุการเก็บรักษาและคงความสดใหม่ได้ดีกว่าเดิม

C : Create สร้างขั้นตอนเพิ่มเติม

เพิ่มขั้นตอนด้วยองค์ความรู้การส่งเสริมการตลาด คือการสร้างแบรนด์ให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้จดจำและรักดี จนกลับมาซื้อซ้ำหรือบอกต่อ โดยออกแบบโลโก้ที่มีรูปลักษณะโดดเด่นสะดุดตา มีรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และช่องทางการจัดจำหน่ายที่ชัดเจน และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายแบบออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ โดยการสแกน QR Code

สรุปผลการวิจัย

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและผู้ประกอบการ โดยใช้กระบวนการ **"เครื่องมือวิศวกรสังคม"** เป็นเครื่องมือหลักในการวิเคราะห์และพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์แผ่นแป้งโรตีให้แก่ **"ร้านโรตีสายไหมป่าตัวเล็ก สุณัฏฐ์"** ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1. มีการพัฒนาสูตรแป้งโรตีใหม่จำนวน 2 รสชาติ ได้แก่ แป้งรสโกโก้ แป้งรสชาเขียว ซึ่งเป็นรสชาติร่วมสมัยที่ได้รับความนิยมในกลุ่มลูกค้าวัยรุ่นและนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเน้นทั้งความแปลกใหม่และความเข้ากันได้กับผลิตภัณฑ์เดิม

1.1 สูตรแป้งโรตีสโกโก้

- แป้งสาลิ 1 กิโลกรัม
- น้ำใบเตย 1 ลิตร 250 มิลลิลิตร
- เกลือ 1 ช้อนชา ½
- ผงโกโก้ 50 กรัม

1.2 สูตรแป้งโรตีสชาเขียว

- แป้งสาลิ 1 กิโลกรัม
- น้ำใบเตย 1 ลิตร 250 มิลลิลิตร
- เกลือ 1 ช้อนชา ½
- ผงชาเขียว 25 กรัม

การพัฒนาสูตรดังกล่าวไม่เพียงช่วยเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ แต่ยังช่วยสร้างจุดขายใหม่ให้กับร้าน ส่งเสริมการยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดของผู้ประกอบการรายย่อยอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปที่ 1 การทำแป้งโรตีสายเขียวและรสโกโก้ ของร้านโรตีสายไหมป่าตัวเล็ก สุณัฏทิพย์

2. ปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่แป้งโรตีสายจากถุงพลาสติกใสธรรมดา เป็นถุงซิปล็อคหรือซองซิปลิส ขนาด 15x23 เซนติเมตร เพื่อให้สามารถยืดอายุการเก็บรักษาแป้งโรตีสายได้นานขึ้น

รูปที่ 2 แป้งโรตีสายเขียวและรสโกโก้ บรรจุในซองซิปลิส ขนาด 15x23 ซม. ของร้านโรตีสายไหมป่าตัวเล็กสุณัฏทิพย์

3. ออกแบบโลโก้ “โรตีสายไหม ป่าตัวเล็ก” และจัดทำเป็นสติ๊กเกอร์ และป้ายไว้นิให้ร้าน

รูปที่ 3 โลโก้ใหม่ “โรตีสายไหม ป่าตัวเล็ก”

รูปที่ 4 ป้ายไว้นิลใหม่ “โรตีสายไหม ป้าตัวเล็ก”

รูปที่ 5 “โรตีสายไหม สุนทิตีพย์” พร้อมจำหน่าย (ก่อนเข้าร่วมโครงการ)

รูปที่ 6 “โรตีสายไหม ป้าตัวเล็ก” พร้อมจำหน่าย (หลังเข้าร่วมโครงการ)

4. สร้างช่องทางสั่งซื้อทางไลน์ โดยสแกนผ่าน QR Code

รูปที่ 7 QR Code ไลน์ร้านโรตีสายไหม สุณีทิพย์

5. ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการวิจัย

ผลผลิตของการวิจัยนี้ คือแผนแบ่งโรตีสายไหมรสโกโก้และรสชาเขียว และผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการส่งเสริมทักษะวิศวกรสังคมในการจัดการกับปัญหา ผลลัพธ์ คือได้แนวทางต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์แผนแบ่งรสชาดีอื่น ๆ ในอนาคต เช่น รสชาไทย รสเผือก เป็นต้น ด้านยอดขายสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ และนักชัตตฤกษ์ มีรายได้เฉลี่ยเดิม วันละ 800 - 1,000 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 1,300 -1,800 บาท ผลกระทบที่เกิดกับชุมชนคือผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายโรตีสายไหมแบ่งโกโก้และแบ่งชาเขียว ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาโรตีสายไหมร่วมสมัยด้วยเครื่องมือวิศวกรสังคม ทำให้เกิดนวัตกรรมในพื้นที่จากการที่เจ้าของผลิตภัณฑ์ยอมรับไอเดียไปปฏิบัติ ตั้งแต่ยุบกระบวนการรอยัญพิช ปรับปรุงรสชาดีแบ่งสาลิเป็นรสโกโก้และรสชาเขียว ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ของแบ่งโรตีส และสร้างขั้นตอนออกแบบโลโก้เพิ่มเติมลงบนบรรจุภัณฑ์ด้วย ทั้งนี้ การเพิ่มรสโกโก้และชาเขียวทำให้รายการผลิตภัณฑ์โรตีสายไหมมีความลึกของส่วนประสมผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นเรื่องของการที่มีรายการผลิตภัณฑ์ในแต่ละสายผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นตลาดเป้าหมายของธุรกิจ การที่ธุรกิจมีความลึกของส่วนประสมผลิตภัณฑ์ย่อมเป็นการสร้างโอกาสการแข่งขันกับคู่แข่งได้เป็นอย่างดี ทำให้การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์สะดวกขึ้นในกรณีเป็นผู้ผลิตจะมีส่วนทำให้คนกลางพึงพอใจเพราะว่ามีผลิตภัณฑ์ให้เลือก ในกรณีที่ร้านค้าปลีกจะทำให้การจัดแสดงสินค้าภายในร้านมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะจะทำให้มีสินค้าให้เลือกดูอย่างมากมาย (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2565)

การออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของบรรจุภัณฑ์ให้สัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์เพื่อการคุ้มครองป้องกันไม่ให้สินค้าเสียหายและเพิ่มคุณค่าด้านจิตวิทยาต่อผู้บริโภค โดยอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างสรรค์ ซึ่งบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์นั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจำหน่ายสินค้าทั้งในด้านการจัดจำหน่ายและการขนส่ง ตลอดจนการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า เพื่อให้สามารถสู้คู่แข่งทางการค้าในตลาดได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืน (ปัทมาพร ท่อชู, 2563) อย่างไรก็ตาม บรรจุภัณฑ์ยังทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจและช่วยในการส่งเสริมตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ได้ โดยบรรจุภัณฑ์หลัก 4 หน้าที่ คือ 1) ช่วยในการระบุผลิตภัณฑ์โดยบรรจุภัณฑ์ที่แตกต่างจะทำให้ผู้บริโภคสามารถจำแนกสินค้าออกจากสินค้าของคู่แข่ง และช่วยผู้บริโภคระบุตัวตนของตราสินค้าได้ 2) การคุ้มครองสินค้า (Protection of Product) คือ การปกป้องผลิตภัณฑ์จากความเสียหาย ได้แก่ ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เสียหายหรือ

แตกหักยืดอายุของผลิตภัณฑ์ และยังดึงดูดใจหากบรรจุกุณัตสามารถใช้งาน ได้ง่าย 3) ง่ายต่อการขนส่ง แรงจูงใจหลักของบรรจุกุณัต คือ การทำให้ง่ายต่อการขนส่งหรือการพกพาของผู้บริโภค 4) การส่งเสริมการตลาดการออกแบบบรรจุกุณัตไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่งเท่านั้นแต่ยังทำให้เกิดภาพในจิตใจของผู้บริโภค ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมซื้อได้ (Pradhan, 2020) โดยบรรจุกุณัตจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับตรา สินค้าให้ลูกค้ารับรู้ และเป็นหนึ่งในองค์ประกอบตราสินค้าที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งการออกแบบบรรจุกุณัตสามารถดึงดูดสายตาของลูกค้า ณ จุดซื้อ และทำให้สินค้านั้นมีความโดดเด่น สวยงามโดยอาศัยองค์ประกอบการออกแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ขนาด รูปร่าง สี ตัวอักษร หรือแม้กระทั่งวัสดุของบรรจุกุณัต (วิทยา จารุงศ์โสภณ, 2557)

การเข้าร่วมโครงการนี้ทำให้ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม จึงบ่งชี้ได้ว่าเครื่องมือวิศวกรสังคมนั้นสามารถสร้างเสริมทักษะการเป็นนักคิด นักสื่อสาร นักประสาน และนักสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะ Soft Skills ที่สอดคล้องและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้ ร่วมกับความช่วยเหลือตามศักยภาพของชุมชน สอดคล้องกับผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบในงานวิจัยเชิงประจักษ์ ดังนี้ ผลผลิตของการวิจัยนี้ คือแผนแม่บทโรดสายไหมรศโกโก้และรสชาเขียว ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการส่งเสริมทักษะวิศวกรสังคมในการจัดการกับปัญหา ผลลัพธ์ คือแนวทางต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์แผนแม่บทรสชาติอื่น ๆ ในอนาคต เช่น รสชาไทยรสเผือก เป็นต้น เพื่อรักษาและเพิ่มยอดขายในโอกาสต่าง ๆ และผลกระทบที่เกิดกับชุมชนคือผู้ประกอบการในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นซึ่งแสดงถึงการมีความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. หน่วยงานด้านพัฒนาทักษะและอาชีพ ดังเช่นกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน หรือหน่วยงานฝึกอาชีพ สำหรับสังคมผู้สูงอายุ สามารถนำชุดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้สูงวัย ทั้งในด้านการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม และการสร้างเสริมทักษะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมืออาชีพที่สามารถสร้างรายได้และความมั่นคงให้กับครอบครัว รวมถึงชุมชนโดยรวม
2. สถานศึกษาและชุมชนในพื้นที่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการศึกษาไปประยุกต์ใช้ร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการ หรือพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ในระดับชุมชน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ ทั้งในเชิงวิชาการและการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน สามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาเป็นสื่อประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้ หรือสื่อเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนในชุมชน อีกทั้งยังสามารถต่อยอดเป็นโมเดลการพัฒนาชุมชน ที่สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นที่มีจุดเด่นด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายย่อยอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- นงรัตน์ อัสโร. (2564). *คู่มือพัฒนานักศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ*. อัมรินทร์.
- บริษัท สร้างสรรค์ปัญญา จำกัด. (2565). *วิศวกรรมสังคมคืออะไร*. <https://www.sangsanpanya.com/วิศวกรรมสังคม-คืออะไร/>
- ปัทมาพร ท่อชู. (2563). *การทำความเข้าใจ การออกแบบการบรรจุภัณฑ์*.
<https://www.42packaging.com/article/5/การทำความเข้าใจ-การออกแบบการบรรจุภัณฑ์/>
- เพ็ญภา ปาละปิ่น. (2564). *บทที่ 2 เครื่องมือวิศวกรรมสังคม*. <https://elfhs.ssru.ac.th/>
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2565). *การจัดการสายผลิตภัณฑ์และตราสินค้า*. [http://old-book.ru.ac.th/e-book/b/BM603\(55\)/BM603-13.pdf](http://old-book.ru.ac.th/e-book/b/BM603(55)/BM603-13.pdf)
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2565). *พัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างเครือข่ายวิศวกรรมสังคม*.
<https://sdgs.psru.ac.th/>
- วิทยา จารุพงศ์โสภณ. (2557). *กลยุทธ์การบริหารแบรนด์*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ภาษาอังกฤษ

- Pradhan, B., B. (2020). A study on the impact of packaging and buying intention-a review of literature. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 9(4), 1202-1204.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของประเทศไทย
ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

FACTORS INFLUENCING HEALTH LITERACY OF COVID-19 AMONG MEDICAL
PERSONNEL IN THAI HOSPITALS DURING THE COVID-19 PANDEMIC

สมรรถพงศ์ ขจรมณี¹ และ ต้นสาย แก้วสว่าง²
Samattaphong Khajohnmanee¹ and Tonsai Keawsawang²

¹ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University
E-mail samattaphong.k@ku.th

² ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Naresuan University
E-mail tonsaik@nu.ac.th

Received: February 5, 2025

Revised: June 5, 2025

Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของประเทศไทย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มตัวอย่างเป็นของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของประเทศไทย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 428 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แบบวัดความรู้ถึงการควบคุมชีวิต แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร และแบบวัดความรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ ค่าความถี่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ผลการศึกษาพบว่า อำนาจแห่งตน ($\beta = .51, p < .01$) และการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร ($\beta = .39, p < .01$) สามารถร่วมกันพยากรณ์ความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของประเทศไทย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ร้อยละ 69 (R^2 Adjusted = .69) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

คำสำคัญ

ความรู้ถึงการควบคุมชีวิต การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร ความรอบรู้ทางสุขภาพ
บุคลากรทางการแพทย์ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the various factors that influence health literacy among medical personnel in Thai hospitals during the COVID-19 pandemic. The subjects were 428 medical personnel working in Thai hospitals during the COVID-19 pandemic. The research instruments included a personal factors questionnaire, sense of control scale, social support in organizations scale and health literacy scale were used as research instruments. The analyses of statistics were percentage, mean, standard deviation, skewness test, kurtosis tests Pearson's Correlation Coefficient and multiple regression analysis.

The results showed that personal mastery ($\beta = .51, p < .01$) and social support in organizations ($\beta = .39, p < .01$) could jointly predict 69% (R^2 Adjusted = .69) of health literacy among medical personnel in Thai hospitals during the COVID-19 pandemic at the .01 level of significance.

Keywords

Sense of Control, Social Support in Organizations, Health Literacy, Medical Personnel, Covid-19 Pandemic

ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นโรคติดต่อของระบบทางเดินหายใจ ได้เริ่มต้นตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 ที่นครอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน หลังจากนั้นได้เกิดการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วทั่วโลก และได้ส่งผลกระทบและสร้างความเสียหาย ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของประชาชน รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากมาตรการของรัฐบาล เช่น การล็อกดาวน์ (lockdowns) การห้ามเดินทาง และมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) ซึ่งได้ผลกระทบต่อเนื่องถึงระบบเศรษฐกิจและระบบสาธารณสุขทั่วโลก อีกทั้งส่งผลให้มีผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตจำนวนมาก (กรมควบคุมโรค, 2564)

แม้ในปัจจุบัน สถานการณ์การแพร่ระบาดลดความรุนแรงลง และมีวัคซีนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค แต่ยังคงพบว่ามีเชื้อไวรัสยังคงมีการพัฒนาสายพันธุ์ และยังคงพบการแพร่ระบาดทั้งทั่วโลกและในประเทศไทย โดยจากข้อมูล ณ วันที่ 19 มกราคม 2568 พบว่าทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อจำนวนสะสม 777,335,228 คน (World Health Organization, 2025) สำหรับในประเทศไทย จากรายงานของกรมควบคุมโรค ณ วันที่ 7 มกราคม 2568 พบผู้ป่วยรายใหม่ที่รักษาตัวในโรงพยาบาล 646 ราย ผู้ป่วยสะสมตั้งแต่ต้นปี 2568 จำนวน 2,037 ราย (กรมควบคุมโรค, 2568) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเฝ้าระวัง เนื่องจากนอกจากส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังส่งผลกระทบโดยตรงกับบุคลากรทางการแพทย์ที่มีหน้าที่ในการดูแลรักษาผู้ป่วย แม้จะมีมาตรการและแนวทางป้องกันการติดเชื้อ แต่ในปัจจุบันยังพบว่ามีบุคลากรทางการแพทย์ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

บุคลากรทางการแพทย์เป็นกลุ่มอาชีพที่มีบทบาทสำคัญและมีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นในการดูแลรักษาผู้ป่วยและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่เริ่มมีการแพร่ระบาดโดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ที่เป็นแนวทางซึ่งต้องสัมผัสโดยตรงกับผู้ป่วย นอกจากความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แล้ว ยังต้องเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตประจำวันและการทำงานซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยจากการศึกษาพบว่าความชุกของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ของบุคลากรทางการแพทย์ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ ความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคไขมัน

ในเลือดสูง (อนงค์นุช สุจิรารัตน์ และคณะ, 2567) และพบว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการผู้ป่วยโดยตรง มีความเครียดในระดับสูงและรุนแรง (ชลอวัฒน์ อินปา และ พิเศษฐ์ ศรีประเสริฐ, 2564) ซึ่งแนวทางในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ การให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการสวมใส่อุปกรณ์ส่วนบุคคลอย่างถูกต้อง (ธัญญา รอดสุข และคณะ, 2566) รวมทั้งการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการจัดการความเครียดวิถีใหม่ของบุคลากรทางการแพทย์ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ความรอบรู้โรค Covid-19 การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้การแพร่ระบาดของข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในโรงพยาบาล (ปณณา สังสุวรรณ และคณะ, 2567) ซึ่งจากผลการวิจัยที่พบแสดงให้เห็นว่าการได้รับข้อมูล ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งป้องกันปัญหาด้านสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งการได้รับข้อมูลความรู้ที่สำคัญสอดคล้องกับลักษณะของความรอบรู้ทางสุขภาพ (Health Literacy)

ความรอบรู้ทางสุขภาพเป็นความสามารถและทักษะของบุคคลในการรับรู้ เข้าใจ คิดวิเคราะห์ และเลือกรับ ประทับใจข้อมูลทางด้านสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกปฏิบัติตน และจัดการตนเองด้านสุขภาพ อันส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพและดำรงสุขภาพที่ดีรวมทั้งเผยแพร่แนวปฏิบัตินั้นไปสู่สังคม (จินดา เตชะวิจิตรจารุ, 2561) ถือเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์สามารถเข้าใจ วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลด้านสุขภาพได้อย่างถูกต้อง (Nutbeam, 2000) สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการวินิจฉัย และการรักษาผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงลดความเสี่ยงในการติดเชื้อของตนเองและการแพร่เชื้อไปยังผู้อื่น โดยการบุคลากรทางการแพทย์จะสามารถตัดสินใจและนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวปฏิบัติได้อย่างถูกต้องนั้น ต้องเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความรู้ความสามารถ สามารถนำข้อมูล ความรู้ที่ได้รับและนำไปใช้ในการตัดสินใจสามารถกำหนดแนวทางในการปฏิบัติเพื่อนำไปปรับใช้กับการทำงานของตนได้

ความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิต (Sense of control) เป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และประเมินเหตุการณ์และนำไปสู่การตัดสินใจและพฤติกรรมของบุคคล บุคคลที่มีความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิตที่ดีจะเชื่อมั่นว่าตนเองมีศักยภาพในการจัดการเหตุการณ์หรือปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและมีแนวโน้มไม่คาดหวังในโชคชะตาหรือความช่วยเหลือจากผู้อื่น (Ward, 2013) โดยหากบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิตจะเชื่อมั่นตนเองว่าสามารถนำข้อมูล ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปรับใช้ในการทำงาน จนนำไปสู่ความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

นอกจากนี้ การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร (Social Support in Organizations) ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์จำเป็นต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมการทำงาน จึงต้องพึ่งพาอาศัยทั้งข้อมูล ความรู้ อุปกรณ์ในการทำงาน และการสนับสนุนด้านจิตใจ ทำให้บุคลากรทางการแพทย์ได้รับการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร อุปกรณ์ที่จำเป็น รวมทั้งความรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจในการทำงานในสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (อินทนิล เชื้อบุญชัย และคณะ, 2565)

แม้ว่าจะมีการศึกษาจำนวนมากเกี่ยวกับความรอบรู้ทางสุขภาพของประชาชนทั่วไป แต่การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพของบุคลากรทางการแพทย์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิต การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยผลการวิจัยจะทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบาย และกลยุทธ์ที่สนับสนุนการเรียนรู้และการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรทางการแพทย์ในการรับมือกับโรคระบาดในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ความรู้สึกลึกถึงการควบคุมชีวิต และการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร ส่งผลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของประเทศไทย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือไม่ อย่างไร

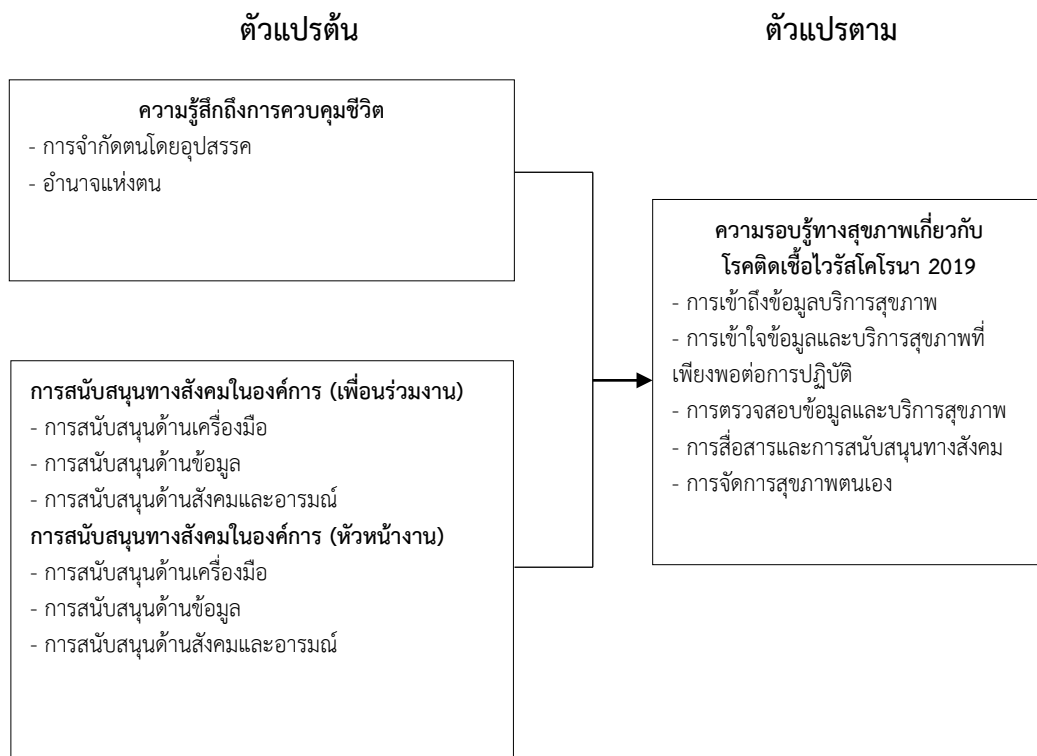
วัตถุประสงค์การวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของประเทศไทย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สมมติฐานการวิจัย

ความรู้สึกลึกถึงการควบคุมชีวิต และการสนับสนุนทางสังคมในองค์กรอย่างน้อย 1 ปัจจัย สามารถพยากรณ์ความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของประเทศไทย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบภาคตัดขวางแบบหาความสัมพันธ์ (Cross-Sectional Correlational Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของประเทศไทย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G* Power version 3.1.9.7 การกำหนดขนาดอิทธิพลอ้างอิงจากงานวิจัยของ Ugurlu & Uctu (2023) ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงพรรณนาที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพในหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งกำหนดขนาดอิทธิพลขนาดกลาง (Medium Effect Size) ได้ขนาดอิทธิพลที่ .15 (Cohen, 1988 อ้างใน บุญใจ ศรีสถิตยันทรากร, 2563) ความคลาดเคลื่อน (α Error Prob) เท่ากับ .05 อำนาจการทดสอบ (Power) เท่ากับ .95 จำนวนตัวแปรทำนาย (Number of Predictors) จำนวน 8 ตัว ได้แก่ การจำกัดตนโดยอุปสรรค อำนาจแห่งตน การสนับสนุนด้านเครื่องมือจากเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนด้านข้อมูลจากเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนด้านสังคมและอารมณ์จากเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนด้านเครื่องมือจากหัวหน้างาน การสนับสนุนด้านข้อมูลจากหัวหน้างาน และการสนับสนุนด้านสังคมและอารมณ์จากหัวหน้างาน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำคือ 160 คน เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ (online) ซึ่งสร้างผ่าน Google Forms โดยใช้วิธีเก็บตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) มีกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามครบถ้วน จำนวน 428 คน

เกณฑ์การคัดเข้ากลุ่มตัวอย่าง (Inclusion Criteria) เป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลในประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยมีอายุงานไม่น้อยกว่า 1 ปี สามารถอ่าน ฟัง เขียนภาษาไทยได้ดี และยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออกตัวอย่าง (Exclusion Criteria) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน หรือกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลครบถ้วนแต่แจ้งความประสงค์ไม่ให้นำข้อมูลไปใช้เพื่อการวิจัยในภายหลัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) และแบบเติมคำตอบ ประกอบด้วยข้อความจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ เงินเดือน และหน่วยงานที่สังกัด
2. แบบวัดความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิต ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามโดยนำแบบวัดต้นฉบับได้แก่ 1) MIDI Sense of Control Scale (Lachman, & Weaver, 1998) 2) Sense of Agency Rating Scale (SOARS) (Polito et al., 2013; Polito, & Kirsch, 2013) และ 3) The Sense of Agency Scale (SoAS) (Tapal et al., 2017) มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาข้อคำถาม ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การจำกัดตนโดยอุปสรรค และ อำนาจแห่งตน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 6 ระดับ ตั้งแต่จริงน้อยที่สุด (1 คะแนน) จนถึง จริงมากที่สุด (6 คะแนน) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 29 ข้อ บุคลากรทางการแพทย์ที่ได้คะแนนสูงจะมีความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิตสูงกว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่ได้คะแนนต่ำ
3. แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามจากแนวคิดการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ของ Thoits (1982) และผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งประกอบด้วยคำถามสนับสนุน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเครื่องมือ ด้านข้อมูล และด้านสังคมและอารมณ์ และจำแนกตามแหล่งที่มาของการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน และ หัวหน้างาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 6 ระดับ ตั้งแต่จริงน้อยที่สุด (1 คะแนน) จนถึง จริงมากที่สุด (6 คะแนน) ประกอบด้วยข้อคำถาม

จำนวน 44 ข้อ บุคลากรทางการแพทย์ที่ได้คะแนนสูงจะมีความรู้สึกถึงการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร สูงกว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่ได้คะแนนต่ำ

4. แบบวัดความรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามจากแบบวัดความรู้ทางสุขภาพของ อังคินันท์ อินทรกำแหง (2560) ซึ่งพัฒนามาจากการสังเคราะห์นิยาม แนวคิดทฤษฎีและองค์ประกอบของความรู้ทางสุขภาพจากนักวิชาการ โดยผู้วิจัยนำข้อคำถามมาปรับให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ การเข้าใจข้อมูลและบริการสุขภาพที่เพียงพอต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบข้อมูลและบริการสุขภาพ การสื่อสารและการสนับสนุนทางสังคม และการจัดการสุขภาพตนเอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 6 ระดับ ตั้งแต่จริงน้อยที่สุด (1 คะแนน) จนถึง จริงมากที่สุด (6 คะแนน) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 25 ข้อ บุคลากรทางการแพทย์ที่ได้คะแนนสูงจะมีความรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สูงกว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่ได้คะแนนต่ำ

แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้การพัฒนาข้อคำถามจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และแบบวัดมาตรฐานเพื่อนำไปกำหนดนิยามศัพท์ปฏิบัติการ จากนั้นจึงนำข้อคำถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและบุคลากรทางการแพทย์จำนวนรวม 5 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ปฏิบัติการ และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามสูตรของ Rovinelli และ Hambleton (1977) ซึ่งข้อคำถามต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจึงจะผ่านเกณฑ์ ผลการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 -1.00

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) และอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ไปทดลองใช้ (try-out) ในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มที่ใช้เก็บข้อมูลจริง จำนวน 60 คน จากนั้นนำแบบวัดแต่ละฉบับมาวิเคราะห์รายข้อ (Item Analysis) โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected item-total correlation) โดยกำหนดค่าตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560) และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถาม (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach's coefficient of alpha) โดยแบบสอบถามแต่ละตัวจะต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ขึ้นไป (ศรัณย์ พิมพ์ทอง, 2564) จึงจะนำไปใช้เก็บข้อมูล ผลการทดสอบดังข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนข้อคำถาม อำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	จำนวน(ข้อ)	อำนาจจำแนก	ความเชื่อมั่น
ความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิต	29	.22 ถึง .71	.91
การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร (เพื่อนร่วมงาน)	22	.29 ถึง .79	.92
การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร (หัวหน้างาน)	22	.33 ถึง .90	.96
ความรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	25	.45 ถึง .84	.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลหลังจากผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ข้อมูล ใช้วิธีการเก็บตัวอย่างตามสะดวก (convenience sampling) โดยแบบสอบถามออนไลน์ (Online) ซึ่งสร้างผ่าน Google Forms ผู้วิจัยติดต่อผ่านผู้ประสานงานเพื่อส่งลิงก์ (Link) หรือ QR Code ที่เชื่อมโยงไปยังแบบสอบถาม รวมทั้งประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยผ่านเพจ Facebook ของสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการแพทย์ เช่น เพจสมาคมนักจิตวิทยาคลินิกไทย และกลุ่ม Line ของโรงพยาบาลต่างๆในประเทศไทย เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามตามจำนวนที่กำหนดจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์

โครงการวิจัยนี้ ผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการด้านจริยธรรมเพื่อพิจารณาการวิจัยในคน โรงพยาบาลโพธาราม หมายเลขรหัสโครงการวิจัยเลขที่ 02/2563 โดยผู้วิจัยปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) หลักความเคารพในตัวบุคคล มีการขอคำยินยอมจากกลุ่มตัวอย่าง และเคารพในความเป็นส่วนตัวการเก็บรักษาความลับโดยผู้วิจัยจะไม่มีการนำเสนอข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล 2) หลักการให้ประโยชน์และไม่ก่อให้เกิดอันตราย กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยจะไม่ได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ และ 3) หลักความยุติธรรม มีการกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกและคัดออกอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม กระจายการตอบแบบสอบถามโดยปราศจากอคติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ดังนี้

1.1 ร้อยละ (Percentage) เพื่อรายงานข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อรายงานระดับของความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิต การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร และความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.3 การวิเคราะห์ ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Regression) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิตและการสนับสนุนทางสังคมในองค์กรที่ส่งผลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นบุคลากรทางการแพทย์ในประเทศไทย จำนวน 428 คน เป็นเพศหญิง 61.7% เพศชาย 38.3% อายุเฉลี่ยเท่ากับ 34.33 ปี (อายุน้อยที่สุด เท่ากับ 20 ปี, อายุมากที่สุด เท่ากับ 59 ปี, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 10.58 ปี) สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี 63.1% ระดับปริญญาโท 36.0% และระดับปริญญาเอก 0.9% หน่วยงานที่สังกัดพบว่าสังกัดหน่วยงานรัฐบาล 81.1% หน่วยงานเอกชน 18.9% ตำแหน่งนักจิตวิทยา 37.8% รองลงมาตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 36.7% นักเทคนิคการแพทย์ 11.2% นักกายภาพบำบัด 4.7% ทันตแพทย์ 3.0% แพทย์ 2.6% ผู้ช่วยทันตแพทย์ 2.1% นักกิจกรรมบำบัด 1.2% นักรังสีการแพทย์ 0.5% และเภสัชกร 0.2%

เงินเดือนเฉลี่ย เท่ากับ 33,177.62 บาทต่อเดือน (เงินเดือนน้อยที่สุดเท่ากับ 14,000 บาทต่อเดือน, เงินเดือนมากที่สุด เท่ากับ 82,000 บาทต่อเดือน, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 14,350.07 บาทต่อเดือน)

2. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง การสนับสนุนทางสังคมในองค์กรและความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับสูง รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิต	4.15	1.06	ปานกลาง
1.1 การจำกัดตนโดยอุปสรรค	4.09	1.05	ปานกลาง
1.2 อำนาจแห่งตน	4.21	1.29	ปานกลาง
2. การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร	4.41	.91	สูง
2.1 การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร (เพื่อนร่วมงาน)	4.40	.85	สูง
2.1.1 ด้านเครื่องมือ	4.40	1.17	สูง
2.1.2 ด้านข้อมูล	4.41	1.00	สูง
2.1.3 ด้านสังคมและอารมณ์	4.37	1.11	สูง
2.2 การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร (หัวหน้างาน)	4.42	1.01	สูง
2.2.1 ด้านเครื่องมือ	4.43	1.10	สูง
2.2.2 ด้านข้อมูล	4.43	1.00	สูง
2.2.3 ด้านสังคมและอารมณ์	4.38	1.18	สูง
3. ความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	4.53	1.06	สูง
3.1 การเข้าถึงข้อมูลบริการสุขภาพ	4.62	1.22	สูง
3.2 การเข้าใจข้อมูลและบริการสุขภาพที่เพียงพอต่อการปฏิบัติ	4.54	1.12	สูง
3.3 การตรวจสอบข้อมูลและบริการสุขภาพ	4.54	1.13	สูง
3.4 การสื่อสารและการสนับสนุนทางสังคม	4.51	1.11	สูง
3.5 การจัดการสุขภาพตนเอง	4.44	1.09	สูง

หมายเหตุ : การแปลผลค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.67 ต่ำ, 2.68 – 4.34 ปานกลาง, 4.35 – 6.00 สูง

3. ผลทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่กำหนดสมมติฐานว่า “ความรู้สึกถึงการควบคุมชีวิตและการสนับสนุนทางสังคมในองค์กรอย่างน้อย 1 ปัจจัย สามารถพยากรณ์ความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Regression)

ก่อนวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยได้แก่ ตัวแปรทุกตัวจะต้องเป็นตัวแปรต่อเนื่องโดยอยู่ในระดับอันตรภาค (Interval Scale) หรือระดับมาตราส่วน (Ratio Scale) การแจกแจงข้อมูลมีการกระจายแบบปกติ (Normal Distribution) ผลการตรวจสอบพบว่าตัวแปรอิสระมีค่าความเบี่ยงระหว่าง -.78 ถึง -.43 ค่าความโค้งระหว่าง -.90 ถึง -.08 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพบว่าองค์ประกอบของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร (เพื่อนร่วมงาน) กับองค์ประกอบของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร (หัวหน้างาน) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .92 ซึ่งมากกว่า .90 แสดงให้เห็นว่าตัว

แปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูงหรือเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) (Hair et al., 2014) ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร โดยรวม ไม่ศึกษาแยกองค์ประกอบ และเมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระได้แก่ การจำกัดตนโดยอุปสรรค อำนาจแห่งตน และการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .52 ถึง .72 ซึ่งไม่เกิน .90 แสดงให้เห็นว่าไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) (Hair et al., 2014) เมื่อผ่านการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการทดสอบสมมติฐาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรพยากรณ์	b	SEb	β	t	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.76	.14		5.38*		
อำนาจแห่งตน	.42	.03	.51	13.19*	.50	2.05
การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร	.46	.04	.39	10.15*	.50	2.05

R = .83, R² = .69, Adjusted R² = .69, df = 427, F = 481.25; p < .01

หมายเหตุ ; * p < .01

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อำนาจแห่งตน และการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร สามารถร่วมกันพยากรณ์ความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ร้อยละ 69 (R² Adjusted = .69) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. อำนาจแห่งตน (β = .51) สามารถแปลความหมายได้ว่า หากบุคลากรทางการแพทย์มีอำนาจแห่งตนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้มีความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้น .42 หน่วย (b = .42)

2. การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร (β = .39) สามารถแปลความหมายได้ว่า หากบุคลากรทางการแพทย์มีการรับรู้สนับสนุนทางสังคมในองค์กร เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้มีความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้น .46 หน่วย (b = .46)

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ ความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 = .76 + .42 (อำนาจแห่งตน) + .46 (การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร)

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ .51 (อำนาจแห่งตน) + .39 (การสนับสนุนทางสังคมในองค์กร)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า อำนาจแห่งตน และการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร สามารถร่วมกันพยากรณ์ความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. อำนาจแห่งตน มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Figueroa et al. (2024) ที่ระบุว่า การขาดอำนาจแห่งตนหรือความรู้สึกควบคุมตนเองเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีสุขภาพที่ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรทางการแพทย์ที่มีการรับรู้ศักยภาพในตนเองสูง จะเชื่อมั่นความสามารถของตนเองในการจัดการกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนหรือมีความเสี่ยงสูง เช่น การทำงานในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งลักษณะดังกล่าวช่วยสร้างแรงจูงใจในการค้นคว้าข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนเกี่ยวกับสุขภาพ นำไปสู่การพัฒนาความรอบรู้ทางสุขภาพในมิติต่าง ๆ เช่น

ความเข้าใจในแนวทางการป้องกันและรักษาโรค รวมถึงการตัดสินใจที่ใช้วิจารณ์ญาณเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ อีกทั้งช่วยเพิ่มความมั่นใจในการให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป

2. การสนับสนุนทางสังคมในองค์กรการ มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ ได้แก่ ศิริรัตน์ สอนเทศ และคณะ (2564) อินทนิล เชื้อบุญชัย และคณะ (2565) จิราพัชร แสงศรีจันทร์ และคณะ (2566) ศตวรรษ อุดรศาสตร์และคณะ (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความรอบรู้ทางสุขภาพ

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสนับสนุนทางสังคมในที่ทำงานไม่ว่าจะมาจากหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานมีส่วนช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการแพร่ระบาด วิธีการป้องกันตนเอง การเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันโรคที่จำเป็น รวมถึงการได้รับกำลังใจและความช่วยเหลือในสถานการณ์ต่าง ๆ การสนับสนุนดังกล่าวช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในกลุ่มบุคลากร ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและรอบด้าน นอกจากนี้ การสนับสนุนที่บุคลากรได้รับยังช่วยลดความกังวลและสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้บุคลากรมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าอำนาจแห่งตนมีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอว่า องค์กรควรส่งเสริมความรู้ถึงอำนาจแห่งตนให้กับบุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management หรือ KM) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสัมมนา Journal Club เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงานระหว่างกัน อีกทั้งปรับลักษณะการทำงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์สามารถตัดสินใจหรือกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานการทำงานที่เหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นใจในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในการทำงาน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมในองค์กรการ มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร จำแนกตามแหล่งของการสนับสนุนทางสังคมในองค์กร ดังนี้

2.1 จากเพื่อนร่วมงาน

2.1.1 การสนับสนุนด้านเครื่องมือ หน่วยงานควรมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการทำงานให้เพียงพอและมีคุณภาพ การจัดตารางการทำงานที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของความมั่นใจในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การแบ่งปันอุปกรณ์ในการทำงาน การเสียสละเวลาเพื่อส่วนรวมในกรณีที่ยังไม่เรียบร้อย เป็นต้น

2.1.2 การสนับสนุนด้านข้อมูล องค์กรควรเพิ่มช่องทางในการสื่อสารของบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งเปิดช่องทางในการสอบถามข้อมูลระหว่างบุคลากร และจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่สำคัญที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

2.1.3 การสนับสนุนด้านสังคมและอารมณ์ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์แสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อกัน รวมทั้งอาจมีการจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะการฟัง การให้คำปรึกษาในการทำงาน ให้กับบุคลากรทางการแพทย์

2.2 จากหัวหน้างาน

2.2.1 การสนับสนุนด้านเครื่องมือ หัวหน้างานควรจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการทำงานให้มีปริมาณเพียงพอและมีสภาพที่พร้อมใช้งาน รวมทั้งอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้องจำเป็น เช่น หน้ากากอนามัย อุปกรณ์การแพทย์ ชุดตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งการปรับสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย อากาศถ่ายเทได้สะดวก

2.2.2 การสนับสนุนด้านข้อมูล หัวหน้างานควรปรับรูปแบบการสื่อสารในการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการแพทย์สามารถพูดคุย ปรีกษาเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการทำงาน เช่น การสื่อสารนโยบาย ความรู้ และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ (feedback) เกี่ยวกับการทำงาน นอกจากนี้ หน่วยงานอาจจัดหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของหัวหน้างาน

2.2.3 การสนับสนุนด้านสังคมและอารมณ์ หัวหน้างานควรแสดงออกถึงความไว้วางใจ ความรัก ความห่วงใย และการชื่นชมในความเสียสละของบุคลากรทางการแพทย์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นที่ปัจจัยระดับตัวบุคคล ดังนั้นจึงควรศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยระดับองค์กร ปัจจัยระดับสังคมที่อาจมีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพ รวมทั้งตัวแปรอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อความรอบรู้ทางสุขภาพ เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเอง เจตคติต่อสุขภาพ เป็นต้น
2. ขยายขอบเขตการศึกษาไปยังบุคลากรกลุ่มอื่น เช่น สถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดในกลุ่มประชากรที่หลากหลาย
3. ควรศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มเพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมควบคุมโรค. (2564). (18 สิงหาคม 2564). สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง. <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>
- กรมควบคุมโรค. (2568). (7 มกราคม 2568). โควิด-19 รอบสัปดาห์ ติดเชื้อเพิ่ม 646 ราย ยอมสะสมหลังปีใหม่พุ่งสูงทะลุ 2,000 ราย. <https://cedc.ddc.moph.go.th/news/243>
- จิราพัชร แสงศรีจันทร์ ปิยะธิดา นาคะเกษียร และรักชนก คชไกร. (2566). ปัจจัยทำนายความรอบรู้ด้านสุขภาพในการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองของญาติผู้ดูแลในกรุงเทพมหานคร. วารสารพยาบาลกองทัพบก. 24 (2), 152-161. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/256148/179080>
- ชลอวัฒน์ อินปา และ พิศิษฐ์ ศรีประเสริฐ. (2564). ความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะเครียดและซึมเศร้าในบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในช่วงการแพร่ระบาดโรค COVID-19. เชียงรายเวชสาร. 13 (2). 153-165. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/crmjournal/article/view/250738/170271>
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2560). เทคนิคการสร้างเครื่องมือวิจัย : แนวทางการนำไปใช้อย่างมืออาชีพ. อมรการพิมพ์.

- ชินตา เตชะวิจิตรจารุ. (2561). ความรอบรู้ทางสุขภาพ คุณแฉสำคัญสู่พฤติกรรมสุขภาพและผลลัพธ์สุขภาพที่ดี. วารสารพยาบาลทหารบก. 19. 1-11. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/130366/97803>
- อัญญา รอดสุข ศิริมา ธนนันท์ ธารทิพย์ เหลืองตรีชัย บุญรัตน์ ทศนีย์ไตรเทพ เอนก มุ่งอ้อมกลาง และเกษรินทร์ ศิริชวนจันทร์. (2566). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อโควิด 19 แบบกลุ่มก้อนในบุคลากรทางการแพทย์ ระลอกที่ 1 พื้นที่กรุงเทพมหานคร. วารสารสถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง, 7(2). 107 – 126. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/iudcJ/article/view/259436/176584>
- บุญใจ ศรีสถิตย่นรากร. (2563). ขนาดอิทธิพล การวิเคราะห์อำนาจ การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้ โปรแกรม G* Power. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณณา สังสุวรรณ ศรีณย์ พิมพ์ทอง อังศิณันท์ อินทรกำแหง และ วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์. (2567). ความรอบรู้ โรค Covid-19 การรับรู้การแพร่ระบาดของข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการจัดการความเครียดวิถีใหม่ของบุคลากรทางการแพทย์. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 30 (2). 76-93. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/272496/184324>
- ศตวรรษ อุดรศาสตร์ ปลมา โสบุตร นวลปราง เหมนุช และ ธนพล บรรดาศักดิ์. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในชุมชน. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพและสุขภาพวะ. 27 (2). 258-273. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/HCUJOURNAL/article/view/263495/180334>
- ศรีณย์ พิมพ์ทอง. (2564). การพัฒนาเครื่องมือวัดในการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. บริษัท บุคคลีส พับลิชชิง.
- ศิริรัตน์ สอนเทศ นันทพร แสนศิริพันธ์ และ จิราวรรณ ดีเหลือ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพบิดาในผู้จะเป็นบิดา. พยาบาลสาร. 48 (4). 217- 229. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/cmunsuring/article/view/253093/173874>
- อนงค์นุช สุจิรารัตน์ ภณศา วงศาศิริภัทร เจริญสุข อัครวิพิธ ไกรณญา เมธานวกิจไพศาล และรณรัตน์ พงศ์พิรุฬห์. (2567). ภาวะสุขภาพของบุคลากรทางการแพทย์ช่วงสถานการณ์ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในสถาบันบำราศนราดูร. วารสารสถาบันบำราศนราดูร, 18 (3), 132–142. <https://doi.org/10.14456/jbidi.2024.13>
- อังศิณันท์ อินทรกำแหง. (2560). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดความรู้ด้านสุขภาพของคนไทย (รายงานฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อินทนิล เชื้อบุญชัย สิริกร สุวัชณัฐชา และ วราทิพย์ แก่นการ. (2565). ผลของโปรแกรมการสนับสนุนทางสังคม ร่วมกับการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อความเครียด และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอุบลราชธานี. ศรีนครินทร์เวชสาร. 37 (3). 254 – 260. <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/SRIMEDJ/article/view/254059/179601>

ภาษาอังกฤษ

- Figuroa, C. A., et al. (2024). The relationship between barriers to physical activity and depressive symptoms in community-dwelling older adults: A cross-sectional study. *Social Science & Medicine*, 314, 115418. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2023.115418>
- Hair, J., Black, W., Babin, B., & Anderson, R. (2014). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). New Jersey: Pearson Educational, Inc.
- Lachman, M. E., & Weaver, S. L. (1998). Sociodemographic variations in the sense of control by domain: findings from the MacArthur studies of midlife. *Psychology and aging*, 13(4), 553.

- Lachman, M. E., & Weaver, S. L. (1998). The sense of control as a moderator of social class differences in health and well-being. *Journal of personality and social psychology*, 74(3), 763.
- Nutbeam, D. (2000). Health literacy as a public health goal: A challenge for contemporary health education and communication strategies into the 21st century. *Health Promotion International*, 15(3), 259–267. <https://doi.org/10.1093/heapro/15.3.259>
- Polito, V., Barnier, A. J., & Woody, E. Z. (2013). Sense of Agency Rating Scale (SOARS) [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t27409-000>
- Polito, V., & Kirsch, I. (2013). Developing the Sense of Agency Rating Scale (SOARS): An empirical measure of agency disruption in hypnosis. *Consciousness and Cognition*, 22(3), 684–696. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2013.04.003>
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced, test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Tapal, A., Oren, N., Dar, R., & Eitam, B. (2017). The sense of agency scale: A measure of consciously perceived control over one's mind, body, and the immediate environment. *Frontiers in Psychology*, 8, 1552. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01552>
- Thoits, P. A. (1982). Conceptual, methodological, and theoretical problems in studying social support. *Journal of Health and Social Behavior*, 23(2), 145–159. <https://doi.org/10.2307/2136403>
- Ugurlu, M., & Uctu, A. K. (2023). The relationship of the prenatal distress with health literacy and health perception of pregnant women. *Iranian Journal of Public Health*, 52(9), 1917–1924. <https://doi.org/10.18502/ijph.v52i9.13573>
- Ward, M. M. (2013). Sense of control and self-reported health in a population-based sample of older Americans: Assessment of potential confounding by affect, personality, and social support. *International Journal of Behavioral Medicine*, 20 (1), 140–147. <https://doi.org/10.1007/s12529-011-9218-x>
- World Health Organization. (2025, January 19). COVID-19 dashboard [Data set]. World Health Organization. <https://covid19.who.int>

การจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำ
คลองประ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

CONFLICT MANAGEMENT BETWEEN PUBLIC AND THE GOVERNMENT IN THE CASE
OF CONSTRUCTION OF THE PRA CANAL WATER GATE PROJECT UNDER THE
ROYAL INITIATIVE IN PHANANG TUNG SUBDISTRICT, KHUAN KHANUN DISTRICT,
PHATTHALUNG PROVINCE

ถวัลย์ ไทรงาม¹ บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ² และ อรุณรัตน์ จินดา³
Thawan Saingam¹, Bussabong Chaijaroenwatana², and Arunrat Jinda³

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Master of Public Administration Program, Faculty of Management, Prince of Songkla University
E-mail: thawan.s@psu.ac.th

² หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Master of Public Administration Program, Faculty of Management, Prince of Songkla University
E-mail: bussabong.c@psu.ac.th

³ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Bachelor of Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Walaya
Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani
E-mail: arunrat@vru.ac.th

Received: February 25, 2025

Revised: May 30, 2025

Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐในกรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง 2) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมในโครงการดังกล่าว การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน แกนนำคัดค้านในระดับชุมชน ตัวแทนภาคประชาชน องค์กรอิสระ หน่วยงานราชการ ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น 24 ราย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมุ่งเน้นการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ ประสบการณ์ และมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับกรณีศึกษาและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ภายใต้กรอบแนวคิดของการศึกษาผ่านปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า ความขัดแย้งเกิดจากความกังวลของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน การขาดความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ การปกปิดข้อมูลข่าวสาร และการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยจากทัศนคติของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ รวมถึงความล้มเหลวในการดำเนินโครงการต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งทำให้การนำเสนอแนวทางจากส่วนกลางไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสร้างผลกระทบต่อชุมชน การเคลื่อนไหวคัดค้าน

โครงการของประชาชนจึงดำเนินอย่างต่อเนื่อง แม้ข้อเสนอของชุมชนในการยุติโครงการจะได้รับการสนับสนุน แต่ยังคงยากที่จะประสบผลสำเร็จ การศึกษานี้สามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐในโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในอนาคตได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ

การจัดการความขัดแย้ง ประชาชน รัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชน

ABSTRACT

This study aims to achieve three objectives: 1) to examine the conditions and factors that cause conflict between the public and the government in the case of the construction of the Pra Canal Water Gate Project under the Royal Initiative in Phanang Tung Subdistrict, Khuan Khanun District, Phatthalung Province; 2) to analyse the characteristics of the conflict resolution between the public and the government; and 3) to propose appropriate strategies for managing the conflict between the public and the government in such projects. This research employed a qualitative approach through in-depth interviews with key informants, including stakeholders involved in the project, such as community leaders, local protest leaders, representatives of civil society, independent organisations, regional government agencies, and local government units, totaling 24 individuals. Purposive sampling was employed in this study, focusing on the selection of key informants who possess relevant knowledge, experience, and direct involvement in the case under investigation. Phenomenology was used as the primary method for analyzing the collected data. The study found that the conflict arose from the public's concerns about the potential impacts on the environment, lifestyle, society, and culture of the community. Additionally, the lack of transparency in the project implementation, the concealment of information, and the absence of public participation contributed to the tension. Public attitudes towards corruption in the government and the failure of previous projects in the area further fueled the conflict. Furthermore, the project was proposed from the central government, and the approach to problem-solving did not align with the community's needs, resulting in negative impacts on the community. This led to continuous protests by the public against the project. Although the community's proposal to halt the project gained support, it was difficult to achieve success. The findings from this study can serve as a guide for managing conflicts between the public and the government in future projects that have environmental and community impacts.

Keywords

Conflict Management, Public, Government, People's Participation

ความสำคัญของปัญหา

คลองประ จังหวัดพัทลุง เป็นคลองสายสำคัญที่มีต้นน้ำจากเทือกเขาบรรทัด รับน้ำจากลำธารหลายสายก่อนไหลลงทะเลสาบสงขลา พื้นที่ดังกล่าวไม่เพียงเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ หากยังเป็นทรัพยากรหลักในการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน และตำบลลำปำ อำเภอเมืองพัทลุง ซึ่งมีประชากรประมาณ 1,300 คนที่พึ่งพาระบบนิเวศน้ำจืดนี้ในการทำประมงพื้นบ้านและวิถีชีวิตประจำวัน คลองปากประยังเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำที่สำคัญ เป็นระบบนิเวศที่เปราะบาง และตั้งอยู่ในพื้นที่คุ้มครองทางสิ่งแวดล้อมระดับนานาชาติ ได้แก่ เขตอุทยานนกน้ำทะเลน้อยและพื้นที่ชุ่มน้ำตามอนุสัญญาแรมซาร์ซึ่งมีบทบาทด้านความหลากหลายทางชีวภาพและการท่องเที่ยว โดยมีนักท่องเที่ยวมาเยือนกว่า 1.6 ล้านคนต่อปี สร้างรายได้ให้จังหวัดพัทลุงราว 3,400 ล้านบาท (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2568) อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกั้นน้ำคลองประ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการรुक้าของน้ำเค็มและแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพบว่ากระบวนการดำเนินโครงการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง จากเดิมที่ประชาชนเคยร้องขอเครื่องสูบน้ำเพื่อการเกษตรในปี พ.ศ. 2536 กลับกลายเป็นโครงการประตูกั้นน้ำในปี พ.ศ. 2551 โดยไม่มีการรับฟังความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เวทีรับฟังความคิดเห็นถูกจัดขึ้นโดยไม่มีการเชิญประชาชนผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจในกระบวนการของรัฐ และนำไปสู่การคัดค้านโครงการในที่สุด

แม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ เช่น เขื่อน โรงไฟฟ้า หรือโครงการก่อสร้างในพื้นที่ต่าง ๆ แต่การศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นหนักในบริบทของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขณะที่พื้นที่ภาคใต้ โดยเฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำโลก เช่น คลองปากประ กลับได้รับความสนใจในเชิงวิชาการน้อยมาก นอกจากนี้ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งยังคงเสนอแนวทางในเชิงโครงสร้าง เช่น การกระจายอำนาจ การใช้เวทีสาธารณะ หรือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม (Participatory EIA) แต่ยังขาดการวิเคราะห์ว่า กลไกเหล่านี้จะสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะทางด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างไร อีกทั้งยังมีช่องว่างในการทำความเข้าใจมิติทางสังคมของความขัดแย้ง เช่น ความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบราชการ การตีความ “การมีส่วนร่วม” ที่ไม่ตรงกันระหว่างรัฐและประชาชน และบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมที่อาจช่วยขับเคลื่อนหรือประคับประคองกระบวนการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ดังนั้น การศึกษานี้จึงมีความจำเป็นเพื่อเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการดังกล่าว โดยการวิเคราะห์กรณีศึกษา “คลองประ” ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะซับซ้อนทั้งในมิติด้านสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐในกรณีโครงการก่อสร้างประตูกั้นน้ำคลองประ โดยมุ่งเน้นการศึกษายาทาของภาครัฐ ชุมชน และองค์กรภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วม และเสนอแนวทางในการพัฒนาเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน และความเป็นธรรมในการพัฒนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประ
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชน กับรัฐกรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประ โดยเน้นศึกษาประสบการณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สภาพความขัดแย้ง สาเหตุของความขัดแย้ง และแนวทางการจัดการความขัดแย้ง การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบ ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลอย่างลึกซึ้ง โดยมุ่งเน้นการรับรู้ ความรู้สึก และความหมายที่ผู้ให้ข้อมูลมีต่อปรากฏการณ์ความขัดแย้งดังกล่าว

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

- สภาพความขัดแย้งตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงสถานการณ์ปัจจุบัน
- สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับรัฐ
- แนวทางการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมและยั่งยืน

1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่และกลุ่มประชากร

การเก็บข้อมูลดำเนินการในพื้นที่โครงการคลองประ โดยใช้ การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 ราย ประกอบด้วย

- ผู้นำชุมชน
- แกนนำคัดค้าน
- ตัวแทนภาคประชาชน
- ตัวแทนจากองค์กรอิสระ
- เจ้าหน้าที่รัฐในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค
- ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของโครงการ

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

- มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีบทบาทในกระบวนการดำเนินโครงการหรือการคัดค้าน
- มีประสบการณ์หรือข้อมูลเกี่ยวกับความขัดแย้งในพื้นที่
- ไม่แสดงลักษณะความคิดเห็นแบบสุดขั้วหรือมีอคติรุนแรง

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมุ่งเน้นให้ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนประสบการณ์ส่วนตัว ความคิด ความรู้สึก และมุมมองต่อความขัดแย้งอย่างอิสระ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กระบวนการเชิงคุณภาพตามแนวทางของปรากฏการณ์วิทยา (Saul McLeod, 2024) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การถอดความ (Transcription) ถอดเสียงการสัมภาษณ์เป็นข้อความอย่างครบถ้วน และถูกต้อง
2. การทำความเข้าใจข้อมูลเบื้องต้นนักวิจัยอ่านข้อมูลซ้ำหลายรอบเพื่อทำความเข้าใจภาพรวม และค้นหาประเด็นสำคัญเบื้องต้น
3. การเข้ารหัสข้อมูล (Coding) แยกประเด็นสำคัญจากข้อความด้วยการกำหนดรหัส (codes) เพื่อจัดระบบข้อมูล
4. การวิเคราะห์เชิงธีม (Thematic Analysis) นำรหัสมาจัดกลุ่มเป็นประเด็นหลัก (Themes) เพื่อหาแบบแผนร่วมและความสัมพันธ์ของข้อมูล
5. การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์เพื่อให้ได้ความหมายเชิงลึก เชื่อมโยงกับ วัตถุประสงค์การวิจัย และสังเคราะห์เป็นโครงสร้างของประสบการณ์ร่วม
6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบ Triangulation และ Member Checking เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ
7. การนำเสนอผลการวิเคราะห์นำเสนอข้อมูลในรูปแบบข้อความ ตาราง หรือแผนภาพ โดย จัดเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

ใช้ ทฤษฎีการจัดการความขัดแย้งของ Christopher Moore วิเคราะห์สภาพและสาเหตุ ของความขัดแย้งและใช้แนวคิด Human Needs Theory ของ John Burton และกรอบ Participatory Management เพื่อเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา การจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้าง ประตูนกน้ำคลองประ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จากการศึกษา พบว่า

1. สภาพของความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูนกน้ำ คลองประ

สภาพของความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูนกน้ำ คลองประ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประชาชนยังคงขาดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการการดำเนินโครงการ ภาครัฐพยายามปกปิดข้อมูลข่าวสาร ประกอบกับโครงการไม่ได้เกิดจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และยัง พบว่าการจัดเวทีประชาพิจารณ์กลับไม่พบว่ามีผู้นำชุมชน และชาวบ้านในพื้นที่ตั้งโครงการได้รับเชิญเข้าร่วมประชุม เลย ทำให้ไม่ก่อให้เกิดกลไกสะท้อนกลับความคิดเห็นต่อโครงการในการนำความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่มา ปรับแนวทางการพัฒนาโครงการที่มีความเหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

ผลจากการที่ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างแท้จริง เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความกังวลต่อผลกระทบที่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การประท้วงต่อต้านคัดค้านโครงการในที่สุด โดยชุมชนได้ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และร่วมกันหาทางออกของปัญหา จึงมีมติในการ รวมตัวกันไปยื่นหนังสือคัดค้านโครงการต่อผู้ว่าราชการจังหวัด แต่จังหวัดไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งแสดงให้เห็น

เห็นถึงปัญหาการบริหารงานราชการแบบบนสู่ล่าง ที่ส่วนกลางมากำหนดแนวทางการพัฒนาโดยไม่เข้าใจสภาพปัญหาบริบทของพื้นที่ โครงการจึงแก้ไขปัญหามาตรจุด และยังสร้างปัญหาเพิ่มเติมให้กับพื้นที่อีกด้วย

ในเมื่อการยื่นหนังสือประท้วงคัดค้านโครงการไม่ส่งผลใดๆ ต่อท่าทีของรัฐบาล ชุมชนจึงหาวิถีทางใหม่ๆ ในการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการ จึงมีมติที่จะเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการในแนวทางสันติวิธีและสร้างสรรค์ จึงได้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์คลองปากประ และการจัดกิจกรรมมโนราห์พิทักษ์คลองปากประขึ้นมา เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวความสวยงามของธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่คลองปากประมาอย่างช้านาน ให้สาธารณชนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของคลองปากประ เพื่อสร้างแรงกดดันจากสาธารณะต่อรัฐบาลในการนำไปสู่การยุติโครงการ

เมื่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมา ไม่ส่งผลต่อรัฐบาลในการเปลี่ยนท่าที ชาวบ้านหมดหนทางที่จะหาวิธีให้โครงการนี้ยุติ ประจวบเหมาะเป็นช่วงที่ NGO ได้เข้ามาช่วยเหลือชุมชนในการต่อสู้คัดค้านโครงการ โดยเข้ามาจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเสนอชุดบทเรียนในการต่อสู้คัดค้านโครงการ และการนำเสนอชุดวิเคราะห์ให้กับชุมชน โดยการถอดบทเรียนร่วมกัน เพื่อสร้างการตื่นรู้ให้กับประชาชนมองเห็นถึงปัญหา และเกิดการตระหนักที่จะลุกขึ้นมาปกป้องชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งเป็นข้อมูลข้อเท็จจริงที่จะนำไปเสนอพูดคุยเจรจากับทางภาครัฐให้รับรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงของโครงการที่จะสร้างผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชน

ในส่วนของระดับท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการสั่งระงับโครงการ ชาวบ้านจึงมีมติเดินทางไปปักหลักชุมนุมประท้วงยังทำเนียบรัฐบาลร่วมกับเครือข่ายปกป้องดินน้ำป่า นครศรีธรรมราช-พัทลุง ซึ่งเป็นเครือข่ายชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการบริหารจัดการน้ำขนาดใหญ่ของกรมชลประทานในพื้นที่จังหวัดพัทลุงและนครศรีธรรมราช โดยชาวบ้านกว่า 100 ชีวิตได้เดินทางไปปักหลักชุมนุมประท้วง ณ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พร้อมทั้งมีการกล่าวคำแถลงการณ์ขึ้นมา 3 ฉบับ เพื่อประกาศเจตนารมณ์ และเหตุผลในการลุกขึ้นมาประท้วงคัดค้านโครงการให้สาธารณะรับทราบในการสร้างแรงกดดันให้กับรัฐบาล โดยทางรัฐบาลได้มีการส่งตัวแทนเข้ามาเจรจา และมีการประชุมเพื่อรับฟังปัญหาของชาวบ้านเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งชี้แจงทำความเข้าใจถึงเหตุผลความจำเป็นที่รัฐบาลต้องดำเนินโครงการต่างๆ และยืนยันที่จะเดินหน้าโครงการทั้งหมดต่อไป แต่เจตนารมณ์ของเครือข่ายต้องการให้มีการยุติทุกโครงการ ดังนั้นเครือข่ายจึงยกระดับการชุมนุมประท้วงเคลื่อนขบวนไปปักหลักชุมนุมประท้วง ณ ทำเนียบรัฐบาล โดยมีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ต่างๆ ถึงการที่ชาวบ้านถูกภาครัฐกระทำย่ำยี ทำลายทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จากนั้น ด้วยความพยายามของชาวบ้านจากการปักหลักชุมนุมประท้วงที่กินเวลากว่า 1 อาทิตย์ ได้สร้างแรงกดดันให้กับรัฐบาล สุดท้ายรัฐบาลได้เชิญแกนนำเครือข่ายเข้าร่วมประชุม เพื่อรับฟังข้อเสนอในที่สุดที่ประชุมมีมติให้ทุกโครงการชะลอเอาไว้ก่อน จนกว่าผลการศึกษาของคณะกรรมการร่วม 3 ฝ่าย จะดำเนินการศึกษาการประเมินยุทธศาสตร์เพื่อสร้างทางเลือกการพัฒนา โดยศึกษาการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ซึ่งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นผลผูกพันต่อการดำเนินโครงการของกรมชลประทาน กลุ่มผู้ชุมนุมมีความพึงพอใจต่อบັນที่ข้อตกลง 6 ข้อที่ทางรัฐบาลให้ไว้กับประชาชน หลังจากนั้นจึงมีการประกาศยุติการชุมนุมประท้วงของเครือข่ายปกป้องดินน้ำป่า นครศรีธรรมราช-พัทลุง หลังจากนั้น ชาวบ้านจึงสลายการชุมนุมแยกย้ายกันกลับภูมิลำเนา

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐที่เกิดขึ้นถึงแม้จะคลี่คลายลงไปบ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่าความขัดแย้งรอบใหม่จะไม่เกิดขึ้นอีก เพราะว่าจากข้อมูลรายงานค่าความเค็มของน้ำในทะเลสาบสงขลาจากรายงานการปฐมนิเทศโครงการ ขั้นตอนสำรวจออกแบบโครงการคลองประ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่ชัยบุรี พญาขัน และมะกอกเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าวใหญ่ที่สุดของจังหวัดพัทลุง พบว่าปัญหาน้ำเค็มรุกตัวเข้ามาในคลองนั้นมีอยู่จริง ไม่ได้เป็นไปตามคำกล่าวอ้างของชาวบ้านพื้นที่ทำประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องน่ากังวลใจว่าความขัดแย้งระลอกใหม่จะไม่ใช่เป็นเพียงความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ แต่จะเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกันเองระหว่างชุมชนพื้นที่ทำนา และชุมชนพื้นที่ทำประมงพื้นบ้าน ความขัดแย้งใหม่ที่อาจจะเกิดขึ้น อาจไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัว แต่อาจกลับกลายเป็นโอกาสในการสร้างทางออกของปัญหาใหม่ โดยการนำการประเมินสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ที่ทางรัฐบาลตอบรับตามข้อเรียกร้องของทางเครือข่ายปกป้องดินน้ำป่า นครศรีธรรมราช-พัทลุง นั้น มาใช้ในการแก้ไขปัญหานี้ และหาทางออกในเรื่องนี้ให้กับ

ชาวนาและชาวประมงพื้นบ้านไปด้วยกัน เพื่อหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่ ดังนั้นปัญหาน้ำเค็มก็จะถูกแก้ไข ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อพื้นที่ทำนาจะไม่เกิด และความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐก็จะหมดไปในที่สุด

2. ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประ

2.1 ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของภาคประชาชน

ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของภาคประชาชน แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) การสร้างกระบวนการให้ประชาชนเกิดการตื่นรู้ ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนำชุดประสบการณ์ โครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาวิเคราะห์ร่วมกัน และถอดบทเรียนต่อผลกระทบของโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน 2) การประท้วงอย่างสันติและสร้างสรรค์ โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่นำภาพความสวยงามของธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชน มานำเสนอให้สาธารณะได้รับรู้รับทราบ และตระหนักถึงเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญ 3) การรวมกลุ่มของภาคประชาชน เป็นการรวมกลุ่มของชุมชนที่เผชิญปัญหาแบบเดียวกัน ในการสร้างอำนาจต่อรองต่อรัฐบาล 4) การเจรจาต่อรองแบบยืดหยุ่นซึ่งโครงการมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มจึงเป็นการยากที่ความขัดแย้งจะคลี่คลาย

2.2 ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของภาครัฐ

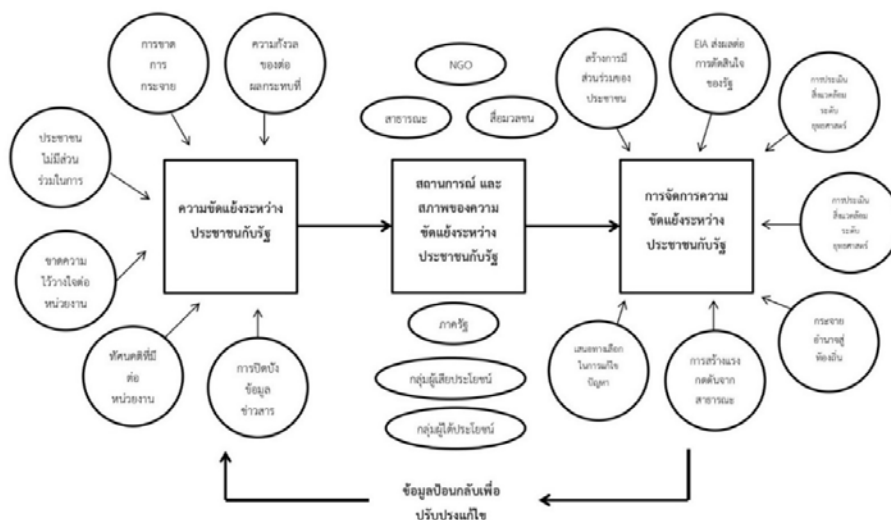
ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของภาครัฐ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) การชี้แจงสร้างความเข้าใจ และการรับฟังเสียงของประชาชน ภาครัฐพยายามชี้แจงสร้างความเข้าใจต่อประชาชนแต่ยังไม่ครอบคลุมและเข้าไม่ถึงผู้มีส่วนเสียทุกภาคส่วน 2) การเปิดเวทีเจรจาคลี่คลายความขัดแย้ง ยังไม่สามารถคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากการที่ประชาชนมีข้อเรียกร้องแบบยืดหยุ่น ประกอบกับหน่วยงานในระดับท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการตัดสินใจต่อโครงการ 3) การเจรจาในการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อรูปแบบทางออกของปัญหา โดยรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอของกันและกัน และสร้างทางเลือกขึ้นมาใช้ในการเจรจาต่อรองจนกว่าจะได้ข้อตกลงร่วมกันของทั้งสองฝ่าย เป็นรูปแบบเวทีเจรจาที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขความขัดแย้ง 4) จัดตั้งคณะทำงานที่มีความเป็นกลางขึ้นมาแก้ไข ปัญหาความขัดแย้ง โดยคณะทำงานที่แต่งตั้งขึ้นมานั้นจะต้องครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด และเป็นบุคคลที่ทุกฝ่ายให้ความไว้วางใจ เพื่อร่วมกันหาทางออกของปัญหา ความขัดแย้งจึงยุติลงในที่สุด

3. แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐกรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประ

แนวทางในการจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำแนกออกเป็น 7 แนวทาง ดังนี้ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินของภาครัฐ 2) การดำเนินการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) จะต้องดำเนินการจริง และผลการศึกษาจะต้องส่งผลการตัดสินใจของภาครัฐว่าจะดำเนินการโครงการหรือไม่ ไม่ใช่เพียงแค่ผ่านผลมาลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเท่านั้น และต้องเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง 3) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาที่มีความเหมาะสม และทุกภาคส่วนให้ความเห็นชอบ 4) ให้อำนาจแก่ท้องถิ่น และชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง โดยส่วนกลางทำหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุน 5) การสร้างแรงกดดันจากสาธารณะต่อรัฐบาล ด้วยการการประท้วงอย่างสันติ และสร้างสรรค์ 6) การเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา การต่อสู้คัดค้านโครงการของชุมชน นั้นจำเป็นจะต้องยื่นข้อเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาให้กับภาครัฐ และให้สาธารณะได้รับทราบถึงข้อเสนอทางเลือกใหม่ของชุมชนในการแก้ไขปัญหา การที่ชุมชนคัดค้านโดยมีการเสนอทางออก วิธีการแก้ปัญหานั้น

ภาครัฐ และสาธารณะจะรับรู้ได้ว่ามันมีเหตุผลเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ 7) จัดตั้งคณะทำงานร่วมที่มีความเป็นกลางขึ้นมา คลี่คลายปัญหาความขัดแย้งในการหาข้อสรุปทางออกของปัญหาที่ทุกฝ่ายให้ความเห็นชอบ

จากการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา โดยนำสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการความขัดแย้ง มาจัดทำเป็นแผนผังกระบวนการจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างตักน้ำคลองประกอนเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งที่นำไปสู่สถานการณ์ความขัดแย้ง และการนำแนวทางการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมมาใช้ในการป้องกันและคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ดังภาพประกอบ 1

ที่มา : ดัดแปลงจากทฤษฎีระบบ David Easton (1981) (อ้างถึงใน ชีรธร แดงเรือง, 2558)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพและปัจจัยของความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสำคัญในกระบวนการพัฒนาโยบายของรัฐที่ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในกรณีโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประพบว่า การไม่เปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการริเริ่มโครงการ การขาดช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการไม่เปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสเป็นปัจจัยหลักที่นำไปสู่ความไม่ไว้วางใจและการคัดค้านจากประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ เดชา บัวเทศ และ เย็นฤดี ตีกะมุกดา (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความร่วมมือจากประชาชนคือองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการพัฒนา

นอกจากนี้ การขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ยังเป็นสาเหตุสำคัญที่เร่งเร้าความขัดแย้ง โดย นวภัทร โตสุวรรณ และวีระ หวังสัจจะโชค (2566) เน้นถึงความจำเป็นของการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนในกระบวนการ EIA ซึ่งหากละเลยย่อมส่งผลให้เกิดการเข้าใจผิดและความไม่เชื่อมั่นต่อรัฐ ในกรณีนี้ยังพบว่าโครงสร้างอำนาจแบบรวมศูนย์ ทำให้จังหวัดไม่สามารถมีอำนาจในการตัดสินใจที่ตอบสนองต่อชุมชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ กวินทิพย์ ชาญพิพัฒน์ไพบูลย์ (2567) อีกประเด็นที่สำคัญคือ บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม (NGO) ในการกระตุ้นการตื่นรู้ของชุมชนผ่านการให้ข้อมูล การจัดเวทีเรียนรู้ และการส่งเสริมความเข้าใจต่อผลกระทบที่แท้จริงของโครงการ ดังที่ จิตติ สิทธิศักดิ์ และกัลยา แสงอึ้ง (2567) ได้

เสนอไว้ว่า NGO มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพในการต่อรองของชุมชน รวมทั้งยังเป็นสื่อกลางในการเจรจากับรัฐ และท้ายที่สุด การเปิดเวทีเจรจาอย่างเป็นทางการในช่วงหลังความขัดแย้งรุนแรง ก็เป็นแนวโน้มที่สอดคล้องกับข้อเสนอของ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท (2567) ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเจรจาร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐในกรณีโครงการประตูกันน้ำคลองประอันเนื่องมาจากพระราชดำริเกิดจากการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การขาดความโปร่งใสในการดำเนินการ และการที่ชุมชนไม่สามารถมีอำนาจในการตัดสินใจได้ ในขณะเดียวกัน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาและการตัดสินใจ รวมถึงการนำกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์เข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาจะเป็นแนวทางที่สามารถลดความขัดแย้งและสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐในกรณีการดำเนินโครงการก่อสร้างประตูกันน้ำคลองประนั้นเป็นกระบวนการที่มีลักษณะหลายด้าน ซึ่งทั้งภาคประชาชนและภาครัฐมีบทบาทในการพยายามหาทางออกเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือ โดยการแก้ไขปัญหานี้สามารถแบ่งได้เป็นสองส่วนใหญ่ คือ การแก้ไขปัญหของภาคประชาชน และการแก้ไขปัญหของภาครัฐ ซึ่งทั้งสองภาคส่วนนี้มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันในกระบวนการนี้อย่างใกล้ชิด

2.1 ลักษณะการแก้ไขปัญหความขัดแย้งของภาคประชาชน

1) การสร้างกระบวนการให้ประชาชนเกิดการตื่นรู้

การสร้างการตื่นรู้ในชุมชนถือเป็นหนึ่งในวิธีสำคัญในการแก้ไขปัญหความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและการถอดบทเรียนจากความล้มเหลวของโครงการในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะจากการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (CHIA) ช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตและสิ่งแวดล้อมของพวกเขา การที่ชาวบ้านมีข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบที่แท้จริงจากโครงการทำให้พวกเขาสามารถเสนอข้อเรียกร้องและข้อมูลที่ไม่สามารถโต้แย้งได้จากภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปวริศ อนุสรณ์พานิช (2567) ที่มองว่า การให้ความรู้และการเข้าถึงข้อมูลเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการลดความขัดแย้งและสร้างการเจรจาแบบมีเหตุผล

2) การประท้วงอย่างสันติและสร้างสรรค์

การใช้วิธีการคัดค้านอย่างสันติวิธีโดยการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การถ่ายภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน หรือกิจกรรมทางศิลปะท้องถิ่น เช่น มโนราห์พิทักษ์คลองปากประ มีส่วนสำคัญในการสร้างความสนใจจากสังคมและกระตุ้นให้ภาครัฐเห็นคุณค่าของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน การคัดค้านในลักษณะนี้ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในสังคมและรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่ชุมชนเผชิญและสร้างแรงกดดันให้รัฐบาลพิจารณาปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงการ ซึ่งเข้ากับแนวทางของ เดชา บัวเทศและเย็นฤดี ดิเกะมุกดา (2565) ที่เน้นการสร้างความรู้สึกร่วมกันและความเข้าใจจากสังคมภายนอกในการแก้ไขปัญหา

3) การรวมกลุ่มของภาคประชาชน

การรวมตัวของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการต่าง ๆ รวมถึงการสร้างเครือข่ายปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ เช่น "เครือข่ายปกป้องดินน้ำป่า" ทำให้ประชาชนสามารถร่วมมือกันสร้างอำนาจในการต่อรองกับภาครัฐได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งในจุดยืนของประชาชนและทำให้รัฐบาลเห็นถึงปัญหาในระดับที่กว้างขึ้น โดยการเคลื่อนไหวในลักษณะนี้สะท้อนถึงทฤษฎีการรวมกลุ่มทางสังคมของ ลูดี สิทธิศักดิ์ และกัลยา แซ่อั้ง (2567) ที่มองว่า การรวมกลุ่มของประชาชนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างอำนาจและสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับสังคม

4) การเจรจาต่อรองแบบยืดหยุ่น

การเจรจาแบบยืดหยุ่นที่ไม่ยอมให้รัฐดำเนินโครงการเป็นอีกกลยุทธ์ที่ใช้ในการต่อสู้ของชุมชน การที่ชุมชนยื่นกรณียุติโครงการโดยไม่มีข้อยกเว้นนั้นสามารถสร้างความชัดเจนในท่าทีของประชาชนและทำให้ภาครัฐต้องรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง การเจรจาในลักษณะนี้ทำให้เกิดการอภิปรายที่เข้มข้นและช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาที่มีหลายมิติได้ แม้ว่าบางครั้งอาจไม่ได้รับการตอบรับทันทีจากภาครัฐ แต่การยืนหยัดและชัดเจนในจุดยืนสามารถบังคับให้ภาครัฐต้องตอบสนองในบางแง่มุม

2.2 ลักษณะการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของภาครัฐ

1) การชี้แจงสร้างความเข้าใจ และการรับฟังเสียงของประชาชน

ภาครัฐได้พยายามที่จะชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ โดยการประชาสัมพันธ์และการเปิดเวทีประชาพิจารณ์เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ การให้ข้อมูลที่โปร่งใสและเปิดเผยนั้นเป็นส่วนสำคัญในการลดปัญหาความขัดแย้งจากการขาดข้อมูล อย่างไรก็ตาม การประชุมที่ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องและการขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ทำให้การสร้างความเข้าใจไม่ได้ผลเต็มที่ ซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงข้อเสนอของ กวินทิพย์ ชาญพิพัฒน์ไพบุลย์ (2567) ที่ชี้ว่า การประชุมหรือกระบวนการรับฟังที่ไม่ครบวงจรอาจทำให้เกิดความไม่พอใจและความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ

2) การเปิดเวทีเจรจาจากสลายความขัดแย้ง

เมื่อความขัดแย้งทวีความรุนแรงขึ้น การเปิดเวทีเจรจาจึงเป็นอีกวิธีที่ภาครัฐใช้ในการพยายามหาทางออก แม้จะไม่ได้ผลในบางกรณี แต่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอใหม่ ๆ เป็นการเปิดพื้นที่ให้เกิดการต่อรองและการปรับเปลี่ยนบางส่วนของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท (2567) ที่เห็นว่า กระบวนการเจรจาที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

3) การเจรจาในการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม

การเจรจาที่มีการยอมรับความคิดเห็นของทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะการตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน มีบทบาทสำคัญในการหาทางออกที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ คณะกรรมการนี้จะทำหน้าที่ประเมินยุทธศาสตร์และหาทางเลือกในการพัฒนาโครงการให้เหมาะสมกับทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวทางการมีส่วนร่วมที่สามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ในที่สุด

4) จัดตั้งคณะทำงานที่มีความเป็นกลาง

การจัดตั้งคณะทำงานที่มีความเป็นกลางเพื่อศึกษาผลกระทบและเสนอโครงการใหม่ที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของ นวภัทร โตสุวรรณ และวีระ หวังสัจจะโชค (2566) ที่เน้นการมีคณะทำงานกลางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและยุติธรรมในการตัดสินใจ การดำเนินการตามกระบวนการเหล่านี้ช่วยให้ทั้งประชาชนและภาครัฐสามารถหาทางออกที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับทุกฝ่าย ลดความขัดแย้งและสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่สุด

5) การเสนอแนะแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง จากผลการวิจัย พบว่าแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ดังนี้

5.1 การเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างจริงจัง ตั้งแต่ขั้นวางแผนโครงการจนถึงการดำเนินการ

5.2 การปรับกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีลักษณะ

บูรณาการ โดยคำนึงถึงบริบทชุมชนอย่างแท้จริง เช่น การใช้ SEA ร่วมกับ CHIA

5.3 การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการตัดสินใจ โดยเฉพาะ
ในโครงการที่มีผลกระทบในระดับพื้นที่

5.4 การส่งเสริมบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม ให้เป็นตัวกลาง
ในการสื่อสาร ความรู้ และการเจรจาระหว่างรัฐกับประชาชน

5.5 การสถาปนากระบวนการเจรจาที่มุ่งข้อตกลงร่วม (consensus)
มากกว่าการขึ้นจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

สรุป

การจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐในกรณีโครงการก่อสร้างประตูกั้นน้ำคลองประ
จำเป็นต้องดำเนินการบนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส และการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม
การพัฒนาเชิงนโยบายที่ยั่งยืนต้องอาศัยความเข้าใจบริบทของชุมชน และการเคารพในสิทธิของประชาชนในพื้นที่
อย่างแท้จริง ทั้งนี้ แนวทางที่เสนอจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่เพียงแต่ลดความขัดแย้ง แต่ยังส่งเสริมความ
ร่วมมือและการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ระหว่างรัฐและประชาชนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ กรณีการดำเนินโครงการก่อสร้าง
ประตูกั้นน้ำคลองประ จำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ
กรณีโครงการก่อสร้างประตูกั้นน้ำคลองประ จำ พบว่าสาเหตุหลักของความขัดแย้งเกิดจากกระบวนการดำเนิน
โครงการที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การสื่อสารที่ไม่ทั่วถึง และรูปแบบโครงการที่ไม่สอดคล้องกับบริบท
ชุมชน ดังนั้น เพื่อป้องกันและจัดการกับความขัดแย้งในโครงการลักษณะเดียวกันในอนาคต จึงขอเสนอ
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) **กระทรวงมหาดไทย** (ในฐานะหน่วยงานกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ควรกำหนดแนวทาง
เชิงนโยบายให้ **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** (อปท.) เพื่อดำเนินการจัดประชุมชี้แจงข้อมูลโครงการให้ประชาชนใน
พื้นที่อย่างทั่วถึงตั้งแต่ระยะเริ่มต้นและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในท้องถิ่นให้สามารถทำหน้าที่เป็น “ผู้ประสานงาน
กลาง” ที่ประชาชนไว้วางใจ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างภาครัฐกับชุมชน

2) **หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการ** เช่น กรมชลประทาน, สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ต้องจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นประชาชน (Public Hearing) อย่าง
แท้จริง ครอบคลุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ไม่ใช่เพียงเชิงสัญลักษณ์ต้องมีระบบติดตามและประเมินผล
การดำเนิน อีกทั้งต้องมีเวทีประชาพิจารณ์โดยองค์กรอิสระ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

3) **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)** และ **สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา** ควรเสนอการปรับปรุงแนวทางหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วน
ร่วมของประชาชน ให้เป็นเงื่อนไขบังคับตามกฎหมายก่อนดำเนินโครงการขนาดใหญ่ของรัฐทุกประเภท

4) **องค์กรอิสระ** เช่น **คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ** ควรมีบทบาทในการติดตาม
ตรวจสอบ และรายงานสถานการณ์ความขัดแย้งในโครงการพัฒนาของรัฐ เพื่อเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อ
รัฐบาลและส่งเสริมกลไกไกล่เกลี่ยที่อิงสิทธิมนุษยชนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

5) **องค์กรภาคประชาชนและเครือข่ายชุมชน** ควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐทั้งในด้านงบประมาณและข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของโครงการ เช่น การร่วมวางแผน ออกแบบ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

ในการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแล้ว รัฐควรจัดตั้งคณะกรรมการเจรจาแบบพหุภาคี (Multi stakeholder Mediation Committee) ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ นักวิชาการ ภาคประชาชน และองค์กรอิสระ เพื่อร่วมกันจัดกระบวนการเจรจาอย่างเท่าเทียม โดยแต่ละฝ่ายต้องเปิดพื้นที่ในการรับฟังความคิดเห็น และร่วมกันสร้างทางเลือกใหม่ที่น่าไปสู่ข้อตกลงร่วมกัน (Consensus-based Resolution)

โดยสรุป การจัดการกับความขัดแย้งที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนของโครงการ ภาครัฐควรเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้กำหนด” เป็น “ผู้ร่วมออกแบบ” เพื่อให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินงานและการรักษาประโยชน์ร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ในการเป็นเครื่องมือจัดการความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) **พื้นที่ศึกษาใหม่ที่มีบริบทแตกต่างกัน** ควรมีการศึกษาความขัดแย้งในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากกรณีคลองประ เช่น พื้นที่ป่าชายเลน ชุมชนเมือง หรือพื้นที่ชายแดน เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยก่อให้เกิดความขัดแย้ง และประสิทธิภาพของกลไกการมีส่วนร่วมในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยสร้างองค์ความรู้ที่กว้างขวางและนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

2) **ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น** ควรเปลี่ยนแนวทางการวิจัยจากการศึกษาเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา ไปสู่การวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Research) หรือการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods) ที่เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ทั้งมุมมองของประชาชน ภาครัฐ และหน่วยงานอื่น ๆ อย่างเป็นระบบมากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการใช้เครื่องมือวิจัยเชิงปฏิบัติการ เช่น การทำเวทีสาธารณะหรือแบบจำลองการมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) เพื่อทดลองแนวทางการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่จริง

3) **แนวคิดและทฤษฎีที่แตกต่างจากเดิม** การศึกษาในอนาคตควรใช้แนวคิดหรือทฤษฎีใหม่ที่ได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการด้านนโยบายและสิ่งแวดล้อม เช่น แนวคิด Strategic Environmental Assessment (SEA) หรือ Environmental Governance เพื่อเปรียบเทียบกับ EIA ที่ใช้ในปัจจุบัน โดย SEA เป็นเครื่องมือวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งอาจสามารถลดปัญหาความขัดแย้งและเพิ่มความชอบธรรมของนโยบายได้มากกว่า EIA

4) **การศึกษายบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในกระบวนการ SEA** ควรศึกษายบทบาทของหน่วยงานรัฐ องค์กรอิสระ ภาคประชาชน และภาคเอกชนในกระบวนการ SEA ว่ามีส่วนร่วมในระดับใด และปัจจัยใดที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนิน SEA อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสนอรูปแบบความร่วมมือที่เป็นไปได้ในบริบทประเทศไทย

5) **การศึกษาความเป็นไปได้ของการผลักดัน SEA เป็นกฎหมายบังคับใช้ในประเทศไทย** เพื่อให้กระบวนการ SEA มีผลทางปฏิบัติได้จริงในเชิงนโยบาย ควรมีงานวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ที่วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการบรรจุ SEA เป็นกฎหมาย หรือเป็นเงื่อนไขบังคับในโครงการของรัฐ พร้อมทั้งศึกษารูปแบบการบังคับใช้จากต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น สหภาพยุโรปหรือออสเตรเลีย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กวิณทิพย์ ขาญพิพัฒน์ไพบูลย์. (2567). การปรับปรุงคุณภาพการบริการภาครัฐเพื่อความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาล. *วารสารการบริหารการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(4), 899-910.
- คณาง คันธมธูรพจน์. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. นครปฐม: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2555). *การวิเคราะห์หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ฐิติ สิทธิศักดิ์, & กัลยา แซ่อึ้ง. (2567). กระบวนการสร้างประชาสังคมโดยชุมชนเพื่อการต่อรองอำนาจรัฐและทุนการศึกษา ชุมชนพื้นที่ป่าชุ่มน้ำบุญเรือง ตำบลบุญเรือง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(2), 563-576.
- ณัฐนันท์ คุณเงิน. (2559). *การจัดการความขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมงานตุลาการสำนักงานศาลยุติธรรม.
- เดชา บัวเทศ, & เย็นฤดี ตีเกะมุกดา. (2565). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่เพื่อเสนอเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติ. *วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ*, 18(2), 27-36.
- ธีรธรรมา แดงเรือง. (2558). การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านกำลังพล กองพลทหารราบที่ 7 [ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่] https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2558/mpa50758tdr_tpg.pdf
- นวกัทธ โตสุวรรณ, & วีระ หวังสัจจะโชค. (2566). กระบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านเหมืองแร่โปแตสเซียและเกลือหินของ “คนรักบ้านเกิดบ้านเหนือจมนครชัยภูมิ”. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(5), 1811-1824.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. (2560). *การจัดการความขัดแย้ง : ความรู้เบื้องต้นและกรณีศึกษา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปวริศ อนุสรณ์พานิช. (2567). หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านการฝึกอบรมการเจรจาต่อรองขั้นพื้นฐานเพื่อการจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารการจัดการโซ่คุณค่าและกลยุทธ์ธุรกิจ*, 3(2), 65-80.
- พระปราโมทย์ วาทโกวิโท. (2567). กลยุทธ์การไกล่เกลี่ยเพื่อขจัดความขัดแย้งในองค์กรภาครัฐ. *วารสารปัญญาและคุณธรรม*, 1(3), 1-10.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2568). *ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่จังหวัดพัทลุง*. กรุงเทพมหานคร.
- อัญชลี มณีโรจน์. (2558). *สันติในความขัดแย้ง : บทเรียนการแก้ไขความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรอย่างสันติ*. เชียงใหม่: มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.
- อคิน ระพีพัฒน์. (2525). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณ การพิมพ์.
- อัจฉรา ลิ้มวงศ์ทอง. (2557). *การบริหารความขัดแย้งในองค์กร*. บุคส์ หู ยู.

ภาษาอังกฤษ

Burton, J. (1990). *Conflict: Human needs theory*. Springer.

Moore, C. W. (1996). *The mediation process: practical strategies for resolving conflict*. 2nd ed.
Jossey-Bass Publisher

McLeod, J. (2024). Causal connectivity changes in females related to menstrual cycle and concussion (Doctoral dissertation, University of British Columbia).

กลวิธีการตั้งฉายารัฐบาลแพทองธาร ชินวัตรและกลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

NICKNAMES OF PAETONGTARN SHINAWATRA GOVERNMENT: NAMING STRATEGIES AND TRANSLATION STRATEGIES FROM THAI INTO ENGLISH

จิตสุตา ละอองพล¹ นิชาภัทรชัย ริวิชาติ² และวันหนี่ แสงคล้ายเจริญ³
Jitsuda Laongpol¹, Nichaphat Rawichart² and Wantanee Saengklaajaroen³

¹⁻³ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

English Liberal Arts Program, Yala Rajabhat University

E-mail: jitsuda.l@yru.ac.th, E-mail nichaphat.r@yru.ac.th, E-mail wantanee.s@yru.ac.th

Received: February 25, 2025

Revised: May 30, 2025

Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การใช้กลวิธีการตั้งฉายาและกลวิธีการแปลฉายาที่สื่อมวลชนไทยได้ตั้งให้กับรัฐบาลและคณะรัฐมนตรีนางสาวแพทองธาร ชินวัตร การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากฉายาภาษาไทยจำนวน 10 ฉายา ซึ่งเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ไทยรัฐ และฉายาภาษาอังกฤษจำนวน 10 ฉายาจากเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ The Nation และอีก 10 ฉายาจาก Thai PBS World ในการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งฉายาภาษาไทย ได้ใช้แนวคิดการเล่นทางภาษา (Speech play) ของ Sherzer (2002) และพบกลวิธีในการตั้งฉายาจำนวนทั้งสิ้น 8 กลวิธี ได้แก่ การตัดและเพิ่มคำ การอ้างถึง การเล่นคำ การเน้นคำ การใช้คำทับศัพท์ การใช้สำนวน การใช้นามนัยและการใช้สัมผัสสระ ส่วนกลวิธีการแปลฉายาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษนั้นได้ใช้กรอบแนวคิดของ Malone (1988, อ้างถึงในสุพรรณิ ปิ่นมณี, 2561) ในการวิเคราะห์ข้อมูล และพบกลวิธีการแปลจำนวนทั้งสิ้น 5 กลวิธี ได้แก่ กลวิธี Equation กลวิธี Diffusion กลวิธี Reordering กลวิธีการแปลแบบผสม และกลวิธีการแปลแบบอิสระซึ่งเป็นรูปแบบการแปลอื่นที่พบเพิ่มเติม ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าชื่อมักถูกใช้เป็นส่วนประกอบหลักในการตั้งฉายาและยังคงปรากฏอยู่เสมอแม้ต้องผ่านกระบวนการแปลไปสู่ภาษาอื่น นอกจากนั้น การใช้ส่วนหนึ่งของชื่อบุคคลหรือชื่อพรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบหลักในการตั้งฉายามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ฉายาที่ตั้งขึ้นจากชื่อพรรคการเมืองมักสะท้อนภาพลักษณ์ บทบาท และจุดยืนทางการเมืองของพรรคการเมืองทั้งพรรค ขณะที่ฉายาที่ตั้งขึ้นจากชื่อบุคคลมักมุ่งเน้นไปที่พฤติกรรมหรือการกระทำเฉพาะตัวบุคคล

คำสำคัญ

กลวิธีการแปล กลวิธีการตั้งฉายา รัฐบาลแพทองธาร ชินวัตร

ABSTRACT

The purposes of this research was to study about naming strategies and to analyze translation strategies for the nicknames of Ms. Paetongtarn Shinawatra Government and Cabinet defined by Thai media. This study employed a qualitative research method. A total of ten Thai nicknames were collected from the online newspaper, namely Thairath, and other English nicknames were gathered from news website of The Nation for ten words and Thai PBS World for ten words. To analyze naming strategies for the Thai language, speech play concept by Sherzer's (2002) was applied in the research. The research results were reveals that there were eight strategies in the creation of nicknames, including word clipping and addition, referring, wordplay, emphasizing, transcription, using idioms, metonymy, and vowel rhyme. Regarding the translation strategies of nicknames from Thai into English, the theoretical framework of Malone (1988, cited in สุพรรณิ ปิ่นมณี, 2561) was applied. Five translation strategies were found as following, equation, diffusion, reordering, mixed strategies, and free translation—the latter emerging as a distinct approach observed in the data. The research finding was indicated that personal names and political-party names have been commonly used as a main component in creating nicknames and tended to exist even after being translated into another language. Moreover, using a part of a personal name or political-party name as the main component for defining nicknames indicated the different objectives. Nicknames derived from the political-party name have reflected the party's overall images, roles, and political standpoints, while those derived from persons' names have been focused on personal behaviors or individual actions.

Keywords

Translation strategies, naming strategies, nicknames of Paetongtarn Shinawatra's government

ความสำคัญของปัญหา

ฉายาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่โดดเด่นหรือเอกลักษณ์บางประการจากหน้าตา ท่าทาง บุคลิก อุปนิสัย การกระทำและพฤติกรรม ราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 349) ได้ให้ความหมายของ ‘ฉายา’ ไว้ว่า “ชื่อตั้งให้กันเล่นๆหรือตามลักษณะที่หมายรู้กันในหมู่คณะ” คำจำกัดความดังกล่าวสอดคล้องกับ Hornby (2000, น. 894) ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า ‘nickname’ ว่า ‘...ชื่อเรียกบุคคลที่ไม่เป็นทางการโดยตั้งมาจากชื่อประจำตัวของบุคคล ภาพลักษณ์ หรือการกระทำบางอย่างซึ่งฉายาที่ตั้งมักจะสร้างความรู้สึกขบขัน’ การตั้งฉายาจึงเป็นการสร้างสีสันและความสนุกสนานจากการกระเข้าเหย้าหย่อยตามความหมายของฉายาและมักจะใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการซึ่งแตกต่างจากชื่อประจำตัวของบุคคลที่ใช้เรียกขานในสถานการณ์ที่เป็นทางการมากกว่า อย่างไรก็ตาม การตั้งฉายาอาจมีจุดมุ่งหมายอื่นที่มีได้ทำขึ้นเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียวแต่อาจจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มบุคคลบางกลุ่มในสังคมที่มีต่อบุคคลสาธารณะได้เช่นกัน

จากการรายงานของวอยซ์ออนไลน์ (2566) การตั้งฉายารัฐบาล นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ทุก ๆ สิ้นปีถือเป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน ยกเว้นในปีที่ประเทศประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจ หรือเผชิญกับเหตุการณ์ไม่ปกติทางการเมือง การตั้งฉายาในลักษณะนี้มีขึ้นเมื่อราวปี 2526 จากกลุ่มนักข่าวประจำทำเนียบรัฐบาลที่ได้รับแนวคิดมาจากสื่อมวลชนในต่างประเทศ ผู้สื่อข่าวสายการเมืองประจำทำเนียบรัฐบาลจะร่วมพิจารณาตั้งฉายาเพื่อสะท้อนความคิดเห็นจากการประเมินผลงานในการบริหารงานของรัฐบาล นอกจากตั้งฉายา

ให้กับรัฐบาลแล้วยังตั้งให้กับคณะรัฐมนตรีบางรายที่มีบทบาทโดดเด่น โดยฉายาที่ตั้งขึ้นนั้นไม่เพียงแต่สะท้อนความคิดเห็นของสื่อมวลชนต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลแต่ยังสื่อถึงบทบาทของรัฐมนตรีที่ได้รับฉายาในช่วงเวลาหนึ่ง

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าการตั้งฉายาของสื่อมวลชนไทยเป็นเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นต่อคณะผู้บริหารรัฐบาลในฐานะบุคคลสาธารณะ การเผยแพร่ฉายาดังกล่าวจึงอาจส่งผลต่อการตระหนักรู้ทางการเมือง ความเชื่อมั่น ความศรัทธาหรือแม้แต่ทัศนคติส่วนตัวของประชาชนที่มีต่อบุคคลทางการเมืองและพรรคการเมืองที่สังกัด ฉายาในลักษณะนี้จึงมีความแตกต่างจากฉายาที่ตั้งขึ้นเพื่อสร้างความขบขันในกลุ่มมิตรสหายที่ไม่เป็นที่รู้จักและอยู่ในสังคมที่มีขนาดเล็กกว่า การตั้งฉายารัฐบาลและคณะรัฐมนตรียังสืบเนื่องยาวนานจนกระทั่งปัจจุบัน โดยพบการเผยแพร่ฉายาที่สื่อมวลชนประจำทำเนียบรัฐบาลได้ตั้งให้กับผู้บริหารในรัฐบาลที่ผ่านมา เช่น ชวนเชื่อ ผู้นำจวนด่วน หล่อหลอกลอย ปุกรรเชียง ตูไม่รู้ล้ม เซลล์แมนสแตนด์อิน เป็นต้น (วอยซ์ออนไลน์, 2023) การตั้งฉายายังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการใช้ภาษาที่ไม่เป็นไปตามแบบแผนของการสื่อสารตามปกติหรือที่เรียกว่าการเล่นทางภาษา (Speech Play) นั่นเอง

Sherzer (2002) ได้ให้นิยามของการเล่นทางภาษาว่า การปรับเปลี่ยนองค์ประกอบต่าง ๆ ในการใช้ภาษาให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยองค์ประกอบดังกล่าวไม่ได้ถูกจำกัดหรือจำเพาะเจาะจงด้วยระดับของภาษา การเล่นทางภาษาจึงสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งการใช้รูปแบบเสียง (phonetics) ไวยากรณ์ (syntax) ความหมาย (semantics) และวาทกรรม (discourse) ซึ่งสามารถเห็นได้จากการปรับเปลี่ยนคำพูด เสียง ความหมาย หรือโครงสร้างภาษา ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและวัฒนธรรมจึงสามารถส่งผลต่อการใช้ภาษาซึ่งสร้างทั้งความรู้สึกขบขัน สื่อความหมาย และแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ผ่านรูปแบบของการเล่นทางภาษาร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับฉายาของบุคคลสำคัญทางการเมืองมิได้จำกัดเพียงแค่การสื่อสารให้ประชาชนชาวไทยได้รับทราบเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวไปยังผู้อ่านที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักเพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลในเรื่องเดียวกันได้อย่างครบถ้วน รอบด้าน และตรงประเด็นผ่านการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษในกระบวนการแปล

เว็บไซต์ข่าวออนไลน์ภาษาอังกฤษเป็นสื่อสำคัญในการนำเสนอข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ นักแปลหรือผู้มีหน้าที่เขียนข่าวมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาข่าวจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษโดยเทียบเคียงความหมายของเนื้อหาในต้นฉบับและใช้กลวิธีการแปลที่เหมาะสมเพื่อถ่ายทอดข้อมูลไปยังผู้อ่าน อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษอาจทำให้เกิดข้อจำกัดในการแปล ผู้แปลจึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีการแปลในรูปแบบที่เหมาะสม สุพรรณิ ปันมณี (2561) ได้ยกตัวอย่างเทคนิคการแปลที่นักแปลไทยมักใช้และมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของ Malone (1988) เช่น การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ การตัด การเติม การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ และการปรับโครงสร้างใหม่ เป็นต้น ในขณะที่สฤณี สายบัว (2560) ได้ให้แนวคิดในการปรับระดับโครงสร้างใน 4 ระดับ คือ ระดับเสียง ระดับโครงสร้างคำ ระดับประโยคและระดับที่สูงกว่าประโยค โดยมีเป้าหมายที่สำคัญสูงสุดนั้นก็คือ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับบริบทและการใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติในฉบับแปล

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การตั้งฉายาให้รัฐบาลและคณะรัฐมนตรีเป็นการสื่อสารที่สะท้อนความนึกคิดและมุมมองของสื่อมวลชนไทยที่มีต่อผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองในรัฐบาล การใช้กลวิธีทางภาษา เช่น การเล่นคำ การใช้สำนวน การใช้เสียงสัมผัส หรือการดัดแปลงคำแล้วแต่เป็นวิธีการที่นำมาใช้เพื่อสื่อสารเรื่องราวให้เกิดการรับรู้ร่วมกันถึงลักษณะบุคคล การกระทำหรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของรัฐบาล บุคคลในรัฐบาลหรือแม้แต่พรรคการเมือง เหตุผลที่ผู้วิจัยศึกษาฉายาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาลนางสาวแพทองธาร ชินวัตรเนื่องจากเป็นรัฐบาลชุดปัจจุบันที่ได้รับฉายาจากสื่อมวลชนประจำทำเนียบรัฐบาลเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2567 (ไทยรัฐออนไลน์, 2567) ภายหลังจากที่น.ส.แพทองธาร ชินวัตรรับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 (ปีปชีนิวส์ไทย, 2024) ฉายาดังกล่าวจึงมีความน่าสนใจเพราะเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและได้รับภายหลังจากที่เข้ามาบริหารประเทศในเวลาเพียงไม่นาน นอกจากนั้น จากการทบทวนวรรณกรรม (วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ, 2559; ทรงยศ บัวเฟื่อน และ นนทชา คัยนันท์, 2562; ศราวุธ หล่อดี และพิกุลแก้ว กาชร, 2562; ทรงยศ บัวเฟื่อน, 2567;

ทรงยศ บัวเฟื่อน, 2567; ศิดา เขี่ยมขันติถาวร และสุวรรณี ยะหะกร, 2567) ยังไม่พบงานวิจัยใดที่เกี่ยวข้องกับฉายา
รัฐบาลและคณะรัฐมนตรีในชุดนี้มาก่อน อีกทั้งการวิเคราะห์กลวิธีการแปลฉายาดังกล่าวจากภาษาไทยเป็น
ภาษาอังกฤษจะทำให้ทราบถึงวิธีการสื่อความหมายระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลในรูปแบบต่าง ๆ
ผลการวิจัยทั้งกลวิธีการตั้งฉายาและกลวิธีการแปลจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาฉายาของ
บุคคลสำคัญในแวดวงอื่น ๆ รวมทั้งเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในลักษณะและรูปแบบของ
การใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการตั้งฉายารัฐบาลนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลฉายารัฐบาลนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีร่วมกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงได้รวบรวมฉายารัฐบาลแพทองธาร
ชินวัตรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์
(Descriptive Analysis) และอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลฉายาภาษาไทยซึ่งผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาลได้ตั้งให้กับ
รัฐบาล คณะรัฐมนตรีของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ประจำปีพ.ศ. 2567 เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2567
ได้แก่ ฉายารัฐบาล 1 ฉายาคือ รัฐบาล “พ่อ” เลี้ยง ฉายาคณะรัฐมนตรีอีก 9 ฉายาคือ 1) แพทองโผย 2) สหาย
ใหญ่ใส่บูต 3) ภูมิใจขวาง 4) พี่ระพัง 5) ทวีไอพี 6) ประชาธิเป้ 7) รวม (เพื่อ) ไทยอ้าวชาติ 8) จิราพอ(ล)
และ 9) รมต.โลกลิ้ม โดยมีวาทะแห่งปี คือ สามีเป็นคนดี อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ศึกษาวิธีการตั้งฉายา
ภาษาไทยเฉพาะฉายารัฐบาลและฉายาคณะรัฐมนตรีรวมทั้งสิ้น 10 ฉายา แหล่งข้อมูลของฉายาภาษาไทยสืบค้นมา
จากเว็บไซต์ข่าวภาษาไทยของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์ (2567) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมโดยได้
นำเสนอข่าวฉายาภาษาไทยพร้อมความหมายและคำอธิบายถึงที่มาของฉายาดังกล่าว

ในการศึกษาวิธีการแปล ได้รวบรวมฉายาที่ได้รับการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ
จากเว็บไซต์ข่าวภาษาอังกฤษ 2 เว็บไซต์คือ The Nation (2024) และ Thai PBS World (2024) ซึ่งพบฉายาที่
ได้รับการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษเว็บไซต์ละ 10 ฉายา รวมทั้งสิ้น 20 ฉายา เหตุผลที่เลือกเก็บข้อมูล
จากเว็บไซต์นี้เนื่องจากทั้งสองแหล่งข้อมูลได้นำเสนอข่าวที่เผยแพร่ฉายาซึ่งได้รับการแปลจากภาษาไทยเป็น
ภาษาอังกฤษตามจำนวนที่ครบถ้วนตรงกับข้อมูลฉายาภาษาไทยที่มีการเผยแพร่สู่สาธารณชน อีกทั้งได้ให้คำอธิบาย
ถึงความหมายและที่มาของฉายาได้อย่างครอบคลุม โดยฉายารัฐบาลและคณะรัฐมนตรีของนางสาวแพทองธาร
ชินวัตร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลฉายาภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ	ไทยรัฐ	The Nation	Thai PBS World
1	รัฐบาล “พ่อ” เลี้ยง	The government pampered by Dad	Daddy’s government
2	แพทองโผย	Scripted Paetongtarn	Pae-tong-poay
3	สหายใหญ่ใส่บูต	Comrade Yai in military boots	Comrade Yai in army boots
4	ภูมิใจขวาง	Obstructing Bhumjaithai	Bhumjai Kwang
5	ภูมิใจขวาง	Obstructing Bhumjaithai	Pira Pung

ลำดับ	ไทยรัฐ	The Nation	Thai PBS World
6	พีระปัง	Failed Pirapan	Tawee-I-P
7	ทวิโอพี	VIP justice minister	Pra-cha-ti-pey
8	ประชาธิปไตย รวม (เพื่อ) ไทยอั้งชาติ	Limping Democrat Citing nation to join Pheu Thai	Ruam (Pheu) Thai Ang Chart
9	จิราพอล	JiraPaul	Jira Paul
10	รมต.โลกลืม	Forgotten ministers	The ministers left forgotten

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินงานวิจัยนี้ได้ศึกษากลวิธีการตั้งฉายาที่ให้ไว้โดยสื่อมวลชนประจำทำเนียบรัฐบาลและกลวิธีการแปลฉายาดังกล่าวจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ในการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีการตั้งฉายาภาษาไทยนั้นได้ใช้แนวคิดของ Sherzer (2002) ที่ได้นำเสนอรูปแบบต่าง ๆ ของการเล่นทางภาษา (Speech Play) โดยตัวอย่างดังกล่าวมีทั้งการใช้รูปแบบเสียง ไวยากรณ์ ความหมายหรือแม้แต่ว่าทกรรม จากแนวคิดนี้ไปสู่การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งฉายา

ส่วนการศึกษากลวิธีการแปลฉายาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษนั้นได้ใช้กรอบแนวคิดของ Joseph L. Malone อ้างถึงในสุพรรณิ ปันมณี (2561, น. 20-21) ซึ่งได้เสนอกลวิธีการแปล 9 กลวิธี ได้แก่

1. กลวิธี Equation หมายถึง การทำให้ภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลมีความเท่าเทียมเสมอกันอย่างสมบูรณ์โดยใช้คำยืมหรือการถอดตัวอักษรให้เป็นอีกภาษาหนึ่ง เช่น pazza กับ พิซซ่า
2. กลวิธี Substitution หมายถึง การปรับคำจากภาษาอื่นให้เป็นภาษาของตนเอง เช่น อุตสาห ในภาษาบาลี กับ อุตสาหกรรม ในภาษาไทย
3. กลวิธี Divergence หมายถึง การนำคำหนึ่งคำจากภาษาต้นฉบับมาแปลจะสามารถใช้คำในภาษาฉบับแปลได้มากกว่าหนึ่งคำ การเลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสมจึงเป็นเป้าหมายในการแปลประเภทนี้
4. กลวิธี Convergence หมายถึง คำหลายคำที่มีความหมายเดียวกันเมื่อแปลเป็นอีกภาษาจะใช้คำเดียวกัน เช่น สรรพนามในการเรียกบุคคลที่ 2 ในภาษาไทยเทียบเท่ากับคำว่า you ในภาษาอังกฤษ
5. กลวิธี Amplification หมายถึง การเติมข้อความเพื่อทำให้ผู้อ่านเข้าใจมากขึ้นข้อความไว้ในวงเล็บ เจริญรอด หมายถึง เหตุและบันทึกท้ายบท ฯลฯ
6. กลวิธี Reduction หมายถึง การตัดข้อความเมื่อที่ซ้ำซ้อน วกวน หรือทำให้เข้าใจผิด
7. กลวิธี Diffusion หมายถึง การขยายข้อความเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจความหมายของคำหรือข้อความนั้นมากขึ้น
8. กลวิธี Condensation หมายถึง การกระชับข้อความให้รัดกุมเข้าโดยใช้คำเพียงเล็กน้อยแต่ได้ความหมายเท่ากัน
9. กลวิธี Reordering หมายถึง การจัดระเบียบใหม่เพื่อสามารถสื่อความหมาย มีความถูกต้องตามระเบียบของภาษาแปล

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเทคนิคการแปลของนักแปลไทยที่รวบรวมไว้โดยสุพรรณิ ปันมณี (2561, น. 22-23) เพิ่มเติมเนื่องจากมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับกรอบแนวคิดของ Malone ที่ใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลในงานวิจัยนี้ ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลฉายาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งศึกษาที่มาของฉายาแต่ละฉายาประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของฉายาดังกล่าว จากนั้นจึงเริ่มทำการวิเคราะห์ลักษณะของกลวิธีทางภาษาในการตั้งฉายาและกลวิธีการแปลฉายา

ผลการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยเรื่องกลวิธีการตั้งฉายารัฐบาลแพทองธาร ชินวัตรและกลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ สามารถแสดงผลการศึกษาเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. กลวิธีการตั้งฉายา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งฉายารัฐบาลและรัฐมนตรีเป็นภาษาไทยในระดับคำ ระดับความหมายและระดับเสียง ดังต่อไปนี้

1.1 ระดับคำ

1.1.1 การตัดและเพิ่มคำ

ในงานวิจัยนี้พบกลวิธีการตัดคำจากชื่อและเพิ่มคำมากที่สุดโดยพบการใช้กลวิธีนี้ในฉายาจำนวนทั้งสิ้น 5 ฉายา ได้แก่ แพทองโพย (ฉายาของน.ส.แพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี) พิระ พัง (ฉายาของนายพิระพันธุ์ สาสีรัฐวิภาค รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน) ประชาธิปไตย (ฉายาของนายเฉลิมชัย ศรีอ่อน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ภูมิใจ ขวาง (ฉายาของนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) และ จิรา พอ (ฉายาของน.ส.จิราพร สินธุไพร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี) เมื่อพิจารณาพบการตัดคำพยางค์สุดท้ายออกจากชื่อของบุคคลหรือชื่อพรรคการเมืองซึ่งได้แก่ แพทองธาร พิระ พันธุ์ ประชาธิปไตย ภูมิใจ ไทย และ จิรา พร จากนั้นจึงเติมคำที่มักจะสื่อความหมายไปในทางลบ

ฉายา “แพทองโพย” มาจากภาพข่าวที่นายกรัฐมนตรีแพทองธารมักใช้ไอแพดเพื่ออ่านข้อความต่าง ๆ ระหว่างการพบปะผู้นำ ฉายา “ประชาธิปไตย” ที่ให้ไว้กับนายเฉลิมชัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ มาจากการเปลี่ยนชื่อทางการเมืองมาจับมือกับพรรคเพื่อไทยในการร่วมรัฐบาลซึ่งที่นั่นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับฉายา “พิระ พัง” หัวหน้าพรรครวมไทยสร้างชาติ นอกจากนั้น คำว่า “พัง” ยังหมายถึง การที่นายพิระพันธุ์ยังไม่สามารถแก้ปัญหาหรือโครงสร้างภาษีน้ำมันได้พร้อมกับกระแสข่าวรอยร้าวภายในพรรค ส่วนฉายา “ภูมิใจ ขวาง” มาจากการที่นายอนุทิน หัวหน้าพรรคภูมิใจไทยมักจะแสดงออกถึงท่าทีที่แตกต่างจากบทบาทของการเป็นพรรคร่วมรัฐบาลในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างในการลงความเห็นต่างๆทางการเมืองและการบริหารงานของรัฐบาล และฉายา “จิรา พอ (ล)” มาจากบทบาทการทำงานที่ได้เห็นจากการกำกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ในคดี “ดีไอคอน กรู๊ป” ที่มี “บอสพอ” ผู้ก่อตั้งและซีอีโอธุรกิจออนไลน์ดีไอคอน กรู๊ปซึ่งถูกดำเนินคดี

1.1.2 การอ้างถึง

เมื่อพิจารณาฉายา “สหายใหญ่ ใส่บูต” พบการใช้กลวิธีการอ้างถึง โดยคำว่า “สหายใหญ่” ใช้อ้างถึงนายภูมิธรรม เวชยชัย อดีตนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเคยได้รับข้อจัดตั้งจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองหรือกลุ่มคนเดือนตุลาว่า “สหายใหญ่” คำว่า “สหาย” เป็นคำที่มักใช้ในการเรียกบุคคลที่เคยเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคและมีอุดมการณ์เดียวกันทางการเมืองที่สื่อถึงความเท่าเทียมกันระหว่างบุคคล โดยนายภูมิธรรมเคยเข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อวันที่ 6 ต.ค.2519 และต่อสู้ทางการเมืองร่วมกับสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในครั้งนั้น (ไทยพีบีเอส, 2567)

1.1.3 การเล่นคำ

ฉายา “รวม (เพื่อ) ไทย อ้าง ชาติ” (ฉายาของนายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจากพรรครวมไทยสร้างชาติ) แสดงถึงกลวิธีการเล่นคำ หากใช้คำว่า “เพื่อ” ในวงเล็บประกอบกับคำว่า “ไทย” เป็น “รวมเพื่อไทย อ้าง ชาติ” หมายถึงการร่วมกับ “พรรคเพื่อไทย” เพื่อจัดตั้งรัฐบาล ฉายานี้มีที่มาจากการที่พรรครวมไทยสร้างชาติตัดสินใจร่วมรัฐบาลกับพรรคเพื่อไทยโดยได้ให้เหตุผลในการเข้าร่วมรัฐบาลว่ามาจากการพิจารณาถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ การเล่นคำโดยใช้คำว่า “เพื่อ” ในวงเล็บในฉายานี้ส่งผลโดยตรงต่อความหมาย อีกทั้งการใช้คำว่า “อ้าง” มีการใช้คำที่มีเสียงสัมผัสสระเดียวกันกับคำว่า “สร้าง” ในชื่อของพรรครวมไทยสร้าง ชาติ

ฉายา “จิราพอล” ได้มาจากการที่รัฐมนตรีกลับมาถูกพูดถึงอีกครั้งจากบทบาทการกำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ในการดำเนินคดีตั้ง “ดีไอคอน กรุ๊ป” ซึ่งมีผู้บริหารคือ “บอสพอล” ในการอ่านออกเสียงฉายาหากออกเสียงรวมกับตัวสะกด ‘ล’ ก็ออกเสียงว่า จิ-รา-พอนไม่แตกต่างจากชื่อ “จิราพร” เนื่องจากตัวสะกด ‘ล’ และ ‘ร’ ในภาษาไทยออกเสียงไม่ต่างกัน

1.1.4 การเน้นคำ

สื่อประจำทำเนียบรัฐบาลได้ตั้งฉายารัฐบาลว่า “รัฐบาล “พ่อ” เลี้ยง” โดยคำว่า “พ่อ” อยู่ในเครื่องหมายอัญประกาศ “ ” ซึ่งใช้เพื่อเน้นคำหรือข้อความที่ต้องการเป็นพิเศษ ในฉายา “รัฐบาล “พ่อ” เลี้ยง” คำว่า “พ่อ” ถูกแยกออกจากคำว่า “เลี้ยง” ซึ่งให้ความหมายที่แตกต่างจากคำว่า “พ่อเลี้ยง” ที่มักใช้เรียกขานผู้ที่มีฐานะร่ำรวยทางภาคเหนือของประเทศไทย โดยคำว่า “พ่อ” ในที่นี้หมายถึง นายทักษิณ ชินวัตร บิดาของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ซึ่งได้แสดงบทบาทของการเป็น “พ่อ” ผ่านการ “เลี้ยง” ซึ่งหมายถึงการให้การดูแล เป็นที่ปรึกษาหรือสนับสนุนการทำหน้าที่ผู้นำรัฐบาลของบุตรสาวและส่งเสริมการทำงานของรัฐบาล การตั้งฉายาดังกล่าวจึงเป็นไปในลักษณะที่อาจแสดงถึงการล้อเลียนจากมุมมองที่สื่อมีต่อบทบาททางการเมืองของนายทักษิณ ชินวัตรที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร

1.1.5 การทับศัพท์

การใช้คำทับศัพท์จากคำย่อภาษาอังกฤษและถอดเสียงเป็นภาษาไทยเป็นวิธีการหนึ่ง ที่เห็นได้บ่อย โดยคำย่อดังกล่าวไม่ออกเสียงอ่านเป็นคำแต่ออกเสียงแบบแยกว่า วิ-ไอ-พี ในคำว่า “วีไอพี” มาจากคำว่า “VIP” (Very Important Person) หมายถึง “บุคคลที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลสำคัญที่ได้รับการดูแลเป็นพิเศษ” (Hornby, 2000, น. 1503) ในงานวิจัยนี้ พบฉายา ทวีไอพี (ฉายาของพ.ต.อ.ทวี สอดส่อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม) โดยฉายานี้มีที่มาจากการที่มีข้อสงสัยของผู้คนในสังคมไทยกรณีที่นายทักษิณ ชินวัตรได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างจากผู้ต้องขังรายอื่น ฉายานี้จึงถูกตั้งให้กับ พ.ต.อ.ทวี สอดส่องในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมโดยนำคำว่า “ทวี” ซึ่งเป็นชื่อของประจำตัวรวมกับคำว่า “วีไอพี” และใช้คำว่า “วี” เป็นพยางค์ที่เกิดเสียงร่วมกัน

1.1.6 การใช้สำนวน

ฉายา “รมต.โลกลิ้ม” (ฉายาของนายสุชาติ ชมกลิ่น และนายณัฏฐ์ ตรีสรพวงค์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ และพล.ต.อ.เพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) มีที่มาจากจากการที่รัฐมนตรีกลุ่มนี้รับหน้าที่กำกับดูแลกระทรวงสำคัญแต่อาจจะยังไม่เห็นผลงานเป็นที่ประจักษ์นัก การตั้งฉายานี้ตั้งโดยการใช้สำนวนว่า “โลกลิ้ม” เพื่อให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อบุคคลดังกล่าวว่า “ไม่เป็นที่รู้จักหรือจดจำ” คำว่า “โลก” ในที่นี้หมายถึง “ประชาชน” ที่อาจลิ้มชื่อหรือแม้แต่บทบาทของผู้บริหารในคณะรัฐมนตรี นอกจากนั้นยังพบการใช้ตัวอักษรย่อ “รมต.” ซึ่งมาจากคำว่า “รัฐมนตรี” ซึ่งทำให้ฉายามีความกระชับและจดจำได้ง่าย

1.2 ระดับความหมาย

1.2.1 การใช้นามนัย

การใช้นามนัย (metonymy) เป็นการอ้างถึงบางสิ่งโดยใช้ชื่อของสิ่งอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เช่น การใช้คำว่า “the White House” เพื่อสื่อถึง “the US president” (Hornby, 2000, น. 838) ทั้งนี้พบการใช้นามนัยในการตั้งฉายา “สหายใหญ่ใส่บูต” ซึ่งคำว่า “บูต” มาจาก “ที่อบบูต” มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึง “กระทรวงกลาโหม” ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการกำกับกำลังพล

1.3 ระดับเสียง

1.3.1 การใช้สัมผัสสระ

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 1209-1210) ได้ให้ความหมายของสัมผัสสระไว้ว่า “สัมผัสที่มีเสียงสระหรือเสียงสระกับตัวสะกดในมาตราเดียวกัน...” ในงานวิจัยนี้พบการใช้สัมผัสสระซึ่งเป็นสัมผัสในที่อยู่ระหว่างคำที่อยู่ติดกันคือคำว่า “ใหญ่” และ “ใส่” จากฉายา “สหายใหญ่ใส่บูต” (ฉายาของนายภูมิธรรม เวชยชัย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม)

โดยสรุป การตั้งฉายาให้กับบุคคลสำคัญในรัฐบาลปัจจุบันทำให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการใช้ภาษาไทยของสื่อมวลชนผ่านการใช้กลวิธีทางภาษาที่มีความหลากหลาย จากผลการวิจัยพบการใช้กลวิธีในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับระดับคำ ระดับความหมาย และระดับเสียง โดยพบการใช้กลวิธีในระดับคำมากที่สุด นอกจากนั้น ยังพบว่าในบางฉายามีการใช้กลวิธีทางภาษามากกว่า 1 กลวิธี ได้แก่ ฉายา “สหายใหญ่ใส่บูต” และ “จิราพอ(ล)”

2. กลวิธีการแปลฉายา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลวิธีในการแปลฉายาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษโดยอ้างอิงกรอบแนวคิดของ Malone (1988, น. 15-70) เป็นหลักและพบการใช้กลวิธีการแปลจำนวนทั้งสิ้น 5 กลวิธี ดังนี้

2.1 กลวิธี Equation หมายถึง การทำให้ภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลมีความเท่าเทียมกัน โดยการถ่ายทอดตัวอักษรด้วยการถอดเสียงออกมามีให้ตรงกันระหว่างคู่แปลทั้งสองภาษา สัญฉวี สายบัว (2560, น.79) ได้ให้ความหมายของการถ่ายทอดตัวอักษรไว้ว่า “การนำคำในภาษาหนึ่งมาเขียนด้วยตัวอักษรของอีกภาษาหนึ่ง โดยพยายามให้การเขียนในภาษาใหม่นี้ถ่ายทอดเสียงของคำในภาษาเดิมให้ใกล้เคียงที่สุดเท่าที่จะทำได้...” ซึ่งในงานวิจัยนี้พบการใช้กลวิธี Equation หรือกลวิธีการถ่ายทอดตัวอักษรมากที่สุด โดยปรากฏการใช้กลวิธีนี้จำนวนทั้งสิ้น 8 ฉายา คือ แพทองโพย Pae-tong-poay (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) ภูมิใจขวาง Bhumjai Kwang (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) พิระพัง Pira Pung (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) ทวีโอพี Tawee-I-P (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) ประชาติเป้ Pra-cha-ti-pey (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) รวม (เพื่อ) ไทยอ้างชาติ Ruam (Pheu) Thai Ang Chart (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) จิราพอ(ล) Jira Paul (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) และ JiraPaul (เดอะเนชั่น)

2.2 กลวิธี Diffusion คือ การเพิ่มคำหรือกลุ่มคำหรือการขยายความไปตามบริบทเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจนขึ้นในภาษาฉบับแปล จากงานวิจัยนี้พบการใช้กลวิธีนี้ 2 ฉายา ได้แก่ ฉายา ‘สหายใหญ่ใส่บูต’ ซึ่งแปลออกมาว่า “Comrade Yai in army boots” (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) และ “Comrade Yai in military boots” (เดอะเนชั่น) ผู้แปลได้เพิ่มคำว่า “army” และ “military” เพื่อขยายคำว่า “boots” ซึ่งทำให้เกิดความหมายที่ชัดเจนขึ้นในการอ้างอิงถึง “กองทัพ” อย่างไรก็ตาม คำว่า “military” ซึ่งหมายถึง “connected with soldiers or the armed forces” (Hornby, 2000, น. 842) ให้ความหมายที่กว้างกว่าโดยหมายถึงกองทัพโดยรวม ซึ่งประกอบด้วยกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศแตกต่างจากความหมายของคำว่า “army” ซึ่งหมายถึง “a large organized group of soldiers who are trained to fight on land (Hornby, 2000, น. 59) หรือกองทัพบกที่ปฏิบัติหน้าที่ภาคพื้นดินเป็นหลัก

2.3 กลวิธี Reordering คือ การจัดลำดับคำในภาษาฉบับแปลเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความถูกต้องตามลักษณะของภาษาหรือโครงสร้างทางไวยากรณ์ โดยพบการใช้กลวิธีนี้ใน 4 ฉายา ได้แก่ ฉายา ‘รวม (เพื่อ) ไทยอ้างชาติ’ ซึ่งแปลว่า “Citing nation to join Pheu Thai” (เดอะเนชั่น) ได้แสดงถึงการสลับตำแหน่งของรูปแบบคำระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลในคำว่า “Citing nation” และ “join Pheu Thai” ในฉายนี้นพบว่า ผู้แปลได้แสดงถึงการให้ความหมายที่ชัดเจนซึ่งต้องการสื่อถึงผู้อ่านแตกต่างจากฉายาภาษาไทยที่มีการเล่นคำในคำว่า “เพื่อ” ที่อยู่ภายในวงเล็บ ฉายา “The government pampered by Dad” (เดอะเนชั่น) ซึ่งแปลมาจากฉายา “รัฐบาล (พ่อ) เลี้ยง” ทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างโครงสร้างไวยากรณ์ระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษจากคำว่า “พ่อเลี้ยง” ซึ่งปรากฏในรูปกรรตุวาจก (active voice) เป็น “pampered by Dad” แปลตรงตัวว่า “เลี้ยงโดยพ่อ” ในรูปกรรมวาจก (passive voice) คำกริยา

“pamper” มีความหมายว่า “การดูแลเอาใจใส่อย่างดีและทำให้มีความรู้สึกที่สะดวกสบายมากที่สุด” (Hornby, 2000, น. 953) คำว่า “Dad” หรือ “พ่อ” ที่ตามหลังคำบุพบท “by” แสดงถึงตัวการ (agent) นอกจากนั้น ยังพบลักษณะเดียวกันในฉายา “รัฐมนตรีโลกลืม” ซึ่งแปลเป็นฉายาภาษาอังกฤษว่า “Forgotten ministers” (เดอะเนชั่น) และฉายา “The ministers left forgotten” (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) ซึ่งใช้กรรมวาจกจากคำว่า “forgotten” ในรูป past participle เป็นส่วนที่ให้ความหมายกับคำว่า “ministers” ที่ตามหลังคำกริยา “left”

2.4 กลวิธีการแปลแบบผสม คือการใช้กลวิธีการแปลที่นำเสนอโดย Malone 2 กลวิธีขึ้นไปในการแปลฉายา โดยในงานวิจัยนี้ พบการใช้กลวิธีการแปลแบบผสมใน 5 ฉายา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.4.1 การใช้กลวิธี Equation หรือการถอดเสียงและกลวิธี Diffusion หรือการใช้ข้อความขยาย โดยพบการใช้กลวิธีลักษณะนี้ในฉายา “ทวิโอพี” ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “VIP justice minister” (เดอะเนชั่น) ผู้แปลได้ใช้คำย่อภาษาอังกฤษ “VIP” และเพิ่มคำอธิบายเพื่อให้ทราบถึงการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของนายทวิ สอดส่องจากคำว่า “justice minister”

2.4.2 การใช้กลวิธี Equation ร่วมกับกลวิธี Reordering จากฉายา “แพทองโพย” “Scripted Paetongtarn” (เดอะเนชั่น) “ภูมิใจขวาง” “Obstructing Bhumjaithai” (เดอะเนชั่น) “พีระพัง” “Failed Pirapan” (เดอะเนชั่น) และ “ประชาธิปไตย” “Limping Democrat” (เดอะเนชั่น) โดยพบการใช้กลวิธี Equation ในการถอดเสียงจากชื่อในรูปเต็มของบุคคลหรือพรรคการเมืองซึ่งแตกต่างจากฉายาภาษาไทยที่มีการตัดพยางค์สุดท้ายของชื่อออก และใช้กลวิธี Reordering ในรูปของการใช้ present participle และ past participle เป็นส่วนขยายวางไว้หน้าชื่อบุคคลหรือพรรคการเมือง

จากการใช้กลวิธีการแปลแบบผสม พบว่าผู้แปลมักใช้กลวิธี Equation ร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ ซึ่งการใช้กลวิธีการถอดเสียงหรือ Equation ที่พบทั้งหมดนั้นปรากฏการใช้เฉพาะกับการแปลฉายาที่มีส่วนประกอบของชื่อประจำตัวของบุคคลหรือพรรคการเมือง

2.5 กลวิธีอื่น

2.5.1 การแปลแบบอิสระ (free translation) คือ การแปลแบบไม่ยึดติดกับโครงสร้างหรือคำตามต้นฉบับแต่เป็นการแปลในลักษณะจับใจความ ทั้งนี้ ผู้แปลยึดหลักสำคัญในการคงไว้ซึ่งแนวคิดและอารมณ์ในต้นฉบับโดยสามารถสลับตำแหน่ง ปรับเปลี่ยน ตัด เพิ่มคำหรือประโยคในต้นฉบับเพื่อให้เนื้อหาในฉบับแปลมีความโดดเด่น (วรชัย คุรุจิต, 2553) นอกจากนั้น สญฉวี สายบัว (2560) ได้กล่าวถึงการแปลแบบอิสระหรือการแปลแบบเอาความไว้ว่า การปรับเปลี่ยนทั้งการเรียงลำดับความคิด รูปแบบภาษา ในฉบับแปล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อความหมายไปยังผู้อ่านให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน โดยความหมายและความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญหลักในการใช้รูปแบบการแปลในลักษณะนี้ ในฉายา “รัฐบาล (พ่อ) เลี้ยง” ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “Daddy’s government” (ไทยพีบีเอสเวิร์ล) ซึ่งหากแปลกลับมาเป็นภาษาไทยจะหมายถึง “รัฐบาลของพ่อ” ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะให้ความหมายที่แตกต่างจากฉายาภาษาไทยในต้นฉบับ การใช้ ‘s ซึ่งอยู่ระหว่างคำว่า “Daddy” และ “government” ให้ความรู้สึกของการเป็นเจ้าของ การครอบครองหรือการมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน การแปลฉายาในลักษณะนี้อาจแสดงให้เห็นว่า “Daddy” หรือนายทักษิณ ชินวัตร บิดาของนายกรัฐมนตรีได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการบริหารประเทศในฐานะของผู้นำรัฐบาล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาในด้านกลวิธีการตั้งฉายา พบการใช้กลวิธีการตัดและเพิ่มคำจากชื่อเฉพาะมากที่สุด โดยพบว่าพยางค์สุดท้ายของชื่อนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีและพรรคการเมืองจะถูกตัดออกไปและแทนที่ด้วยคำ 1 พยางค์ที่สื่อความหมายด้านลบถึงบุคคลผู้ได้รับฉายา เช่น คำว่า โปย พัง เป้และขวางซึ่งถูกนำมาใช้ประกอบกับส่วนที่เหลือของชื่อบุคคลในฉายาแพทองโพย พีระพัง ประชาธิปไตยและภูมิใจขวาง ตามลำดับ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร รัชตรตระกูล (2559) ซึ่งได้ให้ความเห็นว่าคำที่เปลี่ยนหรือเติมเข้าไปจากการใช้กลวิธีการตัดแปลงคำนั้นมักสื่อความหมายเชิงลบ โดยการนำถ้อยคำหรือกลุ่มคำที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ได้รับฉายามาเปลี่ยนคำหรือเติมคำ การตัดส่วนของชื่อบุคคลเพียงพยางค์สุดท้ายจะช่วยให้อ่านสามารถเชื่อมโยงความหมายไปถึง

บุคคลดังกล่าวได้ ส่วนคำที่เปลี่ยนหรือเติมเข้าไปนั้นแสดงถึงสิ่งที่สื่อมวลชนต้องการเน้นย้ำเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าว จากเหตุการณ์ การกระทำหรือพฤติกรรม เช่น ค้นฟ้าควาเมีย ร็อกไวเลอร์ การตัดพยางค์ท้ายของชื่อออกจึงไม่ได้ส่งผลต่อความเข้าใจหรือเป็นอุปสรรคต่อการอ้างอิงถึงบุคคลที่ได้รับฉายา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็บุคคลสาธารณะและเป็นที่รู้จักในสังคม กลวิธีการตัดและเพิ่มคำเป็นกลวิธีหนึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับคำและสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะพิเศษของภาษาดังที่ Sherzer (2002) ได้กล่าวไว้ว่าโครงสร้างทางภาษาเป็นระบบเปิด และยืดหยุ่นจึงสามารถปรับเปลี่ยนไม่ว่าในการสื่อสารทั่วไปหรือเฉพาะเจาะจง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ทรงยศ บัวเผื่อน และนันทชา คัยนันท์, 2562; ทรงยศ บัวเผื่อน, 2567a; ทรงยศ บัวเผื่อน, 2567; ศิดา เขียมขันติถาวร และ สุวรรณิ ยะหะกร, 2567; Dianitami et al., 2023) พบว่าชื่อเป็นองค์ประกอบหลักที่มีถูกนำมาใช้ในการตั้งฉายาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ที่พบการใช้ชื่อบุคคลหรือชื่อพรรคการเมืองที่เจ้าของฉายาสังกัดมาตั้งเป็นฉายาแทนตัวบุคคล ได้แก่ ประชาธิเป ภูมิใจขวาง รวม (เพื่อ) ไทย อ่างชาติ แพนทองโผย พิระพัง ทวีโอพีและจิราพอ(ล) เมื่อพิจารณาจากฉายาและที่มาของฉายาแล้วพบว่า การเลือกใช้ส่วนหนึ่งของชื่อพรรคการเมืองหรือส่วนหนึ่งของชื่อบุคคลในการตั้งฉายาให้กับรัฐบาลและคณะรัฐมนตรีนั้นมีความแตกต่างกัน เช่น ฉายา “ภูมิใจขวาง” ที่นักข่าวประจำทำเนียบรัฐบาลได้ให้ไว้กับนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มาจากการที่นายอนุทินซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคภูมิใจไทยมักแสดงบทบาทที่แตกต่างจากพรรคร่วมรัฐบาลอื่น ๆ ในการแสดงจุดยืนทางการเมืองที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกับบทบาทของพรรคร่วมรัฐบาล เช่น การแสดงความไม่เห็นด้วยในร่างกฎหมายศักดิ์รัฐประหารของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคแกนนำ (ไทยรัฐออนไลน์, 2567) บทบาททางการเมืองของนายอนุทินไม่ใช่บทบาทเฉพาะตัวบุคคลของนายอนุทินเพียงคนเดียวแต่เป็นบทบาทของพรรคภูมิใจไทยที่นายอนุทินสังกัด การกระทำใด ๆ ของนายอนุทินเสมอเหมือนกับการแสดงออกทางการเมืองและจุดยืนของพรรคภูมิใจไทย ผลจากการกระทำจึงส่งผลโดยตรงต่อพรรคการเมืองนั้น ๆ ในขณะที่การตั้งฉายาจากชื่อบุคคล เช่น ฉายา “แพทองโผย” ซึ่งมาจากการที่นายกรัฐมนตรีมักใช้ไอแพดหรือ “โผยยุคโอที” (ไทยรัฐออนไลน์, 2567) เป็นอุปกรณ์หลักในการอ่านข้อความเมื่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ จนเกิดเสียงวิจารณ์ถึงความเหมาะสม การตั้งฉายาจากชื่อของบุคคลเป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็นและมุมมองของสื่อที่สะท้อนถึงการกระทำ พฤติกรรมที่แสดงออกเฉพาะตัวของนายกรัฐมนตรีเพียงคนเดียวไม่ต่างจากฉายา “รมต.โลกลิ้ม”

การตั้งฉายารัฐบาล นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีโดยสื่อประจำทำเนียบรัฐบาลสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ ผู้คนในสังคมไทยมักหลีกเลี่ยงการสื่อสารหรือการวิพากษ์วิจารณ์โดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มบุคคลที่มีสถานะทางสังคมที่สูงกว่าหรือผู้มีอำนาจทางการเมือง การตั้งฉายาจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการสื่อสารทางอ้อมที่ผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาลสามารถใช้ในการแสดงทัศนคติและมุมมองต่อการบริหารงานของรัฐบาล พรรคการเมืองและคณะรัฐมนตรีที่ได้รับฉายา นอกจากนั้น การตั้งฉายาของสื่อสะท้อนให้เห็นถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การทำหน้าที่ในการตรวจสอบ วิพากษ์วิจารณ์บุคคลสาธารณะภายใต้การบังคับใช้กฎหมายและจรรยาบรรณของสื่อ ฉายาที่ตั้งขึ้นแสดงถึงการเล่นทางภาษาไม่ว่าจะเป็นการตัดและเพิ่มคำ การใช้เสียงสัมผัสสระ หรือการใช้สำนวนนั้นนอกจากสะท้อนถึงความสามารถในศิลปะการใช้ภาษาของสื่อแล้วยังเป็นการสื่อถึงมุมมองและทัศนคติที่มีต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฉายาดังกล่าวจึงอาจใช้แสดงการล้อเล่น การล้อเลียนหรือแม้แต่การเหน็บแนมหรือการประชดประชัน Reah (2002) ชี้ให้เห็นว่าการใช้ฉายาในสื่อต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังเป็นอย่างมากที่สามารถทำให้เกิดการตอบสนองจากกลุ่มผู้รับสาร อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดทัศนคติในสังคมบางกลุ่มได้ ฉายาจึงเป็นเสียงสะท้อนของสื่อที่ช่วยสร้างการรับรู้ของผู้คนในสังคมที่มีต่อบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองให้เป็นที่จดจำผ่านศิลปะในการใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์

จากผลการวิจัยในเรื่องกลวิธีการแปล พบว่ากลวิธี Equation หรือการถ่ายทอดเสียงหรือการทับศัพท์เป็นกลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดในงานวิจัยนี้ซึ่งสอดคล้องกับนิศารัตน์ โธทองและคณะ (2566) ที่ศึกษาการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยมักพบการใช้กลวิธี Equation ในฉายาที่มีชื่อบุคคลหรือพรรคการเมืองเป็นส่วนประกอบ เหตุผลที่พบการใช้กลวิธี Equation หรือการถ่ายทอดเสียงในการแปลฉายาของรัฐบาลและรัฐมนตรีมากที่สุดเนื่องจากชื่อเฉพาะไม่ว่าจะเป็นชื่อบุคคลหรือพรรคการเมืองก็ตามเป็น

สิ่งแสดงถึงเอกลักษณ์และใช้เรียกขานเพื่อระบุตัวตน ซึ่งเฉพาะเจาะจง จำแนกบุคคลออกจากกัน ชื่อจึงกลายเป็นข้อจำกัดหนึ่งในการแปลที่ไม่สามารถหาคำมาเทียบเคียงหรือแทนที่ได้ การตัดชื่อทิ้งหรือการใช้กลวิธีอื่นในการแปลอาจไม่สามารถรักษาความหมายของฉายาและอ้างอิงต่อไปยังเจ้าของฉายาได้ Newmark (1988) ได้กล่าวถึงการแปลชื่อเฉพาะไว้ว่า โดยทั่วไป ชื่อบุคคลและชื่อสถานที่จะถูกถ่ายโอนด้วยการทับศัพท์หรือการถ่ายทอดเสียงจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาฉบับแปลเพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ในด้านเชื้อชาติ ในกรณีนี้ที่ชื่อดังกล่าวไม่มีความหมายเป็นพิเศษหรือไม่มีความสำคัญใด ๆ ผู้แปลใช้กลวิธีการถ่ายทอดเสียงเพื่อทำให้อ้างอิงไปถึงเจ้าของชื่อบุคคลหรือพรรคการเมืองได้ เช่น ฉายา “Pae-tong-poay” ฉายา “Bhumjai Kwang” และฉายา “Pira Pung” เป็นต้น สัตยวีร สายบัว (2560) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การเลือกใช้วิธีการถ่ายทอดตัวอักษร (transliteration) ในการแปลจะใช้เมื่อพบการปรากฏของชื่อเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นชื่อบุคคล สถานที่ แม่น้ำ ภูเขาหรือแม้แต่ชื่อสถาบันต่าง ๆ ในภาษาต้นฉบับ

นอกจากนั้น ผลการศึกษายังพบการใช้กลวิธีการถอดเสียงร่วมกับการใช้กลวิธีอื่น เช่น กลวิธี Equation ร่วมกับกลวิธี Diffusion หรือการใช้ข้อความขยาย ได้แก่ ฉายา “VIP justice minister” ผู้แปลได้ถอดเสียงคำย่อ “VIP” และเพิ่มข้อความขยายถึงตำแหน่งของผู้ได้รับฉายาด้วยคำว่า “justice minister” เพื่อให้ทราบว่าคุณได้รับฉายาเป็นใคร มีความสำคัญอย่างไร นอกจากนี้ ยังพบการใช้กลวิธี Equation ร่วมกับกลวิธี Reordering หรือการปรับเปลี่ยนตำแหน่งของคำและโครงสร้างไวยากรณ์ในหลายฉายา เช่น ฉายา “Scripted Paetongtarn” ฉายา “Obstructing Bhumjaithai” และฉายา “Limping Democrat” เป็นต้น สุพรรณิ ปิ่นมณี (2561) กล่าวว่า การใช้กลวิธี Reordering หรือการปรับโครงสร้างใหม่ทั้งระดับวลีและประโยคมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความเป็นธรรมชาติของภาษาฉบับแปลอันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างโครงสร้างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น โครงสร้างแบบกรรมวาจกซึ่งมักจะปรากฏการใช้ในภาษาอังกฤษแตกต่างจากภาษาไทยที่นิยมใช้โครงสร้างกรรตุวาจกมากกว่า ในงานวิจัยนี้ พบการใช้ส่วนขยายในรูป past participle ที่อยู่ในรูปกรรมวาจกที่ลดรูปและนำไปวางไว้ด้านหน้าของชื่อเต็มของบุคคลหรือพรรคการเมือง นอกจากนี้ ยังพบการใช้รูป present participle ในการเป็นส่วนขยายของชื่อในการตั้งฉายาซึ่งสะท้อนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในแวดวงการเมืองที่บุคคลหรือพรรคการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การใช้คำขยายทั้งในรูปของ past participle และ present participle ไว้หน้าชื่อเต็มของบุคคลหรือชื่อพรรคการเมืองนั้นเป็นการเน้นย้ำ ระบุชี้ชัดไปถึงผู้ได้รับฉายาดังกล่าวซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้องของผู้อ่านในการรับ “สารสำคัญ” ที่แสดงถึงมุมมองของผู้ส่งสารต่อบุคคลสาธารณะที่ได้รับฉายาในบทบาทและหน้าที่ของคณะผู้บริหารรัฐบาล

เมื่อพิจารณาถึงฉายาภาษาไทยที่ตั้งขึ้นด้วยกลวิธีการตัดบางส่วนของชื่อบุคคลหรือชื่อพรรคการเมืองออกและเพิ่มคำ ได้แก่ แพทองไชย ภูมิไฉววง พะรัง และประชาธิปไตย แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างบางประการในการสื่อสารระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในการแปลฉายา Scripted Paetongtarn ฉายา Obstructing Bhumjaithai ฉายา Failed Pirapan และฉายา Limping Democrat ผู้แปลมักเลือกใช้ชื่อเต็มของบุคคลหรือพรรคการเมืองเพื่อนำเสนอความหมายที่มีความชัดเจน สามารถระบุตัวตนของบุคคลหรือพรรคการเมืองนั้น ๆ ได้ ในขณะที่ฉายาภาษาไทยแม้จะมีการตัดส่วนท้ายของชื่อออกแต่ผู้รับสารยังสามารถเข้าใจและคาดเดาด้วยการใช้ภูมิหลังได้ว่าส่วนที่หายไปคืออะไรและสามารถเชื่อมโยงต่อไปยังเจ้าของชื่อหรือพรรคการเมืองที่สังกัดได้ในที่สุด การเผยแพร่ฉายาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์ทั้งสองภาษาเป็นการสื่อสารทางเดียวที่สื่อไม่ว่าจะเป็นนักข่าวหรือนักแปลอยู่ในฐานะของผู้ส่งสาร การนำเสนอข่าวไปยังผู้อ่านหรือผู้รับสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นหลักหรือผู้ที่มิถุนหลังหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองไทยไม่มากนักอาจไม่สามารถใช้วิธีการสื่อสารในลักษณะเดียวกันได้

สัตยวีร สายบัว (2560) ได้กล่าวถึงแนวคิดของยูจิน ไนดา ผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลชาวอเมริกันว่า รูปแบบของการเสนอความหมายเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการแปลนอกเหนือจากการเสนอความหมายโดยรูปแบบดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการใช้เสียง คำ วลี ประโยค และข้อความที่ประกอบขึ้นมาจากการเรียงร้อยประโยคหลาย ๆ ประโยค ด้วยเหตุนี้ การเลือกใช้คำ การเรียงคำเป็นวลี และการจัดวางวลีก่อนหรือหลังแล้วแต่เป็นสิ่งที่ผู้แปลจำเป็นต้องคำนึงถึงเนื่องจากรูปแบบการเสนอความหมายระหว่างภาษาทั้งสองมีความแตกต่างกัน การเลือกใช้กลวิธีในการแปลในการแปลจึงมีความสำคัญเพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของงานแปล

แม้แต่ในการแปลข้อความที่มีขนาดสั้นเช่นฉาษา การแปลที่ดีจึงควรเป็นการแปลที่แสดงถึงความสามารถในการใช้ภาษาผ่านการใช้กลวิธีการแปลที่เหมาะสมซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้แปลสามารถถ่ายทอดสาระสำคัญจากต้นฉบับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของภาษาปลายทาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำผลการศึกษากลวิธีการตั้งฉายาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษาและวรรณศิลป์เพื่อเพิ่มความเข้าใจในองค์ประกอบของการสร้างคำ วลีหรือรูปประโยคและเรียนรู้ความหมายจากฉายาดังกล่าว
2. นำผลการศึกษากลวิธีการตั้งฉายามาใช้ในชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนภาษาเข้าใจการใช้ภาษาในรูปแบบของเสียงและการสื่อความหมายของคำได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น
3. นำผลการวิเคราะห์จากการใช้กลวิธีแปลที่หลากหลายเพื่อเป็นแนวทางในการถ่ายทอดความหมาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาฉายาของบุคคลในกลุ่มอื่น ๆ เช่น นักกีฬา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักร้อง ผู้นำหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงเพื่อจะได้เห็นถึงผลการศึกษาที่อาจแตกต่างกัน
2. ศึกษาฉายาคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลที่อยู่จนครบวาระ และนำมาเปรียบเทียบกลวิธีการตั้งฉายาหรือกลวิธีการแปลฉายาดังกล่าวในแต่ละปีเพื่อให้เห็นถึงลักษณะการใช้ภาษาที่หลากหลายจากการบริหารงานที่ต่อเนื่องของรัฐบาล
3. ศึกษาฉายาในเชิงภาษาศาสตร์หรือภาษาศาสตร์สังคมเพื่อให้ได้ทราบผลการศึกษาในเชิงลึก

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ทรงยศ บัวเผื่อน และนนทชา คัยนันท์. (2562). การวิเคราะห์สมญานามที่สื่อมวลชนตั้งให้กับคนกีฬา.

วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 2(1), 1-13.

ทรงยศ บัวเผื่อน. (2567). การศึกษาสมญานามที่สื่อมวลชนตั้งให้ตำรวจ. วารสารสหวิทยาการ

สังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 7(2), 97-107.

ทรงยศ บัวเผื่อน. (2567). สื่อมวลชนกับการตั้งสมญานามสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 28(2), 201-211.

ไทยพีบีเอส. (3 กันยายน 2567). "พล.อ.สมเจตน์" จุดกระแสะ ด้าน "สหายใหญ่" ภูมิธรรม นั่งกลาโหม,

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/343792>

ไทยรัฐออนไลน์. (23 ธันวาคม 2567). ฉายาปี 67 "รัฐบาล(พ่อ)เลี้ยง" นายกฯ "แพทองโพย"

วาทะแห่งปี "สามเณรคนได้". ไทยรัฐออนไลน์, <https://www.thairath.co.th/news/politic/2832480>

บีบีซีนิวส์ไทย. (18 สิงหาคม 2024). แพทองธาร ชินวัตร รับพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ

เป็นนายกฯ คนที่ 31 ประกาศ "มุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจงรักภักดี",

<https://www.bbc.com/thai/articles/czxl0wknplvo>

- นิศารัตน์ โอทอง, ศุภวิชญ์ ประสิทธิ์ธีรณิข, ฮาริศ อาแว และณัฏฐิกา บุญรัมย์. (2566). กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ใน Netflix จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย. *วารสารอักษราพิบูล*, 4(1), 89-106.
- รัชนิกร รัชตรตระกูล. (2559). มิใช่เพียงแค่นายา: สมญาตารากับอำนาจของสื่อในการวิจารณ์พฤติกรรมและสร้างภาพตัวแทนบุคคลในวงการบันเทิงไทย. *วารสารไทยศึกษา*. 12(2), 95-132.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ราชบัณฑิตยสถาน.
- วอยซ์ออนไลน์. (26 ธันวาคม 2023). *ย้อนรอย 26 ปี ฉายานายก-ฉายารัฐบาล*, https://voicetv.co.th/read/_zmsE1wz3
- วรัชญ์ ครุจิต. (2553). *การแปลภาษาอังกฤษเพื่องานนิเทศศาสตร์*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2559). หยิกแกมหยอก: สมญานามตาราไทยกับการเล่นทางภาษาของสื่อมวลชน. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 38(1), 41-55.
- ศราวุธ หล่อดี และพิกุลแก้ว กาษร. (2562). ประเภทที่มาและรูปแบบการสร้างฉายาตาราไทย พ.ศ. 2553-2561. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 7(2), 62-80
- ศิดา เยี่ยมขันติถาวร และสุวรรณี ยะหกร. (2567). การศึกษาการสร้างสมญานามนางงามของแฟนนางงามไทยในเฟซบุ๊กแฟนเพจการประกวดนางงาม. *วารสารบัณฑิตศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*, 1(1), 37-49.
- สัญญา สยบัว. (2560). *หลักการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพรรณิ ปินมณี. (2561). *แปลผิดแปลถูก: คัมภีร์การแปลยุคใหม่*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Dianitami, A., Widyastuti, W. & Setiawan, S. (2023). A Connection Between Nickname and Identity: Does it Reflect Intimacy or Shaming? In *Proceedings of the International Joint Conference on Arts and Humanities 2022 (IJCAH 2022)* (pp.2046-2056).
- Hornby, A.S. (2000). *Oxford Advanced Learners Dictionary* (6th ed.). Oxford University Press.
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. Prentice Hall.
- Reah, Danuta. (2002). *The Language of Newspapers*. Routledge.
- Sherzer, R. (2002). *Speech Play and Verbal Art*. University of Texas Press.
- Thai PBS World. (24 December 2024). *Thai government and minister nicknames explained*, <https://world.thaipbs.or.th/detail/2024-thai-government-and-minister-nicknames-explained/55920>
- The Nation. (23 December 2024). *Paetongtarn govt named 'pampered by Dad' in annual tradition*, <https://www.nationthailand.com/news/politics/40044415>

การศึกษากระบวนการและผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

THE STUDY OF PROCESSES AND RESULTS OF USING THE COMPETENCY BASED CURRICULUM IN PRIMARY SCHOOLS

บ้งอร เสรีรัตน์¹ และ นาฏฤดี จิตรรังสรรค์²
Bung-on Sereerat¹ and Nadrudee Chitrarangsarn²

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Faculty of Education Bansomdejchaopraya Rajabhat University
E-mail: onbsru@hotmail.com

² โรงเรียนสุจิตปุณณ
Sujipuli School
E-mail: dr.nadrudee@gmail.com

Received: December 26, 2024

Revised: June 16, 2025

Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา รวมถึงปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในการนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีทำให้การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การวิจัยนี้จึงมุ่งสำรวจการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดนโยบายการศึกษาต่อไป การศึกษาดำเนินการในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะใน 4 ภูมิภาค จำนวน 8 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมความพร้อม ระยะการเก็บข้อมูล และระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และประเด็นสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยมีดังนี้

1. กระบวนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ: ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำวิชาการมีความสำคัญมาก โรงเรียนส่วนใหญ่ (6 ใน 8 แห่ง) ตระหนักในการพัฒนาครูแต่ยังขาดความต่อเนื่องและวิธีที่หลากหลาย ครูใช้วิธีสอนและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับหลักการเพียงบางส่วน ครูและผู้บริหารขาดความเข้าใจการวัดประเมินผลฐานสมรรถนะ โรงเรียนต่างสังกัดทำงานและมีปัญหาแตกต่างกัน ชุมชนทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาครู
2. ผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ: ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะในระดับที่น่าพอใจ ผู้บริหารและครูเข้าใจบริบทและกระตือรือร้นมากขึ้น ผู้เรียนเรียนรู้นอกห้องเรียนและปฏิบัติจริงมากขึ้น
3. ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุน: ปัญหาในช่วงแรกคือการขาดความมั่นใจและความเข้าใจหลังใช้หลักสูตร 1 ปี พบปัญหาการวัดผลไม่ชัดเจน การสอนข้ามศาสตร์ และการขาดแคลนครูผู้เชี่ยวชาญ ปัจจัยสนับสนุนได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของบุคลากร เครือข่ายที่แข็งแกร่ง การมีส่วนร่วมของนักเรียน วิสัยทัศน์การบริหารจัดการ และข้อมูลพื้นฐานที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ

หลักสูตรฐานสมรรถนะ ประถมศึกษา การใช้หลักสูตร การพัฒนาสมรรถนะ การจัดการศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study the processes and results of using the competency-based curriculum in primary schools, including the problems, obstacles, and supporting factors in its implementation. Given the critical importance of developing necessary competencies for students in the 21st century due to societal and technological changes, this study focused on exploring curriculum implementation to inform future educational policy. The study was conducted in 8 primary schools across four regions that were implementing the competency-based curriculum. Key informants included school administrators, teachers, and students. The research proceeded in three phases: preparation, data collection, and data analysis and summarization. Research instruments comprised questionnaires, interview forms, and focus group discussion topics. Data were analyzed using percentages and content analysis. The research findings are as follows:

1. Competency-Based Curriculum Implementation Process: Academic leadership from school administrators was crucial. Most schools (6 out of 8) recognized the importance of teacher development but lacked consistency and diverse methods. Teachers utilized various teaching methods and innovations, though only partially aligned with competency-based principles. Both teachers and administrators showed a limited understanding of competency-based assessment. Schools under different affiliations operated differently and faced distinct challenges. Professional learning communities served as a vital tool for teacher development.

2. Results of Competency-Based Curriculum Use: Students developed core and specific competencies at a satisfactory level. Administrators and teachers demonstrated improved understanding of the context and increased enthusiasm. Students engaged more in out-of-classroom learning and hands-on practice.

3. Problems, Obstacles, and Supporting Factors: Initial problems included a lack of confidence and understanding. After one year of curriculum use, persistent issues involved unclear assessment, interdisciplinary teaching challenges, and a shortage of expert teachers. Supporting factors included personnel's knowledge and understanding of the curriculum, strong networks, student participation, clear vision, effective management, and high-quality foundational data.

Keywords

Competency-based curriculum, Primary schools, Curriculum implementation, Competency development, Educational management

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจากการเน้นเนื้อหาสู่การเน้นสมรรถนะเป็นกระแสที่สำคัญในระดับโลก (OECD, 2018) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งรวมถึงการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัว (World Economic Forum, 2020) ในประเทศไทย นโยบายการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,

2560) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรอิงสมรรถนะที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (Spady, 1994) และการประเมินที่สะท้อนความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะ (Wiggins & McTighe, 2005)

นอกจากนี้พบว่า การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายและต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งในด้านความเข้าใจของบุคลากร การออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับการศึกษาและยืนยันจากงานวิจัยต่างประเทศจำนวนมาก (Darling-Hammond et al., 2020; Fullan, 2015) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการประเมินสมรรถนะที่ซับซ้อนและหลากหลาย (Shepard, 2000)

เพื่อรองรับกระแสความเปลี่ยนแปลง และแนวคิดข้างต้นกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำ(ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ระดับประถมศึกษาและ (ร่าง) คู่มือการใช้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช.... ระดับประถมศึกษาขึ้น และได้มีนโยบายในการทดลองใช้ในสถานศึกษาที่สนใจสมัครเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 8 จังหวัด ได้แก่ ศรีสะเกษ สตูล ระยอง เชียงใหม่ กาญจนบุรี นราธิวาส ยะลา และปัตตานี โดยสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาส่วนหนึ่งได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะและเสนอหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเข้าสู่การพิจารณาถ้อยแถลงของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่สถานศึกษาทำขึ้นให้มีความเหมาะสม ถูกต้องตามหลักการก่อนที่คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะให้ความเห็นชอบเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องนั้น

ในส่วนคณะกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ ในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการทำงานเรื่องนี้ ได้วางระบบการทำงานหลายลักษณะดังนี้ 1) การจัดระบบการสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 2) การจัดระบบ/แนวทางการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 3) การจัดทำเกณฑ์การพิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่ประกอบด้วย เกณฑ์หลัก 7 ด้าน คือ ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ และด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน และ 4) การคัดสรรบุคคลและจัดตั้งคณะทำงานพิจารณาถ้อยแถลงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะที่มีองค์ประกอบดังนี้ 1) นักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน 2) นักวิชาการจาก สำนักงานวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ผู้อำนวยการโรงเรียน 4) ครู และ 5) ศิษยานุศิษย์/โค้ช/พี่เลี้ยง

สำหรับการจัดระบบ/แนวทางการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น เริ่มตั้งแต่การให้สถานศึกษาส่งหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพิจารณาถ้อยแถลงเบื้องต้นตามเกณฑ์ 7 ด้าน หลังจากนั้นคณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ ในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและ สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพิจารณาข้อมูลและ เสนอผลการพิจารณาต่อในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ความเห็นชอบ และสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไปคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อแจ้งข้อมูลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการทำงานต่อไป จากกระบวนการทำงานดังกล่าวสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ จำนวน 134 หลักสูตร

ต่อมาในปี 2565 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และ ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 35 แห่ง และสถานศึกษาทั่วไป อีก 5 แห่ง พบข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้ 1)สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมในหลากหลายด้านได้แก่การสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรและการทำให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ การเตรียมความพร้อมและ

พัฒนาบุคลากร การปฐกษัตริ์หรือผู้เชี่ยวชาญการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เพื่อให้ผู้บริหารและครูเกิดความรู้ความเข้าใจ การเตรียมปรับกรอบความคิดของครูให้พร้อมในการเปลี่ยนแปลง และการทำงาน การศึกษาดูงาน/ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาจากโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการดำเนินการ)กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นพบว่าใช้เกณฑ์ 7 ด้านเป็นกรอบการทำงาน โดยด้านที่ดำเนินการยากที่สุดคือ ด้านแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ รองลงมาคือด้านการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียนทั้งตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ และด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามลำดับ 3) ปัญหาอุปสรรคในการทำงานที่สำคัญ มีดังนี้ (1) บุคลากรขาดความมั่นใจ เพราะขาดความชัดเจนในเชิงนโยบาย และขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง (2) กระบวนการทำผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นปี ค่อนข้างมีข้อจำกัด ส่งผลกระทบต่อการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และ(3) ครูขาดความเข้าใจ และมีความกังวลเรื่องการทำแผนการเรียนรู้ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และ 4) ปัจจัยสำคัญในการทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จที่สำคัญมีดังนี้ (1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (2) ครูบุคลากรมีความเข้าใจและตระหนักเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่ต้องเกิดขึ้นเนื่องจากบริบทต่าง ๆ เปลี่ยนไป มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน (3) มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือกันของครูผู้สอน (4) โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ และ การทำงานพัฒนาศักยภาพครู โดยมีการขยายผลฝึกครูให้กับโรงเรียนอื่นด้วย ทำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2565)

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของสถานศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะเมื่อใช้หลักสูตรแล้ว 1 ปี สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ศึกษากระบวนการและผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการสนับสนุนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งจะเป็นข้อมูลองค์ความรู้สำคัญที่สามารถนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนในการออกแบบในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะขององค์กร และหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่มีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

กลุ่มตัวอย่าง เป็นสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่มีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะใน 4 ภูมิภาค จำนวน 8 แห่ง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) เป็นสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และได้พัฒนาหรืออยู่ระหว่างการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 2) มีการดำเนินงานหลักสูตรฐานสมรรถนะมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี เพื่อให้มีข้อมูลและประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรที่เพียงพอสำหรับการศึกษาผลการใช้หลักสูตรและปัญหาอุปสรรค 3) ได้รับความยินยอมและความร่วมมือจากผู้บริหารและบุคลากร โดยโรงเรียนแสดงความพร้อมในการให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) มีความหลากหลายของบริบท

โดยคัดเลือกโรงเรียนที่มีความหลากหลายในด้านขนาด สถานที่ตั้ง (เมือง/ชนบท) และประสบการณ์ เพื่อให้ข้อมูลมีความครอบคลุมและสะท้อนภาพรวมได้ดีขึ้น

ตัวแปรที่ศึกษา

1. กระบวนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
2. ผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
3. ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษา

ระดับประถมศึกษา

การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1: ระยะเตรียมความพร้อม (Preparation Phase) มีการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ การบริหารจัดการหลักสูตร และการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและร่างเครื่องมือวิจัย
2. พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทั้ง 3 ชนิด คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และประเด็นสนทนากลุ่ม
3. ประสานงานกับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือและกำหนดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขออนุญาตดำเนินการวิจัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2: ระยะการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection Phase) มีการดำเนินการดังนี้

1. ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 แห่ง
2. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือตามวัตถุประสงค์
 - 1) กระบวนการใช้หลักสูตรด้วยการเก็บข้อมูลหลักจากแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอน รวมถึงประเด็นสนทนากลุ่มกับครู
 - 2) ผลการใช้หลักสูตรด้วยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ให้ผู้บริหารและครูตอบ,แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู, และประเด็นสนทนากลุ่มกับนักเรียนและครู
 - 3) ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (ปลายเปิด) , แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและครู, และประเด็นสนทนากลุ่ม
3. ในระหว่างการเก็บข้อมูล โดยเฉพาะหลังการสัมภาษณ์เชิงลึก/สนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยและทีมผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้มีประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะและการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ ได้มีการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับโรงเรียนในการดำเนินการใช้หลักสูตรต่อไป
4. ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับในแต่ละวัน

ระยะที่ 3: ระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล (Data Analysis and Conclusion Phase)

5. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และประเด็นสนทนากลุ่ม สำหรับกระบวนการพัฒนาเครื่องมือมีดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. ยกร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ประชุมพิจารณาเครื่องมือฉบับร่าง และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้เหมาะสม

4. นำเสนอเครื่องมือในการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 3 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรง ความเหมาะสม ตลอดจนภาษาที่ใช้ ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษากระบวนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

1) แนวทางวิเคราะห์: วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจำแนกหมวดหมู่ ประเด็นสำคัญ และรูปแบบของกระบวนการที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

2) สถิติ/วิธีการ: ใช้การบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการตีความ (Interpretation) เพื่อสรุปขั้นตอน บทบาท ปัจจัยสำคัญในแต่ละช่วงของกระบวนการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา (ครอบคลุมผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น)

1) แนวทางวิเคราะห์: วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

2) สถิติ/วิธีการ: ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อบรรยายระดับความคิดเห็นหรือการรับรู้เกี่ยวกับผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากแบบสอบถาม และ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจำแนกหมวดหมู่และตีความผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร ครู และสถานศึกษาจากข้อมูลเชิงลึก

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

1) แนวทางวิเคราะห์: วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

2) สถิติ/วิธีการ: ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจำแนกหมวดหมู่และจัดกลุ่มปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนที่พบในการนำหลักสูตรไปใช้ พร้อมทั้งบรรยายตัวอย่างและรายละเอียดประกอบ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษากระบวนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

จากการศึกษากระบวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนพบข้อมูลสำคัญดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนกระบวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำวิชาการที่มีความตระหนักในความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนและได้จัดระบบกลไกการบริหารงานและสนับสนุนบุคลากรให้พร้อมทำงาน พร้อมเรียนรู้กับครูและนักวิชาการภายนอก และดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจะสามารถขับเคลื่อนกระบวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนได้ดี

1.2 โรงเรียนส่วนใหญ่ (โรงเรียน 6 แห่งจาก 8 แห่ง) มีความตระหนักในการเตรียมความพร้อมในเรื่องการพัฒนาครู แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องและขาดการใช้วิธีการที่หลากหลาย

1.3 มีการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะโดยใช้นวัตกรรมที่หลากหลายแต่การทำงานที่ผสมกันระหว่างการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และการวัดประเมินผลฐานสมรรถนะยังมีน้อย เพราะขาดความเข้าใจที่ชัดเจน และยังมีเพียงบางส่วนที่สอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลฐานสมรรถนะ

1.4 ความเข้าใจของครูและผู้บริหารในเรื่องการวัดประเมินผลฐานสมรรถนะยังมีน้อย และยังคงขาดระบบที่ชัดเจนในการทำงานของโรงเรียน

1.5 โรงเรียนต่างสังกัดมีระบบการทำงานแตกต่างกัน และมีปัญหาต่างกัน โดยค้นพบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีการปรับเปลี่ยนผู้บริหารบ่อย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานที่ไม่ต่อเนื่อง และพบว่าระบบการจัดนักวิชาการ/พี่เลี้ยงเข้าไปร่วมเรียนรู้จะมีความเข้มข้นน้อยกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่น

1.6 มีการจัดกระบวนการสร้างชุมชนทางวิชาชีพเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนงาน

2. ผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

ผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะสะท้อนผ่านการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาดังนี้

2.1 ผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนเกิดการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะในระดับที่น่าพอใจ ในส่วนสมรรถนะหลักทั้ง 6 ด้าน พบว่าผู้เรียนมีการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการตนเอง การสื่อสาร และการรวมพลังทำงานเป็นทีมมากที่สุด นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีการแสดงออกในด้านการคิดขั้นสูง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหาอย่างชัดเจน ในส่วนของสมรรถนะเฉพาะ พบว่าผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะใน 9 สาระการเรียนรู้ โดยสมรรถนะเฉพาะที่พัฒนามากที่สุดคือสมรรถนะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และสมรรถนะในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในขณะที่สมรรถนะในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาพัฒนาน้อยที่สุด

2.2 ผู้บริหารและครูมีการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ดังนี้ (1) ผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจในบริบทของชุมชนและบริบทระดับต่าง ๆ ส่งผลให้สามารถกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของชุมชน (2) ครูมีความกระตือรือร้นในการเตรียมการสอนและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ทำให้การสอนมีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น (3) ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในห้องเรียนและได้ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมนอกห้องเรียน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้เรียนยังกล้าคิดและแสดงออก มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มากขึ้น (4) สถานศึกษาได้รับการพัฒนาทั้งระบบตามบริบทเชิงพื้นที่ที่มีการนำข้อมูลบริบทท้องถิ่นมาใช้ในการวางแผนและดำเนินงานอย่างเหมาะสม ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้เป็นอย่างดี ได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและชุมชน และเกิดเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ (5) เกิดระบบการนิเทศติดตามและเครือข่ายกัลยาณมิตรมากขึ้น

3. ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

1) ปัญหา อุปสรรค และการแก้ไขปัญหาในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ พบว่า 1) ในช่วงเริ่มต้นของการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะครูยังขาดความมั่นใจและขาดความเข้าใจแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล การวัดผลระหว่างเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขผ่านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการขอคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้ครูและบุคลากรได้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดผลให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยเน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง และ 2) ในช่วงหลังการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ 1 ปี ปัญหาหลายอย่างยังคงมีอยู่ เช่น การวัดผลที่ไม่ชัดเจน การขาดความรู้ในการสอนข้ามศาสตร์ และการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสมรรถนะ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ต้องได้รับความช่วยเหลือจากส่วนกลางโดยต้องมีการกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลที่ชัดเจนและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ แต่โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยการให้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยเพิ่มเติมการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจในหลักสูตรฐานสมรรถนะแต่โรงเรียนพยายามเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอนอย่างต่อเนื่อง

2) ปัจจัยสนับสนุนในการใช้หลักสูตร ในการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียนนั้น ปัจจัยสนับสนุนในการใช้หลักสูตร มีดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรของบุคลากร 2) การมีเครือข่ายที่เข้มแข็งที่เป็นเครือข่าย ผู้ปกครอง เครือข่ายชุมชน และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ภายนอกที่สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาโรงเรียนได้ 3) การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเรียน 4) การบริหารจัดการของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมีข้อมูลพื้นฐานที่มีคุณภาพและ การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนที่ชัดเจน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลในส่วนนี้จะเชื่อมโยงผลการวิจัยเข้ากับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนความเข้าใจเชิงลึกในประเด็นที่ศึกษา โดยจะครอบคลุมผลการวิจัยทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ กระบวนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ, ผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ (การพัฒนาสมรรถนะและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น), และปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

1. ผลการศึกษากระบวนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

จากผลการวิจัยกระบวนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาพบว่ามีการจัดการสำคัญของการใช้หลักสูตรได้แก่ การเตรียมความพร้อม การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะหรือจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะ การวัดและประเมินผล ซึ่งในแต่ละด้านมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน

1.1 การเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมถือเป็นรากฐานสำคัญของการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยยืนยันว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการปรับกรอบความคิดของครูและบุคลากรให้เกิดความตระหนัก ซึ่งนำไปสู่การนำหลักสูตรไปใช้ในบริบทที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบปฏิบัติจริง ลงมือทำ และมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย สิ่งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่เน้นการสร้างวัฒนธรรมและความเข้าใจร่วมกันในบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางการศึกษา การที่ครูและบุคลากรเข้าใจอย่างถ่องแท้จะสร้างแรงจูงใจและลดแรงต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงได้ (Fullan, 2016) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการดำเนินการในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เน้นการสร้างวัฒนธรรมและพัฒนาความเชี่ยวชาญของครูในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งพบว่าช่วยเพิ่มอัตราการสำเร็จการศึกษาและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนได้มากขึ้น (American Institutes for

Research, 2021) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การลงทุนกับการสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากรตั้งแต่เริ่มต้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม เพราะเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดความร่วมมือและส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักสูตรอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษาไทยที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนทัศน์

1.2 การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนนั้นสถานศึกษาที่เข้าร่วม มีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย ทั้งเน้นการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งรายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมเสริมพิเศษ หรือหน่วยการเรียนรู้แบบเน้นการบูรณาการ แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลพบว่าส่วนใหญ่เป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนรู้แบบเดิม แต่เพิ่มเติมกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่พัฒนาสมรรถนะมากขึ้น หรือต่อยอดจากรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นวัตรกรรมของโรงเรียนและมุ่งเน้นที่สมรรถนะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้พบว่าในหลายโรงเรียนเลือกใช้การจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือการทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการผสมผสานระหว่างสาระการเรียนรู้ที่หลากหลายกับสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา โดยสถานศึกษาได้พัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองที่น่าสนใจ เช่น โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาศาสตร์ จังหวัดเชียงใหม่ จัดทำหน่วยบูรณาการเรื่อง วิถีชุมชนคนต้นแก้ว ในระดับประถมศึกษาตอนต้น และ หน่วยบูรณาการเรื่อง มรดกภูมิปัญญาคนศรีเชียงใหม่ ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ได้พบว่าแนวทางในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมีความหลากหลาย สถานศึกษาสามารถเลือกนำไปดำเนินการตามบริบทของตน และในแต่ละสถานศึกษา อาจนำไปใช้ได้หลายแนวทางในช่วงเวลาเดียวกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) การปรับรูปแบบการเรียนรู้จากเดิมโดยเพิ่มมิติของสมรรถนะเข้าไป เป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมในช่วงเปลี่ยนผ่าน แต่ในระยะยาว สถานศึกษาควรได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการสมรรถนะอย่างแท้จริงและเป็นธรรมชาติมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน

1.3 การวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยที่พบว่า การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะในแต่ละจังหวัดมีวิธีการที่แตกต่างกัน แต่ยังขาดความเข้าใจ และต้องการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและแม่นยำ ทั้งเช่น การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน การประเมินจากผู้สอน และการประเมินจากผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ นอกจากนี้พบว่าสถานศึกษาได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินทั้งการประเมินเพื่อการพัฒนา และประเมินเพื่อการตัดสิน อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการประเมินยังคงมีความท้าทายและต้องการการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Henri, Johnson, & Nepal (2017) ที่กล่าวว่าการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการประเมินฐานสมรรถนะเป็นก้าวสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนการสอนเพราะ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งพัฒนาคู่มือและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการปฏิบัติจริงในการออกแบบเครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลายและเหมาะสมกับสมรรถนะแต่ละด้าน

2. ผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา (การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะมาใช้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งในระดับผู้เรียนและระดับสถานศึกษา

2.1 ผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผู้เรียนเกิดการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะในระดับน่าพอใจ โดยเฉพาะด้านการจัดการตนเอง การสื่อสาร และการรวมพลังทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมปัจจุบัน (World Economic Forum, 2023) นอกจากนี้ การแสดงออกด้านการคิดขั้นสูง เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดแก้ปัญหา เกิดการพัฒนาอย่าง

ชัดเจน สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรนี้ช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาในตัวผู้เรียนได้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวเป็นที่น่าพอใจและเป็นสัญญาณที่ดีของการปรับหลักสูตรให้ตอบโจทย์การพัฒนาทักษะแห่งอนาคต (Trilling & Fadel, 2009) การพัฒนาสมรรถนะเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งกว่าการจดจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว เพราะเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเผชิญกับความท้าทายในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.2 การเปลี่ยนแปลงในผู้บริหาร ครู และสถานศึกษา ผลการวิจัยชี้ว่าผู้บริหารและครูมีการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก โดยผู้บริหารมีความเข้าใจบริบทมากขึ้น และครูมีความกระตือรือร้นในการเตรียมการสอน และการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงการเกิด วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารและครูพร้อมที่จะปรับตัว พัฒนา และเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาผู้เรียน (Senge, 2006) นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนมีโอกาสรู้นอกห้องเรียนและปฏิบัติจริงมากขึ้น บ่งชี้ว่าโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นและเน้นประสบการณ์ตรงมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) หรือโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Larmer & Mergendoller, 2010) การพัฒนาทั้งระบบของสถานศึกษา การเกิดเครือข่ายความร่วมมือ และระบบการนิเทศติดตามและเครือข่ายกลยุณมิติที่เพิ่มขึ้น ล้วนเป็นดัชนีชี้วัดถึงการเติบโตและการปรับตัวของสถานศึกษาเพื่อรองรับหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในองค์กรและบุคลากรเหล่านี้เป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของหลักสูตร และควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องผ่านการสร้างเครือข่ายและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

3. ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

3.1 ปัญหาอุปสรรคในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าในการนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ยังคงพบปัญหาในหลากหลายด้านทั้งในช่วงต้นการใช้หลักสูตร และหลังการทดลองใช้หลักสูตรมาอย่างน้อย 1 ปี การศึกษา โดยส่วนของการวางแผนการสอน การพัฒนาครู และการประเมินผลการเรียนรู้ นั้น การดำเนินการเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นปัญหาสำคัญเนื่องจากยังขาดความชัดเจนในเชิงนโยบาย ขาดความชัดเจนในแนวทางดำเนินการและการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการทำงานนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Tichnor-Wagner (2018) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ในการทำงานหลักสูตรคือการที่นโยบายมีการเปลี่ยนแปลง และมีความไม่ชัดเจน ส่วนปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรคือหากหลักสูตรชาติมีการระบุวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ มีการให้คำแนะนำหรือแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ที่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะสามารถเข้าใจเนื้อหาในหลักสูตรได้ง่ายยิ่งขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ได้ถูกต้อง แต่หากหลักสูตรชาติมีความไม่ชัดเจน กำหนดเพียงเป้าหมายและผลลัพธ์ของหลักสูตรชาติกว้าง ๆ โดยไม่บอกวิธีการนำไปใช้ในชั้นเรียนจริงอย่างไร การนำไปใช้ก็อาจจะไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการได้

3.2 ปัจจัยสนับสนุนในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาไปใช้ มีปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการทำงานให้เกิดความสำเร็จหลายปัจจัย ทั้งนี้จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นลำดับต้นได้แก่ปัจจัยในการทำงานด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีความเป็นผู้นำและไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย และปัจจัยการทำงานเชิงเครือข่ายโดยได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้ในแต่ละปัจจัยสามารถอภิปรายเพิ่มเติมได้ ดังนี้

1) ปัจจัยในการทำงานด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) จากผลการวิจัยพบว่า กระบวนการทำงานที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่องในหลากหลายรูปแบบ เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและทำให้การทำงานเกิดความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กระบวนการนี้มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สามารถปรับปรุงการปฏิบัติของครูและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ (Dogan & Adams, 2018) งานวิจัยนี้ได้ทบทวนและวิเคราะห์งานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวน 13 ฉบับจากนานาชาติ พบว่าการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยปรับปรุงการปฏิบัติของครูและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน ส่วนการศึกษาของ Hamilton (2013) ได้ตรวจสอบผลกระทบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนีย พบว่านักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีภูมิหลังทางชาติพันธุ์และเศรษฐกิจที่ด้อยกว่า นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมความสามารถในการสอนของครู และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง ส่วนการวิจัยของ Çopur และ Demirel (2022) แสดงให้เห็นว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถปรับปรุงพัฒนาวิชาชีพของครูและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้โดยพบว่าครูที่มีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีการพัฒนาทักษะการสอนและสร้างความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียนได้มากขึ้น การทำงานร่วมกันในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยให้ครูสามารถแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ และใช้เทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2563) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนคือการร่วมมือรวมพลังของครู และกระบวนการทำงานแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยรวมแล้ว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพของนักเรียน

2) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีความเป็นผู้นำและไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย การที่บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจในหลักสูตรถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากทำให้การวางแผนการสอนมีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งการทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจอย่างต่อเนื่องเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการและมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่มีความต่อเนื่องจะทำให้เห็นการพัฒนาได้ชัดเจน เช่นในโรงเรียนบ้านโกตา จังหวัดสตูล ซึ่งแม้จะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก แต่ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการครูจึงมีการปฏิบัติงานในการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมหรือ โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยฯ ที่ผู้บริหารและบุคลากรมีความเป็นผู้นำวิชาการ ผู้บริหารมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ทำให้เกิดการพัฒนานักเรียนแบบก้าวกระโดด ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมาก การวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งผลกระทบที่ชัดเจนและเป็นบวกต่อทั้งวัฒนธรรมของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสอดคล้องกับ Hattie (2015) ที่ได้กล่าวว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพคือผู้ที่สามารถประเมินผลกระทบของการสอนและการเรียนรู้ได้อย่างมีระบบและสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เน้นการเรียนรู้ที่มีผลกระทบสูงและการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับครูและนักเรียน เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้การนำเชิงวิชาการมีผลกระทบที่ดีต่อคุณภาพ

การศึกษา ดังนั้น การเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี การประเมินและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการเสริมสร้างความร่วมมือและความเชื่อมั่นในหมู่ครูและนักเรียน

3) ปัจจัยการทำงานเชิงเครือข่ายโดยได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอก จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ คือการได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการ พี่เลี้ยง และโค้ชที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ การที่โรงเรียนมีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งจะสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมั่นใจ และมีการพัฒนากระบวนการทำงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 8 ที่มีคณะศึกษานิเทศก์จากต้นสังกัดดูแลอย่างต่อเนื่อง หรือโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทย และโรงเรียนดาราวิทยาลัย ที่มีศึกษานิเทศก์ในพื้นที่ทำงานร่วมกับคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำงานในเชิงเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งในการทำงานและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Desimone และ Pak (2017) ที่พบว่าการมีโค้ชที่มีคุณภาพสามารถเพิ่มความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของครูได้ โดยโค้ชที่มีคุณภาพควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ เนื้อหาที่เน้น, การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น, ระยะเวลาที่ยั่งยืน, ความสอดคล้อง และการมีส่วนร่วม นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานคือการมีที่ปรึกษาทางวิชาการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ และผู้ชี้แนะประจำโรงเรียน ดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการมีโค้ชที่มีคุณภาพสูงจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าบุคลากรยังคง ขาดความมั่นใจเนื่องจากขาดความชัดเจนเชิงนโยบาย และขาดความเข้าใจในการทำผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นปี รวมถึงความกังวลเรื่องการทำแผนการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมก่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้ โดยเน้นทั้งความรู้ ทักษะการทำงาน และการสร้างความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
2. ผลการวิจัยพบว่า ด้านแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นด้านที่ดำเนินการได้ยากที่สุด รองลงมาคือการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ สถานศึกษาจึงควรสนับสนุนให้ครูทำงานอย่างผสมผสานเชื่อมโยงกันระหว่างการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ทั้งนี้ ควรใช้เกณฑ์การตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับการประเมินและแผนการจัดการเรียนรู้ ในการตรวจสอบการทำงานและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาและการประเมินสมรรถนะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
3. ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมโดยการศึกษาดูงาน/ตัวอย่างหลักสูตรจากโรงเรียนอื่น ซึ่งสะท้อนความต้องการแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สถานศึกษาควรเลือกใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะอย่างหลากหลาย ซึ่งมีการศึกษาพบว่าสามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง โดยอ้างอิงจากกรณีศึกษาหรือแนวปฏิบัติที่ดีจากโรงเรียนนาร่องที่ประสบความสำเร็จ

4. เนื่องจากโรงเรียนนาร่องยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน เช่น บุคลากรขาดความมั่นใจและความชัดเจนในนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประมวลปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในโรงเรียนนาร่อง และเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

5. ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จคือ การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือกันของครูผู้สอน และการทำงานพัฒนาศักยภาพครูโดยมีการขยายผลฝึกครูให้กับโรงเรียนอื่น สถานศึกษาจึงควรส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และเครือข่ายการพัฒนาสมรรถนะในหลากหลายลักษณะ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างโรงเรียน ซึ่งจะช่วยหนุนเสริมการทำงานและลดปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยในครั้งนี้และปัญหาที่ยังคงพบเจอในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปฏิบัติจริง มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตเพื่อเติมเต็มองค์ความรู้และสนับสนุนการขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1. ควรมีการวิจัยศึกษาแนวทางและเครื่องมือการวัดประเมินผลฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับการประเมินสมรรถนะด้านต่าง ๆ อย่างละเอียดและเป็นรูปธรรม

2. ควรวิจัยศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนที่มีลักษณะและบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน

3. ควรมีการวิจัยศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการทำงานของครูผู้สอนและนักวิชาการที่จะหนุนเสริมการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาที่เลี้ยงที่ทำหน้าที่หนุนเสริมการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในโรงเรียนที่มีบริบทต่าง ๆ เพื่อให้การสนับสนุนเป็นไปอย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ

4. ควรศึกษาความต้องการจำเป็นของโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดหาการสนับสนุนที่ตรงจุดและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

5. ควรมีการวิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเด็กในระดับปฐมวัย เนื่องจากหลักสูตรฐานสมรรถนะมักเน้นที่ระดับประถมศึกษาขึ้นไป ซึ่งอาจทำให้เกิดช่องว่างในการพัฒนาในช่วงวัยที่สำคัญนี้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นอย่างสูงที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินการวิจัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานการวิจัยและพัฒนาการขับเคลื่อนการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา*. สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ: คู่มือสำหรับสถานศึกษา*. สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานผลการพัฒนากรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รายงานการศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม*. สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รายงานการศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมและปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ*. สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้.

ภาษาอังกฤษ

- American Institutes for Research. (2021). *Competency-based education in K-12 schools: A review of the evidence*. <https://www.air.org/sites/default/files/2021-6/CBE-Study%20Full%20Report.pdf>
- Çopur, A., & Demirel, M. (2022). The impact of professional learning communities on social studies teachers' professional development and student academic achievement. *Social Studies*, 113(6), 300-318.
- Çopur, T., & Demirel, T. (2022). The effect of professional learning communities on teachers' professional development and student academic achievement: A meta-analysis. *Education and Science*, 47(210), 1-26.
- Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2020). *Implications for educational practice of the science of learning and development*. The Learning Policy Institute.
- Desimone, L. M., & Pak, K. (2017). Effects of professional development on teachers' instruction: Results from a longitudinal study. *American Educational Research Journal*, 54(Supplement 1), 323S-353S.
- Desimone, L. M., & Pak, K. (2017). Instructional coaching as high-quality professional development. *Theory Into Practice*, 56(1), 3-12.
- Dogan, S., & Adams, A. (2018). Effect of professional learning communities on teachers and students: Reporting updated results and raising questions about research design. *School Effectiveness and School Improvement*, 29(4), 634-659.
- Dogan, S., & Adams, J. (2018). The impact of professional learning communities on teachers' practice and student achievement: A review of the literature. *International Journal of Instruction*, 11(4), 1-16.
- Fullan, M. (2015). *The new meaning of educational change*. Teachers College Press.
- Fullan, M. (2015). *The new pedagogies for deep learning*. Corwin.
- Fullan, M. (2016). *Coherence: The right drivers in action for schools, districts, and systems*. Corwin.
- Hamilton, J. L. (2013). *Professional learning communities impact on student achievement* [Doctoral dissertation, Saint Mary's College of California]. ProQuest Dissertations and Theses Global.

- Hamilton, S. F. (2013). *The impact of professional learning communities on student academic achievement in California* [Doctoral dissertation, University of La Verne].
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.
- Hattie, J. (2015). The art of feedback. *Educational Leadership*, 73(1), 74-79.
- Henri, F., Johnson, M., & Nepal, S. (2017). Technologies in competency-based education. *Journal of Computing in Higher Education*, 29(2), 163-178.
- Henri, M., Johnson, M. D., & Nepal, B. (2017). A review of competency-based learning: Tools, assessments, and recommendations. *Journal of Engineering Education*, 106(4), 607-638. <https://doi.org/10.1002/jee.2017.106.issue-4>
- Larmer, J., & Mergendoller, J. R. (2010). Seven essentials for project-based learning. *Educational Leadership*, 68(1), 34-37.
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. OECD Publishing.
- Senge, P. M. (2006). *The fifth discipline: The art & practice of the learning organization*. Currency Doubleday.
- Shepard, L. A. (2000). The role of assessment in a learning culture. *Educational Researcher*, 29(7), 4-14.
- Spady, W. G. (1994). *Outcome-based education: Critical issues and answers*. American Association of School Administrators.
- Tichnor-Wagner, A. (2018). *Competency-based education in the K-12 system: Policy and implementation challenges*. The Brookings Institution.
- Tichnor-Wagner, A., Allen, D., Socol, A. R., Cohen-Vogel, L., Rutledge, S. A., & Xing, Q. W. (2018). Studying implementation within a continuous improvement process: What happens when we design with adaptations in mind? *Teachers College Record*, 120(5).
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.
- Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). *Understanding by design* (2nd ed.). ASCD.
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. World Economic Forum.
- World Economic Forum. (2023). *The future of jobs report 2023*. World Economic Forum.

บทเพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน
ผลงานการประพันธ์ของ พอล ฮินเดอมิท: บทวิเคราะห์และวิธีการฝึกซ้อม

SONATA FOR TUBA AND PIANO BY PAUL HINDEMITH:
ANALYSIS AND PRACTICE TECHNIQUE

ธีรพัฒน์ เดชะ*
Teerapat Dacha*

* ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ตะวันตก คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Master of Fine and Applied Arts Program in Western Music, Faculty of Fine and Applied Arts,
Chulalongkorn University
Email: beartuba@gmail.com

Received: November 7, 2024

Revised: December 10, 2024

Accepted: June 28, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษบทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน ผลงานการประพันธ์โดยพอล ฮินเดอมิท เป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตของผู้วิจัย บทเพลงนี้เป็นบทเพลงที่มีความสำคัญต่อทูบาเพราะว่าเป็นบทเพลงโซนาตาบทแรกของทูบาที่ถูกประพันธ์ขึ้น และมีความยากและความท้าทายในการบรรเลงที่สูง ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาบทเพลงชิ้นนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทเพลง เพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตด้านการแสดงเดี่ยวทูบาของผู้วิจัย เนื้อหาในบทวิเคราะห์ประกอบไปกับการศึกษาข้อมูลชีวประวัติผู้ประพันธ์ ความเป็นมาของบทเพลง การวิเคราะห์เทคนิคในการบรรเลงซึ่งดำเนินการวิจัย โดยเริ่มจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลงานวิจัย สิ่งพิมพ์ และแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และทำการวิเคราะห์สังคีตลักษณ์และเทคนิคของการประพันธ์ จากนั้นได้จัดสรรวิธีการฝึกซ้อมและค้นหาแบบฝึกหัดที่เหมาะสม เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดจึงจัดทำสรุปและข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแง่มุมด้านการตีความ บทเพลง การฝึกซ้อมส่วนตัว วิธีการแก้ปัญหา และคัดเลือกแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับปัญหา เพื่อปรับใช้ในการวางแผนการซ้อม การเตรียมตัวเพื่อการแสดง และการบรรเลงร่วมกับนักเปียโน โดยจากการวิจัยได้พบว่าบทเพลงนี้นั้นต้องให้ความสำคัญในการบรรเลงคู่เสียงในชั้นคู่ที่กว้าง การบรรเลงเครื่องหมายการกำกับการออกเสียงที่กำหนดให้ถูกต้อง และความถูกต้องของการบรรเลงโน้ตระดับเพื่อให้ได้ผลลัพธ์การแสดงที่มีมาตรฐาน โดยผู้วิจัยนั้นแนะนำให้ผู้อ่านระวังกสิ่งที่กำกับไว้ในโน้ตและปฏิบัติตามให้ถูกต้อง

คำสำคัญ

ทูบา การวิเคราะห์ดนตรี ฮินเดอมิท

ABSTRACT

The study of Paul Hindemith's Sonata for Tuba and Piano is part of the researcher's completion of a master's degree. This piece is significant to the tuba repertoire as it is the first sonata ever composed for the instrument, presenting high levels of technical difficulty and performance challenges. The study aims to analyze and interpret the composition as a foundation for the researcher's master's thesis in tuba solo performance. The analysis encompasses the composer's biography, the historical context of the piece, and its technical performance aspects. The research process involved gathering academic sources, analyzing the musical structure and techniques, devising practice methods, and selecting exercises tailored to specific challenges. The findings are presented with conclusions and recommendations to aid performers. The study emphasizes the importance of accurate execution of wide intervals, adherence to articulation markings, and precision in ornamentation. The researcher advises readers to carefully interpret and follow the musical instructions to achieve a high-standard performance.

Keywords

Tuba, Music Analysis, Hindemith

ความสำคัญของปัญหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทิวาและเปียโน ผลงานการประพันธ์โดย พอล ฮินเดมิธ (Paul Hindemith) ซึ่งเป็นหนึ่งในผลงานเพลงของรายการการแสดงที่เป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษาในระดับมหาบัณฑิต ผลงานชิ้นนี้สร้างความท้าทายอย่างมากต่อนักทิวาทั้งในด้านเทคนิคการบรรเลงและมีความสำคัญต่อวรรณกรรมดนตรีของทิวาสำหรับเครื่องดนตรีทิวาอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันมีการนำบทเพลงนี้ไปใช้ในการแข่งขันและการออกฉันทายอย่างแพร่หลาย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทเพลงนี้เพื่อนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ให้นักเรียนหรือผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป ในบทเพลงนี้จำเป็นต้องใช้ทิวาที่มีขนาด 4/4, 5/4 หรือ 6/4 เป็นทิวาที่อยู่ในคีย์ C หรือ Bb ซึ่งเป็นทิวาที่มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ เพื่อให้เสียงของเครื่องดนตรีมีความเหมาะสมกับช่วงเสียงของบทเพลง บทเพลงนี้ถือว่าเป็นผลงานเพลงบรรเลงเดี่ยวสำหรับทิวาบทแรก ๆ ของโลก ที่ประพันธ์ขึ้นในปี ค.ศ. 1955 มีความยาวประมาณ 10 นาที 30 วินาที แบ่งเป็น 3 ตอน มีความแตกต่างอย่างชัดเจนทั้งในอัตราจังหวะและความเข้มข้นของเสียง อนึ่งความกว้างของช่วงเสียงและการกระโดดของขึ้นคู่เสียงในบทเพลงนี้เป็นจุดที่น่าสนใจและท้าทายต่อการบรรเลงให้มีความสมบูรณ์แบบต่อผู้บรรเลง ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีการประพันธ์ที่ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สังคีตลักษณ์ของบทเพลง และนำเสนอเทคนิคการบรรเลงที่มีความสำคัญในบทเพลงเพื่อนำเสนอแนวทางในการตีความและฝึกซ้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบรรเลงบทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน ผลงานการประพันธ์โดย พอล ฮินเดอมิท
2. เพื่อศึกษารวมวิธีการฝึกซ้อมบทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน ผลงานการประพันธ์โดย พอล ฮินเดอมิท

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลงานวิจัย สิ่งพิมพ์ และแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์สังคีตลักษณะและเทคนิคการประพันธ์ของบทเพลง
3. จัดสรรวิธีการฝึกซ้อมและค้นหาแบบฝึกหัดที่เหมาะสม
4. จัดทำสรุปและข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

ชีวประวัติของ พอล ฮินเดอมิท (Paul Hindemith, 1895-1963)

พอล ฮินเดอมิท เกิดที่ เมืองฮานา (Hanau) ประเทศเยอรมนี ฮินเดอมิท มีความสามารถพิเศษในการเล่นไวโอลินและมีความโดดเด่นในด้านการประพันธ์เพลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสำรวจและทดลองการจับคู่ระหว่างเครื่องลมและเปียโน ฮินเดอมิท มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับนักประพันธ์เพลงท่านอื่นๆ ในยุคเดียวกัน เช่น มิโลต์ (Milhaud) และ ปูลแลงค์ (Poulenc) ผลงานเพลงของฮินเดอมิท มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ฮินเดอมิท ได้เริ่มต้นประพันธ์เพลงชุดบทเพลงบรรเลงเดี่ยว (Sonata) สำหรับเครื่องลมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1936 โดยเริ่มจากการประพันธ์ให้เครื่องเป่าลมไม้ เช่น ฟลูต และได้ประพันธ์บทเพลงบรรเลงเดี่ยวสำหรับทูบา (tuba) เป็นชิ้นสุดท้ายในปี ค.ศ. 1955 (Andreeva, 2017)

ประวัติเพลงบทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน ผลงานการประพันธ์โดย พอล ฮินเดอมิท

บทเพลงนี้เป็นหนึ่งในชุดบทเพลงบรรเลงเดี่ยวที่มีทั้งหมด 26 ชุดสำหรับเครื่องดนตรีทุกกลุ่ม เนื่องจากฮินเดอมิทต้องการเพิ่มความหลากหลายให้กับกลุ่มเครื่องดนตรีโดยเฉพาะเครื่องเป่าให้มีบทเพลงที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยเพิ่มพูนทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีได้อีกด้วย ในส่วนของบทเพลงนี้นั้นถูกประพันธ์ขึ้นในปี ค.ศ. 1955 เป็นบทเพลงสุดท้ายจาก 26 บทเพลงข้างต้น บทเพลงนี้ประกอบไปด้วย 3 ตอนด้วยกัน ได้แก่ I. Allegro pesante, II. Allegro Assai และ III. Variationen - Moderato, comodo ตัวบทเพลงจะไม่สื่ออารมณ์เพลงอย่างชัดเจนมากนัก เพราะว่าจะมุ่งเน้นไปที่เทคนิคการประพันธ์และเทคนิคการบรรเลง ซึ่งบทเพลงนี้มีการนำเสนอแนวทางการบรรเลงใหม่ ๆ ในการบรรเลงบทเพลงประเภทบทเพลงบรรเลงเดี่ยว ที่แสดงออกด้านความสามารถของผู้บรรเลงและการสื่อสารความก้าวหน้าด้านทฤษฎีการประพันธ์ของตัวผู้ประพันธ์ออกมาอย่างชัดเจนอีกด้วย โดยในตัวบทเพลงนั้น จะมีการใช้ช่วงคู่เสียง (interval) ที่กว้างอย่างมาก และยังมีช่วงที่ต้องอาศัยความคล่องตัวในการบรรเลงสูง ที่พบได้ไม่บ่อยนักในเครื่องดนตรีชนิดนี้ โดยในโครงสร้างของบทประพันธ์ขึ้นนี้ ยังคงความดั้งเดิมในการประพันธ์เพลงแบบบทเพลงบรรเลงเดี่ยว แต่มีการเพิ่มเติมเทคนิคการบรรเลงสมัยใหม่เข้าไป เช่น การใช้เทคนิคแฉกโน้ตสิบสองตัว (Twelve Tone) ซึ่งผลงานชิ้นนี้ถูกจัดว่าเป็นบทประพันธ์ที่มีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับในการนำมาจัดแสดงเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ บทประพันธ์นี้ยังเป็นบทเพลงหลักที่ใช้ในการแข่งขันทั่วโลกอีกด้วย (Taylor, 2017)

ประเภทของทูบาที่ใช้ในบทเพลง

ในวันที่ 12 กันยายน ค.ศ. 1835 วิลเลียม วีพริช (William Weiprecht) และ นักประดิษฐ์เครื่องดนตรีชื่อว่า Johann Moritz ได้ทำการจดสิทธิบัตรในเครื่องดนตรีประเภททาล์วชนิดนี้โดยให้ชื่อว่า ทูบา ซึ่งตัวเครื่องดนตรีนั้น ถูกตั้งเสียงให้เริ่มที่เสียง F โดยมีความยาวของท่อทั้งหมด 12 ฟุต คล้ายกับทูบาคีย์ F ที่ใช้ในปัจจุบัน โดยประกอบไปด้วย 5 ลูกสูบ โดยใช้มือซ้ายควบคุม 2 ลูกสูบ และมือขวา 3 ลูกสูบ และหลังจากนั้น 4 วัน มีการใช้ทูบาบรรเลงในวงโยธวาทิตของประเทศปรัสเซีย และได้มีการใช้อย่างแพร่หลายไปยังหลายประเทศในยุโรป ต่อมามีการใช้ในวงออเคสตราครั้งแรกในปี ค.ศ. 1860 โดยนักประพันธ์ชาวฝรั่งเศสที่ชื่อว่า เฮกเตอร์ แบร์ลิโอส (Hector Berlioz) ในบทเพลง Symphony Fantastique และยังคงมีการใช้ทูบาในวงออเคสตราจนถึงปัจจุบัน โดยขนาดของทูบาในปัจจุบันมีการเรียกขนาดของเครื่องดนตรีแบ่งเป็นสี่ขนาด ได้แก่ 3/4 4/4 5/4 และ 6/4 ตามลำดับ และเครื่องดนตรีจะอยู่ในคีย์ C และ Bb ส่วนทูบาที่ใช้ในบทเพลงโดยทั่วไปจะเป็นขนาดใดก็ได้ โดยทั่วไป นักทูบามักนิยมใช้เครื่องคีย์ C และ Bb เพราะสามารถสร้างสีสันของเสียงให้กับบทเพลงและมีความกว้างของช่วงเสียงที่กว้างกว่าเครื่องทูบาที่อยู่ในคีย์ F ซึ่งมีขนาดเล็กกว่า และช่วงเสียงที่สูงกว่า

บทวิเคราะห์บทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน ผลงานการประพันธ์โดย พอล ฮิน데미ท ตอนที่หนึ่ง

การบรรเลงเครื่องหมายประจำจังหวะ (Time Signature) ที่ต่างกัน บนลักษณะจังหวะที่ซับซ้อนเช่นนี้จำเป็นต้องใช้ควบคุมจังหวะให้มั่นคง เนื่องจากการที่ทั้งสองเครื่องดนตรีต้องเล่นเครื่องหมายประจำจังหวะที่ต่างกัน นักทูบาต้องให้ความสำคัญในการใช้กล้ำเนื้อริมฝีปากที่ต้องมีความแม่นยำสูง อีกทั้งยังจำเป็นต้องควบคุมการใช้ปริมาณลมและความเร็วลมที่เหมาะสมอีกด้วย (Haggett, 2018) ในส่วนของเครื่องหมายประจำจังหวะที่ต่างกัน จะทำให้ผู้บรรเลงเกิดความสับสนในการบรรเลงร่วมกับนักเปียโนได้ ในกรณีของโน้ตสามพยางค์ที่เป็นเบ็ดหนึ่งชิ้นในโน้ตเปียโนกับสามพยางค์ที่เป็นโน้ตตัวดำในแนวของทูบา ในตอนที่ 1 Allegro pesante-Poco lento ช่วงตอนนำเสนอ (Exposition) มีการนำเสนอทำนองหลัก (Theme) ที่ประกอบด้วยชั้นคู่เมเจอร์ 9 โดยทูบาจะรับหน้าที่ดำเนินทำนองหลัก (ห้องที่ 1-10) ที่มีการกำหนดเครื่องหมายประจำจังหวะชนิด 6/4 ในขณะที่เปียโนนั้นระบุเป็นเครื่องหมายประจำจังหวะชนิด 2/2 ซึ่งถึงแม้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน แต่ในแนวปฏิบัตินั้น ในบทเพลงจะนับเป็นห้องละ 2 จังหวะ ที่ทั้ง 6/4 และ 2/2 มีจังหวะหนักร่วมกัน โดยที่ 6/4 จะนับจังหวะหนักที่ 1,4 ส่วน 2/2 จะนับจังหวะหนักที่ 1,2 แต่ใน 6/4 จะแบ่งจังหวะย่อยเป็น 3 ส่วน 2/2 จะแบ่งจังหวะย่อยเป็น 2 ทำให้ในช่วงนี้ทั้งสองเครื่องดนตรีนั้นจะมีความสัมพันธ์ในด้านความเร็วของจังหวะโดยรวมและจังหวะตกที่จะบรรเลงพร้อมกันนั่นเอง จากนั้นเปียโนจะทำหน้าที่ นำเข้าสู่ทำนองหลักที่สองต่อไปในทำนองหลักที่สอง (Secondary Theme) ในห้องที่ 10-21 เครื่องหมายประจำจังหวะจะถูกปรับเปลี่ยนแต่ยังคงมีความสัมพันธ์กันระหว่างทูบาและเปียโนอยู่ ตัวอย่างเช่น ห้องที่ 22-23 ทูบาใช้เครื่องหมายประจำจังหวะชนิด 9/4 ในขณะที่เปียโนจะใช้เครื่องหมายประจำจังหวะชนิด 3/2 ที่จะนับเป็นห้องละ 3 จังหวะ และในห้องที่ 24-26 กลับมาใช้แบบเดิมคือห้องละ 2 จังหวะคือทูบาใช้เครื่องหมายประจำจังหวะชนิด 6/4 ในขณะเดียวกันเปียโนจะใช้เครื่องหมายประจำจังหวะชนิด 2/2 เป็นต้น ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 บทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน

ผลงานการประพันธ์โดย พอล ฮินเดอมิท ตอนที่ 1 ห้องที่ 1 – 4

ที่มา: From Sonata for Tuba and Piano (p. 2), by Hindemith, P. 1957,
Schott Musik International. Mainz.

การฝึกซ้อมการบรรเลงในชั้นคู่เสียงที่กว้างเช่นนี้ ในห้องที่ 1-28 นักทูบามักพบปัญหาในการบรรเลงระดับเสียงที่ผิดเพี้ยนไปจากระดับเสียงที่กำกับบ่อยครั้ง อีกทั้งการใช้การบังคับลิ้นที่มีความหนักแน่นมากเกินไปจนทำให้การบรรเลงเสียงที่ไม่ตรงกับโน้ตอนุกรมเสียงหลักของโน้ตพื้นฐาน (Fundamental Note) ทำให้การนำเสนอทำนองหลักของเพลงที่ต้องควบคุมให้มีความต่อเนื่องและชัดเจน เกิดความผิดพลาดได้จากปัญหาการบรรเลงดังกล่าว ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบฝึกหัดชั้นคู่เสียงของ Arban Tuba Fundamentals หมายเลขที่ 50 หน้าที่ 29 (Arban, 2000) เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยจะใช้อัตราความเร็วจังหวะจากช้าและค่อย ๆ เร่งอัตราความเร็วจังหวะขึ้นจนกระทั่งเท่ากับอัตราความเร็วจังหวะจริงที่ใช้ในบทเพลง (Dotted Half Note = 60 ถึง 76) แต่จะเปลี่ยนจากตัวโน้ตจากเข้ตหนึ่งขึ้นเป็นโน้ตตัวดำ และเปลี่ยนจากชั้นคู่เสียงคู่ 8 เพอร์เฟค เป็นชั้นคู่เสียง 9 เมเจอร์ จากนั้นจะใช้การบังคับลิ้นในรูปแบบการเล่นเสียงให้ต่อเนื่อง (Legato) เพื่อบังคับการตัดลิ้นให้มีเสียงที่นุ่มนวลลง ในขณะเดียวกัน การฝึกเทคนิคการบรรเลงในลักษณะนี้ จะเพิ่มความแม่นยำของกล้ามเนื้อปาก และสามารถควบคุมความเร็วลมให้เหมาะสมกับการสร้างลักษณะเสียงที่เหมาะสมของทำนองหลักในช่วงต้นของบทเพลงได้ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 แบบฝึกหัด Arban Tuba Fundamentals ข้อที่ 50 หน้าที่ 29

ที่มา: From Complete Method for Tuba (p. 29), by Arban, J. B., 2000, Encore Music Publishers.

ในตอนพัฒนา (Development) แนวเปียโนและทูบาจะบรรเลงทำนองที่มีความหนักแน่นมากขึ้นกว่าในตอนนำเสนอ โดยจะเริ่มจากเปียโนเล่นโน้ตเข้ตหนึ่งขึ้นและมีเครื่องหมายเน้นเสียง (Accent) ที่ระดับความดัง f (Forte) เพื่อสร้างความแตกต่างของระดับความดังระหว่างทำนองหลัก และส่วนพัฒนา (Development) หลังจากนั้นทูบารับช่วงต่อ โดยการบรรเลงโน้ตที่มีลักษณะเดียวกัน การบรรเลงโน้ตในช่วงดังกล่าวพบว่าอาจเกิดปัญหาในการบังคับลิ้นที่หนักแน่นไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างความแตกต่างระหว่างเครื่องหมายเน้นเสียง การเล่นเสียงสั้น (Staccato) และโน้ตปกติให้ชัดเจน นอกเหนือจากความหนักแน่นของการบรรเลงบทเพลงในช่วงดังกล่าว ยังมีการประดับโน้ต (Ornamentation) ในห้องที่ 71 ที่นักทูบาจะต้องจัดการกับ

อัตราความเร็วของจังหวะอย่างระมัดระวังเพราะอาจจะทำให้บรรเลงโน้ตระดับซ้ำเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับความเร็วของจังหวะของบทเพลงในขณะนั้น

ภาพที่ 3 บทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน

ผลงานการประพันธ์โดย พอล อินเดอมิท ตอนที่ 1 ห้องที่ 51 – 70

ที่มา: From Sonata for Tuba and Piano (p. 4-5), by Hindemith, P. 1957, Schott Musik International. Mainz.

การฝึกซ้อมที่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับเครื่องหมายการควบคุมลักษณะเสียงดังกล่าว ในห้องที่ 51-73 ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบฝึกหัด เพื่อช่วยพัฒนาการบรรเลงบทเพลงในตัวอย่างที่ 2 เพื่อฝึกฝนการควบคุมลักษณะเสียงของรูปแบบตัวโน้ตในแต่ละแบบ ให้มีความแตกต่างที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเริ่มจากการใช้เครื่องหมายเน้นเสียง สำหรับการบรรเลงตัวโน้ตทุกตัวในแบบฝึกหัด หลังจากนั้นจึงบรรเลงโน้ตปกติโดยจะไม่ใส่เครื่องหมายการควบคุมลักษณะเสียงใด ๆ แล้วจึงใส่เครื่องหมายให้เล่นโน้ตสั้น โดยจะใช้อัตราความเร็วจังหวะเท่ากับจังหวะจริงของบทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน ผลงานการประพันธ์โดย พอล อินเดอมิท (Half Note = 76) เป็นตัวกำกับ

ภาพที่ 4 แบบฝึกหัด Advanced Studies for Bb Bass ข้อที่ 2 หน้าที่ 2

ที่มา: From Advanced Studies for Bb Bass (p. 2), by Tyrell, H. W., 1948, Hawkes & Son, London.

ในตอนท่อนเชื่อม ในห้อง 74 -77 มีการกำหนดให้เปียนโนเล่นในจังหวะตกสลับกับทูบาที่เล่นจังหวะยกเพื่อจะดำเนินเข้าสู่จังหวะตกของช่วงตอนย้อนความกลับมาอีกครั้ง

ภาพที่ 5 บทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียนโน

ผลงานการประพันธ์โดย พอล ฮินเดอมิท ท่อนที่ 1 ห้องที่ 74 – 77

ที่มา: From Sonata for Tuba and Piano (p. 6), by Hindemith, P. 1957,
Schott Musik International. Mainz.

ปัญหาที่พบในภาพที่ 5 นี้ ผู้บรรเลงจะต้องเริ่มบรรเลงโน้ตเสียงสูง ซึ่งควบคุมได้ยากและมักจะเล่นเบาได้ยาก นักทูบาต้องควบคุมเสียงและรักษาสอดคล้องเสียงไม่ให้ดังมากกว่าเปียนโน จึงอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการบรรเลงได้ง่าย การฝึกการใช้กล้ามเนื้อปากและการเพิ่มความแม่นยำของผู้บรรเลงในการบรรเลงโน้ตเสียงสูง โดยการฝึกซ้อมเอวทูต จึงมีความสำคัญอย่างมาก ผู้วิจัยจึงนำแบบฝึกหัดของทอมโบน เพราะว่าเป็นแบบฝึกหัดที่มีการฝึกใช้ชิ้นคู่เสมือนในบทเพลงจริง ๆ ที่จะพบได้ในเอวทูตมากกว่าแบบฝึกหัดทั่วไป และด้วยแบบฝึกหัดนี้พบได้แพร่หลายในประเทศไทย และอาจารย์สอนทูบาก็มักจะใช้แบบฝึกหัดนี้ในการสอนนักเรียนด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยจึงเลือกแบบฝึกหัดนี้มาใช้เพื่อพัฒนาเทคนิคการบรรเลง แบบฝึกหัดนี้ เป็นการฝึกหัดวิธีการควบคุมเสียงสูง ผู้บรรเลงจะใช้อัตราความเร็วจังหวะตามแบบฝึกหัด (Dotted Quarter Note = 60) และเล่นโน้ตในช่วงเสียงเดียวกันกับทอมโบนตามที่กำหนดในแบบฝึกหัด การฝึกเช่นนี้ นักทูบาจะสามารถพัฒนากล้ามเนื้อปากให้มีความแข็งแรงมากยิ่งขึ้นและทำให้สามารถจดจำของระดับเสียงของโน้ตเสียงสูงได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 6 แบบฝึกหัด Melodies Etudes for Trombone ข้อที่ 10 หน้า 11

ที่มา: From Melodious Etudes for Trombone (p. 11), by Rochut, J., 1928, Carl Fischer Inc., New York.

ในช่วงสุดท้ายของตอนที่หนึ่ง ในห้องที่ 100 - 105 ทูบาเริ่มต้นด้วยการบรรเลงโน้ตสามพยางค์ ตัวคำร่วมกับการประดับโน้ต สลับกับเปียโนที่เล่นเป็นเชบิตหนึ่งขึ้นดังตัวอย่างที่ ปัญหาที่พบคือความสับสนในการนับจากเครื่องหมายประจำจังหวะที่ต่างกันระหว่างผู้บรรเลงและนักเปียโนโดยมีสาเหตุจากการที่แบ่งจังหวะย่อยไม่เท่ากัน เพราะว่าทูบาต้องแบ่งจังหวะย่อยเป็น 3 ขณะที่เปียโนแบ่งย่อยเป็น 2 ผู้วิจัยนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาการบรรเลง ว่าจำเป็นต้องใช้เครื่องจับจังหวะ (Metronome) ร่วมกับการฝึกซ้อม เพิ่มความแม่นยำของจังหวะในส่วนของโน้ตประดับผู้บรรเลงจะบรรเลงให้เป็นโน้ตเชบิตสองชั้นและเล่นมาก่อนจังหวะตกเนื่องจากตัวโน้ตประดับจะทำให้เวลาในการเล่นโน้ตประดับนั้นกระชั้นชิดมากจนทำให้ผู้เล่นบรรเลงจังหวะช้าลงโดยไม่ได้ตั้งใจ

ภาพที่ 7 บทประพันธ์เพลงโซนาตาสำหรับทูบาและเปียโน

ผลงานการประพันธ์โดย พอล ฮิน데미ทซ์ ตอนที่ 1 ห้องที่ 100 -105

ที่มา: From Sonata for Tuba and Piano (p. 7), by Hindemith, P. 1957,
Schott Musik International. Mainz.

อภิปรายผลการวิจัย

1. เทคนิคการบรรเลงคู่เสียง (Interval) ตั้งแต่คู่ 5 เพอร์เฟคเป็นต้นไป ซึ่งเป็นขั้นคู่เสียงที่กระโดดจากอนุกรมฮาร์โมนิกส์ (Harmonic Series) (ณัฏฐา พันธุ์เจริญ, 2564) ไปสู่อีกอนุกรมฮาร์โมนิกส์ซึ่งไม่เป็นปัญหาเฉพาะผู้บรรเลงเท่านั้น แต่เป็นปัญหาของเครื่องลมทองเหลืองทั้งหมด ผู้วิจัยจึงได้นำแบบฝึกหัดในการฝึกซ้อมขั้นคู่เสียง (Arban Tuba Fundamentals) มาใช้ในการฝึกซ้อม

2. เทคนิคการควบคุมลักษณะเสียง (Articulation) ที่ใช้ในบทเพลงมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก อีกทั้งช่วงเสียงสูงต่ำนั้นก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ควบคุมลักษณะเสียงนั้นเกิดความผิดพลาดได้เช่นกัน เพราะในทูบา การเปลี่ยนเสียงสูงต่ำต้องใช้การขยายและหดตัวของรูปปาก ซึ่งการเปลี่ยนปากฉับพลันนั้นจะทำให้ผลิตเสียงที่ต้องการได้ยากเพราะต้องคำนึงถึงลักษณะของรูปปาก ความเร็วลม ปริมาณลม จนอาจจะทำให้เสียการควบคุมลักษณะเสียงไป อีกทั้งความแม่นยำในการลงน้ำหนักเสียงของการออกเสียงในแต่ละแบบนั้นจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนก่อนที่จะเริ่มฝึกซ้อมบทเพลง ผู้วิจัยจึงได้นำแบบฝึกหัด (Advanced Studies for Bb Bass) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของเครื่องหมายกำกับกับการออกเสียงตลอดเวลา จึงเป็นแบบฝึกหัดที่มีประโยชน์สูงมากต่อการแก้ปัญหาเทคนิคนี้

3. เทคนิคการบรรเลงโน้ตประดับ (Ornamentation) โดยที่พบในบทเพลงนี้จะเป็นเครื่องหมาย Acciaccatura ที่จะผู้เล่นจะต้องเล่นก่อนเข้าจังหวะตก แต่ถ้าไม่ได้ระวังจะทำให้เล่นช้าลงเพราะไปเล่นในจังหวะตกทำให้จังหวะร่วมนั้นระหว่างโน้ตประดับและโน้ตหลัก ผู้บรรเลงจึงจัดการให้โน้ตประดับนั้น เริ่มเล่นก่อนจังหวะตก โดยให้ความสำคัญกับโน้ตประดับน้อยกว่าโน้ตหลัก

4. การใช้เครื่องหมายประจำจังหวะ (Time Signature) ในบทเพลงนี้จะพบว่าทูบากับเปียโนใช้เครื่องหมายประจำจังหวะที่ต่างกัน แต่ทว่าจังหวะหนักของทั้งสองเครื่องดนตรีจะมีร่วมกันอยู่ดี แตกต่างกันที่จังหวะย่อยของแต่ละเครื่อง เช่น 6/4 จังหวะย่อยแบ่งเป็น 3 มีจังหวะหนักอยู่ที่ 1 และ 4 ส่วน 2/2 แบ่งจังหวะย่อยเป็น 2 มีจังหวะหนักที่ 1 และ 2 สิ่งนี้ทั้งทูบาและเปียโนต้องระวังอยู่เสมอคือการหาจังหวะหนักลงให้สัมพันธ์กันให้ได้เพื่อที่จะได้บรรเลงไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะ

เทคนิคการประพันธ์บทเพลงของฮินเดอมิตซ์ได้ผ่านแนวคิดเรื่อง การเลือกเครื่องดนตรี การออกแบบเสียงประสานและทำนองต่าง ๆ การวิเคราะห์การนำเสนอเทคนิคการบรรเลงผ่านการตีความที่มีความสอดคล้องกับบทเพลง การนำเสนอเทคนิคการบรรเลงต่าง ๆ การมีกรอบแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความรู้ของขนาดเครื่องดนตรี และคีย์ของเครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับบทเพลง ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและนำไปสู่การตีความบทเพลงที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะแนะนำคือ การทำความเข้าใจในองค์ประกอบที่เขียนไว้ในโน้ตเพลง เช่น วิธีการนับเครื่องหมายประจำจังหวะ วิธีการใช้โน้ตประดับที่ถูกต้อง การปฏิบัติให้ถูกต้องตามการควบคุมลักษณะเสียงที่โน้ตเพลงกำหนดให้ โดยเฉพาะการที่ต้องเปลี่ยนขั้นคู่ที่มีความห่างกันมากให้ได้ในลักษณะเสียงที่ต้องการ ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยเทคนิคการบรรเลงด้วยแบบฝึกหัดต่าง ๆ ทั้งในทางเทคนิคการบรรเลงควบคู่ไปกับขั้นตอนการฝึกฝนก่อนการแสดง เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การแสดงออกมาได้อย่างสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2564). *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์ (Music Dictionary)* (พิมพ์ครั้งที่ 5). บริษัท ธนาเพรส จำกัด.

ภาษาอังกฤษ

- Andreeva, I.N. (2017). *Virtuosity and Composer-Performer Collaboration in the Viola Works of Darius Milhaud and Paul Hindemith*. [Doctoral dissertation, Victoria University of Wellington]. Figshare. https://figshare.com/articles/thesis/Virtuosity_and_composer-performer_collaboration_in_the_viola_works_of_Darius_Milhaud_and_Paul_Hindemith/17060942?file=31550519
- Arban, J. B. (2000). *Complete Method for Tuba* (1st ed.). Encore Music Publishers.
- Haggett, G. K. (2018, February 1,). *Patriarchy in the First Movement of Hindemith Tuba Sonata*. Georgekhaggett.blogspot. <https://georgekhaggett.blogspot.com/2018/02/patriarchy-in-first-movement-of.html>
- Hindemith, P. (1957) *Sonata for Tuba and Piano* (1st ed.). Schott Musik International. Mainz.
- Kimbrow, J. (2014, April 19,). *Senior Recital*. Chapman University Digital Commons. https://digitalcommons.chapman.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1859&context=music_programs
- Rochut, J. (1928). *Melodious Etudes for Trombone*. (1st ed.). Carl Fisher Inc.
- Taylor, B. (2017). *Tonal shift, cadence and transition in the brass sonatas of Paul Hindemith*. [Master's thesis, University of Louisville]. ThinkIR. <https://ir.library.louisville.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3797&context=etd>
- Tyrell, H. W. (1948). *Advanced studies for B^b Bass*. (1st ed.). Hawkes and Son (London), Ltd.
- Wildman, S. R. (2014). *A Comparative Analysis of Paul Hindemith's Sonata for Bassoon (1938) and Sonata for Tuba (1955)*. [Doctoral dissertation, The University of Georgia]. Uga. https://getd.libs.uga.edu/pdfs/wildman_simon_r_201405_dma.pdf

THE INFLUENTIAL FACTORS OF THE INTENTION TO USE SHOPEE APPLICATION, COMPARISON BETWEEN BANGKOK AND NAKHON-RATCHASIMA, THAILAND

Supakorn seehatrai¹, Watcharanan Thongma², Danaikrit Inthurit³
Winitra Leelapattana⁴ and Siriporn Kiratirankul⁵

¹ Master Degree of Business Administration in Digital Economy and Innovation Management.
International College Maejo University. Naamtipp.s@gmail.com

² Lecturer, Master Degree of Business Administration in Digital Economy and Innovation Management.
International College Maejo University. watcharanan_tm@mju.ac.th

³ Lecturer, Master Degree of Business Administration in Digital Economy and Innovation Management.
International College Maejo University. danaikrit_in@mju.ac.th

⁴ Lecturer, Master Degree of Arts in Tourism Management, International College, Maejo University.
winitra@mju.ac.th

⁵ Lecturer, Master Degree of Business Administration in Digital Economy and Innovation Management.
International College Maejo University. kiratirankuls@gmail.com

Received: February 27, 2025

Revised: June 11, 2025

Accepted: June 28, 2025

ABSTRACT

This research aims to study the factors affecting the intention to purchase products through the Shopee application of consumers. The case study compares two provinces in Thailand: Bangkok and Nakhon Ratchasima. The study uses the principles of the online marketing mix (6Ps) and the Howard-Sheth consumer behaviour model. Data collection was conducted using online questionnaires, with samples consisting of 400 Shopee application users from Bangkok and 400 Shopee application users from Nakhon Ratchasima. The study found that the online marketing mix factors affecting the intention to use the Shopee application differ between people in Bangkok and those in Nakhon Ratchasima. the research results came out, the accepted components of 6Ps online marketing by the participants from Bangkok was Promotion and Privacy. Meanwhile the Participants in Nakhon-Ratchasima accepted the component of Products and Place. In addition, the component of customers behaviour that was accepted by the participants from Bangkok was Attitude, Subject to norms, Confidence and Perception. While the Participants in Nakhon-Ratchasima only accepts the component of Confidence and Perception. Therefore, the analysis in this journal will discuss the factors impacting the intention to use the Shopee application and include recommendations for applying the research findings and suggestions for future research. Therefore, the data analysis in this journal will discuss the impact of factors affecting the intention to use the Shopee application, including recommendations for applying the research findings and suggestions for future research.

Keyword

6Ps online marketing, Customer behaviour, Bangkok, Nakhon-Ratchasima

Significance of the Problem

During Covid-19 pandemic, plenty of the business was negatively affected due to the pandemic (Yota, 2020). Online shopping platforms growth rate raised up very quickly. Shopee managed to raise their installation rate up to 63% (Shivkumar, 2024). Shopee was officially launched in 2015 in Singapore. However, Shopee managed to expand their market into a variety of countries within Southeast Asia. Within 1 year, they managed to have people install their application for more than 300 million people. At present, most of the people are adapting the innovative way of shopping to just click and wait to receive the parcel. That is why Shopee was chosen as a case study. As the people who are thinking of starting to be a seller or a small to medium business owner (SMEs) would benefit from the analysis from thesis paper. Due to the high volume of Shopee applications installed (Ukkharachata, 2020).

As reported, in Quarter 1 of 2024. 96.1% of the internet users was the population in the Middle region. Secondly, the North-Eastern region has 87.5. Thirdly, the North of Thailand has 82.7%. And lastly, the South of Thailand 90.5%. Hence, the statistics show regions of the population that uses technology highest and second highest are the Middle region and North-Eastern region of Thailand. In additional, the highest internet usage and purchasing habits compared in generations. Generation Y have the highest engagement to online shopping for 88.36%. Followed by Generation X at 84.55%, Generation Z at 81.53%, and Baby Boomers at 74.04% (Electronic Transaction Development Agency, 2022). For this thesis paper, Generation Y (also known as Millennials), defined as individuals aged 30-45 OR 24-43 in 2024. It shows that Generation Y is the highest online shopper and tends to use more e-commerce platforms like Shopee and Lazada (Purisan et al., 2024).

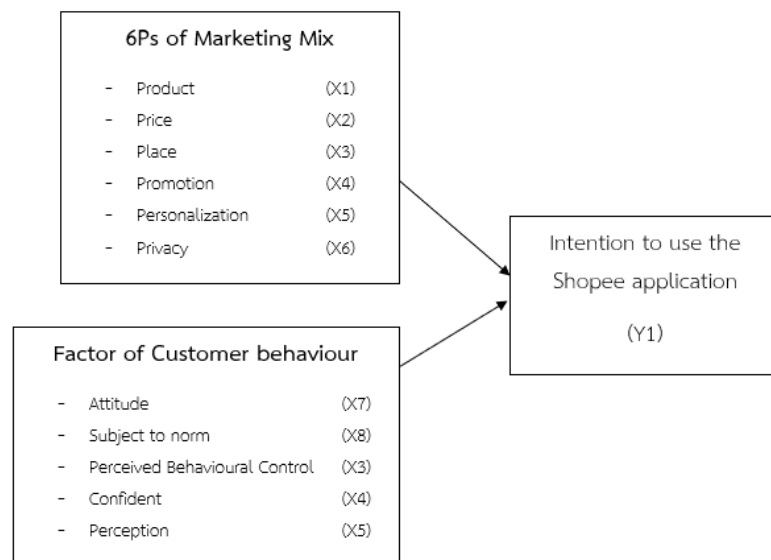
According to Namsreetan (2022) studies about “The causal factors influencing loyalty to buy cosmetic on the Shopee application of consumers in Thailand” shows the demographic population of Thailand who use the Shopee Application. The highest percentage of Shopee user 20% were population in the middle region and 17.75% was the North-Eastern of Thailand (Namsreetan, 2022). Hence, these 2 regions are selected as a case study of their intention to use the Shopee application. In addition, this study will be selecting two of the biggest population sizes from the Middle and North-Eastern region of Thailand. Since Bangkok has the biggest population size in the Middle region, to prevent errors of the study, the comparison has to be made with the biggest population size in the North-Eastern region. The highest population in the North-Eastern region of Thailand is Nakhon-Ratchasima, and there are 2,630,058 people in the province (MGR online, 2023a).

Research Objective

As mentioned above on the section of research question

1. To study the impact of 6Ps online marketing on the intention to use the Shopee application towards the customers.
2. To examine the impact of customers' behaviour toward the intention to use the Shopee application on the customers.
3. To compare the Shopee application users' behaviour between Bangkok, the Middle region and Nakhon-Ratchasima, and the North-Eastern region. If they have different factors that influence the intention to use the Shopee application.

Conceptual framework

Picture 1 Conceptual framework diagram

Definition of Terms

Products: refers to the products offered to the customers by the Shopee application.

Price: refers to the value exchanged for items within the Shopee application.

Place: refers to the Shopee application that sells products to customers.

Promotion: refers to the discounts within the Shopee application.

Personalization: refers to the personal marketing strategies to each customer by the Shopee application.

Privacy: refers to the security of the customers' data that the Shopee application offers.

Attitude: refers to the user's attitude towards the intention to use the Shopee application in the Bangkok and Nakhon-Ratchasima provinces of Thailand.

Subject to norm: refers to the user's surrounding towards the intention to use the Shopee application in the Bangkok and Nakhon-Ratchasima provinces of Thailand.

Perceived behavioural control: refers to the user's behaviour towards the intention to use the Shopee application in the Bangkok and Nakhon-Ratchasima provinces of Thailand.

Confidence: refers to the trust towards the intention to use the Shopee application in the Bangkok and Nakhon-Ratchasima provinces of Thailand.

Perception: refers to the awareness towards the intention to use the Shopee application in the Bangkok and Nakhon-Ratchasima provinces of Thailand.

Generation Y: The population that use the Shopee application aged of 24-45 years old in 2024

Literature review

6Ps of Digital Marketing Mix

The marketing mix refers to the marketing strategies that a company used to drive their business toward their goals, thus the company used this theory for marketing planning too. This theory was written by Jerome McCarthy:

Product: refers to the goods or services offered to meet customer needs and wants. As it is the main thing the customers will look at while making purchasing decisions (Phukaew, 2022).

Price: refers to the cost customers pay for the product or service, reflecting its values. Study of (Phukaew, 2022) stated that "An appropriate price is better than a cheaper price".

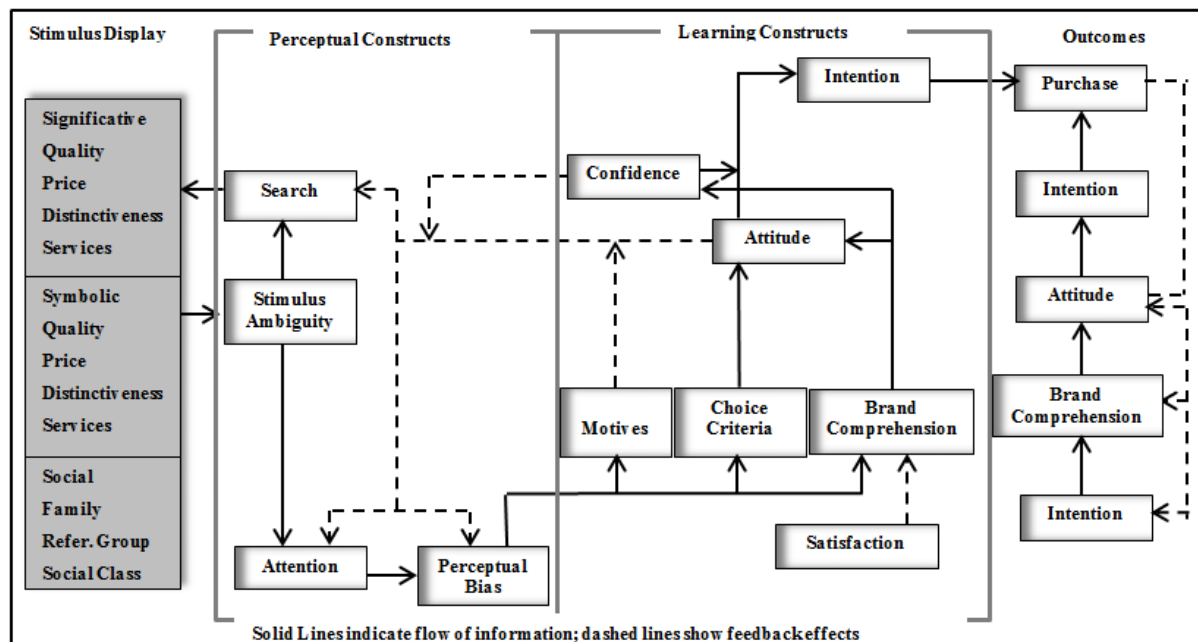
Place: refers to the distribution channels and locations where the product is made available to customers. Thus, the customer could choose to purchase at their own convenience. Since, some might prefer to purchase online (Phukaew, 2022).

Promotion: refers to the strategies used to communicate with the target audience, including advertising, and sales promotions. It is an element that will attract the customer to give more attention to the products. Promotion helps the customers to decide to purchase faster (Phukaew, 2022). The traditional 4Ps have been expanded to accommodate the evolving digital marketing landscape, resulting in the 6Ps Model, which adds:

Personalization: refers to the Customising marketing aspect to individual customer preferences and behaviours. However, this component may seem less important to the customers. But it does affect the satisfaction of the customers while choosing what brands to purchase (Phukaew, 2022).

Privacy: refers to ensuring the protection of customer data and building trust by maintaining ethical practices in data usage. This element also does not affect the decision-making process, but it does build trust for the customers (Phukaew, 2022).

Howard-Sheth Model of Buying Behavior

Picture 2 Howard-Sheth Model of buying behaviour diagram

Source (Howard & Sheth, 1969).

This theory aimed to explain how people make decisions to purchase items. Founded by John Howard and Jagadish Sheth in 1969. It is an old school integration of social, psychological and marketing factors that influenced the customers decision making process. The main purpose of the theory is to understand an individual's behaviour and what makes an individual behave when the individual wants to purchase things (Howard & Sheth, 1969).

The levels of decision-making process are: 1. Extensive Problem-Solving 2. Limited problem-solving 3. Habitual response behaviour. There are 4 constructs of the theory which are 1) Input stimulus display 2) Perceptual construct 3) Learning construct 4) Outputs.

Input variables - refers to the information of a particular product or brand in terms of quality, price, services and availability. This construct has 3 groups of components which are: Significant stimuli, Symbolic stimuli, social stimuli. (Anjali, 2019).

Perceptual construct - refers to the imagined information after receiving the products or brands information from the input stage. The components are Sensitivity to information, Perceptual Bias, Search for information (Anjali, 2019).

Learning construct - refers to the perception or opinion that the individual has toward brands and products. The components are Motive, Choice Criteria, Brand comprehension, Attitude, Confidence, Intention, Satisfaction (Anjali, 2019).

Output variables - refers to the result of the purchasing decision that the individual reacts toward the input variables. The components are Attention, Brand comprehension, Attitude, Intention, Purchase behaviour (Anjali, 2019).

External variables - refers to factors that influence the individual to purchase a brand of their preference. It could be the importance of purchase, personality, social class, culture and more (Anjali, 2019).

Hypothesis

This study chose parts of components of theories mentioned above to create a conceptual framework. Which are: 6Ps of digital marketing and Howard-Sheth Model of Buying Behaviour. However, the hypothesis of this thesis is listed below:

Table 1 Hypothesis

H1a: The Products component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H1b: The Products component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.
H2a: The Price component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H2b: The Price component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.
H3a: The Place component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H3b: The Place component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.
H4a: The Promotion component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H4b: The Promotion component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.
H5a: The Personalization component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H5b: The Personalization component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.
H6a: The Privacy component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H6b: The Privacy component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.
H7a: The Attitude component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H7b: The Attitude component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.

H8a: The subject to norm component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H8b: The subject to norm component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.
H9a: The Perceived behavioural control component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H9b: The Perceived behavioural control component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.
H10a: The confidence component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H10b: The confidence component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.
H11a: The Perception component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	H11b: The Perception component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.

Research Methodology

Population

This thesis aims to study the comparison of two regions of Thailand. Firstly, Bangkok represents the middle region. Secondly, Nakhon-Ratchasima represents the North-eastern region. This paper will be focusing on Generation Y's acceptance and intention to use the Shopee application.

Population will be separated into 2 parts:

1. Generation Y in *Bangkok (Middle part of Thailand)* and the population are the people who actually use the Shopee application.
2. Generation Y in *Nakhon-Ratchasima (North-Eastern part of Thailand)* the population are the people who actually use the Shopee application

Sampling method

In Case study 1 (C1) in Bangkok, The Middle part of Thailand. And Case study 2 (C2) in Nakhon-Ratchasima, The North-Eastern part of Thailand. Both research tools will be an online questionnaire, this thesis will be randomly taking the sample of the population that used Shopee application in parts of Thailand. Using *W.G. Cochran* (Kongkaem, 2016). The calculation will apply a confidence level of 95% and a significance level of 0.5.

Data Gathering

The tool used is Online questionnaire for this thesis. Online questionnaire will be sent out to 800 participants in total. This will include 400 participants from Bangkok, representing the Middle region of Thailand, and 400 participants from Nakhon-Ratchasima, representing the

North-Eastern region of Thailand. The survey will be distributed online. Primary data collected using Purposive Sampling will be employed to select participants who have used the Shopee application.

Analysis of Data

After the survey was collected, the analysis will be using SPSS software to analyse the data. With a confidence level of 0.05 or 95%, In order to do a hypothesis testing. First, the analysis will be using A *descriptive statistical analysis* Which is the basis to analyse mean value and standard deviation (Kunalittipon, 2015). The mean value will be analysed according to the Likert scale. Second, Analysing the factors affecting the customers' intention to use the application. Will be using the *Multiple Regression Analysis (MRA)* method. However, this thesis will be using Multilinear regression to analyse the variable.

Validity of Hypothesis

The method used was "Enter Multiple Regression" using a significance level of 0.05 or 95%. Where P-value must be less than or equal 0.05 to show the significant value of Hypothesis testing.

Results

Descriptive statistics result

The online survey collected approximately 800 participants. After checking the validity, there were 770 surveys that can be used to analyse. And it can be separated into 2 parts of locations which were 385 participants from Bangkok. And 385 participants from Nakhon-Ratchasima. For the better understanding of the data below, the participants in case study 1, Bangkok will be represented by C1. And participants in case study 2, Nakhon-Ratchasima will be represented by C2. The study of the participants in C1, Bangkok. The majority of the study shows there were 233 female participants with a percentage of 60.5%. Also, 326 participants were 21-30 years old. They have an education level of bachelor's degree for 335 participants with an income level of 20,001-30,000 baht for 55.3%. 227 participants are employees of a private company. 76.6% of the participants use the Shopee application more than 8 times. And they mostly purchased household items for 39%. With a payment method of credit cards for 63.6%. As 262 participants spend about 501-1,000 baht per one time use. Additionally, The study of participants in C2, Nakhon-Ratchasima. The majority of the study shows there were 246 female participants with a percentage of 63.9%. Also, 182 participants were 21-30 years old. They have an education level of bachelor's degree for 211 participants with an income level of less than 10,000 baht for 40%. 149 participants are students. 39% of the

participants use the Shopee application more than 8 times. And they mostly purchased fashion items for 42.9%. With a payment method of bank transfer for 26%. As 187 participants spend about less than 500 baht per one time use.

Enter Multiple Regression result

The analysis of hypothesis testing using “Enter Multiple Regression” towards the intention to use the Shopee application and 6Ps digital marketing. The ideal P-value must be less than 0.05, in order to be significant toward variables. The P-value indicates the analysis of the C1. The analysis indicated that there are 2 components of 6Ps online marketing that affect positively on the intention to use the Shopee application are Promotion (X4) and Privacy (X6). It shows that the hypothesis is valid.

On the other hand, The Enter regression of C2. The p-value of the analysis indicated that there are 2 components that influence that intention to use the Shopee application, which are Promotion (X4) and Products (X1). It shows that the hypothesis is valid.

Table 2 6Ps Online marketing result of C1

6Ps online marketing mix	b	<i>SE_b</i>	β	t	sig.
Product (X1)	-0.013	0.048	-0.012	-0.267	0.790
Price (X2)	0.034	0.037	0.043	0.927	0.354
Place (X3)	0.050	0.046	0.048	1.098	0.273
Promotion (X4)	0.081	0.040	0.085	2.019	0.044**
Personalization (X5)	0.043	0.044	0.045	0.972	0.332
Privacy (X6)	0.096	0.038	0.113	2.542	0.011**
R = .819 R ² = .55 SE = 0.372 t= 0.372 a = 0.325 Adjusted R ² = 0.657 F = 46.955					

Table 3 6Ps Online marketing result of C2

6Ps online marketing mix	b	<i>SE_b</i>	β	t	sig.
Product (X1)	0.217	0.051	0.221	4.276	0.000**
Price (X2)	-0.026	0.039	-0.033	-0.671	0.503
Place (X3)	0.117	0.049	0.116	2.374	0.018**
Promotion (X4)	0.065	0.042	0.073	1.561	0.119
Personalization (X5)	-0.031	0.047	-0.032	-0.645	0.519
Privacy (X6)	0.023	0.042	0.025	0.546	0.585
R = .819 R ² = .55 SE = 0.372 a = 0.070 Adjusted R ² = 0.657 F = 46.955					

Additionally, The P-value indicates the analysis of the case study 1 in section C1. The Enter regression between intention to use (Y1) the Shopee application and customer behaviour components. The p-value of the analysis indicated that there are 4 component that influence that intention to use the Shopee application, which are Attitude (X7), Subject to norm (X8), Confidence (X10) and Perception (X11) shows that the hypothesis is valid.

Table 4 customers' behavior result of C1

Intention to use (y)	b	<i>SE_b</i>	β	t	sig.
Attitude (X7)	0.152	0.044	0.169	3.447	0.001**
Subject to norm (X8)	0.073	0.037	0.088	1.981	0.048**
Perceived behavioural control (X9)	0.050	0.046	0.051	1.067	0.287
Confidence (X10)	0.136	0.041	0.155	3.293	0.001**
Perception (X11)	0.129	0.043	0.140	3.039	0.003**
R = .819 R ² = .55 SE = 0.372 a = 0.325 Adjusted R ² = 0.657 F = 46.955					

Table 5 customers' behavior result of C2

Intention to use (y)	b	<i>SE_b</i>	β	t	sig.
Attitude (X7)	0.037	0.041	0.044	0.891	0.374
Subject to norm (X8)	0.010	0.035	0.013	0.281	0.779
Perceived behavioural control (X9)	0.163	0.046	0.180	3.577	0.000**
Confidence (X10)	-0.062	0.040	-0.072	-1.562	0.119
Perception (X11)	0.181	0.050	0.179	3.621	0.000**
R = .819 R ² = .55 SE = 0.372 a = a = 0.070 Adjusted R ² = 0.657 F = 46.955					

Hypothesis analysis

Table 6 Accepted Hypothesis

H4a: The Promotion component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	Accepted
H6a: The Privacy component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	Accepted
H7a: The Attitude component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	Accepted
H8a: The subject to norm component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	Accepted
H10a: The confidence component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	Accepted
H11a: The Perception component influence Bangkok customers' intention to use the Shopee application.	Accepted
H1b: The Products component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.	Accepted
H3b: The Place component influence Nakhon-Ratchasima customers'	

intention to use the Shopee application.	Accepted
H10b: The confidence component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.	Accepted
H11b: The Perception component influence Nakhon-Ratchasima customers' intention to use the Shopee application.	Accepted
	Accepted

Conclusion

Impact of 6Ps online marketing

The analysis of 6Ps online marketing for the participants in Bangkok (C1) and Nakhon-Ratchasima (C2). The accepted component of the 6Ps online marketing in C1 was "Promotion" and "Privacy". Due to the availability of offline stores in Bangkok, it allowed the participants to go to the store and purchase the item. The reason why they would have intention to purchase from online stores is discounts that would benefit the participants more. As it could show why Promotion affects their intention to use the Shopee application. As shown in an online survey, it shows that the majority of the participants in Bangkok use credit cards as a payment method. That is the reason why the participants accept Privacy components, as they are aware that their personal data is secured in the Shopee application.

Also, there are 2 components that the participants accepted in C2 which are "Products" and "Place". The impact of the Product component. Due to a good quality and variety of categories of product offered in the Shopee application, and the unavailable of the local store. It influences the participant's intention to use the Shopee application. Also, the impact of the Place component. Brand loyalty is the reason why it influences the participants' intention to use the Shopee application. As the participants would think of the Shopee application whenever they would like to purchase anything. That could be the reason why they have an intention to use the Shopee application.

Impact of Customers' Behaviour

The analysis of customers' behaviour for the participants in participants in Bangkok (C1) and Nakhon-Ratchasima (C2). The accepted component of the Customers' behaviour component in C1 was "Attitude", "Subject to norm", "Confidence" and "Perception". The Attitude component influences their intention to use the Shopee application, as the participants agree that the Shopee application is better than other platforms and it benefits the participants. Also, the Subject to norm component affects their intention to use the Shopee application by having people around them use the Shopee application. As their society would influence each other to use the same shopping application. Additionally, the Confidence component affects the participants' intention to use the Shopee application by feeling confident that the Shopee application is not a fraud. Lastly, the Perception component affects their intention to use the Shopee application by being satisfied with the Shoppe application.

Also, the accepted components of Customers' behavior of the participants in C2 are "Confidence" and "Perception". Overall, the participants agree with the components. The accepted component was Confidence and Perception. The same reason would be the same as the participants in Bangkok. As these components were the same way the participant in both locations accepted.

To compare the factors that influence the intention to use the Shopee application in Bangkok and Nakhon-Ratchasima. As study showed, the components that both locations accepted were Confidence and Perception. Also, the both rejected components of the 2 locations were Price, Personalization and Perceived behavioural control.

Comparison of the customers' behavior in Bangkok (C1) and Nakhon-Ratchasima (C2)

In 6Ps online marketing, none of the components were both accepted by the participants in C1 and C2. However, there are both rejected components by the participants in C1 and C2. First, the participants in Bangkok rejected the "Product" components, but the participants in Nakhon-Ratchasima accepted the "Product" components. For the instant, this might happen due to the availability of offline stores in Bangkok. As it is easier for the participants to go to the store to purchase items, rather than ordering it online. However, the "Product" does not affect their intention to use the Shopee application. Second, both of the participants both rejected the "Price" component. This could show that no matter how much the price is, if ordering online is more convenient than it does not affect their intention to use the Shopee application. Third, the participants in Nakhon-Ratchasima accepted the "Place" components, but the participants in Bangkok rejected the "Place" components. As the availability of offline stores and other platforms, the "Place" component might not affect their intention to use the Shopee application. Hence, Nakhon-Ratchasima has lesser availability to purchase items offline. That could be the reason why the "Place" component was accepted by the participants in Nakhon-Ratchasima. Fourth, the participants in Bangkok accepted the

“Promotion” components, but the participants in Nakhon-Ratchasima rejected the “Promotion” components. It indicated that when there are discounts or promotions, the participants in Bangkok will have an intention to use the Shopee application. But it does not affect the participants in Nakhon-Ratchasima. It might happen due to the regularity of purchasing non promotions items, that is why “Promotion” does not affect their intention to use the application. Fifth, both of the participants both rejected the “Personalization” component. As it is a strategy that people might not pay attention to, or it might not be personalised enough for them to like it. That is why it does not affect their intention to use the Shopee application. Lastly, the participants in Bangkok accepted the “Privacy” components, but the participants in Nakhon-Ratchasima rejected the “Privacy” components. As mentioned in the personal information of the participants. The majority of the participants in Bangkok use Credit cards. Hence, the participants trust the Shopee application that their credit card data is secured. And it might affect their intention to use the Shopee application. Meanwhile the majority of participants in Nakhon-Ratchasima use Bank transfer. Thus, it might not affect their intention to use the Shopee application. Furthermore, according to (Sriviphat & Panthong, 2023). it shows that the “Privacy” component affected positively on the purchasing decision in the Shopee application.

In the customer behaviour component, there are Confidence and Perception components that were both accepted by the participants. Also, The Perceived behavioural components were both rejected by the participants. First, the participants in Bangkok accepted the “Attitude” components, but the participants in Nakhon-Ratchasima rejected the “Attitude” components. The participants in Bangkok might think that the Shopee application is better than other platforms and it is more beneficial to them, that is why “Attitude” components affect their intention to use the Shopee application. However, the participants in Nakhon-Ratchasima may think otherwise. Second, the participants in Bangkok accepted the “Subject to norm” components, but the participants in Nakhon-Ratchasima rejected the “Subject to norm” components. It could show that many of the people surrounding the participants use the Shopee application. That is why it affected their intention to use the Shopee application. However, The participants in Nakhon-Ratchasima might not be subjective to the norm, that is why it does not affect their intention to use the Shopee application. Third, both of the locations rejected the “Perceived behavioural control” component. Even though having time, resources and willingly to purchase items. It might not affect their intention to use the Shopee application. Fourth, both of the participants accepted the “Confidence” component. It shows that the participants are confident that, if they use the Shopee application they will not get scammed. And they have faith and trust in the Shopee application, which makes them want to use the application. Lastly, “Perception” component was a satisfaction rate questionnaire. Hence, the majority of the participants “Agree” with the components. Which indicates “Satisfied” on the operation of the Shopee application. To clarify, it shows the participants were satisfied with the payment method and overall purchasing process of the Shopee application. That is why they are willing to use the Shopee application.

However, the component that both locations rejected are “Price”, “Personalization” and “Perceived behavioral control”. Even though the $\bar{x}$ value was high, it does not affect their intention to use the Shopee application. However, it could conclude that even the Shopee application offers a better price, offered better marketing of personalisation and the participants satisfied with the application. It does not mean that it will increase their intention to use the application.

Recommendation

1. Implication of the study

The recommendation is for the market researchers, The Shopee’s marketers and business owner who want to join the Shopee application. All of the 6Ps online marketing factors and Customers’ behaviour components could benefit the Shopee application company and the seller in the application by making use of other factors to the fullest. As the studies are separated into 2 locations. All the rejected and accepted components should be taken to study further to improve their customer and marketing analysis. As the components could help the company to provide services according to customers satisfaction and preferences. For example, The Shoppe application could improve their online marketing on the Products, Price, Place, Personalisation and Perceived behavioural components in Bangkok. And they could improve their online marketing on Price, Promotion, Personalisation, Privacy, Attitude, Subject to norm and Perceived behavioural components in Nakhon-Ratchasima. Hence, the rejected component could be improved more in order to satisfy their customers.

2. Recommendation for further study

The researchers could use this study information to increase the intention to use the application. In order to make the people feel like shopping via the Shopee application instead of other platforms.

Reference

- Anjali, J. (2019, August 15). *What is Howard Sheth Model? Definition, Levels, Variables*. The Investors Book. <https://theinvestorsbook.com/howard-sheth-model.html>
- Electronic Transaction Development Agency. (2022). *Thailand internet users’ behavior*. ETDA - Statistic. <https://www.etda.or.th/th/Thailand-Internet-User-Behavior.aspx>
- Kongkeam, N. (2016). *PRODUCT AND SERVICE PURCHASING BEHAVIORS OF SHOPEE APPLICATION’S USERS IN THAILAND*. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1663/1/58602344.pdf>
- Kunalittipon, K. (2015). *A Study of Factors Affecting Intention to Use BU Mobile Application*. <http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1605/5/kittisak.kuna.pdf>

- MGR online. (2023). *population of Thailand*. Mgronline.com.
<https://mgronline.com/online/section/detail/9660000001473>
- Namsreetan, T. (2022). *THE CAUSAL FACTORS INFLUENCING LOYALTY TO BUY COSMETICS ON THE SHOPEE APPLICATION OF CONSUMERS IN THAILAND*. <https://rsuir-library.rsu.ac.th/bitstream/123456789/2036/1/TIDARATTANA%20NAMSREETAN.pdf>
- National statistical office. (2024). *THE 2024 HOUSEHOLD SURVEY ON THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY (QUARTER 1)*. Nso.go.th.
https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240531072624_48392.pdf
- National Statistical Office of Thailand. (2024). *The usage of ICT of the population in Thailand 2024*. Wwww.nso.go.th.
https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240809104601_61538.pdf
- Phukaew, C. (2022). *A STUDY OF ONLINE MAEKETING MIX (6Ps) AFFECTING THE ONLINE PRODUCTS PURCHESING DECISION MAKING PROCESS OF CUSTOMER FROM THE BUREAU OF COMMUNITY EMPOWERMENT, COMMUNITY DEVELOPMENT DEPARTMENT, MINISTRY OF INTERIOR*. Mpa-Mba.ru.ac.th. <http://www.mpa-mba.ru.ac.th/images/Project/bangkok016/6317952046.pdf>
- Pookerd, S. (2020). *FACTORS AFFECTING PRODUCT PURCHASING DECISION TOWARDS SHOPEE APPLICATION IN BANGKOK*. <https://e-research.siam.edu/wp-content/uploads/2020/10/MBA-2020-IS-Factors-Affecting-Product-Purchasing-Decision-Towards-Shopee-Application-in-Bangkok-compressed.pdf>
- Purisan, A. K., Xiao, H., & Boonyanmethaporn, W. (2024, October 29). *View of Exploring the Perception and Involvement of Gen Y in Homestay Program Sustainability in Malaysia: A Case Study of Jorho State*. Tci-Thaijo.org. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/researchjournal-lru/article/view/274398/184592>
- Shivkumar, M. (2024, March 26). *The Mobile Growth Statistics You Need to Know*. CleverTap. <https://clevertap.com/blog/mobile-growth-statistics/>
- Shopee. (2023). *Come Make History with Us | Shopee Careers*. Careers.shopee.sg. <https://careers.shopee.sg/about>
- Sriviphat, P., & Panthong, S. P. (2023). THE INFLUENCE OF ONLINE MARKETING MIX FACTORS EFFECTING PURCHASING DECISIONS OF FACIAL CARE PRODUCTS VIA SHOPEE APPLICATION IN NONTHABURI. *SUTHIPARITHAT JOURNAL*, 37(2), 102–115.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUsthiparithatJournal/article/view/263248>
- Ukkharachata, U. (2020). *The Factors Influencing the Usage Behaviors of SpayLater Service in Shopee Application of the 18 – 25 Years Old People living in Bangkok*. http://www.mba-fin-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2565-1-2_1692598255.pdf
- Yota, P. (2020). *Purchase decision through Shopee application for generation Y in Bangkok during Covid 19*. <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Panwisa.Yota.pdf>

EFFECTS OF COOPERATIVE LEARNING USING LEARNING TOGETHER TECHNIQUE IN MODALITY AND RULE OF LAW COURSE ON LEARNING ACHIEVEMENT OF SEVENTH GRADE STUDENTS IN HENAN PROVINCE

Li Qiangqiang¹, Wassaporn Jirojphan², and Kanreutai Klangphahol³

¹ Curriculum and Instruction, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Under the Royal Patronage
E-mail: 904140758@qq.com

² Curriculum and Instruction, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Under the Royal Patronage
E-mail: wassaporn@vru.ac.th

³ Curriculum and Instruction, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Under the Royal Patronage
E-mail: kanreutai@vru.ac.th

Received: August 28, 2024

Revised: June 16, 2025

Accepted: June 30, 2025

ABSTRACT

This experimental research aimed to: 1) compare learning achievement before and after learning through learning together technique of cooperative learning, 2) compare learning achievement after learning through learning together technique of cooperative learning with the criterion set at 70 percent and 3) assess the student's satisfaction on learning together technique of cooperative learning . The sample of this study was 30 students in Grade 7(1classroom) from Chuangyi School in Zhengzhou City , which was derived by using cluster random sampling method. The research instruments were as follows: 1)The appropriateness of the lesson plans were based on learning together technique of cooperative learning at very high level ($M=4.52$, $SD= 0.5$), 2) multiple choice for learning achievement with a difficulty ($p=0.33-0.77$)and discrimination ($r=0.2-0.67$)and reliability index of .79, and 3) a student satisfaction questionnaire with a reliability index of 0.72. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation, t-test for dependent samples and t-test for one sample.

The results revealed that 1) after using the Learning together technique of cooperative learning, the Learning Achievement ability after learning through Learning together technique of cooperative learning ($M=22.63$, $SD=3.85$) than before ($M=17.05$, $SD=3.62$,) at statistically significant level of .01($t = 10.636$, $p < .01$); 2) the learning achievement was higher than the determined criterion of 70% at a significance level of .01 ($M=22.63$, $SD=3.85$, $t = 2.321$, $p < .01$); and 3) the students' satisfaction after learning through Learning together technique of cooperative learning was at a higher level. ($M=4.22$, $SD=0.75$,).

Keywords

Cooperative Learning ,Learning together ,Learning Achievement, Students ' Satisfaction

Significance of the problems

The Moral and Rule of Law Curriculum Standards for Compulsory Education (2022 Edition) highlights the need to emphasize students' active roles in learning by encouraging independent and cooperative inquiry. This pedagogical orientation supports the shift away from traditional, teacher-centered models, a shift that has been increasingly evident since the launch of China's basic education curriculum reforms. National policy documents reinforce this direction. The State Council's Decision on the Reform and Development of Basic Education (China, 2001) affirms that cooperative learning fosters mutual exchange and growth among students and teachers. Later, in 2019, the CPC Central Committee and the State Council issued recommendations to deepen educational reform through integrated subject teaching and the promotion of research-based, project-based, and cooperative learning approaches (China, 2019). In response to these reforms, cooperative learning has been widely applied in junior high school Morality and Rule of Law classes. It addresses the need for students to acquire not only textbook knowledge but also critical life skills, including collaboration, problem-solving, and social responsibility. The once-common resistance from students toward group learning has significantly diminished. Thus, the integration of cooperative learning into the classroom represents a practical and vivid realization of national curriculum reform and societal expectations.

Cooperative learning, defined as an instructional method in which teachers organize students into small groups that work together to support one another's academic growth (Slavin, 2011), has been widely recognized for its positive effects on academic achievement and social skills development (Johnson & Johnson, 2009; Slavin, 2014). In the context of the Morality and the Rule of Law course, cooperative learning not only enhances students' academic engagement but also fosters critical moral reasoning, social attitudes, and values formation, which are essential for students' holistic development (Dong, 2023; Abedin, 2019).

However, despite these recognized benefits, there is a notable gap in empirical research examining the specific effects of cooperative learning on moral education outcomes within junior high schools in China. Wang (2020) highlights the lack of in-depth studies focused on this educational context, and Chen et al. (2021) emphasize the scarcity of clear evidence regarding the application of cooperative learning strategies in moral and social education. Addressing this research gap is crucial for informing teaching practices that better cultivate students' moral competence and classroom engagement.

Therefore, this study aims to investigate the effects of cooperative learning, specifically through the Learning Together technique, on the academic achievement and moral development of seventh-grade students in the Morality and the Rule of Law course at Chuangyi School. By doing so, the study seeks to provide empirical insights into how cooperative learning can be effectively integrated into moral education to enhance student outcomes.

Research questions

The research questions were as follows:

1. How is learning achievement of students before and after learning through learning together technique of cooperative learning ?
2. How is learning achievement of students after learning through learning together technique of cooperative learning comparing with determined criterion of 70 percent?
3. What is the student's satisfaction toward learning together technique of cooperative learning after learning through learning together technique of cooperative learning ?

Research objectives

1. To compare learning achievement before and after learning through learning together technique of cooperative learning.
2. To compare learning achievement after learning through learning together technique of cooperative learning with the criterion set at 70 percent.
3. To assess the student's satisfaction toward learning together technique of cooperative learning .

Research findings

This study employed a one-group pretest-posttest experimental design with the following objectives to:

- 1) compare learning achievement before and after learning through learning together technique of cooperative learning.
- 2) compare learning achievement after learning through with the criterion set at 70 percent. and
- 3) assess the student's satisfaction on learning together technique of cooperative learning .

The population in this study is 60 students(2classrooms) in Grade7 from Zhengzhou City Henan Province. The sample of this study was 30 students in Grade 7(1classroom) from Chuangyi School in Zhengzhou City , which was derived by using cluster random sampling method.

The research instruments were as follows:

- 1) The appropriateness of the lesson plans were based on learning together technique of cooperative learning at very high level ($M=4.52$, $SD= 0.5$),
- 2) multiple choice for learning achievement with a difficulty ($p=0.33-0.77$), discrimination ($r=0.2-0.67$)and reliability of .79, and
- 3) a student satisfaction questionnaire with a reliability of 0.72.

The statistics used to analyze data were mean, standard deviation, t-test for dependent samples and t-test for one sample.

The study results are as follows:

1. The result of comparing learning achievement before and after learning through learning together technique of cooperative learning.

Table 1 The result of comparing the mean score of learning achievement ability before and after learning through Learning together technique of cooperative learning.

Group	Full scores	n	Pretest scores		Post test scores		<i>t</i>	<i>p</i>
			<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>		
Experimental group	30	30	17.03	3.62	22.63	3.85	10.636**	.001

** $p < 0.01$.

As presented in Table 1, the mean scores of pretest of students' learning achievement was 17.03 ($SD = 3.62$) and post test of students' learning achievement was 22.63 ($SD = 3.85$). The result of this table showed that after learning through Learning together technique of cooperative learning, post test scores of students' learning achievement was higher than pretest scores at .01 level of statistical significance ($t_{29} = 10.636, p < .01$). The average scores of the study developed increasingly higher than pretest.

2. The result of comparing the mean score of learning achievement of students after learning through Learning together technique of cooperative learning with the determined criterion set at 70 percent of full scores.

Table 2 The result that the average score of learning achievement after learning with learning together technique of cooperative learning with the determined criterion set at 70 percent of full scores. (Full score = 30)

Group	n	criterion score	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Experimental group	30	21	22.63	3.85	2.321**	0.001

** $p < 0.01$

As presented in Table 2, the mean scores of the students' learning achievement after learning through Learning together technique of cooperative learning was 22.63 from a full marks of 30 and the SD was 3.85. Which was statistically higher than the criterion of 70% at .05 level of statistical significance ($t_{29} = 2.321, p < .01$).

It can be seen that the learning achievement of the students who learning through Learning together technique of cooperative learning are higher than 70%.

3. The results of research to assess the student's satisfaction toward on the Learning together technique of cooperative learning.

Table 3 The results of students' satisfaction after learning through Learning together technique of cooperative learning.

Items	<i>M</i>	<i>SD</i>	Satisfaction level
Learning aspect			
1.Interactions in the classroom include changes in communication between classmates or teachers and students.	4.27	0.74	High level
2.Learning together technique of cooperative learning, you can take the initiative to complete the tasks assigned by the teacher.	4.13	0.82	High level
3.In the Learning together technique of cooperative learning classroom teaching, you can participate in the group discussions.	4.33	0.66	High level
total	4.24	0.74	High level
Instructional strategy			
4.You completed the pre-class study task list on time.	4.07	0.78	High level
5.You interact and communicate in class to enhance your ability of independent exploration and learning.	4.23	0.73	High level
6.You work with groups to learn in class to arouse enthusiasm and participation.	4.30	0.84	High level
7.Teachers give personalized guidance to students.	4.20	0.81	High level
8.Teachers' collective guidance strategy for existing problems.	4.27	0.78	High level
total	4.21	0.79	High level
Teaching efficiency			
9.Compared with the traditional classroom, I like the Learning together technique of cooperative learning teaching method.	4.13	0.78	High level
10.You believe that you have mastered the content of the course activities provided to you by the teacher.	4.23	0.77	High level
11.With Learning together technique of cooperative	4.07	0.78	High level

Items	<i>M</i>	<i>SD</i>	Satisfaction level
learning, you can actively answer the teacher's questions.			
total	4.14	0.78	High level
Instructional evaluation			
12.The degree to which you think you have completed the learning task of the pre-class video.	4.17	0.79	High level
13.In the Learning together technique of cooperative learning class, you can feel a deeper understanding of the knowledge points through the teacher's solution of the pre-class problems, the systematic teaching of the knowledge, and the discussion of the problems between the students.	4.40	0.62	High level
14.You think using Learning together technique of cooperative learning will improve your grades.	4.13	0.68	High level
15.You feel that Learning together technique of cooperative learning will deepen your understanding of what you are learning.	4.30	0.65	High level
Total	4.25	0.69	High level
Over all	4.22	0.75	High level

As shown in table 3, the overall results of the high level by students are high level with ($M=4.22$, $SD = 0.75$). Thus, it was concluded that, students' satisfaction of the students after receiving High level was high level and each item were followed this: Satisfaction of whether the teaching content of the morality and the rule of law course learning aspect novelty at high level with ($M=4.24$, $SD=0.74$), satisfaction of whether the teaching content of the morality and the rule of law course instructional strategy is easy to understand were at high level with ($M=4.21$, $SD=0.78$), satisfaction with whether the teaching content of the morality and the rule of law course teaching efficiency can stimulate were at high level with ($M=4.14$, $SD=0.77$) and satisfaction with whether the teaching content of the morality and the rule of law course has practical at high level with ($M=4.25$, $SD=0.68$).

Discussion

1. The discussion of Students learn through learning together technique of cooperative learning have higher scores on learning achievement than before. The reason is that students' interest in learning can be stimulated and their self-efficacy in learning can be improved in cooperative learning. In addition, cooperative learning also promotes interpersonal

communication among primary school students through the training and use of interpersonal communication skills. For example, in the process of cooperative learning training, students are told how to listen to others, how to properly express their own views, how to debate appropriately when there is a difference of opinion, how to help each other in the learning process, how to work together to complete the team learning tasks. (Chen,2015).The use of Learning together technique of cooperative learning in the school classroom can maximize the ability of the students in the class to stop being outside the classroom and actively participate in the classroom teaching activities, thus making the teacher's "teaching" and the students' "learning" more effective, and over time the performance of the English course will be significantly improved. Over time, the performance of the ethics and rule of law course will be significantly improved. Furthermore, the learning together technique encourages all students to participate actively in classroom activities, thereby maximizing student engagement and making both teaching and learning processes more effective. Over time, this approach can significantly enhance student achievement, not only in language subjects but also in subjects that emphasize moral reasoning and legal understanding.

These findings are consistent with previous studies. For instance, Slavin (1995) emphasized that cooperative learning structures like learning together help build academic achievement by promoting peer support and individual accountability. Similarly, a study by Tran and Lewis (2012) found that students engaged in cooperative learning environments scored significantly higher in academic tests compared to those in traditional learning settings.

2. The discussion of students learn through learning together technique of cooperative learning have higher scores than 70 percent.This is because through the Learning Together technique of collaborative learning, students not only gained in knowledge acquisition, but also developed significant learning strategies, self-efficacy, critical thinking, and social skills, which together ultimately resulted in scores higher than 70%.Learning together technique of cooperative learning can not only improve students' interest in learning, motivation and attitude to learning but also improve students' ability to cooperate, i.e., cooperative goals, cooperative emotions and cooperative thinking are improved to varying degrees, and the teaching effect will be improved accordingly (Wang ,2023).Many empirical studies have shown that cooperative learning is superior to other teaching methods.(Jin,2013).so teachers should pay more attention to the performance of students in the classroom to improve the awareness of the study of cooperative learning and continue to teach.

3. The discussion of findings regarding student satisfaction after learning through the Learning Together technique of cooperative learning revealed that students expressed a high level of satisfaction. This result supports the notion that cooperative learning fosters positive emotional and cognitive experiences by organizing students into small groups where mutual assistance and shared goals enhance the overall learning atmosphere (Shao & Wu, 2021). The increased satisfaction may be attributed to several key aspects: 1) Enhanced Learning Experience – Cooperative learning transforms students from passive recipients to active constructors of knowledge. Through diversified tasks such as group discussions, collaborative projects, and role-playing, students become more engaged, which enhances their interest and

overall satisfaction with the learning process. This is consistent with the findings of Gillies (2006), who noted that students in cooperative settings were more motivated and displayed greater task engagement and enjoyment in learning. 2)Timely and Effective Feedback – Group-based learning facilitates frequent and immediate feedback from peers and teachers. This helps students recognize their progress, correct misunderstandings, and build confidence. Multiple channels of feedback—peer evaluations, teacher input, and group reflection—provide a comprehensive view of learning, contributing to a stronger sense of achievement. 3)Enhanced Social and Emotional Experience – Cooperative learning promotes stronger peer relationships, empathy, and communication. These interactions contribute to an increase in self-efficacy and emotional satisfaction, as learners feel supported, valued, and empowered in their learning communities. Research by Johnson and Johnson (2009) reinforces this, stating that cooperative learning leads to improved interpersonal relations, which is closely linked to student satisfaction and classroom harmony.

Recommendation

Recommendation for implication

Based on the findings from the study, the following recommendations are made:

1. Actively promote cooperative learning models:

Research has shown that cooperative learning methods using "learning together" technology are more effective than traditional teaching methods. Therefore, educators should actively promote cooperative learning and make it an important part of classroom teaching.

2. Define the goals and tasks of cooperative learning:

Before implementing cooperative learning, teachers should clarify the goals and tasks of cooperative learning to ensure that each student is clear about his or her roles and responsibilities. This helps avoid the formalization of cooperative learning and ensures that every student can actively participate and gain something.

3. Reasonable grouping to promote interaction:

Grouping is a key part of cooperative learning. Teachers should group students reasonably according to their abilities, interests and personalities in order to promote effective interaction and cooperation within the group. At the same time, teachers should encourage exchanges and collaboration among students to develop their team spirit and communication skills.

4. Provide necessary guidance and support:

In the process of cooperative learning, teachers should provide the necessary guidance and support in time to help students solve the problems and difficulties they encounter. Teachers can learn about students' learning progress and needs through observation, questioning and feedback, and adjust teaching strategies and methods in time.

5. Pay attention to individual differences and teach students according to their abilities:

Each student is a unique individual with different learning styles and needs. Therefore, in cooperative learning, teachers should pay attention to individual differences, tailor teaching to the needs of each student, and provide each student with learning resources and opportunities that are suitable for them. This helps to stimulate students' interest and motivation in learning and improve their learning results.

6. Emphasize evaluation and feedback:

Evaluation and feedback are an indispensable part of cooperative learning. Teachers should establish a scientific evaluation system to make a comprehensive and objective evaluation of students' learning outcomes. At the same time, teachers should give students timely feedback to help them understand their strengths and weaknesses, and clarify the direction and methods of improvement.

7. Encourage independent learning and inquiry:

Cooperative learning does not mean total dependence on members of the group. On the contrary, teachers should encourage students to engage in independent learning and inquiry to develop their independent thinking and problem-solving skills. This helps students to better adapt to changes and challenges in their future learning and work.

8. Continuously update teaching concepts and skills:

Educators should continuously keep abreast of the latest developments in the field of education and update their teaching concepts and skills. By attending training, reading literature, exchanging seminars and other ways, teachers can continuously improve their professionalism and teaching ability to provide students with better education services.

To sum up, based on the results of the cooperative learning research on "Learning together" technology, we can optimize the cooperative learning mode from various aspects and put forward effective suggestions to improve students' learning effect and comprehensive quality.

Recommendation for further research

1. Strengthen Theoretical and Empirical Foundations

Future research should deepen the theoretical grounding of the Learning Together technique by integrating motivation theory, cognitive development theory, and social interaction theory to better understand how it influences student learning. Large-scale empirical studies across subjects and age groups are also needed to verify its effectiveness and clarify its mechanisms for improving academic achievement, cognitive growth, and social skills.

2. Innovate and Diversify Teaching Approaches

Researchers are encouraged to explore innovative applications of the technique, such as combining it with project-based learning or flipped classrooms, to enhance its adaptability. Cross-cultural studies are also recommended to assess effectiveness in diverse educational contexts.

3. Address Individual Differences and Educational Equity

Future studies should investigate how Learning Together supports learners with varying cognitive abilities, learning styles, and emotional needs, aiming to create personalized learning strategies. In addition, research should examine its role in promoting equity, ensuring all students—including those from disadvantaged backgrounds—have access to meaningful learning opportunities.

4. Enhance Assessment and Feedback Systems

A comprehensive evaluation framework is needed to assess not only academic performance but also learning attitudes and social development. Furthermore, establishing a robust feedback mechanism involving students, teachers, and parents can help refine implementation and sustain effectiveness.

5. Integrate Technology and Digital Tools

Research should explore the integration of Learning Together with digital platforms, AI-driven systems, and online collaborative tools, enhancing learning experiences and enabling data-driven instructional decisions to support personalization and precision in teaching.

REFERENCES

- Abedin, M. Z. (2019). The role of moral education in shaping character development. *Journal of Ethics in Education*, 15(2), 45-58.
- Chen, L., Zhang, Y., & Li, W. (2021). Empirical studies on cooperative learning in moral education: A review and future directions. *Chinese Journal of Educational Research*, 42(4), 112-128.
- China. (2001). Decision on the reform and development of basic education. State Council of the People's Republic of China. http://www.gov.cn/zhengce/content/2001-11/07/content_4549.htm
- China. (2019). Recommendations on deepening educational reform through integrated subject teaching and promoting research-based, project-based, and cooperative learning approaches. CPC Central Committee & State Council. http://www.gov.cn/zhengce/content/2019-05/29/content_5391297.htm
- CPC Central Committee & State Council. (2019). Guidelines on integrated subject teaching and group learning. Beijing: Education Press.
- Dong, Y. (2023). A study on the application of cooperative learning in teaching ethics and rule of law in junior high school(Master's thesis). Luoyang Normal College.
- Gillies, R. M. (2006). Teachers' and students' verbal behaviors during cooperative and small-group learning. *British Journal of Educational Psychology*, 76(2), 271-287. <https://doi.org/10.1348/000709905X52337>
- Jin, L. (2013). The effects of heterogeneous cooperative learning groups on the English achievement of struggling students. *Teaching and Management*, (4), 72-74.

- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning. *Educational Researcher*, 38(5), 365-379. <https://doi.org/10.3102/0013189X09339057>
- Ministry of Education of the People's Republic of China. (2022). *The Moral and Rule of Law Curriculum Standards for Compulsory Education (2022 edition)*. Beijing: People's Education Press
- Shao, F., & Wu, G. (2021). An empirical study of the effect of cooperative learning group size on college English reading achievement. *Waiyu Jiaoyan*, (5), 45-46.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Slavin, R. E. (2011). Instructional methods: Cooperative learning. In *Educational psychology: Theory and practice* (9th ed., pp. 315-342). Pearson.
- Slavin, R. E. (2014). Cooperative learning and academic achievement: Why does groupwork work? *Anales de Psicología*, 30(3), 785-791. <https://doi.org/10.6018/analesps.30.3.201241>
- State Council. (2001). *Opinions on promoting cooperative learning in compulsory education*. Beijing: People's Publishing House.
- State Council of the People's Republic of China. (2019). *Opinions on deepening the reform of education and teaching and comprehensively improving the quality of compulsory education*. Retrieved from http://www.gov.cn/zhengce/2019-07/08/content_5407361.htm
- Tran, V. D., & Lewis, R. (2012). The effects of cooperative learning on the academic achievement and knowledge retention. *International Journal of Higher Education*, 1(1), 131-140. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v1n1p131>
- Wang, J. (2020). Challenges and opportunities of cooperative learning in junior high moral education in China. *Journal of Moral Education in China*, 12(3), 33-45.
- Wang, S. (2023). *Research on the effectiveness and influencing factors of group cooperative learning in secondary vocational schools: Take Changsha XD Secondary Vocational School as an example* (Master's thesis). East China Normal University.
- Zhang, Y. (2010). Cooperative language learning and foreign language learning and teaching. *Journal of Language Teaching and Research*, 1(1), 81-83.

EFFECTS OF THE PROBLEM-BASED LEARNING ON THE MATHEMATICS
PROBLEM-SOLVING ABILITY OF THE FOURTH-GRADE PRIMARY SCHOOL
STUDENTS OF SUNSHINE PRIMARY SCHOOL IN ZHONGYUAN DISTRICT,
ZHENGZHOU CITY, HENAN PROVINCE

LI Yanpeng¹, Kanreutai Klangphahol², and Wassaporn Jirojphan³

¹ Curriculum and Instruction, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Under the Royal Patronage
E-mail: 150234188@qq.com

² Curriculum and Instruction, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Under the Royal Patronage
E-mail: kanreutai@vru.ac.th

³ Curriculum and Instruction, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Under the Royal Patronage
E-mail: wassaporn@vru.ac.th

Received: August 28, 2024

Revised: June 16, 2025

Accepted: June 30, 2025

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) compare students' mathematics problem-solving ability before and after learning through problem-based learning, 2) compare students' mathematics problem-solving ability after learning through PBL with the determined criterion set at 70%. and 3) assess students' satisfaction after learning problem-based learning. The sample of this study was 30 students in Grade 4(1classroom) from Sunshine Primary School, Zhongyuan District, Zhengzhou City, Henan Province, which was derived by using cluster random sampling method. The research instruments were as follows: 1) the appropriateness of the lesson plans were based on PBL at very high level ($M=4.60$, $SD= 0.54$), 2) mathematics problem-solving ability test with a difficulty ($p=0.40-0.77$) and discrimination ($r=0.20-0.40$) with a reliability of .71, and 3) a student satisfaction questionnaire with a reliability of 0.73. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation, t-test for dependent samples and t-test for one sample.

The results of this study were as follows:1) after using problem-based learning teaching method for the fourth grade, students' mathematics problem-solving ability ($M=22.07$, $SD=1.38$)are higher than before ($M=15.4$, $SD= 1.59$) with a statistically significant .01 level($t_{29}=25.25$, $p= .001$),2) students' mathematics problem-solving ability was higher than the 70% at a significance level of .01 ($M=22.07$, $SD= 1.38$, $t_{29}=4.37$, $P=.001$) . 3) the students' satisfaction after learning through problem-based learning teaching method was at ($M=4.02$, $SD=0.72$).

Keywords

Problem-based Learning, mathematics problem-solving ability, students' satisfaction

Significance of the problems

Today's society is an era of knowledge explosion, and the requirements of the society for talents are getting higher and higher. The thinking and creative ability, language ability and social communication ability cultivated by traditional education are still essential. In order to succeed in today's world of innovation and change, it is very important to have new capabilities such as definition and solve problems. (Gu Mingyuan, 2016). However, teaching and learning in elementary education still largely focus on traditional knowledge transmission, which may not effectively meet the demands for essential 21st-century skills (Hmelo-Silver, 2004; Savery, 2006). Moreover, scholars have observed that many students lack deep analytical and problem-solving abilities, which are critical for effective learning and life skills (Jonassen, 2011).

Problem-based Learning (PBL) teaching method is characterized by let the students involve in the real problem situation of learning teaching methods, in higher vocational teaching is actually "task driven" or "project driven", through such learning, students can put the theoretical study in school and real life problems, enhance the purpose and practicability of learning. It is "based on the problem" is generally derived from real life, close to the society, close to the students' future jobs, close to the students' real ideas, make students obviously feel today's learning is for tomorrow's employment, is to adapt to the needs of the rapid take-off of society, It is far more than students in the classroom and books facing the world image, much more vivid, much broader, much more profound, and much more practical. PBL teaching method emphasizes the ability to solve practical problems, and emphasizes the close combination of theory and practice. In the teaching process, students can solve practical problems by searching information and collecting information, so as to master skills to acquire corresponding scientific knowledge, so that they can "know how" and then "know why" (Lian, 2013). According to Barrows and Tamblyn (1980), PBL effectively promotes analytical thinking and problem-solving skills, and numerous studies have demonstrated that it significantly improves students' academic achievement, especially in mathematics (Savery, 2006; Strobel & van Barneveld, 2009). Furthermore, PBL fosters positive attitudes toward learning and enhances students' responsibility for their own learning (Lubis et al., 2023; Yulianti et al., 2021; Hasanah & Asra, 2022).

Nevertheless, although PBL has been widely recognized for linking theory to real-world problems, there remains a lack of research specifically exploring how PBL develops critical 21st-century competencies such as problem definition, adaptive thinking, and meaningful learning motivation. Additionally, the transition from "knowing how" to "knowing why" within PBL has not been systematically examined. This study aims to fill these gaps by investigating the effects of PBL on the learning achievement and mathematical problem-solving ability of fourth-grade students in Sunshine primary school, focusing on the mathematics course to develop students' mathematics problem-solving ability.

Research questions/ Research problems (in case of being provided)

1. How is the mathematics problem-solving ability improved through problem-based learning (PBL) before and after learning?
2. How is the mathematics problem-solving ability of students after learning through problem-based learning (PBL) comparing with the determined criterion of 70%?
3. How is the student's satisfaction toward problem-based learning (PBL) after learning through problem-based learning (PBL)?

Research objectives

1. To compare students' mathematics problem-solving ability before and after learning through problem-based learning.
2. To compare students' mathematics problem-solving ability after learning through PBL with the determined criterion set at 70%.
3. To assess students' satisfaction after learning problem-based learning.

Research findings

This study employed a one-group pretest-posttest experimental design to examine the effects of Problem-Based Learning (PBL) on students' mathematical problem-solving ability. The objectives of the study were threefold:

- 1) to compare students' mathematics problem-solving ability before and after learning through problem-based learning,
- 2) to compare students' mathematics problem-solving ability after learning through PBL with the determined criterion set at 70%. and
- 3) to assess students' satisfaction after learning problem-based learning.

The sample consisted of 30 Grade 4 students selected using cluster random sampling from among four Grade 4 classrooms at Sunshine Primary School, Zhongyuan District, Zhengzhou City, Henan Province.

The research instruments were as follows:

- 1) the lesson plans were evaluated by 5 experts using a five-point scale, yielding an average score of 4.60 (SD = 0.54), indicating a very high level of appropriateness.
- 2) the mathematics problem-solving ability test consisted of 30 items. The content validity was confirmed by five experts. The Item-Objective Congruence (IOC) values for all items were above 0.50, ranging from 0.60 to 1.00. The test had item difficulty indices ranging from 0.40 to 0.77, and discrimination indices ranging from 0.20 to 0.40. The reliability of the test, as calculated by the Kuder-Richardson Formula 20 (KR-20), was 0.71.
- 3) a student satisfaction questionnaire was developed, and its reliability, as measured by Cronbach's alpha coefficient, was 0.73.

Data were analyzed using both descriptive and inferential statistics. The mean and standard deviation were used to describe students' mathematics problem-solving scores. A dependent-samples t-test was conducted to compare students' ability before and after the implementation of problem-based learning. A one-sample t-test was employed to examine

whether students' post-test scores met the predetermined criterion of 70%. Student satisfaction was analyzed using descriptive statistics.

The study results are as follows:

1) The result of comparing students' mathematics problem-solving ability before and after learning through problem-based learning, as shown below.

Table 1 Comparison results of different students' mathematics problem-solving ability before and after learning through problem-based learning

Group	N	Pre-test scores		Post-test scores		<i>t</i>	<i>p</i>
		<i>M</i>	<i>S.D</i>	<i>M</i>	<i>S.D</i>		
experimental group	30	15.4	1.59	22.07	1.38	25.25**	.001

** $p < 0.01$

As presented in Table1, the mean scores of pretest of students' mathematics problem-solving ability was 15.4 ($SD=1.59$) and posttest of students' mathematics problem-solving ability was 22.07, ($SD=1.38$).

Moreover, it aimed to examine the mean score of before-and-after using PBL method to enhance mathematics problem-solving ability. The result of this table showed that after learning through PBL method in the classroom, posttest scores of students' mathematics problem-solving ability was higher than pretest scores at .05 level of statistical significance ($t_{29} = 25.25$, $p < .01$). The average scores of the study developed increasingly higher than pretest.

2.The result of comparing students' mathematics problem-solving ability after learning through PBL with the determined criterion set at 70%.

Table 2 The result of comparing the students' mathematics problem-solving ability after learning through PBL with the determined criterion set at 70%.

Group	N	Full score	Criteria score	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Experimental group	30	30	21	22.07	1.38	4.37**	0.001

** $p < 0.01$

As presented in Table 2, the students' mathematics problem-solving ability after learning through PBL ($M=22.0$ and $SD=1.38$) was higher than the criterion set at 70 percent. (Criteria score = 21) with the statistical significance of .05 level ($t_{29} = 4.37$, $p < .001$).

3. The results of assessing students' satisfaction after learning problem-based learning. The below table showed descriptive statistics .This table aimed to answer the research objective about whether using PBL method was able to enhance students' satisfaction.

Table 3 The results of students' satisfaction after learning through PBL method

NO.	ITEM	M	SD	Level of Satisfaction
1	Learning aspect			
	1.1 Interactions in class include changing the communication between students or teachers and students	3.77	0.73	High
	1.2 PBL classroom self-study link, you can take the initiative to complete the tasks assigned by the teacher	3.93	0.74	High
	1.3 In PBL classroom, you can participate in group discussions	4.10	0.71	High
	Total	3.93	0.73	High
2	Instructional strategy			
	2.1 You finished the pre-class study task list on time	3.97	0.89	High
	2.2 You interact and communicate in the classroom to improve your ability to explore and learn independently	3.93	0.78	High
	2.3 You study in the classroom with the group to stimulate enthusiasm and participation	4.10	0.84	High
	2.4 Teachers provide personalized guidance to students	4.00	0.79	High
	2.5 Teacher collective guidance strategies	3.93	0.83	High
	Total	3.99	0.83	High
3	Teaching media aspect			
	3.1 Compared with the traditional classroom, I like the teaching method of PBL classroom	4.10	0.80	High
	3.2 You believe that you have mastered the content of the course activities provided to you	3.97	0.67	High

NO.	ITEM	<i>M</i>	<i>SD</i>	Level of Satisfaction
	3.3 With the PBL classroom teaching, you can actively answer the teacher's questions	4.07	0.74	High
	Total	4.05	0.74	High
4	Assessment aspect			
	4.1 The degree to which you think you have completed problem-based learning tasks	4.10	0.76	High
	4.2 In PBL course teaching, you can feel a deeper understanding of knowledge points through teachers' understanding of pre-class problem solving, systematic teaching of knowledge and discussion of problems between students	4.23	0.77	High
	4.3 You think that using the PBL classroom teaching will improve your grades	3.97	0.85	High
	4.4 You feel that PBL classroom will deepen your understanding of what you learn	4.13	0.78	High
	Total	4.10	0.79	High
Overall		4.02	0.72	High

As shown in table 3, the overall the results of students' satisfaction after learning through PBL method was at high level ($M=4.02$, $SD = 0.72$), and the results with each aspects were shown as follows:

Learning aspect by the total 1 results were at high level with ($M= 3.93$, $SD = 0.73$), and each item were followed this: Interactions in the classroom include changes in communication between classmates or teachers and students at very high level ($M=3.77$ $SD.=0.73$), PBL self-study link, you can take the initiative to complete the tasks assigned by the teacher were at very high level with ($M=3.93$ $SD=0.74$) and In PBL teaching, you can participate in the group discussions were at very high level with ($M=4.10$ $SD.=0.71$).

Instructional strategy by the results were at high level with ($M= 3.99$, $SD = 0.83$), and each item were followed this: You completed the pre-class study task list on time at very high level ($M=3.97$ $SD=0.89$), You interact and communicate in class to enhance your ability of independent exploration and learning were at very high level with ($M=3.93$ $SD=0.78$), You work with groups to learn in class to arouse enthusiasm and participation were at very high level with

($M=4.10$ $SD=0.84$), Teachers give personalized guidance to students were at very high level with ($M=4.00$ $SD=0.79$) and Teachers' collective guidance strategy for existing problems were at very high level with ($M=3.93$ $SD=0.83$).

Teaching media aspect by the results were high level with ($M= 4.05$, $SD = 0.74$), and each item were followed this: Compared with the traditional classroom, I like PBL teaching method at very high level ($M=4.10$ $SD=0.80$), You believe that you have mastered the content of the course activities provided to you by the teacher were at very high level with ($M=3.97$ $SD=0.67$), and With PBL teaching, you can actively answer the teacher's questions were at very high level with ($M=4.07$ $SD=0.74$).

Assessment aspect by the results were at high level with ($M= 4.10$, $SD = 0.79$), and each item were followed this: The degree to which you think you have completed the learning task of the pre-class video at very high level ($M=4.10$ $SD=0.76$), In the flipped class, you can feel a deeper understanding of the knowledge points through the teacher's solution of the pre-class problems, the systematic teaching of the knowledge, and the discussion of the problems between the students were at very high level with ($M=4.23$ $SD=0.77$), You think using PBL teaching will improve your grades were at very high level with ($M=3.97$ $SD=0.85$), and You feel that PBL teaching will deepen your understanding of what you are learning were at very high level with ($M=4.13$ $SD=0.87$).

Discussion

Objective 1: To compare students' mathematics problem-solving ability before and after learning through problem-based learning.

The findings revealed that students' mathematics problem-solving ability significantly improved after participating in the problem-based learning (PBL) activities. This improvement reflects the strength of the PBL approach in fostering independent thinking, active engagement, and critical analysis. As Lian (2013) asserted, PBL encourages students to explore real-life problems, formulate hypotheses, search for relevant information, and derive logical conclusions through reflective thinking. The nature of this student-centered learning process enables learners to construct knowledge through authentic experiences, thereby enhancing deeper understanding and self-directed learning.

This result is in agreement with Inchan (2022), who found that students demonstrated significantly higher academic achievement after receiving instruction through PBL. These findings affirm that PBL not only increases cognitive engagement but also promotes problem-solving skills that are essential in mathematics and other disciplines.

Objective 2: To compare students' mathematics problem-solving ability after learning through PBL with the determined criterion set at 70%.

The study also found that the students' average scores exceeded the 70% performance benchmark, indicating that the implementation of PBL effectively meets the intended learning outcomes. This aligns with the findings of Chanfun (2019), who reported that students attained an average score of 87.49% in mathematics problem-solving tasks after engaging in PBL-based instruction, significantly higher than the set criterion. The high performance can be attributed to the motivational impact of PBL, which emphasizes learner autonomy, critical thinking, and collaborative problem-solving. According to Sun (2014), PBL transforms

traditional didactic instruction into an interactive process where students are encouraged to co-construct knowledge with teachers and peers. Through guided inquiry and group discussions, students deepen their understanding and develop meta-cognitive strategies that enhance academic achievement. Moreover, PBL facilitates the integration of knowledge into practical contexts, bridging classroom learning with real-world applications. Consistent with this, Yulianti, Suryani, and Fitriana (2021) conducted a study on junior high school students and found that students taught using PBL achieved significantly higher scores in mathematical reasoning and problem-solving ability compared to those taught by traditional methods. Similarly, Lubis, Simarmata, and Rahman (2023) found that PBL significantly improved students' learning outcomes in mathematics and fostered more active participation and confidence in solving real-world problems.

Objective 3: To assess students' satisfaction after learning through problem-based learning.

The results also indicated that students reported a high level of satisfaction with their learning experiences during the PBL process. Students expressed that PBL increased their interest in mathematics, improved their ability to learn independently, and enhanced their classroom participation. This finding supports Mierson and Parikh (2000), who emphasized that real-world, problem-centered learning environments make learning more meaningful and intrinsically motivating. Additionally, as noted by Mongkut and Seehamongkon (2023), students engaged in PBL reported high satisfaction levels ($M = 4.44$), highlighting the benefits of peer collaboration, student-teacher interaction, and group reflection. In this study, students were encouraged to prepare before class, engage in group work, actively participate in discussions, and reflect on their learning. These experiences not only fostered academic growth but also cultivated teamwork, communication, and emotional intelligence—skills essential for lifelong learning in the 21st century. Furthermore, the findings are consistent with those of Sereenonchai and Rattanatumma (2020), who found that Thai undergraduate students showed significantly higher satisfaction when learning via PBL, especially in areas of engagement and perceived relevance of content. Similarly, a study by Hasanah and Asra (2022) concluded that secondary students learning mathematics through PBL reported increased enjoyment and motivation due to the active and collaborative nature of the approach.

Recommendation

1.1 Meaning of the recommendations

During the three learning phases of PBL, pre-class learning in PBL differs from traditional classroom learning. Students need to be clearly aware that they need to be responsible for their own learning outcomes through pre-class self-learning, rather than thinking that pre-class learning is just a preparation or preview of classroom activities.

1) Teachers need to strengthen the knowledge reserve of PBL method, strengthen theoretical learning, improve teaching ability, and conscientiously complete course preparation carefully, so that teachers can have confidence in teaching.

2) In the teaching, the PBL method takes students as the main body, takes teachers as the leading body, and completes the teaching organization. Although the teacher is

the guide, but the teacher can not let the students go, because the teacher guides the students to learn actively, so the students become the main body of learning.

3) In the practice of PBL method, teachers should guide students to actively learn the content of this course, and always maintain supervision and guidance, so that students will not deviate from the theme in the learning process.

4) The PBL method can effectively improve students' academic performance in the actual classroom teaching process. Therefore, if conditions permit, the PBL methods should be prioritized in the classroom.

Before class, the video synchronization course plan and micro-video should be optimized, and the design should be inspirational and interesting. Because students should use interesting materials, the video should pay attention to the following aspects: first, select and produce excellent teaching video is the necessary ability for teachers; second, the micro video must be concise, vivid voice, humorous language, and better to cooperate with other teachers to attract the attention of students; third, the video content should be gradual, from shallow to deep, the overall structure is complete, conducive to students' systematic learning; fourth, the question should be appropriate, enlightening to guide students to think, the general setting of the problem should start from the students' existing experience from shallow to deep.

In the classroom, the three treasures (teaching plans, courseware, teachers) are essential and should be combined with inquiry activities and knowledge teaching. The success or failure of achieving the course goal mainly lies in the classroom teaching. The brightest part of the new model is that students watch videos before class. On the other hand, in the "new teaching", after students' initial contact with knowledge points, teachers correctly integrate the problems that students feedback to teachers before class, and solve problems for students through continuous communication and explanation in the student group, so as to achieve the purpose of better teaching. Moreover, this teaching model combines the advantages of traditional teaching and medical teaching, while focusing on knowledge teaching and students' independent learning. Teaching is completed in the positive interaction between teachers and students, so that students can master the systematic and complete knowledge in the process of learning activities. On the basis of ensuring the logic and content integrity of students' learning knowledge, students' thinking is more optimized.

After class, we should respect the students' differences and encourage the students to think. The PBL teaching model provides teachers with more opportunities to observe and understand the student state of mind in the classroom, and to discover the individual uniqueness among the students. The new era has new requirements for education, which requires the current talents to be independent learners, independent thinkers, able to solve problems independently and have creative thinking. Therefore, the task of teachers is to help students constantly think and reflect, and strive to meet these standards. In the traditional classroom teaching process, the PBL teaching method can effectively improve the students' academic performance. Therefore, if conditions permit, the teaching method of PBL should be given priority in the classroom.

1.2 Further research is recommended

(1) Due to the limited time and energy of the research, the selection range of subjects is narrow. In order to make the scientific research, different classes, school types, regional differences and other factors will be taken into account in the future research may have a certain impact on the research results.

(2) PBL teaching mode requires higher teachers' comprehensive teaching ability than the traditional mode. In the implementation of this mode of teaching, teachers cannot really meet the requirements of PBL teaching. Secondly, this model is not a prescriptive model, which requires teachers to flexibly use this model in the teaching process according to the specific situation of individual students and the whole class.

(3) Due to many objective reasons, such as my limited reading literature, my research level and writing ability need to be improved, the research needs to be more thorough and careful, which will improve the level of scientific research in the future study and work and make better teaching research.

Although PBL teaching method has been widely used in medical vocational education and higher education field, its practice in the field of primary education is still quite poor, decentralized and unsystematic. PBL education is oriented to the future, and the more important long-term goal should be to cultivate students' sense of responsibility and initiative to actively manage themselves from an early age. From previous studies, it is not difficult to find that the transformation of students from a traditional teaching education to a new teaching mode needs a process. In this process, they need to make both psychological and behavioral adjustment and transformation, which may cause a series of problems. The reasonable way to solve this problem is to have the students in their learning career

In the early stage, they can immerse themselves in the appropriate PBL teaching environment, so that the PBL teaching method will become a part of their learning experience and lay a solid foundation for adapting to their future life. PBL, of course, teaching method applied to the beginning of primary education in our country, there are still problems to be solved, but at the same time we should see a line of teachers are learning from the advanced experience at home and abroad, to through the teaching mode and teaching environment constantly enrich and perfect, let the PBL teaching method better into the primary school teaching practice, play a bigger role.

REFERENCES

- Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). Problem-based learning: An approach to medical education. Springer Publishing Company.
- Chanfun, R. (2019). A study of the effects of problem-based learning activities on developing mathematical problem-solving ability on the topic of trigonometric ratios for Mathayom Suksa 5 students [Master's thesis, Burapha University]. Chonburi, Thailand.
- Gu Mingyuan.(2016). Beijing:People's Education Press.
- Hasanah, M., & Asra, A. (2022). Students' responses toward mathematics learning through problem-based learning model. *Journal of Mathematics Education*, 11(1), 45–52.

- Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn? *Educational Psychology Review*, 16(3), 235–266.
<https://doi.org/10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3>
- Jonassen, D. H. (2011). *Learning to solve problems: A handbook for designing problem-solving learning environments*. Routledge.
- Lian Lian. (2013) A Review of Foreign Problem-based Learning Teaching Model.China.
- Lubis, R. A., Simarmata, E., & Rahman, A. (2023). The Effect of Problem-Based Learning Model on Students' Mathematics Learning Outcomes. *Journal of Mathematics Education and Applied Science*, 5(1), 12–19.
- Mierson, S., & Parikh, A. A. (2000). Stories from the field: Problem-based learning from a teacher's and a student's perspective. *Change. The Magazine of Higher Learning*, 32(1), 20-27.
- Mongkut, P., & Seehamongkon, P. (2023). *The development of learning achievement and student satisfaction through problem-based learning in science education. Journal of Education and Learning Innovation*, 20(3), 35–47.
- Rakchanok, I. (2022). Designing teaching and learning activities by employing project-based learning (PBL) to develop learning achievement in career subjects in high schools in Chiang Rai. *Journal of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University*, 41(2), 73–85.
- Savery, J. R. (2006). Overview of problem-based learning: Definitions and distinctions. *Interdisciplinary Journal of Problem-based Learning*, 1(1), 9–20.
- Sereenonchai, S., & Rattanatumma, T. (2020). *Enhancing students' engagement and satisfaction through problem-based learning in an undergraduate environmental education course. Kasetsart Journal of Social Sciences*, 41(2), 291–297.
- Strobel, J., & van Barneveld, A. (2009). When is PBL more effective? A meta-synthesis of meta-analyses comparing PBL to conventional classrooms. *Interdisciplinary Journal of Problem-based Learning*, 3(1), 44–58.
- Sun, T. (2014). *Problem-based learning and the development of students' learning ability in mathematics*. Beijing: China Education Press.
- Yulianti, K., Suryani, N., & Fitriana, N. (2021). The Effectiveness of Problem-Based Learning on Students' Mathematical Problem Solving Ability. *Journal of Mathematics Education*, 10(2), 145–153.

ภาคผนวก

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn

หลักเกณฑ์การส่งบทความ

ชื่อวารสาร : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn
ISSN (Online) 3027-4460
ISSN (Print) 3027-7752 (สงวนลิขสิทธิ์)

กำหนดเผยแพร่ : 2 ฉบับ ต่อ ปี (ราย 6 เดือน)
ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการบริการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของนักวิจัย นักวิชาการและผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยและบทความวิชาการ เพื่อการพัฒนาพื้นที่ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ตำบล หมู่บ้านหรือชุมชน แก่นักวิจัย นักวิชาการและบุคคลทั่วไปได้เสนองานผลงานวิจัยสู่สาธารณะ
3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และผลงานทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการบริการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงประสบการณ์ในการวิจัยระหว่างสถาบันขอเขตเนื้อหา : บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้แก่สาขาวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างของบทความประกอบด้วย

1. หลักเกณฑ์ทั่วไป

1.1 บทความวิชาการที่จะเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ต้องเป็นบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย หรือผลงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่ไม่เคยตีพิมพ์ หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน

1.2 บทความวิชาการจะได้รับการตีพิมพ์ เมื่อผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ (ยกเว้นบทความพิเศษ)

2. การเตรียมต้นฉบับ

กองบรรณาธิการจะรับพิจารณากลับกรองเฉพาะต้นฉบับที่เป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

2.1 ต้นฉบับ เป็นต้นฉบับพิมพ์ใช้ภาษาไทยอย่างเดียว หรือภาษาอังกฤษอย่างเดียว ภาษาที่ใช้ควรถูกต้องตามหลักภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกินหลังตัวอักษร ความยาวไม่เกิน 10 หน้า A4 ระบุเลขหน้าให้ชัดเจนบริเวณด้านบนขวาของหน้ากระดาษ

- บทความภาษาไทยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14

- บทความภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14

*ให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ข้อ 4 รูปแบบการพิมพ์

2.2 ชื่อเรื่อง ควรกระชับและตรงกับเนื้อเรื่อง

2.3 ชื่อผู้เขียน ใช้ชื่อเต็ม โดยไม่ระบุชั้นยศ บรรดาศักดิ์ คำนำหน้านาม

2.4 สถานที่ทำงานของผู้เขียน ระบุสังกัดทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ สามารถติดต่อได้สะดวก และ E-Mail

2.5 บทคัดย่อ ให้ทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความอย่างครบถ้วนและมีความยาวไม่เกิน 300 คำ ระบุคำสำคัญ (Keyword) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

2.6 เนื้อหา การนำเสนอเนื้อหาทางวิจัย ควรสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยและครอบคลุมดังนี้

บทนำ อธิบายความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย สมมติฐาน (ถ้ามี) หรือคำถามการวิจัย อาจรวมถึงการตรวจสอบเอกสารไว้ในการอธิบายความสำคัญของปัญหา

การตรวจสอบเอกสาร เป็นการสังเคราะห์สาระจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงแนวความคิด ทฤษฎี และข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับเรื่องที่วิจัย และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ระบุวิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ปี พ.ศ. ที่ทำการวิจัย

ผลของการวิจัย แสดงผลของการวิจัยและข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาวิจัยนั้น ๆ อาจมีภาพตารางและแผนภูมิประกอบ ทั้งนี้อาจวิจารณ์ผลการวิจัยด้วยแนวคิดที่ได้จากการตรวจสอบเอกสารได้

บทสรุป วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปผลที่ได้รับจากการวิจัยรวมถึงการอภิปรายผลด้วยแนวคิดที่ได้จากการตรวจสอบเอกสาร และให้ข้อเสนอแนะบนพื้นฐานของผลงานวิจัย

2.7 ภาพประกอบและตาราง ควรมีเฉพาะที่จำเป็น และมีหมายเลขกำกับภาพตามลำดับ ภาพจะต้องชัดเจนแสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่อง ควรเป็นภาพที่สื่อความหมายได้ เมื่อพิมพ์เป็นขาว - ดำ คำอธิบายภาพประกอบและตารางให้ใช้ข้อความกะทัดรัด ชัดเจน

2.8 การอ้างอิงและบรรณานุกรม การอ้างอิงในเนื้อหาและบรรณานุกรมท้ายบทความทุกรายการ จะต้องตรงกัน โดยอ้างอิงเฉพาะส่วนที่มีความสัมพันธ์โดยตรง วิธีการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในการเขียนอ้างอิงตามที่กำหนด จะต้องมีการละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเอกสารไว้ครบถ้วน เพื่อความสะดวกในการติดตามเอกสารที่ผู้เขียนได้อ้างอิงไว้

*การอ้างอิงในเนื้อหาควรใช้รูปแบบเดียวกันโดยสม่ำเสมอ โดยใช้ระบบชื่อและปี

2.8.1 การเรียงลำดับเอกสาร เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้เขียนโดยไม่ต้องมีเลขกำกับ เริ่มด้วยรายชื่อเอกสารภาษาไทย และต่อด้วยรายชื่อเอกสารภาษาต่างประเทศ ใช้คำว่า บรรณานุกรม

2.8.2 บรรณานุกรมที่เป็นภาษาไทย ชื่อผู้เขียนใช้ชื่อเต็ม-นามสกุล และให้แปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติมต่อท้ายในหัวข้อ REFERENCES โดยเขียนแบบเดียวกับข้อ 2.8.3 และ 2.8.4

*ดูตัวอย่างในข้อที่ 5 การแปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ

2.8.3 บรรณานุกรมที่เป็นภาษาต่างประเทศ ชื่อผู้เขียนให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนเป็นคำเต็มและตามด้วยชื่ออื่นๆ ซึ่งย่อเฉพาะอักษรตัวแรกในกรณีชื่อที่มีคำขึ้นต้น ด้วยคำว่า Van de, der, von ให้เขียนเต็มหน้าหน้าชื่อสกุล

2.8.4 การอ้างอิงและบรรณานุกรมที่เป็นภาษาต่างประเทศ ใช้รูปแบบ APA style (American Psychological Association) ซึ่งผู้เขียนสามารถเลือกใช้ APA Seven Edition ได้จาก Reference ใน Microsoft Word 2007 หรือสูงกว่า

2.9 ข้อเสนอแนะในการใช้ภาษา

2.9.1 ใช้ภาษาที่ถูกต้อง เข้าใจง่ายและกะทัดรัด

2.9.2 ใช้คำศัพท์ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานและประกาศของราชบัณฑิตยสถาน

2.9.3 การใช้ศัพท์บัญญัติทางวิชาการ ควรใช้ควบคู่กับศัพท์ภาษาอังกฤษ

2.9.4 การเขียนชื่อเฉพาะหรือคำแปลจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ หากจำเป็นก็ควรพิมพ์ภาษาเดิมของชื่อนั้นๆกำกับไว้ในวงเล็บ เช่น ไทรบุรี (Kedah) เคปเวอร์ด (Cape Verde) เป็นต้น

2.9.5 ไม่ควรใช้ภาษาต่างประเทศในกรณีที่มีคำไทยใช้แพร่หลายอยู่แล้ว

2.9.6 รักษาความสม่ำเสมอในการใช้คำศัพท์การใช้ตัวย่อโดยตลอดทั้งบทความ

2.9.7 การตรวจแก้ไขต้นฉบับ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ตรวจแก้ไขต้นฉบับที่ส่งมาพิมพ์ หากเรื่องตามแต่จะเห็นสมควร ในกรณีที่จำเป็นจะส่งต้นฉบับเดิมหรือฉบับที่แก้ไขแล้วกลับคืนมายังผู้เขียนเพื่อขอความเห็นชอบ

2.9.8 ระยะเวลาในการดำเนินงาน กองบรรณาธิการจะดำเนินการตั้งแต่รับเรื่องจนถึงพร้อมตีพิมพ์ ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน (ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ผู้เขียนใช้ในการแก้ไขตามข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้วย)

3. เงื่อนไขการตีพิมพ์

3.1 ผลงาน หรือบทความวิชาการที่จะเสนอเพื่อตีพิมพ์ต้องเป็นผลงานที่ไม่เคยลงตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน (และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ)

3.2 วารสารฉบับนี้ ไม่มีการเรียกเก็บค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดทั้งสิ้น

3.3 ผู้เสนอบทความต้องดำเนินการแก้ไข หรือปรับปรุงผลงานตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และส่งคืนกองบรรณาธิการวารสารภายในเวลาที่กำหนดหากผู้เสนอไม่ดำเนินการ หรือดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

3.4 กองบรรณาธิการจะไม่คืนต้นฉบับและแผ่นบันทึกข้อมูลให้แก่เจ้าของบทความ ทุกกรณี

4. รูปแบบการจัดพิมพ์ มีการกำหนดรูปแบบการพิมพ์ ดังนี้ (โปรดดูในตาราง)

4.1 บทความภาษาไทย ให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK

4.2 บทความภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	18
ชื่อผู้แต่ง	เอน	ชิดขวา	16
บทคัดย่อ	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	18
หัวข้อแบ่งตอน	เน้น	ชิดซ้าย	18
หัวข้อย่อย	เน้น	ใช้หมายเลขกำกับ	16
บทความ	ปกติ	-	16
การเน้นความในบทความ	เน้น	-	16
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	14
ข้อความอ้างอิง	เอน	-	14
เอกสารอ้างอิง	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	20

4.3 การจัดพิมพ์ กำหนดระยะขอบกระดาษ ดังนี้

ด้านบน 1.5 นิ้ว ด้านล่าง 1.5 นิ้ว

ด้านซ้าย 2.0 นิ้ว ด้านขวา 1.0 นิ้ว

5. การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

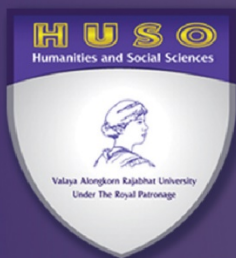
5.1 ผู้ประสงค์ในการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในหัวข้อนั้น ๆ ต้องดำเนินการผ่านระบบ ThaiJo 2.0 ของทางวารสารกำหนดเท่านั้น สามารถเข้าถึงระบบการส่งบทความได้ที่ลิงก์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/vrurdihsjournal>

5.2 หรือ ส่งต้นฉบับ (Attached file) ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ถึง คุณกฤตนันท์ ในจิต
E-mail: huso_published@vru.ac.th โทร 0 2529 3914 ต่อ 12
โทรศัพท์มือถือ 06 4958 4951

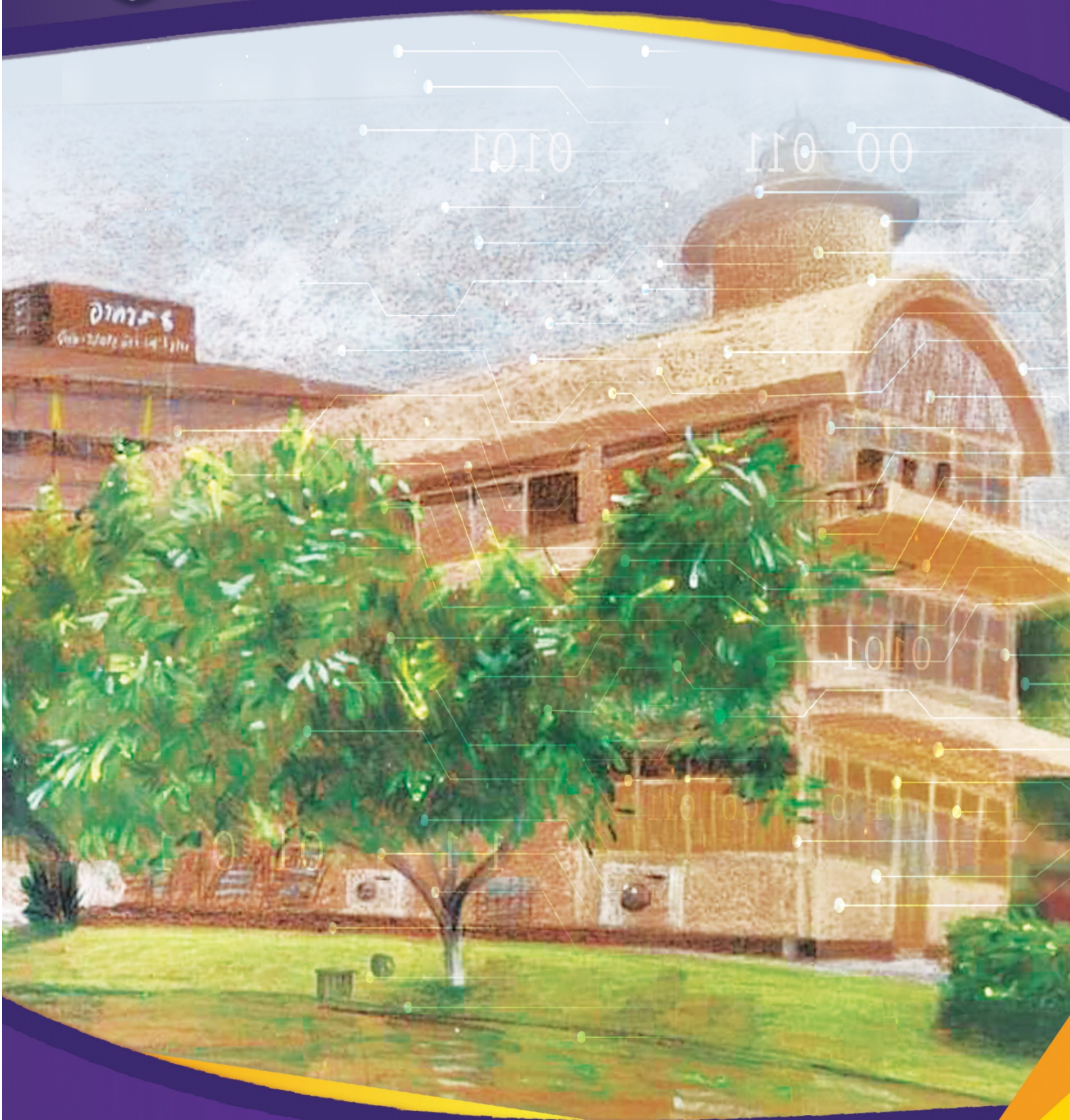

อันเนื่องมาจากปกหลัง

ภาพวาดทิวทัศน์อาคาร 8 ซึ่งเป็นที่ตั้งของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในปัจจุบัน เป็นผลงานภาพวาด โดย นางสาวศิริดา ทัตมาลี นักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ ได้ถ่ายทอดความสามารถและความรู้สึกในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านทัศนศิลป์ ปรากฏเป็นภาพตัวอาคารกิจกรรมนักศึกษา แทงก์น้ำประจำคณะ และอาคาร 8

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ข้อมูลติดต่อ **เบอร์โทรศัพท์ : 02-529 3914 ต่อ 139-146,**
02-529-674-7 ต่อ 139-146 แฟกซ์ : 025293914 ต่อ 13
ที่อยู่ : เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180